

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 72

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΙΗ' - ΛΕ'
(ΚΕΦ. 1 - 4)

Κείμενον: Γ. Καρυοφύλλη
Μετάφρασις - Σχόλια
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ. ΜΠΙΤΣΑΚΟΥ

Θεολόγος
ΟΜΙΛΙΑΙ ΙΗ' - ΚΗ'
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ
Θεολόγος - φιλόλογος
ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΘ' - ΛΕ'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

13 - 277

Ὁμιλία ΙΗ'	(Ἰωάν. α' 35 - 41)	13	(281)*
Ὁμιλία ΙΘ'	(Ἰωάν. α' 42 - 43)	32	(291)
Ὁμιλία Κ'	(Ἰωάν. α' 44 - 49)	44	(296)
Ὁμιλία ΚΑ'	(Ἰωάν. α' 50 - θ' 3)	57	(302)
Ὁμιλία ΚΒ'	(Ἰωάν. θ' 4 - 10)	72	(309)
Ὁμιλία ΚΓ'	(Ἰωάν. θ' 11 - 22)	86	(316)
Ὁμιλία ΚΔ'	(Ἰωάν. θ' 23 - γ' 4)	102	(324)
Ὁμιλία ΚΕ'	(Ἰωάν. γ' 5)	117	(331)
Ὁμιλία ΚΣ'	(Ἰωάν. γ' 6 - 11)	130	(338)
Ὁμιλία ΚΖ'	(Ἰωάν. γ' 12 - 16)	142	(344)
Ὁμιλία ΚΗ'	(Ἰωάν. γ' 17 - 21)	154	(350)
Ὁμιλία ΚΘ'	(Ἰωάν. 22 - 30)	168	(357)
Ὁμιλία Λ'	(Ἰωάν. γ' 31 - 34)	183	(365)
Ὁμιλία ΛΑ'	(Ἰωάν. γ' 35 - 36 & δ' 1 - 12)	195	(371)
Ὁμιλία ΛΒ'	(Ἰωάν. δ' 13 - 20)	217	(382)
Ὁμιλία ΛΓ'	(Ἰωάν. δ' 11 - 27)	232	(389)
Ὁμιλία ΛΔ'	(Ἰωάν. δ' 28 - 39)	248	(396)
Ὁμιλία ΛΕ'	(Ἰωάν. δ' 40 - 53)	263	(404)

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

281

* Οἱ ἐν τῷ παρενθέσει ἀριθμοῖ εἶναι οἱ ἀντιστοιχοὶ τῶν σελίδων τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ' (18)

(Ἰωάν. α', 35 - 41)

«Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστέκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. Καὶ ἐμθλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει· Ἰδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντες, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ» (Ἰωάν. 1, 35 - 37).

α". Ὁ ἄνθρωπος ρέπει πρὸς τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀκηρίαν καὶ φέρεται εὐκολα καὶ γρήγορα πρὸς τὴν καταστροφὴν. Τοῦτο δὲ ὅχι λόγῳ τῆς φυσικῆς του κατασκευῆς, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς νωθρότητος τῆς διαθέσεώς του. Δι' αὐτὸ καὶ ἔχει ἀνάγκην συνεχοῦς παρακινήσεως καὶ διδασκαλίας. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ ὁ Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Φίλιππίους, εἶπεν· «Τὸ νὰ σὰς

* Εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν τοιζόνται κατὰ παραγράφους τὰ ἀκόλουθα· εἰς τὴν πρώτην ἡ ἀνάγκη μελέτης καὶ κατανοήσεως τοῦ θεοῦ λόγου καὶ ἐφαρμογῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν· εἰς τὴν δευτέραν ἡ δημοσία διακήρυξις τῆς μαρτυρίας τοῦ Προφῆτου, ἡ ὁποία ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πεισθῶν οἱ μαθηταὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Χριστὸν ὅχι πρὸς χάριν του, ἀλλὰ πρὸς ἰδικὸν τὸν θρόνον.

γράφω τὰ αὐτὰ εἰς ἐμὲ μὲν δὲν εἶναι ὀχληρόν, εἰς ἑσὶς δὲ ἀσφαλές¹. Διότι ἡ μὲν γῆ, μόλις δεχθῇ τοὺς σπόρους, ἀμέσως ἀποδίδει τοὺς καρποὺς καὶ δὲν χρειάζεται δευτέραν σποράν. Μὲ τὴν ψυχὴν μας, ὅμως, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλ' εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ σπείρωμεν πολλές φορές καὶ νὰ φροντίζωμεν μεγάλως, διὰ νὰ κατορθώσωμεν κάποτε νὰ ἀπολαύσωμεν τὸν καρπὸν ὅπας διὰ παντός. Διότι κατ' ἀρχὴν μὲν δύσκολαι εἰσχωροῦν τὰ λεγόμενα μέσα εἰς τὸ μυαλό ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης σκληρότητος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπνέκεται καὶ ἐπειδὴ συμπνίγεται μέσα εἰς τὰ ἀγκάθια. Ἀλλ' ὁπάρχουν καὶ πολλοί, ποὺ ἐπιβουλεύονται αὐτὴν τὴν σποράν καὶ καταστρέφουν τοὺς σπόρους. Ἐπειτα, ὅταν οἱ σπόροι στερεωθῶν καλὰ καὶ ριζώσουν, χρειάζονται τὴν ἴδιαν πάντοτε φροντίδα, διὰ νὰ ὀριμάσουν καὶ παραμείνουν σταθεροὶ καὶ ἀκέραιοι καὶ χωρὶς νὰ κινδυνεύσουν νὰ πάθουν τίποτε ἀπὸ κανένα. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τοὺς σπόρους, ὅταν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ σταχυοῦ διολκληρωθῇ καὶ ἀποκτήσῃ πλήρως τὴν ἰσχύον του, εὐκόλως περιφρανεῖ καὶ ἀποτελεσματικὰ ἀντιστέκεται καὶ εἰς τὴν ἐρυσίστην καὶ εἰς τὴν ξηρασίαν καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἐχθρούς του. Εἰς δὲ ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὰ δόγματα τὰ πράγματα δὲν ἔχουν τοιαυτοτρόπως, διότι καὶ μετὰ τὴν διολκλήρωσιν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν καὶ τὴν ἀπολύτως ἐπιτυχὴ ἐμπέδωσίν των, συμβαίνει ἐνίοτε νὰ τὰ καταστρέψουν κάποια φουρτούνια εἰς τὴν ζωὴν, μιά μεγάλη συμφορὰ, κάποια δυσκολία, ἀκόμη καὶ ἄνθρωποι

Εἰς τὴν τρίτην ἐρμηνεύεται τὸ ὅπὸ τοῦ Κυρίου διατυπωθέν ἑρώτημα ἐπὶ ζητεῖτε, τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ θάρρος καὶ παρησίαν εἰς τοὺς μωθῆτάς καὶ εἰς τὴν τετάρτην ἡ ἀνάγκη ὅπως οἱ χριστιανοὶ ἀποφεύγουν τὰ ψυχοφθόρα βέβαια καὶ ἐπιβιβάζονται εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν πραγματοποίησην τῆς ἀρετῆς 1. Φίλιπ. 3, 1.

κακοί, ποὺ γνωρίζουν νὰ ἐξαπατοῦν καὶ ἄλλοι πάσης φύσεως πειρασμοί. Αὐτὰ, ὅμως, δὲν ἐλέγχθησαν σὲ μᾶς ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ κατηγορήσῃς τὸν Ἰωάννην ὡς φλύαρον, ὅταν ἀκούσῃς νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰ ἴδια πάλιν, οὔτε νὰ νομίσῃς ὅτι εἶναι ἀσήμαντος καὶ φορτικός. Διότι ἤθελεν ἀσφαλῶς ἀμέσως μόλις τὰ εἶπε νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ νὰ τὸν καταλάβουν ὅλοι, ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπρόσεχαν πολλοὶ εἰς τὰ λεγόμενά του ἀπ' ἀρχῆς ἕνεκα τῆς μεγάλης πνευματικῆς των νοηρότητος, τοὺς ἀφυπνίζει ἐπαναλαμβάνων διὰ δευτέραν φοράν τὰ ἴδια πάλιν.

Πρόσεξε, ὅμως. Εἶπεν ὅτι «ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος εἶναι λαμπρότερος καὶ ἑυδοξότερος ἀπὸ ἐμὲ»² καὶ ὅτι «δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ λύσῃ τὸ λουρὶ τοῦ ὑποδήματος Αὐτοῦ»³ καὶ ὅτι «Αὐτὸς θαπτίζει μὲ Πνεῦμα Ἅγιον καὶ μὲ τὸ πῦρ τῆς χάριτος»⁴ καὶ ὅτι εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ καταβῇ σὺν περιστέρῳ καὶ νὰ μένῃ ἐπ' Αὐτοῦ⁵ καὶ ἐμαρτύρησεν ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ⁶. Ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἐπρόσεξε, οὔτε τὸν ἠρώτησε, οὔτε τοῦ εἶπε: «Τί σημαίνουν αὐτά, ποὺ λέγεις; καὶ διὰ ποῖον τὰ λέγεις; καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν;». Εἶπεν ἀκόμη: «Ἰδοὺ ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀποσταλείς διὰ νὰ σηκώσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἐξαλείψων αὐτήν»⁷. Ἐν τούτοις οὔτε ἔκει προσέβαλε τὴν ἀναισθησίαν των. Δι' αὐτὸ, λοιπόν, ἠναγκάσθη νὰ εἰπῇ τὰ ἴδια πάλιν, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ νὰ φυτεύσῃ εἰς τὸ θῆθος τῆς διανοίας των, ὅταν σὲ ἄλλην γῆν, τὴν ὁποίαν, σκληρὰν καὶ ἀνυπαχώ-

2. Ἰωάν. 1, 15.

3. Ἰωάν. 1, 27 καὶ Μάρκ. 1, 7.

4. Ματθ. 3, 11.

5. Ἰωάν. 1, 32.

6. Ἰωάν. 1, 34.

7. Ἰωάν. 1, 29.

ρητον προηγουμένως, ἐμαλάκωσε μὲ τὴν πρόσφατον καλλιέργειαν, τοὺς σπόρους καὶ μὲ τὸν λόγον, ὁ ὁποίος σὺν ἄλλο ἄροτρον τὴν ἀνύψωσεν, ἐνῶ ἦταν πολὺ πατημένη καὶ ἀγονή πνευματικῶς. Δι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ δὲν μακρυγορεῖ, διότι ἕνα μόνον πρᾶγμα ἐφρόντιζε νὰ ἐπιτύχῃ, νὰ οδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ προσκολληθῶν καὶ στερεωθῶν καλὰ εἰς Αὐτὸν καὶ μόνον. Διότι ἐγνώριζεν ὅτι, ἐὰν ἀπεδέχοντο τοῦτο προθύμως καὶ ἐπείθοντο, δὲν θὰ εἶχαν ἔκτοτε ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος θὰ τοὺς εἶδε μαρτυρίαν περὶ Αὐτοῦ, πρᾶγμα ἀκριβῶς τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε. Διότι, ἂν οἱ Σαμαρεῖται εἶπαν εἰς τὴν γυναικα, μόλις Τὸν ἤκουσαν· ἐδὲν πιστευόμεν πλέον διὰ τὸν λόγον σου· ἐπειδὴ ἡμεῖς ἠκούσαμεν καὶ γνωρίζομεν ὅτι αὗτος εἶναι ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός⁸, πολὺ περισσότερον οἱ μαθηταὶ ἦταν φυσικὸν νὰ αἰχμαλωτισθοῦν γρήγορα καὶ νὰ Τὸν ἀναγνωρίσουν, πρᾶγμα ἀκριβῶς τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε. Διότι μόλις προσήλθαν καὶ Τὸν ἤκουσαν μίαν ἑσπέραν, δὲν ἐπέστρεψαν πλέον εἰς τὸν Ἰωάννην, ἀλλ' ἀφωσιώθησαν εἰς Αὐτὸν τόσο πολλοί, ὥστε ἀνέλασεν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἰωάννου καὶ ἀκήρυτταν Αὐτόν. Διότι λέγει· «Εὗρίσκει αὐτὸς τὸν ἀδελφόν του Σίμωνα καὶ λέγει εἰς αὐτόν· εὗρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, τὸ ὁποῖον μεθερμηνεύμενον εἶναι ὁ Χριστός⁹. Πρόσεξε ὅμως καὶ ταῦτα, ὅτι, ὅταν μὲν τοὺς εἶπεν· «Ὁ ὁπίσω μου ἐρχόμενος εἶναι λαμπρότερος καὶ ἐνδοξότερος ἀπὸ ἐμεῖς¹⁰ καὶ ὅτι «δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ λύσω τὸ λουρὶ τοῦ ὑποδήματος Αὐτοῦ¹¹ κανένα δὲν προσ-

8. Ἰωάν. 4, 42.

9. Ἰωάν. 1, 42.

10. Ἰωάν. 1, 15.

11. Ἰωάν. 1, 27.

εἰλκυσεν, ὅταν, ὅμως, τοὺς ὁμίλησε περὶ τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπὶ τὸ ἀνθρωπινώτερον καὶ ἀνεφέρθη εἰς θέματα, ποὺ εἶχαν σχέσιν μὲ αὐτοὺς καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν, τότε οἱ μαθηταὶ τοῦ Τὸν ἠκολούθησαν προθύμως.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτό, ποὺ ἡμπορεῖς νὰ παρατηρήσῃς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ πολλοὶ δὲν προσελκύνονται τόσο, ὅταν λέγεται κάτι μέγα καὶ ὕψηλόν περὶ Θεοῦ, ὅσον, ὅταν λέγεται κάτι χρησίμον δι' ἑαυτοὺς καὶ φιλόνηθρου καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ποὺ παρακολουθοῦν. Ἦκουσαν λοιπὸν ὅτι σηκώνει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ ἁμέως ἔτρεξαν. Διότι, ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά μας, διὰ ποῖον λόγον, λέγει, ἀναθάλλομεν; Πῶς δὲν εἶναι ἐσχάτη ἀνησία, ἐνῶ εὐρίσκεται ἐνώπιόν μας ἐκεῖνος, ποὺ ἡμπορεῖ χωρὶς κόπους καὶ ταλαιπωρίας νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ θάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐνοχῆς, νὰ παρατείνωμεν τὸν χρόνον τῆς προσοικειώσεως τῆς δωρεᾶς; Ἄς ἀκούουν οἱ κατηχούμενοι, οἱ ὁποῖοι ἀναθάλλουν τὴν σωτηρίαν τῶν καὶ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς τῶν¹². Πάλιν ἐστάθη, λέγει, ὁ Ἰωάννης καὶ εἶπεν· «Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ». Τίποτε δὲν λέγει ὁ Χριστός, ἀλλὰ ὅλα τὰ λέγει ἐκεῖνος. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μὲ τὸν γαμβρόν, δὲν λέγει ὁ γαμβρὸς προηγουμένως τίποτε εἰς τὴν νύμφην, ἀλλὰ παρίσταται χωρὶς νὰ διμυλῇ, ἄλλοι δὲ γνωρίζουν αὐτόν καὶ τὴν νύμφην, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν παραδίδουν, αὐτὴ δὲ ἐμφανίζεται μόνου καὶ δὲν τὴν παίρνει μόνος του καὶ φεύγει, ἀλλ' ἀπὸ τὴν παραδότην ἄλλος. Ἀκολουθῶν, ὅταν τὴν πάρῃ, τῆς δημιουργεῖ τόσο ἐσχάριτον φυγικὴν διάθεσιν, ὥστε νὰ μὴ ἐνθυμῆται πλέον καθόλου ἐκεῖνους, ποὺ τὴν παρέδωσαν εἰς αὐτόν. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε καὶ μὲ τὸν Χριστόν. Ὁ

12. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια νὰ ἀναθάλλ-

Χριστός ἦλθε διὰ νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ ἴδιος δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ μόνον προσῆλθεν. Ὁ δὲ φίλος τοῦ Ἰωάννης ἔδωκε εἰς αὐτὸν τὴν δεξιάν τῆς νόμφης, δηλαδή, μὲ τοὺς λόγους τοῦ παρέδωκεν εἰς Αὐτὸν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκεῖνος παρέλαθεν αὐτούς, τοὺς ἐπροξένησε τόσῃ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν, ὥστε δὲν ἐπέστρεψαν πλέον εἰς ἐκεῖνον, πρὶν παρέδωκεν αὐτούς.

Θ'. Δὲν εἶναι ὅμως μόνον αὐτό, ποῦ ἤμποροῦμε νὰ προσέξωμεν ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο. Ὅπως, δηλαδή, εἰς τοὺς γάμους δὲν πηγαίνει ἡ κόρη πρὸς τὸν γαμβρὸν, ἀλλ' ὁ γαμβρὸς σπεύδει πρὸς αὐτήν, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι υἱὸς βασιλέως καὶ πρόκειται νὰ νυμφευθῇ κάποιαν ἀσημασίαν καὶ περιφρονημένην κόρην, ἢ καὶ κάποιαν ὀπηρέτριαν, τοιοῦτοτρόπως συνέβη καὶ ἐδῶ. Δὲν ἀνέβηκεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' Αὐτὸς ἦλθε κοντὰ εἰς τὸν ἀξιοκατάκριτον ἄνθρωπον. Καὶ ἀκολουθῶς, μόλις ἔγιναν οἱ γάμοι, δὲν τὸν ἀφῆκεν ἐδῶ, ἀλλὰ τὸν ἀνέβασεν εἰς τὸ πατρικὸν του σπιτί. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης δὲν παίρνει ἰδιαίτερος τοὺς μαθητὰς του καὶ δὲν τοὺς ὁμιλεῖ δι' αὐτὰ κατ' ἰδίαν καὶ δὲν παραδίδει αὐτοὺς τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὁμιλεῖ θεημυσίως πρὸς αὐτούς καὶ ἐνώπιον ὄλων τοὺς λέγει· «Ἰδοὺ ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ»; Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι πρόκειται περὶ δόλου καὶ σκευωρίας. Διότι, ἂν τοὺς προσκαλοῦσεν ἰδιαίτερος καὶ τοὺς προέτρεπε νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν καὶ πρὸς χάριν τοῦ Τὸν ἀκολουθοῦσαν, ἴσως γρήγορα καὶ νὰ ἐγκατέλειπαν Αὐτόν, ἐνῶ τώρα ἐδέχθησαν νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν ὑστερα ἀπὸ τὴν κατὰ τρό-

λουν οἱ χριστιανοὶ τὸ βάπτισμα, ἢ ὅποιον, πολεμηθεῖσαν ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρας (Καππαδόκες, Ἀμβρόσιον Μεδιολάνων, Κύρλλον Ἀλεξανδρείας, Ἰερὸν Χρυσόστομον, ὅπως βλέπομεν ἐδῶ), ἐξέλεγε ἄλλογον κατ' ὀλίγον καὶ ἐπεκράτησεν ὁ νηπιόβαπτισμός.

πον τελείως φανερόν καὶ πρὸς ὅλους γενομένην διδασκαλίαν καὶ παρέμειναν σταθεροὶ μαθηταὶ Του, ὡς ἀκολουθήσαντες Αὐτὸν ὅχι πρὸς χάριν τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ μὲ εὐκρίνειαν καὶ ἀποθλέποντες εἰς τὴν προσωπικὴν τῶν σωτηρίαν.

Οἱ μὲν λοιπὸν Προφῆται καὶ οἱ Ἀπόστολοι ὅλοι ἐκήρυτταν Αὐτόν ἀπόντα — οἱ μὲν Προφῆται πρὸ τῆς κατὰ σάρκα παρουσίας Του, οἱ δὲ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν Ἀνάληψίν Του — ὁ δὲ Ἰωάννης μόνος ἐκήρυττεν Αὐτόν παρόντα. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει ὅτι αὐτὸς εἶναι φίλος τοῦ νυμφίου Χριστοῦ, ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς γάμους Του μόνος αὐτὸς ἦλθε. Ἐπὶ πλέον δὲ αὐτὸς ἐτακτοποίησε τὰ πάντα καὶ ἐπραγματοποίησε τοὺς γάμους. Αὐτὸς ἔκαμε τὴν ἀρχὴν τῆς συναντήσεως αὐτῶν· «Καὶ ἐμ-
θ λ έ ψ α ς τ ω Ἰ η σ α θ π ε ρ ι π α τ ρ ο υ ν τ ι,
λ έ γ ε ν· Ἰ δ ε ὁ ἄ μ ν ο ς τ ο υ Θε ο υ». Τοῦτο εἶπε, δεικνύων ὅτι δὲν ἐμαρτύρει μόνον μὲ τὴν φωνήν, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ διότι ἐθαύμαζε τὸν Χριστόν καὶ ἐχαίρετο καὶ ἠὲ χαριστεῖτο πολὺ νὰ τὸν βλέπῃ. Καὶ δὲν ὁμιλεῖ ἐκ προοιμίου παρακλητικῶς, ἀλλὰ ἀφίγει νὰ φανῇ ὁ θαυμασμός του πρῶτα καὶ ἡ ἐκπλήξις του διὰ τὸν παρόντα, ἀκολουθῶς δὲ ἀποκαλύπτει εἰς ὅλους αὐτοὺς καὶ τὴν δωρεάν, τὴν ὅποιον ἦλθε νὰ κάμῃ καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον πρόκειται νὰ πραγματοποιῇ αἰωνίως τὴν δωρεάν αὐτοῦ τοῦ καθαρμοῦ. Διότι ὁ ἄμνος ὑπερβαίνει καὶ τὰ δύο αὐτά. Καὶ δὲν εἶπε· «ὁ ληψόμενος» ἢ «ὁ ἄρας», ἀλλ' «ὁ αἶρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου», διὰ νὰ γίνῃ τελείως σαφές, ὅτι ὁ Χριστὸς πραγματοποιεῖ τοῦτο πάντοτε, αἰωνίως. Διότι δὲν ἐσήκωσε μόνον τότε τὰς ἁμαρτίας, ὅταν ἔπαθεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἀλλ' ἀπὸ τότε ποῦ ἔπαθε μέχρι σήμε-
ρα «αἶρει» τὰς ἁμαρτίας, ὅχι θεοαίως αἰωνίως πάσχων καὶ σταυρούμενος, διότι μίαν θυσίαν προσέφερεν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, ἀλλ' αἰωνίως διὰ τῆς μιάς αὐτῆς θυσίας καθ-

αίρων τὰς ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὅπως, λοιπόν, ἀκριβῶς ὁ Λόγος δεικνύει σὲ μᾶς τὸ ἐξαιρετὸν ἢ ξεχωριστὸν τοῦ Λόγου ἐκείνου ἔκαστοι τῶν ἄλλων λόγων καὶ ὁ Υἱὸς φανερώσει ἐκεῖνον τὸν Υἱόν, ὁ ὁποῖος ἔχει ξεχωρισθῇ ἀπὸ τοῦς ἄλλους υἱούς, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Ἀμνὸς καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Προφήτης καὶ τὸ Φῶς τὸ φληθινόν καὶ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ ὅσα γενικῶς περὶ Αὐτοῦ ἠμποροῦν νὰ λέγωνται μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄρθρου, ὅλα φανερώσουν τὸ διακεκριμένον ἀπὸ τὰ ἄλλα, τὸ μοναδικὸν καὶ ἐξαιρετὸν. Καὶ διότι ἄμνοι ἦσαν πολλοί, καθὼς καὶ προφήται καὶ χριστοὶ καὶ υἱοί, ἀλλὰ ἀπ' ὅλους αὐτοὺς ἐξεχώρισεν Αὐτὸν ἀπείρως καὶ ἔδειξεν ἔστι τὴν μεγάλην μετὰ αὐτῶν διαφορὰν. Καὶ δὲν κατωχύρωσε τὸ διακεκριμένον Αὐτοῦ μὲ τὴν προσθήκην αὐτῆς τοῦ ἄρθρου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν προσθήκην τοῦ Μονογενοῦς. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν πρὸς τὴν κτίσιν.

Αὐτὸς δὲ πού νομίζει ὅτι εἶναι ἄκαιρον νὰ λέγωνται αὐτὰ κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἡμέρας, διότι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας ἐλέγοντο αὐτά, καθ' ὅσον λέγει· «ὥρα γὰρ ἦν ὡς δεκάτη»¹³, αὐτὸς μὲ φαίνεται, ὅτι κάνει μεγάλο σφάλμα. Διότι διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ ὑποδουλωμένους εἰς τὴν σάρκα, εἶναι πολὺ φυσικὸν ὁ μετὰ τὸ φαγητὸν χρόνος νὰ μὴ εἶναι ὁ πλέον κατάλληλος διὰ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ κάτι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα¹⁴. Τοῦτο δὲ ὁφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς, ὅτι διὰ αἰτίας τῶν τροφῶν ἐρχονται εἰς κατὰστασιν πνευματικῆς νοθρότητος καὶ ἀναισθησίας. Ἐδῶ, ὅμως, πρόκειται περὶ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος ὅχι μόνον δὲν ἐπιθεσφώνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ πολλὰς τροφάς, ἀλλ' οὔτε κἂν συνθιμισμένα τρώγει. Διότι ἐξοῦσε μὲ πολλὴν ἐγκράτειαν καὶ ἀπέχευε τροφῆς

13. Ἰωάν. 1, 40.

14. Μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν ὁ Χρυσοστόμος ἐννοεῖ τὰ πνευματικά, τὰ χριστιανικά.

τόσον, ὅσον ἀπέχομεν ἡμεῖς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐγῆς, ποὺ εἰμένα ἐδῶ συγκεντρωμένοι¹⁵. Μᾶλλον δὲ πολὺ περισσότερον, διότι μὲ μᾶς συμβαίνει πολλές φορές νὰ ξεγελοῦμε τὸν ἑαυτὸν μας μὲ ὅ,τι ἐπερίσσευσεν ἀπὸ τὸ προηγούμενον θρόδου, ἐνῶ ἐκεῖνος δὲν ἐκούραζε τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ τίποτε ἀπὸ αὐτά. Ὅτ' αὐτάς, λοιπόν, τὰς συνθήκας, ἦτο πολὺ φυσικὸν ὅτι ὠμιλοῦσε περὶ αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπογεύματος, μετὰ τὸ μεσημεριανὸ φαγητόν. Ἐπειτα, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς διέμενε καὶ εἰς τὴν ἔρημον, πλησίον τοῦ Ἰορδᾶνου ποταμοῦ, ὅπου ὅλοι μὲ πολὺν φόβον ἐπήγαγαν διὰ νὰ λάθουν τὸ βάπτισμα καὶ φυσικὰ τότε ἐφρόντιζαν ὀλίγον διὰ τὰς διατροφικὰς ἀνάγκας. Εἶναι γνωστὸν, ἐπίσης, ὅτι οἱ ὄχλοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔμεναν κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν μὲ ἐπιμονὴν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ δὲν εἶχαν τίποτε νὰ φάγουν. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἀληθινοῦ διδασκάλου καὶ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ γνώρισμα, ὅτι οὐδέποτε ὑποχωρεῖ καὶ ἀγκαταλείπει τὸν ἀγῶνα, ἕως ὅτου θεσπασθῇ ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἐφευρέθη ἀπὸ αὐτόν μὲ κόπον καὶ προσοχὴν ἐρρίξωσε καλὰ καὶ ἀφωμοιώθη πλήρως. Διὰ τὴν ἐπιμονὴν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας διὰ νὰ κηρύξῃ Αὐτόν, ἀλλὰ παρέμενεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπερίμενε ἐκεῖνον νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ τὸν δείξῃ προσερχόμενον; Διότι αὐτὸ ἤθελε νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ τῶν ἔργων. Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον ἐφρόντιζεν ἐπιμελῶς ἦταν νὰ κάμῃ Αὐτὸν κατ' ἀρχὴν γνωστὸν μόνον καὶ νὰ πείσῃ μερικοὺς νὰ ἀκούσων περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐφῆσε δὲ εἰς Αὐτόν τὴν μεγαλυτέραν καὶ σπουδαιότεραν μαρτυρίαν, τὴν μαρτυρίαν τὴν δεδομένην διὰ τῶν ἔργων, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ ἴδιος λέγει· «Ἐγὼ δὲ ἀπὸ ἀνθρώπων

15. Ἀπὸ ἐδῶ πληροφοροῦμεθα τὸν χρόνον τῆς πραγματοποίησης αὐτῶν τῶν ὁμιλιῶν.

δὲν λαμβάνω τὴν μαρτυρίαν· διότι τὰ ἔργα, τὰ ὅποια μοῦ ἔδωσαν ὁ Πατὴρ διὰ τὰ τελειώσω αὐτά, αὐτὰ εἶναι τὰ μαρτυροῦντα περὶ ἐμοῦ»¹⁶. Κύτταξε, λοιπόν, αὐτὸ πόσον ἀποτελεσματικώτερον ἦτο καὶ ἀποδοτικώτερον. Διότι ὁ μικρὸς σπινθήρας τοῦ ἀνάψε, ἐμπετάλωσε πολὺ καὶ ἐφούντωσε γρήγορα τὸ πῦρ, καθ' ὅσον ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι προηγουμένως δὲν ἐπρόσεχαν εἰς τὰ λεγόμενα, ἔπειτα ἔλεγον· «Ὁλα, ὅσα εἶπεν ὁ Ἰωάννης, εἶναι ἀληθῆ»¹⁷.

γ'. "Ἀλλωστε, ἂν ἔλεγεν αὐτὰ περιερχόμενος τὴν Ἰουδαίαν, θὰ ἐνομίζετο ὅτι ἔλα αὐτά, τὰ ὅποια ἐλάμβανον χώραν, τὰ πραγματοποιοῦσεν ὁ ἀνθρώπινος ζήλος καὶ τὸ κήρυγμά του θὰ ἐφαίνετο πολὺ ἔσπετον. «Καὶ ἤκουσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ αἱ δύο, καὶ ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν». Παρ' ὅλον θεθαίως ὅτι μαζί του ἦσαν καὶ ἄλλοι μαθηταί, ἐν τούτοις ἐκείνοι ὅχι μόνον δὲν ἠκολούθησαν τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ τὸν εἶδαν μὲ διάθεσιν φθόνου καὶ δυσπιστίας, διότι λέγει· «Ραββί, ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἦτο μαζί σου πέραν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τὸν ὁποῖον σὺ ἐμαρτύρησες, ἰδοὺ οὗτος θαπτεῖται καὶ ὅλοι ἐρχονται πρὸς αὐτόν»¹⁸, ἀλλὰ καὶ πάλιν αὐτοὶ φανερά τὸν κατηγοροῦσαν· «Διατί ἡμεῖς νηστεύομεν καὶ οἱ μαθηταὶ σου δὲν νηστεύουν;»¹⁹. Ἀλλ' οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν ἔπαθον τίποτε τέτοιο, ἀλλ' ἤκουσαν τὸν Ἰωάννην καὶ ἀμέσως ἠκολούθησαν τὸν Χριστόν. Ἐκολούθησαν δὲ τὸν Χριστόν, ὅχι διότι περιεφρόνησαν τὸν διδασκαλὸν τους, ἀλλ' ἀκριβῶς διότι ἐπείσθησαν εἰς αὐτόν καὶ ἀπεμακρύνθησαν καὶ ἀπομακρυνθέντες ἀπέδειξαν ὅτι ἐπραζαν τοῦτο κατόπιν ὁρθῆς καὶ ἀνεπι-

16. Ἰωάν. 5, 34 καὶ 36.

17. Ἰωάν. 10, 41.

18. Ἰωάν. 3, 26.

19. Ματθ. 9, 14.

ρεάστου κρίσεως. Διότι δὲν ἐπραζαν τοῦτο κατόπιν παρακλήσεως, πρᾶγμα ποῦ θὰ ἦταν ἀσφαλὲς ὑποπτεῖν, ἀλλ' ἠκολούθησαν Αὐτόν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐπειδὴ προσέειπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι θὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἀληθινόν, τὸ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ θάπτισμα. Δὲν ἐγκατέλειψαν, λοιπόν, τὸν διδασκαλόν, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ μάθουν τί περισσότερον φέρει ἀπὸ τὸν Ἰωάννην.

Κύτταξε, ὁμῶς, μὲ πόσον σεβασμὸν τὸν τῆλισταζόν καὶ προσπαθοῦν νὰ μάθουν. Διότι δὲν ἠρώτησαν τὸν Ἰησοῦν μόνις ἐπῆγαν κοντὰ Του διὰ τὰ ἀναγκαῖα καὶ μέγιστα ζητήματα, οὔτε ἐπραζαν τοῦτο δημοσίως, ἐνώπιον ὄλων καὶ κατὰ τρόπον πρόχειρον καὶ ἐπιτόλαιον, ἀλλ' ἔσπευσαν νὰ συνομιλήσουν μαζί Του ἰδιαίτερας. Διότι ἐγνώριζαν ὅτι οἱ λόγοι τοῦ διδασκαλοῦ δὲν προήρχοντο ἀπὸ διάθεσιν ταπεινοφροσύνης, ἀλλ' ἦσαν λόγοι ἀποκαλύπτοντες τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀλήθειαν. Λέγει· «Ἐνός δὲ ἀπὸ τούτων δύο αὐτοὺς μαθητάς, ποῦ ἤκουσαν ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὰ ὅσα εἶπε περὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτόν, ἦτο ὁ Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σίμωνος Πέτρου»²⁰. Διατί, ὁμῶς, δὲν ἀνέφερε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλου μαθητοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν μαζί μὲ τὸν Ἀνδρέα; Μερικοὶ λέγουν ὅτι δὲν τὸν ἀνέφερε, ἐπειδὴ ἦταν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ γράφων ἐκεῖνος²¹, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε μαζί μὲ τὸν Ἀνδρέα τὸν Χριστόν. Μερικοὶ ὁμῶς δὲν παραδέχονται αὐτὴν τὴν ἀποψιν, ἀλλ' ἄλλην, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος δὲν ἦταν ἐκ τῶν ἐπισήμων καὶ γνωστῶν καὶ δὲν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ τὸν ἀναφέρῃ. Ἐπομένως, δὲν ἐχρειάζετο νὰ ἀναφέρῃ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα. Διότι ποῖον ὄφελος θὰ

20. Ἰωάν. 1, 41.

21. Δηλαδή, ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, κατὰ τὴν ἀποψιν αὐτῆν.

προέκυπτεν, δὲν ἐμβαδίνουμε τὸ ὄνομα ἐκείνου τοῦ μαθητοῦ, ἐφ' ὅσον οὔτε τῶν ἐβδομήντα δύο²² μαθητῶν ἀναφέρει τὰ ὀνόματα; Αὐτὸ ἡμπορεῖς νὰ τὸ διαπιστώσης καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον· «Ἔστειλαμε δὲ μαζὶ μὲ αὐτόν, λέγει, τὸν ἀδελφόν, τὸν ὁποῖον πολλὰκις ἀδοκίμασαμεν ἐν πολλοῖς ὅτι εἶναι πρόθυμος, τοῦ ὁποῖου ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ»²³. Τὸν δὲ Ἀνδρέαν ἀναφέρει καὶ δι' ἄλλον λόγον. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Διὰ νὰ μάθης, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ὁ Σίμων, μὲλις ἤκουσα μαζὶ μὲ αὐτόν· «Ἀκολουθησατέ με καὶ θὰ σᾶς κάμω ἀδελφὸν ἀνθρώπων»²⁴, δὲν ἀπάρησε διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ὑπόσχεσιν, ὅτι τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς πίστεως προκατέβαλλεν ἡθὴ ὁ ἀδελφός.

«Ἔστρεψε δὲ ὀπίσω ὁ Ἰησοῦς καὶ ὅταν τοὺς εἶδε νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, τοὺς εἶπε· τί ζητεῖτε;»²⁵. Ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ διδασκόμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν χορηγεῖ τὰ ἀγαθὰ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἀλλ' ὅταν ἀρχίσωμεν, ὅταν δώσωμεν τὴν θέλησίν μας, τότε καὶ Αὐτός μας χορηγεῖ πλουσίως τὰς ἀφορμὰς τῆς σωτηρίας μας. Τί ζητεῖτε; τί σημεῖνει τοῦτο; Ἐκεῖνος, ποῦ γνωρίζει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἰσδύει καὶ γνωρίζει καλὰ τὰς σκέψεις μας, Ἐκεῖνος ἐρωτᾷ; Μάλιστα, ἀλλ' ὅχι διὰ νὰ μάθῃ —διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐρωτᾷ, Θεὸς ὢν καὶ γνωρίζων τὰ πάντα, διὰ νὰ μάθῃ;— ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρωτήσεως νὰ τοὺς κάμῃ νὰ αἰσθάνονται κοντὰ Του περισσότερο οἰκεία καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ μεγαλυτέραν παρηγορίαν καὶ νὰ τοὺς δείξῃ ὅτι εἶναι ἄξιοι τῆς διδασκαλίας. Διότι ἦσαν φυσικόν, ὅν ἀγνωστοὶ ποῦ ἦσαν, νὰ αἰσθανθοῦν φόβον καὶ συστο-

λὴν ἐνώπιον Αὐτοῦ, περὶ τοῦ ὁποῖου μάλιστα εἶχαν ἀκούσει ἀπὸ τῶν διδασκαλῶν τοὺς τόσον σπουδαία λόγια. Ὅλα αὐτὰ, λοιπόν, τὴν ἐκ σεβασμοῦ συστολὴν καὶ τὸν φόβον διεσκέδασε μὲ τὴν ἐρώτησιν, ποῦ ὑπέβαλε καὶ δὲν ἄφησε τὴν ἀπόστασιν μέχρι τῆς οἰκίας νὰ διέλθουν ἐν σιγῇ καὶ ἀμηχανίᾳ. Καίτοι τὸ ἴδιον θὰ ἐγένετο καὶ ἂν δὲν ἐρωτοῦσε, διότι θὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἀποσπῆρατε καὶ θὰ προχωροῦσαν σταθερὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. Διὰ τί λοιπὸν ἐρωτᾷ; Ὅπως εἶπε, τοὺς ὑπέβαλεν αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν ἅφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸ μυαλό τους, ποῦ ἀκόμη ἦσαν ταραγμένα καὶ ἀγωνιοῦσε, ἅφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος. Καὶ δὲν ἐφανερώσαν τὸν ζῆλον τοὺς μόνον μὲ τὴν ἀπόφασίν τους νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐρώτησιν. Διότι παρ' ἑλὸν ποῦ δὲν εἶχαν μάθει τίποτε ἀκόμη ἀπὸ Αὐτόν καὶ δὲν εἶχαν ἀκούσει τίποτε ἀπολύτως, ἐν τοῦτοις τὸν ἀπεκάλεσαν διδασκαλὸν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐπέτυχαν νὰ συγκαταριθμηθοῦν μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ νὰ φανερώσουν τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποῖαν τὸν ἀκολουθοῦσαν καὶ ἡ ὁποία δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὸ νὰ μάθουν κάτι ἀπὸ τὰ χρησιμα.

Ἀλλὰ πρόσθετε καὶ τὴν σύνεσιν των. Δὲν εἶπαν· «Διὰ τί μας περὶ τῶν θεῶν δογμάτων, ἢ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀνογκαῖα διὰ τὴν σωτηρίαν μας;», ἀλλὰ τί εἶπαν; «Ποῦ μένεις;». Διότι, ὅπως εἶπα προηγουμένως, ἤθελαν μὲ ἡρεμίαν καὶ ἡσυχίαν καὶ νὰ εἰποῦν κάτι πρὸς Αὐτόν καὶ νὰ ἀκούσουν κάτι ἀπὸ Αὐτόν καὶ νὰ μάθουν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς οὕτε ἀνέβαλαν, οὕτε εἶπαν· «Θὰ ἐλθωμεν πάντως αὐριοῦν καὶ θὰ σὲ ἀκούσωμε ποῦ θὰ ὁμιλῇς δημοσίως», ἀλλ' ἐφανερώσαν τὸν μέγαν τους πόθον καὶ τὴν διασύνῃ τους νὰ μάθουν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οὔτε ἡ ἀκατάλληλος ὄρα τοὺς ἡμπόδισε νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἀπόφασίν των καὶ διότι, ὅταν συνέβησαν αὐτά, ὁ ἥλιος ἐβάδιζε πρὸς τὴν δύσιν του, καθ' ὅσον λέ-

22. Πρβλ. Λουκ. 10, 1.

23. Β' Κορινθ. 8, 18 καὶ 22.

24. Ματθ. 4, 19.

25. Ἰωάν. 1, 38.

γει· «Διότι ἡ ὥρα ἦταν περίπου δέκα»²⁶. Δι' αὐτὰ καὶ ὁ Χριστὸς δὲν τοὺς λέγει τὴν κατεύθυνσιν, ποῦ θὰ παροῦν, οὔτε τὸν τόπον εἰς τὸν ὅποιον θὰ πορευθοῦν, ἀλλὰ τοὺς ἀφ' ἑνὸς πλέον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, δεικνύων ὅτι συγκατετέθη καὶ ἀπεδέχθη πλήρως αὐτούς. Καὶ δι' αὐτὸ οὔτε ὁ Ἰδιὸς εἶπε κάτι τέτοιο· «Εἶναι ἀκατάλληλη τὴν ὥρα διὰ νὰ ἐλθετε εἰς τὸ σπῖτι, ἀν ἐπιθυμήτε νὰ ἀκούσετε κάτω, θὰ τὸ ἀκούσετε αὐρῖο, τώρα ὅμως πηγαίνετε εἰς τὰ σπῖτια σας», ἀλλὰ τοὺς ὁμιλεῖ σὰν νὰ εἶναι φίλοι Του καὶ σὰν νὰ τὸν συναναστρέφησαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον. Πῶς, ὅμως, ἀλλοῦ λέγει· «Ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ποῦ νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν»²⁷, ἐδῶ δὲ λέγει· «Ἐλθετε καὶ ἴδετε ποῶ μένω»· Ἡ φράσις «δὲν ἔχει ποῦ νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν» σημαίνει, ὅτι δὲν εἶχε οὔτε κατοικίαν ἰδικήν του, ὅχι δτι δὲν διέμενε εἰς οἰκίαν. Ἀλλωστε καὶ ὁ παραβολικὸς αὐτὸς λόγος αὐτὸ ἀκριβῶς θέλει νὰ φανερώσῃ. Καὶ δτι ἔμειναν, λοιπόν, κοντὰ Του ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τὸ εἶπεν ὁ Εὐ· γελιστῆς Ἰωάννης, διὰ ποῖον λόγον ὅμως ἔμειναν κοντὰ Του δὲν μᾶς τὸ εἶπεν ἐπίσης, ἐπειδὴ ὁ λόγος τῆς παραμονῆς των εἶναι φανερός. Διότι οὔτε αὐτοὶ ἀκολούθησαν τὸν Χριστὸν δι' ἄλλον λόγον, οὔτε ὁ Χριστὸς τοὺς ἐπῆρε μαζὶ Του δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, παρὰ μόνον χάριν τῆς διδασκαλίας, τὴν ὁποίαν τόσοι ἀφθόνως καὶ προσθύνως ἀπήλυσαν καὶ εἰς διάρκειαν μίᾳς νυκτός, ὥστε ἀμέσως νὰ θελήσουν νὰ προσελκύσουν καὶ ἄλλους.

Ὁ·. Λοιπόν, ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τῶν δύο αὐτῶν μαθητῶν ἄς μάθωμε καὶ μεῖς νὰ δίδωμε τὴν πρώτην θέ-

26. Ἰωάν. 1, 40. Ἀκολουθεῖ τὸν παλαιὸν ὑπολογισμὸν τῆς ὥρας, σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιον δεκάτῃ ὥρᾳ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἦσαν ἡ τετάρτη ἀπογευματινὴ.

27. Λουκ. 9, 58.

σιν εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ Θεοῦ λόγου, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν νὰ θεωρῶμεν δευτερεύοντα καὶ ἐπ' οὐσιώδη. Δὲν πρέπει νὰ νομιζώμεν καμμίαν στιγμὴν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ ἀμελῶμεν τὸ καθήκον μας τοῦτο εἴτε παρὰ τὴν ἀνάγκη νὰ μεταστώμεν εἰς ξένην οἰκίαν, εἴτε πρέπει νὰ γίνῃ γνωστὸς εἰς μεγάλους ἀνδρας, οἱ ὅποιοι τὸν ἀγνοοῦν, εἴτε τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ εἰς προχωρημένην ὥραν τῆς ἡμέρας, εἴτε εἰς οὐρανὸν τε χρόνον. Ὅλοι αἱ ἄλλαι θειτικαὶ ἀσχολίαι καὶ ἀνάγκαι, ὅπως εἶναι, φερ' εἰπεῖν, ἡ τροφή, τὰ λουτρά, τὰ δεῖπνα, ἡμποροῦν καὶ πρέπει νὰ ἔχουν τὸν καθωρισμένον χρόνον, ποῦ θὰ γίνωνται, ἡ διδασκαλία, ὅμως, τῆς θείας φιλοσοφίας ἄς μὴ ἔχη καμμίαν καθωρισμένην ὥραν, ἀλλ' ἄς εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς βίως ὁ καιρὸς, ἄς γίνεταί εἰς οὐρανὸν τε ὥραν τῆς ἡμέρας. Ἐδῶ ἔχει ἐφαρμογὴν ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος λέγει· «εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς ἔλεγε, ἐπίπληξε, παρηγόρησε»²⁸ καὶ ὁ λόγος τοῦ Προφήτου, ὁ ὁποῖος λέγει· «καὶ τὸν νόμον τοῦ Κυρίου θὰ μελετᾷ ἡμέραν καὶ νύκτα»²⁹, ἀλλὰ καὶ ὁ Μωϋσῆς αὐτὸ προέτρεπε τοὺς Ἰουδαίους νὰ κάμνουν πάντοτε. Διότι τὰ μὲν θειτικὰ, τὰ λουτρά διπλαδὴ καὶ τὰ δεῖπνα καὶ διὰ τὰ ἄλλα, ἔτι καὶ εἶναι ἀναγκαῖα, ἐν τούτοις, ὅταν γίνωνται συνεχῶς, φθείρουν καὶ καταστρέφουν τὸ αἶμα, ἐνῶ ἡ ψυχαφελὴς διδασκαλία, ὅσον περισσότερο γίνεται, τόσο περισσότερο ἰσχυροποιεῖ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία δέχεται αὐτήν. Τώρα, ὅμως, διαθέτομεν οὐρανὸν τε χρόνον διὰ μορφολογίας καὶ ἀνωφελεῖς φλυαρίας καὶ τὸ πρῶν καὶ τὸ ἀπόγευμα καὶ τὸ μεσημέρι, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ βράδυ συγκεντρωνό-

28. Β' Τιμοθ. 4, 2.

29. Ψαλμ. 1, 2.

μεθα ασκότως και ματαίως, επί πλέον εξαγορίσαμε δι' αυτό και τόπους, ενώ τον λόγον του Θεού διδασκόμεθα μίαν ή δύο φορές την εβδομάδα μόνον και ζαλιζόμεθα και κουραζόμεθα και αισθανόμεθα υπερβολικώς χαρτασμένοι από αυτόν.

Ποία, λοιπόν, είναι ή αίτια; Είμεθα ψυχικώς ασθενείς. Καταστρέψαμε τελείως την προς τα πνευματικά όρμήν και επιθυμίαν της ψυχής μας. Δι' αυτό και δεν υγιαίνει, ώστε να θέλη να τρέφεται πνευματικώς. Είναι δε και αυτή τρανή απόδειξις ότι είναι ασθενής, όταν, δηλαδή, ή ψυχή δεν αισθάνεται πείνα και δίψα προς τα πνευματικά, άλλ' αποστρέφεται και στενοχωρείται και με τα δύο, τότε σημαίνει ότι ασθενεί. Εάν δε τοῦτο συμβαίνει με τα σώματα, αν, δηλαδή, τὸ να μὴ θέλῃ να φάγῃ και να πῇ ὁ ἀνθρώπος είναι απόδειξις σοβαρῆς ἀσθενείας, τὴν ὁποίαν και συνεχῶς χειροτερεύει, πολὺ περισσότερον με τὴν ψυχὴν. Πῶς, λοιπόν, θὰ κάμωμεν τὴν ψυχὴν μας, ποὺ εἶναι πεσμένη και καταστραμμένη, πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν να τὴν κάμωμεν να ἀναρρώσῃ; Τί πρέπει να πράττωμεν, λέγει, και τί πρέπει να λέγωμεν, διὰ να κατορθώσωμεν τοῦτο; Πρέπει να ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων λόγων, να ἐγκύκλιωμεν εἰς τοὺς λόγους τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Εὐαγγελιστῶν και εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τῶν θεοπνεύστων και ἁγίων ἀνδρῶν. Διότι τότε θὰ καταλάβωμεν, ὅτι εἶναι πολὺ καλλίτερα να τρεφώμεθα με αὐτούς, παρὰ με τὰς ἀκαθάρτους τροφάς. Διότι ἔτσι πρέπει να ὀνομάζωμεν τὰς θλαπτικὰς και ἀνοήτους φλυαρίας και τὰς πρὸς τοῦτο συγκεντρώσεις. Διότι, πῆς μου, τί εἶναι ἀνώτερον, να ἀσχολούμεθα με τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὰ δικαστήρια, εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢ με τὰ οὐράνια και με τὰ μετὰ θάνατον; Τί εἶναι καλλίτερον, να ὁμιλοῦμε διὰ τὸν γείτονα και διὰ τὰ πράγματα τοῦ γείτονος και να περιεργαζόμεθα τὰ ξένα πράγμα-

τα, ἢ να ἐξετάζωμεν και μελετῶμεν τὰ τῶν ἀγγέλων και ἐκεῖνα, ποὺ ἐνδιαφέρουν ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν ψυχὴν μας; Διότι τὰ τοῦ γείτονος δεν εἶναι ὅπωσδήποτε ἰδικὰ σου, ενώ τὰ οὐράνια εἶναι ἰδικὰ σου. Ἀλλ' εἶναι δυνατόν, λέγει, ἀφοῦ ὁμιλήσωμεν μίαν φοράν δι' αὐτά, να ἐξαντλήσωμεν τὰ πάντα. Τί λοιπόν, δεν καταλαβαίνετε τοῦτο, ὅτι ὁμιλεῖτε ματαίως και ασκότως περὶ αὐτῶν ποὺ ὁμιλεῖτε, ἀλλ' ἐξοδεύοντες εἰς αὐτὸν ὅλην σας τὴν ζωὴν, δεν ἐξαντλήσατε ποτέ τὴν περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπόθεσιν; Και δεν λέγω καθόλου διὰ τὰ ἐνοχλητικώτερα ἀπὸ αὐτά.

Διότι οἱ μὲν ἐγκρατέστεροι αὐτὰ συζητοῦν μεταξὺ τους, οἱ δὲ ὀκνηρότεροι και οἱ περισσότερον ἀμελεῖς περιφέρουν διαρκῶς εἰς τοὺς λόγους των μίμους και χορευτάς και ἡνιόχους και με τὸν τρόπον αὐτῶν μαλόνουν τὴν ἀκοήν, καταστρέφουν τὴν ψυχὴν, ἐκπορευοῦν τὴν σεμνότητά της φύσεως με αὐτὰς τὰς διηγήσεις και θάζουν μέσα εἰς τὸ μυαλὸ τους κάθε εἶδος κακίας με αὐτὴν τὴν συζήτησιν. Διότι, μόλις ἡ γλῶσσα ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ χορευτοῦ, ἀμέσως ἡ ψυχὴ ἔφερε μπροστά της και ἀναπαρέστησε τὴν ὁμιν του, τὸ κεφάλι του, τὸ λεπτὸν ἐνδυμὰ του, αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὁ ὁποῖος εἶναι θηλυπρεπέστερος ὢλων αὐτῶν. Ἄλλος πάλιν με ἄλλην διήγησιν ὑπεβαύλισε τὴν φλόγα τοῦ ἐσωτερικοῦ πάθους, διότι ἀνέφερε κατὰ τὴν συζήτησιν γυναῖκα πόρνην, τὰ λόγια της, τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ της, τὰ πονηρὰ ἐλέμματα της, τὴν μαλθακότητα και φιληδονίαν της ὡσεὺς της, τὸ ἐξεζητημένον κτένισμα τῶν μαλλίων της, τὰ φτιασιδώματα τοῦ προσώπου της, τὸ ὄψιμο τῶν ματιῶν της. Ἀραγε δεν ἐπάθετε τίποτε, καθ' ἣν στιγμήν και ἐγὼ ἀκόμη διηγούμην αὐτά; Ἀλλὰ δεν πρέπει να ντραπῇτε, οὔτε να κοκκινίσατε, διότι θέματα ἢ ἀνάγκη τῆς φύσεως ἀπαιτεῖ τοῦτο και διαθέτει τό-

σον παρ' αὐτοῖς τὴν ψυχὴν. ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἢ δυναμὶς τῆς διηγήσεως.

Ἐάν δέ, καίτοι ὁμιλῶ ἐγὼ καὶ εὗρισκομεθα μέσα εἰς Ἑκκλησίαν καὶ παρ' ὅλον ὅτι, εἴμεθα μακριὰ ἐκείνων, ἐπάθατε ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ τοῦ ἀκουσμάτους, καταλαβαίνετε πῶς φυσικὰ πρέπει νὰ αἰσθάνωνται. αὐτοὶ που εὗρισκονται μέσα εἰς τὸ ἴδιον τὸ θέατρον, εἰς τὸ ὅπου συνθίσκονται αὐτά, αὐτοὶ που μέσα ἐκεῖ ἔχουν μεγάλην ἐλευθερίαν, που εὗρισκονται μακριὰ ἀπὸ αὐτὴν ἐδῶ τὴν σεμνὴν καὶ ἱερὰν σκηνὴν, τοῦ θλήτουν καὶ ἀκούουν ἐκεῖνα μὲ μεγάλην ἀναίδειαν καὶ πολλὴν ἀδελαντροπία. Καὶ θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἐρωτήσῃ ἴσως κάποιος ἀπὸ τοὺς μὴ προσέχοντας διατί, λοιπόν, ἐάν ἡ ἀνάγκη τῆς φύσεως διαθέτῃ ποιουτοτρόπως τὴν ψυχὴν, ἀφοῦ ἀφῆσες ἐκείνην, καταφέρῃς ἐναντίον μας, Διότι εἶναι μὲν ἴδιον τῆς φύσεως νὰ παθαίνει ὅταν ἀκούῃ τέτοια πράγματα τὰ νὰ ἀκοῇ ἡμεῖς τέτοιου εἶδους ἀκούσματα δὲν εἶναι, ἐπίσης ἔργον τῆς φύσεως ἀλλ' εἶναι τῆς προαρρέσεως ἀμαρτήρια. Ἐπεὶ καὶ ὁ θμιλῶν πρέπει νὰ κατακαίεται μέσα εἰς τὸ πῦρ αὐτῶν ποὺ λέγει καὶ αὐτὸ θέλει ἡ ἀδυναμία τῆς φύσεως, ἐν τούτοις ἡ φύσις δὲν μᾶς δδηγεί καὶ εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ προερχομένην ἠθικὴν διαφθοράν, διότι ἀπλοῦστατα ἡ φωτιά τῶν παθῶν καὶ ἡ ἠθικὴ διαφθορά ἀφελεται εἰς τὴν δικαιοτροφίαν τῆς προαρρέσεως ἀποκατεστὸς καὶ μόνον.

Ταῦτο λοιπὸν ἀπαιτῶ νὰ ἐξαλείψωμεν καὶ νὰ διορθώσωμεν, ὥστε νὰ μὴ ὀδηγησώμεν θεληματικῶς τοὺς αὐτοὺς μας εἰς τὸν γκρεμὸν οὔτε νὰ ταῦς ὀθησώμεν εἰς τὰ θύραθρα τῆς κακίας, οὔτε νὰ τρέχωμε κατ' ἐνθεῖαν εἰς τὸ πῦρ τῆς διαφθορῆς. διὰ νὰ μὴ καταστήσωμε τοὺς αὐτοὺς μας ὑπειθυνούς καὶ διὰ τὴν φοβερὰν φλόγα τῆς κολάσεως, που εἶναι κατεσκευασμένη διὰ τοὺς διὰβολοὺς. Μακάρι δὲ βλο. ἡμεῖς ἀφοῦ ἀπαλλαγώμεν καὶ

ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην, νὰ εὐρεθώμεν εἰς αὐτοὺς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποιοῦ εἰς τὸν Πατέρα πρέπει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΙΘ' (19)

(Ίωάν. α. 42-43)

«Ευρίσκει οδοτος πρῶτος τὸν ἀδελφόν τὸν ἴδιον Σ. μῶνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσ. α. ν. ὃ ἐστ. μεθερμηνεύομενον Χρ. στὸς, καὶ ἡγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν» (Ίωάν. 1, 42)

α * Ο Θεός, ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν, τοῦ ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, δὲν τὸν ἔφησε μόνον καὶ ἔρημον, ἀλλὰ τοῦ ἔδωκεν ὡς θεοῦ καὶ σὺνοικόν του τὴν γυναῖκα ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἀπὸ αὐτῆς τὴν συνοικήσιν καὶ συζυγίαν θὰ προήρχετο μεγάλο κέρδος. Ἀλλὰ παῖον κέρδος, ἐφ' ὅσον δὲν ἐχρησιμοποίησεν ὀρθῶς καὶ πρεπόντως τὴν εὐεργεσίαν αὐτῆς ἢ γυναῖκα, Ἐν τούτοις, ἐὰν ἐξετάσῃ κανεὶς προσεκτικὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, θὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἀπὸ αὐτῆς τὴν συν-

* Ὁ Θεὸς Χριστότομος εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν ἐπίσημαίνει τὸ γεγονός ὅτι ἡ γνησία ἀγάπη μεταξύ δυο προσώπων ὀφείλει αὐτὰ μενῶν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν ἀδελφῶν Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Ὁ τελευταῖος ἐγνώρισε τὸν Χρ. στὸν δ. αὐτοῦ Ἀνδρέου Ἐν συνεχείᾳ, ἀπὸ τὴν πραγματοποιημένην ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ σύγκρισιν μεταξύ θαύματος καὶ προφητείας ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ προφητεία ὑπερέχει τοῦ θαύματος εἰς δύναμιν καὶ περικλήματα. Ακολουθῶν δὲ εἰς τὴν τρίτην παράγραφον ὁ ἱερός Πατὴρ καλεῖ τοὺς χριστιανούς, νὰ ἐμῆσουν τὸ πρὸν αὐτὸ ὄνομα μόνον εἰς δ. αὐτοῦ Χριστοῦ.

1 Πρβλ. Γεν. 2, 18.

οίκησιν ὀφελούνται πολὺ ὅσοι ἔχουν μιᾶς. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει μόνον μετὰ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς ἀδελφούς, ὅταν συγκατοικοῦν μετὰ ἀγάπην. Καὶ αὐτοὶ θὰ ὀφεληθοῦν καὶ θὰ ἀπολαύσουν αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Προφήτης ἔλεγε: «Τί καλὸν καὶ τί τερπνὸν νὰ συγκατοικοῦν ἐν ὁμονοίᾳ ἀδελφοί»² καὶ ὁ Παῦλος συνεβούλευε νὰ μὴ ἐγκαταλείτουν τὴν σὺναξιν τῶν καὶ τὴν τακτικὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησιν τῶν³. Διὰ αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐπὶ πλέον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διαφέρομεν ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ ὑπερέχομεν αὐτῶν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ πόλεις ἐκτίσαμε καὶ ἀγοράς καὶ κατοικίας, ὅχι θέθαια διὰ νὰ συγκατοικοῦμε μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ εἰμεθα ἀγαπημένοι.

Ἐπε δὴ, δηλαδὴ ἡ φύσις μας ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν Θεὸν ἀδύνατη καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἐπαρκεῖ πλήρως εἰς τὸν ἑαυτὸν της, ὁ Θεὸς οἰκονόμησε κατὰ τὸν καλλίτερον καὶ συμφερότερον τρόπον αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν μας, μετὰ τὸ νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὴν μετὰ τὴν ὀφέλειαν τὴν προερχομένην ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἔχοντος νὰ συγκροτοῦμε πόλεις καὶ νὰ ζοῦμε ἐνωμένοι. Δι' αὐτὸ συνεστήθη κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ τὸ Μυστήριον τοῦ γάμου, διὰ νὰ ἀναπληρωθῇ ἀμοιβαίως ἡ ἑλλειψὶς τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ ἡ ἀδύνατος φύσις μας νὰ καταστή τὸσον αὐτάρκης, ὥστε αὐτὴ ἂν καὶ ἐδημιουργήθῃ θνητὴ νὰ διατηρῇ διὰ τῆς διαδοχῆς τὴν ἀθανασίαν ἐπὶ πολὺ. Καὶ ἔπρεπε μὲν νὰ ἀσχοληθῶμεν περισσώτερον μετὰ τὸν λόγον, ὁ ὅποιος φανερῶναι τί κερδίζουσι καὶ πόσον ὀφελούνται μετὰ τῶν, ὅσοι ἐνώνονται μετὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ εὐκρινεοῦς καὶ ἐν ἀγάπῃ αὐτῆς ἐνώσεως, ἀλλὰ τώρα ἐπείγει νὰ ἀσχοληθῶ

2 Ψαλμ. 132, 1

3 Ἐβρ. 10, 25.

μεν με άλλο θέμα, χάριν τοῦ ὁποίου καὶ ἐλέγχθησαν αὐτά.

Διότι ὁ Ἀνδρέας, ἀφοῦ ἔμεινε κοντά εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀφοῦ ἔμαθεν ὅσα ἀκριβῶς ἔμαθε, δὲν ἐκράτησε τὸν θησαυρὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλ' ἔτρεξε γρήγορα εἰς τὸν ἀδελφὸν του, διὰ νὰ τοῦ μεταδώσῃ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔλαθε. Διὰ τοῦτο, ὁ Ἰωάννης δὲν εἶπε τί ἀκριβῶς συνεζήτησεν ὁ Χριστὸς με' αὐτούς, Ἀπὸ ποῦ δὲ γίνεται φανερόν, ὅτι δι' αὐτὸ ἔμειναν κοντά Του; Αὐτὸ ἔγινε φανερόν εἰς ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τὰ προηγουμένα, εἶναι δυνατόν ὅμως νὰ μάθωμεν καὶ τώρα ἀπὸ αὐτὰ πὺ ἀνεγνωσθῇσιν σήμερον. Διότι κύπταξε τι λέγει αὐτὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν του· «Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὃς ἐρμηνεύεται Χριστός»⁴. Εἶδες, λαὸν, με' πόσον τρόπον ἐφανερώσε, με' μίαν συντομωτάτην φράσιν, ὅσα ἔμαθε, Ἐπὶ πλεόν δὲ ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῇ, ποῦ ἔκοψε πρὸς τὸν ἀδελφὸν του, ἐφανερώσε καὶ τὴν δύναμιν τοῦ διδασκάλου, ὁ ὁποῖος ἔπεισεν αὐτοὺς καὶ τὴν ἱδικήν τους προθυμίαν, οἱ ὁποῖοι ἀνέκοθεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐρευνοῦσαν αὐτὰ με' ζήλον καὶ προσοχὴν καὶ ἐφρόντιζαν νὰ μάθουν. Διότι ἡ λέξις αὐτῇ⁵ προέρχεται ἀπὸ ψυχῆν, ἡ ὁποία πονεῖ πολὺ καὶ αγωνιᾷ διὰ τὸν ἐρχομόν Του καὶ ποθεῖ διακαῶς τὴν παρουσίαν Του ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκ Θεοῦ ἀναμένει αὐτὴν καὶ ἡ ὁποία μάλιστα ἐφάνη Ἐκεῖνος, πὺ ἀνέμενε, ἐπιληρόσθη ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐχάρηκε πολὺ καὶ ἔσπευσε νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους τὴν μεγάλην εὐδοσίαν καὶ τὴν χαρὰν του. Αὕτη ἡ λέξις φανερῶνει ἀδελφικὸν ἐνθ' ὁφείρον, πραγματικὴν μεταξὺ συγγενῶν ἀγάπην, εἰλικρινῆ διάθεσιν παροχῆς βοηθεί-

4. Ἰωάν. 1, 42.

5. Εννοεῖ τὴν πρώτην λέξιν τῆς ἐφάσεως τοῦ ἀναλ. ἐβδ. τοῦ ρήματος «εὐρήκαμεν».

αι εἰς ἄλλους πρὸς μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν πνευματικῶν.

Ἀκούσε, ὅμως καὶ αὐτὸν, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ ἀκολούθως διὰ τὸν Μεσσίαν με' τὸ ἄρθρον. Διότι δὲν εἶπε· «Μεσσίαν», ἀλλὰ «τὸν Μεσσίαν», τὸ ὁποῖον φανερῶνει ὅτι ἀνέμεναν τὸν ἕνα, τὸν μοναδικὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν πρὸς τοὺς ἄλλους. Κύτταξε, ὅμως καὶ τὴν προθυμίαν με' τὴν ὁποίαν ἀκούει ὁ Πέτρος καὶ τὴν προσήλωσίν του, τὴν ὁποίαν ἐδειξεν ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν Ἐπειδὴ καθόλου δὲν ἀδιαφόρησεν, ἀλλ' ἔτρεξεν ἀμέσως, καθ' ὅσον λέγει· «ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν» Ἀλλ' ἂς μὴ τοῦ ἀποδώσῃ κανεὶς ἐπιπολαιότητα καὶ ἀφέλειαν, ἐπεὶ δὴ ἐδέχθη τὸν λόγον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἐπίστευσεν ἀμέσως, χωρὶς νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ πολλὰ, διότι εἶναι φυσικὸν καὶ ὁ ἀδελφὸς νὰ τοῦ ἐξέθεσε τὰ γεγονότα ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς, ἀλλ' οἱ Εὐαγγελισταί, χάριν συντομίας περιέκοψαν ἀπὸ παντοῦ πολλὰ, Ἀλλ' ὅμως, δὲν ἐλέγχθη καθόλου ὅτι ἐπίστευσεν ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτι «ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν»⁶, διὰ νὰ τὸν ἐμπιστευθῇ, λοιπόν, εἰς Ἐκεῖνον, ὥστε τὰ πάντα νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἰησοῦν. Καὶ διότι καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς παρευρίσκετο ἐκεῖ καὶ συνεβόλεν εἰς ὅλα αὐτά, Ἐάν δὲ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι εἶναι Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι βαπτίζει με' Πνεῦμα Ἁγίον, ἀφῆσε νὰ μάθωμεν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν ἀκριβέστερα καὶ πληρέστερα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ Πρόσωπον καὶ τὴν Ἀποστολήν Του, πολὺ περισσότερον ὁ Ἀνδρέας θὰ ἐνεργοῦσε παραμοίως, ὁ ὁποῖος ὁ ἴδιος μὲν δὲν εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ἐπαρκοῖσε, με' ὅσα ἐγνώριζε, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πάντα εἰς αὐτὴν δὲ τὴν πηγὴν τοῦ φωτός προσεδίκυσε τὸν ἀδελφὸν του με' τὴν πρῶ-

6. Ἰωάν. 1, 43.

μια καὶ χαράν, ὅστε ἐκεῖνος οὔτε νὰ προφθάσῃ κἀν νὰ σκεφθῇ νὰ παραμελήσῃ καὶ ἀναθάλῃ τὸν πρὸς Ἐκεῖνον ἐρχομὸν του. «Καὶ τὸν ἐκκύταξεν ὁ ἡρὼς καὶ τοῦ εἶπε Σὺ εἶσαι ὁ Σίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάν· σὺ θὰ ὀνομασθῇς Κηφᾶς, τὸ ὅποιον μεταφράζεται Πέτρος»⁷. Ἀρχίζει, λοιπόν, ἐδῶ νὰ ἀποκαλύπτῃ τὰ τῆς θεότητος καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ φανερώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὰς προφητείας. Παρομοίως ἔκαμα καὶ μετὰ τὸν Ναθαναὴλ καὶ μετὰ τὴν Σαμαρελίτιδα γυναῖκα.

Θ' Διότι οἱ προφῆται, δὲν προσθέτουν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ θαύματα, ἐπὶ πλεόν δὲ ἔχουν τὸ ἀνεπίδεκτον. Διότι τὰ μὲν θαύματα παρ' ἑλὴν τὴν σπουδαιότητά τους εἶναι δυνατόν τοῦλάχιστον νὰ προσβληθῶν ἀπὸ τοὺς ἀσκήτους, διότι, καθὼς θεσπίζει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἔλεγαν περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅτι ἐμὲ τὴν σοφίαν τοῦ Βεελζεβοὺλ ἐγάζει τὰ δαιμόνια⁸, ἐνῶ διὰ τὴν προφητείαν οὐδέποτε ἔλέγχθη κατὰ τέτοιον. Διὰ τὸν Σίμωνα λοιπὸν καὶ τὸν Ναθαναὴλ αὐτὸν τὸν τρόπον διδασκαλίας ἐχρησιμοποίησε, διὰ τὸν Ἀνδρέα ὁμῶς καὶ τὸν Φίλιππον δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιον. Διὰ τὴν, λοιπόν, Διότι, ἐκεῖνοι εἶχαν μὲν μετὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου προπαρασκευασθῇ ὅχι ὀλίγον, ὁ Φίλιππος δὲ ἀπὸ τοῦ παράδειγμα τῶν παρόντων, ἐλάμβανεν ἀξιόπιστον τεκμήριον πίστεως. «Σὺ εἶσαι ὁ Σίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάν· σὺ θὰ ὀνομασθῇς Κηφᾶς, τὸ ὅποιον μεταφράζεται Πέτρος». Ἀπὸ τὸ παρόν γίνεται ἀξιόπιστον καὶ τὸ μέλλον Διότι Ἐκεῖνος, ποῦ ἀπεκάλυψε τὸν Πατέρα τοῦ Σίμωνος καὶ ἀνέφερε τὸ ὄνομά του, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγνώριζε καὶ τὸ μέλλον. Καὶ ἡ προφητεία ἔγινε μᾶζι μετὰ τὸν Ἰωάννην. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐγκωμιαστικὴ πρόρρησις δὲν ἦταν κολακευστικός,

⁷ ὡάν 1, 43.

⁸ Ματθ. 12, 24.

ἀλλὰ τοῦ προλέγοντος τὸ μέλλον καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν μετὰ ταῦτα.

Παρατήρησε, λοιπόν, ἐπ' αὐτοῦ, μετὰ πόσῃ αὐστηρότητι ὁμιλεῖ πρὸς τὴν Σαμαρελίτιδα εἰς τὴν ὁποίαν μᾶζι μετὰ πολλῶν αὐστηρῶν ἐλέγχους ἀποκαλύπτει τὴν ζωὴν τῆς «διότι πέντε, λέγε, ἄνδρας ἐλαβες καὶ ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἔχεις τώρα δὲν εἶναι ἄνδρας σοι»⁹. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Πατὴρ Του, καταφερόμενος κατὰ τῆς εἰδωλολατρίας καλὸν λόγον κἀμνει περὶ προφητείας, διότι λέγει «Ἄς σὰς ἀναγγεῖλαιον (οἱ ἀστρολόγοι) τί πρόκειται· νῦν σὰς συμβῇ»¹⁰ καὶ πάλιν «Ἐγὼ προσήγγειλα τὴν ἀπειλευθέρωσίν σας καὶ σὰς ἔσωσα, καὶ δὲν ὑπῆρχε σὲ σὰς ἕνως Θεός»¹¹ καὶ συνεχῶς διὰ μέσου ὁ λοκλήρου τῆς προφητείας αὐτὸ παρυσιάζει καὶ διαρκῶς εἰς αὐτὸ ἐπανερχεται. Διότι, οὗτο κυρίως καὶ πρωτίστως εἶναι. Ἔργον Θεοῦ, τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἡμποροῦσαν μετὰ κανένα τρόπον οὔτε κἀν νὰ μνηθοῦν οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν ἐπιμόκως τὸ ἐπιδιώκουν αὐτὸ. Διότι τὰ μὲν θαύματα θὰ ἡμποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν καὶ φαντασία, ἐνῶ ἡ προφητεία, διὰ τῆς ὁποίας προλέγοντα μετὰ ἀκριβείαν τὰ μέλλοντα, ὡς ἀποκλειστικὴ τῆς ἀφθόρου ἐκείνης θείας φύσεως ἐνέργεια, οὐδέποτε ἐθεωρήθη ὡς τοιαύτη.

Ἐάν δὲ ἀναφέρεται ὁποδῆποτε ὅτι καὶ οἱ δαίμονες κατάρθρωσαν τοῦτο, πρόκειται περὶ ἀπάτης καὶ ὅσον οἱ ἀνοητότεροι ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐξαπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀπέδωσαν καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν νὰ προλέγουν τὰ μέλλοντα δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τὰ μαντεῖα τοὺς ἀπεκαλύφθησαν παντοῦ καὶ ἐφάνη καθαρά ὅτι ἀπὸ

⁹ ὡάν 4, 18.

¹⁰ Ἡσ 47, 13.

¹¹ Ἡσ 43, 12.

τη τους. Ὁ δὲ Πέτρος δὲν ἀπεκρίθη τίποτε εἰς διὰ αὐτά, ὅτι, δὲν ἐγνώριζεν ἀκόμη τίποτε σαφῶς, καθ' ὅσον τότε ἐμάθανε. Πρόσεξε ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι οὔτε πάλιν ἡ προφητεία ἐξετέθη ἐδῶ διόκληρος, διότι δὲν εἶπεν «Ἐγὼ θὰ σὲ μετονομάσω Πέτρον καὶ θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν σταθερὰν πέτραν τῆς πίστεως», ἀλλὰ «σὺ θὰ ὀνομασθῇς Κιφᾶς», μολονότι ἐκεῖνο θὰ ἦταν ἀπόδειξις μεγαλυτέρας αὐθεντίας καὶ δυνάμεως. Ὁ Χριστός, ὅμως, δὲν ἀποκαλύπτει ἀμέσως καὶ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ὅλην τὴν ἐξουσίαν του, ἀλλ' ὁμιλεῖ προηγουμένως κατὰ τρόπον ταπεινότερον. Μόλις, λοιπόν, ἔδωκε ἀπόδειξιν τῆς θεότητος Ἰου, τότε ἐξέθεσεν αὐτὸ κατὰ τρόπον αὐθεντικότερον, διὰ τῶν ἐξῆς: «Μακάριος εἶσαι, Σίμων, ὅτι ὁ Πατήρ μου σοὶ ἀπεκάλυψε τοῦτο»¹² καὶ πάλιν «Καὶ ἐγὼ σοὶ λέγω, ὅτι σὺ εἶσαι Πέτρος καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν πέτραν τῆς πίστεως θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν μου»¹³.

Αὐτὸν μὲν λοιπὸν τὸν ὀνόμασε τοιοῦτοτρόπως, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ἰσάκωδον, ὀνόμασεν υἱοὺς θρονῆς¹⁴. Διατί, ὅμως, πράττει τοῦτο Ἐπειδὴ θέλει νὰ φανερώσῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι, τοῦ ἔδωκε καὶ τὴν Παλαιὰν Διὰ αὐτὴν καὶ ὁ ὁποῖος μετέβαλε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, μετονομάσας τὸν Ἀβραάμ Ἀβραάμ, τὴν Σάραν Σάρραν καὶ τὸν Ἰακώβ Ἰσραὴλ. Καὶ εἰς πολλοὺς μὲν ἔδωκεν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς τους τὰ ὀνόματα, ὅπως εἰς τὸν Ἰσαάκ, τὸν Σαμὴλ, τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἠσαίου καὶ τοῦ Ἰσση, εἰς ἄλλους δὲ μετέβαλε τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα τοὺς εἶχαν δώσει οἱ γονεῖς τους ἀρχικὰ, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς προαναφερθέντας καὶ μὲ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ

12. Ματθ. 16. 17.

13. Ματθ. 16. 18.

14. Πρβλ. Μάρκ. 3, 17.

Συνήθιζαν δὲ οἱ πατέρες καὶ τοῦτο νὰ εἰδῶν τὰ ὀνόματα ἀνάλογα μὲ τὰς περὶ σφάσεις καὶ τὰ γεγονότα, πρῶγμα τοῦ ἀκριβοῶς ἔκαμε καὶ ὁ προφήτης Ἠλίας. Καὶ αὐτὸ δὲν γίνεταί ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ὑπενθυμίξῃ ἡ προσηγορία ἐκεῖνη τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ὑπενθυμίξῃ συνεχῶς εἰς τοὺς ἀκούοντας τὴν διὰ τῶν ὀνομάτων πραγματοποιηθεῖσαν προφητείαν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν ὠάννην¹⁵ ὀνόμασεν ἐξ ἀρχῆς. Διότι εἰς αὐτοὺς μὲν, τοῦ ἡ ἀρετῆς ἐπρόκειτο νὰ λάμψῃ ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἡλικίαν, ἀπὸ τότε ἐδίδοντο τὰ ὀνόματα, εἰς ἐκείνους δὲ, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο μετὰ ταῦτα νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, μετὰ ταῦτα προσετίθετο καὶ τὸ τιμὴν κὸν ὄνομα.

γ. Ἀλλὰ τότε ὁ καθένας ἐπαιρνε διαφορετὸν κὸν ὄνομα, ἐνῶ τώρα ἓνα ὄνομα ἔχουμεν ὅλοι ἡμεῖς, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἀνώτερον καὶ δραστικότερον ὅλων τῶν ὀνομάτων, τὸ τιμητικὸν ὄνομα «χριστιανολ»¹⁶ καὶ «υἱοὶ τοῦ Θεοῦ» καὶ «φίλοι» καὶ «σώματα»¹⁷. Εἶναι δὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, τὸ

15. Τὴν πληροφορίαν μὲς εἶδε, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (Λουκ. 1, 13). Τὸ ὄνομα Ἰωάννης σημαίνει θεόφιλος. Πρόκειται, βεβαίως περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

16. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάσθησαν «χριστιανοὶ» πρῶτην φορὰν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν (πρβλ. Πράξ. 11, 26). Τὸ ὄνομα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἀπεκράσθη γενικῶς ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἵματος, ἀφελῆται εἰς τοὺς ἐθνικοὺς τῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ ὁποῖοι εἴτε πρὸς διακρίσιν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὁμάδων τῆς πόλεως εἴτε χλευαστικῶς - ἢ το ἀκαταπόνητος δι' αὐτοὺς ἡ ἀναγνώρισις ὡς ἀρχηγὸν ἐνὸς ἀπαυραμένου ὀνόμαζον αὐτοὺς τοιοῦτοτρόπως. Ἐν τούτοις οἱ χριστιανοὶ τὸ διέτηραν καὶ ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἀληθὴς δύναμις εὐρισκᾶται κοντὰ εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν.

17. Οἱ χριστιανοὶ ἀποκαλοῦνται «υἱοὶ τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 20, 36) καὶ «φίλοι τοῦ Χριστοῦ» (Ἰωάν. 15, 14 καὶ «σώματα» (Ρωμ. 2, 5 καὶ Α. Κορ. 10, 17), τοῦ ὁποῖου κεφαλὴ εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός.

περισσότερον ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ἱκανοὶ νὰ μᾶς ὑψώσῃ πνευματικῶς καὶ νὰ μᾶς κάμῃ προθυμότερους εἰς τὴν προσπάθειάν μας διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ἀρετῆς. Ἐμεῖς, λοιπὸν ποῦ, σάν ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ, φέρομεν τὸ ὄνομά Του, ἀντισταθισθέντες τὴν ὑπερβολικῶς μεγάλῃν ἀξίαν τοῦ τιμητικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ὥς μὴ προσβαίνωμεν εἰς πράξεις ἀναξίας αὐτοῦ. Διότι τοιαυτοτρόπως μᾶς ὠνόμασεν ὁ Παῦλος. Πρέπει νὰ καταλάβωμε καλὰ τὸ νόημά του καὶ νὰ οὐθεωσῶμεν τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας του. Διότι, ἂν κάποιος, ποῦ φέρει τὸ ὄνομα κάποιου ἐνδόξου στρατηγοῦ, σάν ὁπαδός του, ἢ καὶ κάποιου ἄλλου ὁπωσδήποτε λαμπροῦ ἀνδρός, αἰσθάνεται ὑπερηφανός, θταν ἀκούῃ νὰ τὸν ὀνομάζουν μὲ τὸ ὄνομα ἐκείνου ἢ τοῦ ἄλλου μεγάλου ἀνδρός καὶ θεωρεῖ τὸ ὄνομα ὕψηλόν καί, μέγα ἀξίωμα καὶ κάμνει τὰ πάντα ὥστε νὰ μὴ προσβάλῃ μὲ τὴν δεινότητα του. Ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ἐκεῖνος τοῦ ὁποιοῦ τὸ ὄνομα φέρεται. Ἐμεῖς, ποῦ δὲν φέρομεν τὸ ὄνομα, ὡς ὁπαδοὶ του, κάποιου στρατηγοῦ, οὔτε κάποιου ἄλλου ἀρχόντος οἰουδὴποτε ἀπὸ τοὺς ἐπὶ γῆς οὔτε ἀγγέλων, οὔτε ἀρχαγγέλων, οὔτε τῶν Σεραφίμ, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ φέρουμε τὸ τιμητικὸν ὄνομα, δὲν πρέπει καὶ τὴν ζωὴν μας ἀκόμῃ νὰ θώσωμεν, ὥστε νὰ μὴ προσβάλωμεν ἐκεῖνον, ποῦ μᾶς ἐτίμησε. Δὲν γνωρίζετε πόσον τιμῶνται, τὰ περιβάλλοντα τὸν βασιλέα βασιλικά τάγματα τῶν ἀσπιδοφόρων καὶ λογχοφόρων. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἡρώδημεν τῆς μεγάλης τιμῆς νὰ γίνωμεν ὁπαδοὶ Του καὶ νὰ εὐρεθῶμεν πλησίον Του καὶ μάλ' ἔτι πολὺ πλησιέστερα ἀπὸ τοὺς προαναφερθέντας καὶ τόσοι περισσότερον πλησιέστερα, ὅσοι περισσότερον αὐτῶν τὸ σῶμα εὐρίσκεται πλησίον τῆς κεφαλῆς καὶ συνδέεται ἀρρηκτικῶς πρὸς αὐτήν, ὁφείλομεν νὰ πράττωμεν τὰ πάντα ὥστε νὰ μὴ μὴθῶμεν κατὰ πόνον τὸν Χριστόν.

Ἰί, λοιπὸν, λέγει ὁ Χριστός. «Ἄ ἀλλότμητες ἔχου

φωλεὰς καὶ τὰ πετενὰ τοῦ οὐρανοῦ κατοικίας, ὃ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ποῦ νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν»⁸. Αὐτὸ, λοιπὸν, θὰ ἀπαντήσωμεν ἀπὸ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνδεχομένως φωνῇ φορητὸν καὶ ἐπαχθὲς εἰς τοὺς πολλοὺς. Δι' αὐτὸ ἀφήνω μὲν αὐτὴν τὴν ἀκριβείαν⁹ ἐξαίτιας τῆς ἀδυναμίας σας, ἀξιῶ ὅμως νὰ μὴ ἀφροσύνεσθε εἰς τὰ χρήματα, ἀλλ' ὅπως ἐγὼ ἀποφύγω τὴν ὑπερβολήν, εἰς ὅ,τ' ἀφορᾷ τὴν ἀρετὴν ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν πολλῶν. ἔτσι καὶ σεῖς πρέπει νὰ ἀποφεύγετε τὴν ὑπερβολήν, εἰς ὃ τ' ἀφορᾷ τὴν κακίαν. Καὶ ὅχι μόνον νὰ ἀποφεύγετε τὴν κακίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ προχωρῇτε πολὺ πέραν αὐτῆς. Δὲν κατηγορῶ ἐκείνους, ποὺ ἔχουν οἰκίας καὶ ἀγρούς καὶ χρήματα καὶ ζῶα, ἀλλὰ θελῶ νὰ κατέχετε αὐτὰ ἀσφαλῶς καὶ κατὰ τὸν τρόπον ἀρμόζοντα. Ἀλλὰ τὸ σημαίνει, νὰ κατέχετε αὐτὰ κατὰ τὸν τρόπον ἀρμόζοντα, σημαίνει τοῦτο, νὰ κατέχετε αὐτὰ ὡς δεσπότης καὶ ὅχι ὡς δοῦλοι, ὥστε νὰ εἰσθε κυρίαρχοι αὐτῶν καὶ ὅχι νὰ κυριαρχῆσθε ἀπὸ αὐτά, ὥστε νὰ χρησιμοποιήτε αὐτὰ καλῶς καὶ ὅχι νὰ χρησιμοποιήτε αὐτὰ κακῶς.

Δι' αὐτὸ ἀλλοῦστε ἔχουσι δυναμασθὴ χρήματα διὰ τὰ μεταχειριζόμεθα αὐτὰ ὑπηρετοῦντες τὰς ἀνάγκας τῶν συναυθρύτων μας, ὅχι διὰ νὰ τὰ φυλάττωμεν ἀχρησιμοποίητα. Αὐτὸ δὲ τὸ τελευταῖον εἶναι ἰδίον ὑπηρετοῦ, ἐνῶ τὸ πρῶτον εἶναι ἰδίον δεσπότητος. Ἰδίον τοῦ δοῦλου εἶναι νὰ φυλάττῃ τὰ χρήματα, ἰδίον τοῦ κυρίου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. ὁ ὁποῖος ἔχει μεγάλην ἐπ' αὐτῶν ἐξουσίαν, εἶναι νὰ ἐξοδεύῃ αὐτὰ. Δὲν ἐπῆρες τὰ χρήματα δ' αὐτὸ διὰ νὰ τὰ φυλάξῃς κρυμμένα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ δια-

18. Λουκ 9 58

9. Ἀναφέρεται εἰς τὴν σκέψιν, ποῦ ἐκφράζεται ἀπὸ τὸ προτασσόμενον χωρὶς. Ἀπαιτεῖ λελογισμένη αὐστηρότητα

μοιράσης. Ἐάν δὲ ὁ Θεὸς ἐπιθυμοῖς νὰ φυλάσσωνται, δὲν θὰ τὰ ἐδίδεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ θὰ τὰ ἀφηνε νὰ παραμένουν μονίμως εἰς τὴν γῆν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐπιθυμία Του εἶναι, αὐτὰ νὰ ἐξοδεύωνται, δι' αὐτὸ τὰ ἀφῆσε νὰ τὰ ἔχωμεν ἡμεῖς, διὰ νὰ τὰ διδῶμεν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. Ἄν δὲ τὰ κρατῶμεν κοντὰ μας, ἔδν ελμεθα πλεόν δεσπότες, καὶ ἐξουσιασται αὐτῶν. Ἐάν δὲ ἐπιθυμία σου εἶναι νὰ τὰ κάμης περισσότερα καὶ δι' αὐτὸ τὰ κρατῆς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἀρίστη μέθοδος εἶναι νὰ τὰ σκορπίσης καὶ νὰ τὰ διαμοιράσης παντοῦ. Διότι οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσης τίποτε χωρὶς νὰ θσιανήσης, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ πλουτίσης χωρὶς νὰ ὑποβληθῇς εἰς ἔξοδα καὶ ζημίας.

Αὐτὸ θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς νὰ το διαπιστώσῃ καὶ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Αὐτὸν τὸν δρόμον ἀκολουθοῦν καὶ ὁ ἔμπορος καὶ ὁ γεωργός, διότι καὶ οἱ δύο σκορπίζουν, ὁ μὲν πρῶτος τὰ χρήματα, ὁ δὲ δεύτερος τοὺς σπόρους. Καὶ ὁ μὲν ἔμπορος διαπλέει τὴν θάλασσαν διὰ νὰ σκορπίσῃ τὰ χρήματά του, ὁ δὲ γεωργός μοχθεῖ ἀλόκληρον χρόνον μὲ τὴν σποράν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν του, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσκορπίσε τοὺς σπόρους του. Ἐδῶ, ὁμοῦς, δὲν χρειάζεται τίποτε ἀπὸ αὐτά, δὲν χρειάζεται νὰ κατασκευάσωμεν πλοῖον, οὔτε νὰ ζεβύξωμεν θόδρα καὶ νὰ ὀργώσωμεν γῆν, οὔτε νὰ ἀγωνώμεν διὰ τὰς ἀνωφέλους καιρὸς καὶ συνθήκας, οὔτε πρέπει νὰ φοβηθῶμεν τὴν πῶσιν τῆς χαλάζης, δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ κύματα, οὔτε ἑράχος διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πορείαν μας. Αὐτὸ ἐδῶ τὸ ταῖδι καὶ αὐτὸς ἐδῶ ὁ σπόρος ἔνα μόνον χρειάζεται, νὰ ἀπορρίμωμεν τὰ ὑπάρχοντα, ὅλα δὲ τὰ ὑπόλοιπα. Ἐκεῖνος ὁ Γεωργός θὰ τὰ κάμῃ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς λέγει: «Ὁ Πατὴρ μοι εἶναι ὁ γεωργός»²⁰.

20. Ἰωάν. 12. 1

Πῶς, λοιπόν, δὲν εἶναι παράλογον ἐδῶ μὲν, ὅπου εἶναι δυνατόν ὅλα νὰ τὰ πάρωμεν ἀκόπως, νὰ παραμένωμεν ὀκνηροὶ καὶ ἀβρανεῖς, ἐκεῖ δὲ, ὅπου χρειάζονται καὶ ἰδρώτες πολλοὶ καὶ κόποι καὶ φροντίδες καὶ ὅπου μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὸ μέλλον τῶν ἐλπίδων εἶναι ἀβηλόν, νὰ ἐπιδεκνύωμεν κάθε προθυμίαν, Παρακαλῶ, λοιπόν, ἄς μὴ φερώμεθα τόσον ἀνοήτως ἔναντι τῆς ἱδ. κῆς μας σκατηρίας, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐγκαταλείψωμεν τὰ φορτικώτερα, ἄς τρέχωμεν γρήγορα πρὸς τὰ εὐκολώτατα καὶ ἐπιχερδέστερα, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ μέλ. λοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα πρέπει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Κ' (20)

Ἰωάν. α', 44-49)

«Τῇ επαύριον ἠθέλησαν ὁ Ἰησοῦς ἐξελεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ εὐρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει· ἀότῳ Ἀκολουθε μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαΐδα ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου» (Ἰωάν. 1, 44).

α'*. «Εἰς κάθε ἐργατικὸν καὶ τίμον ἄνθρωπον ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀγαθῶν» λέγει, ὁ παρομώδης λόγος. Ὁ δὲ Χριστὸς ὑπαινίσσεται καὶ κάτω ἐπὶ πλέον, ὅταν λέγῃ «Ἐκεῖνος ποῦ ζητεῖ εὐρίσκει»². Δι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ἀπορῶ πῶς ὁ Φίλιππος ἠκολούθησε τὸν Χριστόν. Δὲν ὅτι ὁ μὲν Ἀνδρέας ἠκολούθησε τὸν Χριστόν, ἀφοῦ ἐπιληροφηθῇ περὶ Αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὡάννην τὸν

* Διὰ βασικαὶ σκέψεις κυριαρχοῦν εἰς τὴν παράγραφον αὐτήν. Ἡ πρώτη ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Φίλιππου νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστόν καὶ ἡ δευτέρα εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ναθαναὴλ «Ἐκ Ναζαρέτ θύματα τι ἀγαθὰ εἶναι». Καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην, ὁ Φίλιππος ἠκολούθησε τὸν Χριστόν ἡ δὲ περὶ κινήθη ἀπὸ τοῦ παράδειγμα τῶν περὶ τοῦ Πέτρου καὶ ἤκουσε τὴν περὶ Αὐτοῦ μαρτυρίαν τοῦ Βαπτιστοῦ, ἡ δὲ ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου «Ἀκολουθε μοι» τὸν προσεβόησε κατὰ τρόπον θαυμαστὸν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν δευτέραν, ὁ Ναθαναὴλ σπείραλε τὸ ἐρωτημα αὐτὸ ἐπεὶ ἐκ ἐγγύων, ὅτ' ὁ Χριστὸς ἦτο προσωρισμένος νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ.

Παροιμ. 14, 23

2 Ματθ. 7, 8

Βαπτιστὴν καὶ ὁ Πέτρος ἀφοῦ παρεκινήθη ἀπὸ τὸν Ἀνδρέαν, ἐνῶ ὁ Φίλιππος ἐπέισθη ἀμέσως καὶ τὸν ἠκολούθησε καὶ ὅχι μόνον τὸν ἠκολούθησεν, ἀλλ' ἐκήρυξεν Αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους, χωρὶς νὰ μάθῃ τίποτε ἀπὸ καύνα, παρὰ μόνον αὐτὸ τὸ «ἀκολουθήσε με», ποῦ τοῦ εἶπεν ὁ Χριστὸς. Διότι ἔπρεξεν ἀμέσως εἰς τὸν Ναθαναὴλ καὶ τοῦ εἶπεν «Ἐκεῖνος, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν νόμον καὶ τὸν ὁποῖον προσηγγεῖλαι οἱ προφήται, τὸν εὐρήκαμεν»³. Ἐλέπεις πόσον καλὰ πληροφορημένος καὶ κατατασσιμένος ἦταν καὶ συνεχῶς ἐμελετοῦσεν ὅσα ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ ἀνέμενε τὴν παρουσίαν Του. Καὶ διότι τὸ «εὐρήκαμεν», φανερώνει ὅτι πάντοτε τὸν ἀναζητοῦσαν.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διότι δὲν προσκαλεῖ κανένα κοντά του, προτοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ἐνεργεῖ δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅχι φυσικὰ ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ σύμφωνα μετὰ τὴν ἰδίαν κῆν του σοφίαν καὶ σύνεσιν. Διότι, ἐάν ὁ ἴδιος τοῦς εἶχε προσελκύσει κοντά του, χωρὶς αὐτοῦ, μόνοι τοὺς ἐξ ἰδίας προαιρέσεως καὶ τελείως ἀσθενοῦς νὰ τὸν εἶχαν ἀκολουθήσει, ὑπῆρχε πιθανότης νὰ ἀπαμακρυνθοῦν, ἐνῶ τώρα, ἐφ' ὅσον τὸν ἠκολούθησαν μόνοι τοὺς καὶ χωρὶς καθόλου νὰ πεισθοῦν, παρέμεναν κοντά Του σταθεροὶ καὶ πιστοὶ μαθηταί. Τὸν Φίλιππον, ὅμως ὁ ὁποῖος ἦταν περισσότερον γνώριμος εἰς Αὐτόν, τὸν προσεκάλεσε. Διότι τὸν ἐγνώριζε καλλιτέρα, ἐπεὶ δὴ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀφοῦ, λοιπόν, παρέλαθε τοὺς μαθητάς, ἐπῆγεν· ἔπειτα εἰς ἀναζήτησιν τῶν ὑπολειπῶν καὶ προσεβόησε κοντά Του τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Ναθαναὴλ. Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτόν, τὸ γεγονός δὲν ἦταν τὸσον ἀξιοθαύμαστον διότι καὶ ἡ φήμη

3. Ἰωάν. 1, 46

τοῦ Ἰησοῦ εἶχεν ἀπλωθῆ εἰς δόλοκληρον τὴν Συρίαν, τὸ ἀξιοθαύμαστον ὅμως μὲ τοὺς περὶ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Φίλιππον ἦταν τοῦτο, ὅτι ὅχι μόνοι πρὸ τῶν θαυμαστῶν φαινομένων ἐπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ὅτι, παρ' ὅλον πὺ κατηγόιντο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν, περὶ αὐτὴν, δηλαδὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὕτε προφήτης ἐμφανίζεται. οὕτε εἶναι δυνατόν κάποιον καλὸν νὰ προέλθῃ, ἐν τούτοις ἐπίστευσαν καὶ ἠκολούθησαν τὸν Χριστόν. Διότι αὐτοὶ ἦσαν κάπως περισσότερον ἀπαιδεῦται καὶ ἀτίθασοι καὶ τραχεῖς.

Ὁ δὲ Χριστὸς ἀκριβῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀπέβη ἐκ τὴν δυνάμειν του, ἐκ τοῦ γεγονότος δηλαδὴ, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς περιοχῆς, περιοχῆς ἣ ὁποία δὲν παρήγε κανένα καρπὸν, ἐξέλεξε τοὺς ἐπιλέκτους ἀπὸ τοὺς μαθητάς του. Ὁ Φίλιππος, λοιπόν, ἦταν φυσικόν, ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Πέτρου καὶ τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἠκολούθησαν τὸν Χριστόν καὶ ἀπὸ ὅσα ἤκουσε ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ, ἣ ὁποία φυσικόν ἦταν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν ἑσώτερ κῆς καταστάσεως προθυμίας καὶ δεκτικότητος, νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν. Διότι γνωρίζε, ὁ Χριστὸς ἐκεῖνους, πὺ πρόκειται. νὰ ἀναδειχθοῦν ἱκανοὶ καὶ κατάλληλοι, διὰ τὸ ἔργον του. Ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅμως, Ἰωάννης δὲν αὐτὰ τὰ παραλείπει. Ὅτι ἐπρόκειτο, λοιπόν, ὁ Χριστὸς νὰ ἐλθῇ τὸ ἐγνώριζε καλὰ, ὅτι ὅμως αὐτὸς ἦταν ὁ Χριστὸς, πὺ ἀνεμένετο, τὸ ἀγνοοῦσε. Τοῦτο ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι ἔμαθε ἢ ἀπὸ τὸν Πέτρον ἢ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς ἰωάννης ἀναφέρει, ἐν συνεχείᾳ καὶ τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς του, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι, ὁ Θεὸς τοὺς ἀδυνάτους, ὡς πρὸς τὴν κοσμικὴν δυνάμιν καὶ σοφίαν, ἐπέλεξε ὡς μαθητάς του προκεμένους δι' αὐτῶν νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ προσήκον σχέδιόν Του διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. *Εὗρισκε, ὁ Φίλιππος

τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει εἰς αὐτόν Ἐκείνου, διὰ τὸν ὁποῖον ἐγράμην ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν νόμον καὶ τὸν ὅποιον προσηγγεῖλαν οἱ προφῆται τὸν εὐρήκαμεν. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ καὶ κατέγεται ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ.* Λέγει δὲ αὐτὰ διὰ νὰ κάμῃ, μὲ τὴν ἀναφορὰν του εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τοὺς προφῆτας, τὴν διήγησιν τοῦ ἀξιόπιστον καὶ νὰ διαθέσῃ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου εὐμενῶς τὸν ἀκρατὴν Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ὁ Ναθαναὴλ δὲν, ὅσα ἀνεφέροντο εἰς τὴν ἐλευσιν τοῦ Μεσίου, εἶχεν ἐρευνήσει, μὲ ἀκριβεῖαν καὶ μὲ κάθε εὐλικρίνειαν καὶ ἀντικειμενικότητα, ὅπως καὶ ὁ Ἰσὺς ὁ Χριστὸς ἐθεθαίωσε καὶ ἡ πραγματικότης ἀπέδειξεν, εὐλόγως τὸν παρέπεμψεν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τοὺς προφῆτας, διὰ νὰ τὸν κάμῃ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ ἀποδεχθῇ καὶ ὁμολογήσῃ τὸν Χριστόν.

Δὲν πρέπει δὲ καθόλου νὰ θυρωθηθῇς, ἐπειδὴ τὸν ἀπεκάλεσε υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, διότι ἐθαυρεῖτο ἀκόμη μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς παιδί αὐτοῦ. Καὶ ἀπὸ ποῦ, Φίλιππε, εἶναι φανερόν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας ὁ ἀναμενόμενος Χριστός; Ποῖαν ἀπόδειξιν ἔχεις νὰ μᾶς παρουσιάσῃς, διότι δὲν ἀρκεῖ μόνοι νὰ τὸ διακηρύττης. Ποῖον ἀποδεικτικὸν σημεῖον εἶδες καὶ ἐπίστευες, Ποῖον θαῦμα; Δὲν εἶναι ἀκίνδυνον νὰ πιστεύῃς ἀθασάνιστα σὲ τέτοιου εἶδους πράγματα. Ποῖαν, λοιπόν, ἀπόδειξιν ἔχεις; Αὐτὴν πὺ εἶχε καὶ ὁ Ἀνδρέας, λέγει διότι καὶ ἐκεῖνος, μὴ δυνάμενος νὰ παραστήσῃ τὸν πλοῦτον τὸν ὅποιον εὐρήκε καὶ νὰ περιγράψῃ μὲ λόγους τὸν θαυμαρὸν, ὡδήγησε τὸν ἀδελφὸν του εἰς τὸν Ἰσὺν τὸν εὐρεθέντα θαυμαρὸν. Ἔτσι καὶ ὁ Φίλιππος δὲν ἐξήγησεν εἰς τὸν Ναθαναὴλ, διὰτὶ αὐτὸς, πὺ εὐρήκε, εἶναι ἐκεῖνος ὁ Χριστός, πὺ ἀνεμένετο, οὕτε ἐξήγησε διὰτὶ προσηγγεῖλαν

αὐτὸν οὐ προφήτα, ἀλλ' ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιον τὸν Ἰησοῦν, ἔπε δὴ ἦσαν ἀπολύτως θεσπαιὸς ὅτι δὲν θὰ ἀπεμακρύνετο ἀπὸ κοντά Του, ἀν εἶχε τὴν τιμὴν νὰ γευθῇ τὰ λόγια Του καὶ νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν Του.

«Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι. Λέγε αὐτῷ Φίλιππος ἔλα καὶ εἰς ἐδῆς. Εἶδεν δ' Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει δι' αὐτόν Ἰδοὺ ἕνας γνήσιος καὶ πραγματικὸς Ἰσραηλίτης, εἰς τὸν ὅποιον δόλος δὲν ὑπάρχει.»⁵ Ἐπειδὴ εἶπεν «Ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ ἡμπορεῖ νὰ προέλθῃ κάποιον καλόν, ἐπαινεῖ καὶ θαυμάζει τὸν ἀνθρώπον. Καὶ ὁμῶς, ἔπρεπε νὰ τὸν καταγγείλῃ. Δὲν ἔκαμιν ὁμῶς καθόλου αὐτό, δῶτι τὰ λόγια του δὲν ἦσαν ἀποτέλεσμα ἀπιστίας, οὔτε ἀξία τιμῶρων, ἀλλ' ἐπαίνων. Πῶς καὶ δ.α.τ. Δὲν ὁ Ναθαναὴλ εἶχεν ἐρευνήσῃ καὶ ἐγνώριζε καλλίτερα ἀπὸ τὸν Φίλιππον τοὺς προφήτας. Καὶ φυσικὰ εἶχε μάθει ἀπὸ τὰς Γραφάς, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἀπὸ τὸ χωριό, εἰς τὸ ὅποιον ἐγεννήθη καὶ ἐμεγάλωσεν ὁ Δαβὶδ.⁶ Αὐτὸ λοιπόν, ἐπιστεύετο καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ὁ Προφήτης Μιχαὴς αὐτὸ ἐκήρυττεν ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων καὶ ἔλεγε «Καὶ σύ, Βηθλεὲμ, δὲν εἶσαι καθόλου ἢ πλέον ἀσημαντος ἀπὸ τὰς πρωτεύουσας πόλεις, πού ἡγεμονεύουν εἰς τὴν χωρὰν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα ὅσοι ἀπὸ σὲ θὰ θνήσχω. ὁ δόσιός θὰ ποιῶναι τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.»⁷ Ὅταν λοιπόν, ἤκουσεν ὅτι ὁ Χριστὸς προήρχετο ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ ἐθροισθῆναι καὶ ἀπόρησε ὅσοι ἡ εὐχάριστη κατὰ πάντα ἀνακοινώσας τοῦ Φιλίππου ἀπ' αὐτοῦ, ἐγνώριζε, δὲν ἐφαινετο νὰ συμ-

⁵ ῥωμ. 1. 47 καὶ 48.

⁶ Ἰωάν. 7. 42.

⁷ Ματθ. 2. 6 καὶ Μχ. 5. 2.

φωνῇ μὲ τὴν προφητείαν. Ἀλλὰ πρόσεξε τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἐπεκειάν του καὶ εἰς τὴν ἀμφιβολίαν του ἀκόμη. Δὲν εἶπεν ἀμέσως «Μὲ ἐξαπατᾷς, Φίλιππε, καὶ ψευδεσά. Δὲν πιστεύω εἰς τὰ λόγια σου, οὔτε ἐρχομαι διὰ νὰ διαπιστώσω τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Ἐμαθα ἀπὸ τοὺς προφήτας ὅτι ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ, σὺ δέ μοι λέγεις ὅτι τὸν εὐρήκεις καὶ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ. Λοιπόν, δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ εὐρήκεις ὁ ἀναμενόμενος, ὁ Μεσσίας.» Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ τί, Προσηλθε καὶ αὐτός, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ δείξῃ θάσιν. τῶν μαρτυριῶν τῶν Γραφῶν, τὰς ὁποίας ἐγνώριζε μὲ κάθε ἀκρίβειαν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ καὶ ὅτι εἶναι συνεπῶς ἀδύνατον ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ ἀλλάξῃ τὰς πεποιθήσεις του, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ περὶφραγῇ ἐκεῖνον ποὺ τοῦ ἀνεκοίνωσε τὸν μεγάλον πόθον, τὸν ὅσον εἶχε διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἐκατάλαθεν ὅτι ἦταν φυσικόν ὁ Φίλιππος νὰ ἔκαμιν λάθος ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς τοῦ Χριστοῦ.

δ' * Πρόσεξε, ὁμῶς, καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀρνεῖται νὰ δεχθῇ τὴν πληροφορίαν τοῦ Φιλίππου, πόσον ἥπιος καὶ ἐπεικὴς εἶναι καὶ πῶς ὑπὸ τύπον ἐρωτῆ-

* Ἀπὸ οἱ προφήται ἀνομαζοῦν τὸν Χριστὸν «Ναζωραῖον» καὶ δ.α.τ. ὁ Χριστὸς λέγει εἰς τὸν Ναθαναὴλ «πρὸ τοῦ σε Φίλιππος φωνήσα», ὅτι ἀπὸ τὴν οὐκὴν. εἶπον σε». Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα δὲ δέται ἡ ἀπάντησις ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνομασθῇ Ναζωραῖος, ἐπειδὴ ἀνεπρόφῃ εἰς τὴν Ναζαρέτ εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα ἔπε δὴ ἡ βελε νὰ κάμῃ τὸν Ναθαναὴλ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι αὐτὸς εἶναι πραγματικὸς ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας. Τέλος, εἰς τὴν τρίτην παράγραφον τὸ θέμα εἶναι ἡ δ.α.τ. ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος συμβουλεῖ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ μὴ ἀναποῦν μὲ λόγους μόνον τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα. ὅσοι καὶ ὁ Χριστὸς ἡγάγησεν αὐτοὺς μέχρι θανάτου.

σεως διετύπωσε τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ. Διότι δὲν εἶπεν· «Ἡ Γαλιλαία δὲν φέρει κανένα καλό», ἀλλὰ τ'· «Ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ ἡμπορεῖ νὰ προέλθῃ κάποιο καλό»⁸. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος ἦταν ἐξαιρετικὰ συνετός. Διότι δὲν δυσ-
ηρεστήθη, οὔτε ἀγανάκτησε διὰ τὸν δισταγμὸν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν τοῦ Ναθαναήλ⁹, ἀλλ' ἐπέμεινε νὰ τὸν ὀδη-
γήσῃ κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐφανέρωσεν ἔτσι ἐξ ἀρ-
χῆς εἰς ἡμᾶς τὴν ἀρμόζουσαν εἰς Ἀπόστολον ἐπιμονὴν καὶ καρτερίαν. «Ἐνεκα τούτων λέγει καὶ ὁ Χριστὸς· «Ἰδοὺ, ἓνας γνήσιος καὶ πραγματικὸς Ἰσραηλῆτης εἰς τὸν ὅποιον δόλος δὲν ὑπάρχει»¹⁰. Ὡστε ὑπάρχει καὶ πονηρὸς καὶ ἀνελεγκρινὸς Ἰσραηλῆτης. Αὐτὸς, ὅμως, δὲν ἦταν τέτοιος, διότι, λέγει, βτὶ ἡ κρίσις τοῦ παρέμει-
νε σταθερά, ἀδέκαστος καὶ ἀμετακίνητος. Τίποτε δὲν εἶ-
πεν ἀπὸ δόθεσιν εὐνοίας, οὔτε ἀπὸ ἀπέχθειαν. Πᾶρ' ὅ-
λον δτι Ἰουδαῖοι ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀπήντησαν ὀρ-
θῶς, ὅταν ἠρωτήθησαν ποῦ γεννᾶται ὁ Χριστός, δτι γεν-
νᾶται εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἀνέφεραν μάλιστα καὶ τὴν μαρτυρίαν, τὴν ἐξῆς· «Καὶ οὐ, Βηθλεὲμ, δὲν εἰσαι κα-
θόλου ἢ πλεόν ἀσήμαντος ἀπὸ τὰς πρωτευούσας πόλεις, ποῦ ἡγεμονεύουν εἰς τὴν χώραν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰού-
δα»¹¹. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐθεθαίνον αὐτὰ προτοῦ νὰ τὸν ἴδωσιν, ἀργότερα, ὅμως, ὅταν τὸν εἶδαν, ἀπέκρυψαν τὴν μαρτυρίαν καὶ τὸν ἠρνήθησαν, μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια· «Αὐτὸς ἐδῶ, ὅμως, μᾶς εἶναι. Ἀγνωστος, δὲν γνωρίζο-

8. ὡάν. 1, 47

9. Ἑβραϊκὸν ὄνομα ποῦ σημαίνει δτι ἀηρεθὼς καὶ τὸ ἑλλη-
νικὸν Θεόδωρος. Εἰς τοὺς Συναπτικὰς ἀναφέρεται πάντοτε με-
ζὶ μὲ τὸν Φίλιππον ὡς βαρβαλομαῖος, τὸ ὅτι οὐ εἶναι πατριωτὴς
κόν. Ὁ Ναθαναὴλ ἐχρημάτισεν ἔπειτα καὶ Ἀπόστολος

10. Ἰωάν. 1, 48

11. Ματθ. 2, 6 καὶ Μιχ. 5, 2

μεν ἀπὸ ποῦ εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ ἐστὶν ὁ Χριστός; ἐνῶ ὁ Ναθα-
ναὴλ δὲν συμπεριφέρῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ
τὴν γνώμην ποῦ εἶχεν ἐξ ἀρχῆς δ'. Αὐτὸν, αὐτὴν καὶ ἐπέ-
μεινε νὰ διατηρῇ σταθερά, δτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἀπὸ
τὴν Ναζαρέτ.

Πῶς, λοιπόν, οἱ προφῆται τὸν ὀνομάζουν Ναζωραῖ-
ον, Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ διεμεινε καὶ ἀνετράφη. Ὡστε παρέλει-
ψε μὲν νὰ εἴπῃ· «δὲν εἰμαι ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, ὅπως σοὺ
ἀνήγγελεν ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ», δὲ νὰ
μὴ κάμῃ ἀμέσως τὸν λόγον ἀντικείμενον ἀμφισθητή-
σεως καὶ διαφωνίας. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων παρέλειψε καὶ
δι' ἄλλον λόγον νὰ εἴπῃ τοῦτο, διὰ τὸν λόγον, δτι, ἂν
καὶ ἦταν δυνατόν νὰ γίνῃ πιστευτός, ἐν τούτοις τοῦτο
δὲν θὰ ἐπιτελοῦσα ἱκανὴν ἀπόδειξιν τοῦ δτι αὐτὸς εἶ-
ναι ὁ Χριστός. Διότι τί ἐμπόδιζε καὶ χωρὶς νὰ εἶναι Χρι-
στὸς νὰ κατὰγεται ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ, ὅπως οἱ ἄλλοι ποῦ
ἐγεννήθησαν ἐκεῖ; Ὡστε αὐτὸ μὲν τὸ παρέλειψεν, ἐ-
κεῖνο δὲ τὸ ὅποιον μάλιστα ἡμποροῦσε νὰ προσθέσῃ, ἐ-
κεῖνο καὶ προσέθεσε. Διότι, ἐδειξεν ὅτι, καθ' ἣν στιγμήν
αὐτοὶ συνομιλοῦσαν, ἐκεῖνος ἦταν παρών. Μόλις, λοι-
πόν, ἐκεῖνος τὸν ἠρώτησεν· «ἀπὸ ποῦ μὲ γνωρίζεις;»
ἀπήντησε· «Προτοῦ νὰ σὲ φωνάξῃ ὁ Φίλιππος ὅταν ἦ-
σουν κάτω ἀπὸ τὴν σικκὴν, ἐγὼ σὲ εἶδα»¹². Κῶτοξε ἀν-
θρώπου σταθερόν καὶ σθερόν. Διότι, μόλις εἶπεν ὁ Χρ-
στὸς· «Ἰδοὺ, ἓνας γνήσιος καὶ πραγματὶς Ἰσραηλί-
της», δὲν ἀπεχαινώθη ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους, δὲν ἔτρεξε
πίσω Του ἀμέσως καὶ ἀνεπιφυλάκτως ἀπὸ τὰ ἐγκώμια,
ἀλλ' ἐπέμεινε νὰ ἐρωτῇ καὶ νὰ ἐρευνᾷ ἀκριθέστερα καί.
ζητοῦσε νὰ μάθῃ κάτι ἀπολύτως σαφές

Αὐτὸς, λοιπόν, ὡς ἀνθρώπος ἐρωτοῦσεν ἀκόμη, ὁ

12. ὡάν. 9, 29 Ἐσπερμένη ὄνομα καὶ ἐγκληματικὴ παρα-
ποήσις τῆς ἀληθείας· καρπὸς τοῦ φθοῦν.

13. ὡάν. 1, 49

ἡσοῦς, ὅμως, ὡς Θεός ἀπήντησε καθ' ὅσον ἐθεθαίωσεν, ὅτι «ἀνέκαθεν σέ γνωρίζω» καί τὴν σοδαρότητα τοῦ χαρακτήρου του καὶ τὴν εὐαικρίνειαν τῶν διαθέσεων του πάντοτε ἐγνώριζεν ὡς Θεός καὶ ὅχι ὡς ἄνθρωπος ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὴν παρακολούθησιν— καὶ «τώρα σέ εἶδα κάτω ἀπὸ τὴν σκῆην», ὅταν δὲν ἦταν κανεὶς ἐκεῖ, ἀλλὰ μόνον ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ναθαναὴλ καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ εἶπαν ἰδιατέρως καὶ χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς ἀκούσῃ· Δ' αὐτὸ λοιπὸν, ἐλέχθη, ὅτι «ἀφ' οὗ εἶδα αὐτὸν ἀπὸ μακρὰ εἶπεν Ἰδοὺ, ἓνας γνήσιος καὶ πραγματικὸς ὁρατήτης», διὰ τὰ μάθητι πρῶτον ἀκόμη πλὴρως ὁ Φίλιππος ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Χριστός, ὥστε νὰ μὴ καταστή ὑποπτος ἢ μαρτυρία αὐτῇ· Δι' αὐτὸ προσδιώρισε καὶ τὴν στιγμὴν καὶ ἀνέφερε καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ δένδρον, ὁ ὅτι, ὅν ἔλεγε μόνον «Πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ὁ Φίλιππος κοντά σου ἐγὼ σέ εἶδα» θὰ ὑποπευδύταν τοῦ λαχίστου, ὅτι αὐτὸς τὸν εἶχε σταλεῖ, καὶ ὅτι, τίποτε τὸ σπουδαῖον δὲν λέγει, τώρα ὅμως μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον εὕρισκετο, κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸν ἐφώναζεν ὁ Φίλιππος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δένδρου, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦταν καὶ μὲ τὸ νὰ προσδιορίσῃ ἐπακριβῶς τὴν στιγμὴν τῆς συνομιλίας τῶν κατέστησε τὴν πρόγνωση ἀπολύτως ἀκριβῆ καὶ ἀναμφισβήτητον.

Δι' αὐτοῦ δὲ τοῦ τρόπου δὲν κατέστησε φανεράν μόνον τὴν πρόγνωσην, ἀλλὰ καὶ ἄλλως τὰ ἐδίδαξε, διότι τὸν ἔκαμε νὰ θυμῇ τὰ τότε λεχθέντα ὅπως, ὅτι «ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ ἤμπαρεῖ νὰ προέλθῃ κάποιος καλός,» —ἐνεκα τοῦ ὁποῖου καὶ πολὺ περισσότερον εὐχαρίστως τὸν ἐδέχθη— καὶ ὅτι, παρ' ὅλον πὺ αὐτὸς εἶπεν αὐτά, δὲν τὸν κατέκρινεν, ἀλλ' ὠμίλησε περὶ αὐτοῦ ἐπαινετικά καὶ με θαυμασμόν. Δι' αὐτὸ καὶ ἐκατάλαβε καλὰ κατὰ π.ν. τοῦτου ὅτι αὐτὸς πού εἶχε μπροστά του ἦταν πρῶτον ὁ Χριστός καὶ τὸ ἐκατάλαβε καὶ ἀπὸ τὴν πρό

γνώσιν καὶ ἀπὸ τοῦ γεγονὸς ὅτι ἐρεύνησε τὴν σκέψιν του μὲ κάθε ἀκριβείαν. Πρῶτον τὸ ὁποῖον ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἐγνώριζε καλὰ καὶ τὰς σκέψεις του. Αὐτό, ἄλλωστε, ἐγίνε φανερόν καὶ ἀπὸ τοῦ ὅτι, ἐνῷ ἐκεῖνος ἐνόμ.σεν ὅτι θὰ καταφερθῇ ἐναντίον του, ἐν τούτοις ὁ Χριστός ὅχι μόνον δὲν τὸν ἐμέμψθη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπήνεσε. Ὅτι, λοιπὸν, ὁ Φίλιππος τὸν ἐφώνασε, μᾶς τὸ εἶπε, τί τοῦ εἶπεν ὅμως καὶ τί ἐκεῖνος τοῦ ἀπήντησε, τὸ παρέλειψε, τὸ ἄφησε εἰς τὴν συνειδήσιν του καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐρευνήσῃ αὐτὸν ἀκόμη περισσότερον.

γ' Τί λοιπὸν, Πρῶτον νὰ τὸν φανάζῃ ὁ Φίλιππος τὸν εἶδε μόνον, δὲν τὸν ἐβλέπε καὶ προηγουμένως μὲ τὸν ἀκομήτον ὀφθαλμόν του, τὸν ἐβλέπε καὶ κανεὶς δὲν θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀντεῖπῃ τίποτε ὡς πρὸς αὐτό, ἀλλὰ προεῖχε νὰ εἰπῇ ὅπως ὁποῖος αὐτὸ προηγουμένως. Τί, λοιπὸν, ἔκαμεν ἐκεῖνος, Ὅταν ἔλαθεν ἀναμφισβήτητον τεκμήριον τῆς προγνώσεως, τότε ὠμολόγησεν ἀμέσως τὸν Χριστὸν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐφανερώσε καὶ τὴν ἀκρίβειαν εἰς τὴν προηγουμένην ἀναβολὴν του καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μὲ τὴν μετὰ ταῦτα συγκοτάθεισιν του. Διότι ἀπεκρίθη, λέγει, εἰς αὐτὸν καὶ εἶπε «Διδάσκαλε πράγματι, σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ»¹⁴ Εἶδες ψυχὴν, πού καταχάρηκεν ὀλόκληρη καὶ τρυφερὰ ἀγκάλιασε μὲ τὰ λόγια τὸν Ἰησοῦν; Σὺ εἶσαι, λέγέ, ἐκεῖνος, πού ἀνεμένα με, Σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, πού ἀναζητούσαμε. Εἶδες πόσον ἐξεπλάγη, ἐθαύμασε, ἐκοιμήσεν ἀπὸ χαρὰ ἐπήδησεν ἀπὸ εὐχαριστίας.

Τοιοτοτρόπως πρέπει νὰ χαίρωμεν καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἠξιώθημεν νὰ μάθωμεν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Νὰ χαίρωμεν δὲ ὅχι μόνον ἐσωτερικῶς, μὲ τὴν καρδίαν μας.

ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα μας νὰ δεικνύωμεν τοῦτο. Ποῖον ὅμως εἶναι, τὸ καθήκον τῶν χαϊρόντων, Νὰ πιστεύουν εἰς Ἐκεῖνον, ποῦ ἔγινε γνωστός. Νὰ πιστεύῃ, ὅμως, κανεὶς σημαίνει: νὰ πράττῃ ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὁποῖα Ἐκεῖνος θέλει. Ἐπειδὴ, ἐὰν πρόκειται νὰ πράττωμεν ὅσα τὸν ἐξοργίζουν, πῶς θὰ φανερώσωμεν ὅτι, χαίρομεν. Δὲν βλέπετε ὅτι καὶ εἰς τὰ σπίτια κατὰ τέτοιον περίπτου γίνεται, ὅταν, δηλαδή, κανεὶς υποδέχεται, κάποιον ἀπὸ τοὺς πολὺ ἀγαπητοὺς του φίλους, δὲν βλέπετε πῶς κάμνει τὰ πάντα μὲ μεγάλην χαράν, τρέχει, περτοῦ καὶ δὲν λυπᾶται, τίποτε, ἀλλ' ὅν χρειασθῇ εἶναι, ἑτοιμος νὰ προσφέρῃ, ὅτι ἔχει, προκειμένου νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν φιλοξενοῦμένον του, "Ἄν δὲ κανεὶς προσκαλῇ εἰς τὸ σπίτι του κάποιον καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς φιλοξενίας καὶ δὲν πράττει αὐτὰ ποῦ τὸν εὐχαριστοῦν, δὲν ἠμπορεῖ μὲ κανένα τρόπον νὰ πείσῃ τὸν φιλοξενοῦμένον του, ὅτι εἶναι χαρούμενος ποῦ τὸν ἔχει κοντά του, ἔστω καὶ ἂν τοῦ ἐπαινεῖται διὰ τὴν διαρκῶς τοῦτο. Καὶ πολὺ δικαίως, διότι τὴν χαράν μας πρέπει νὰ φανερώνωμεν μὲ τὰς πράξεις μας.

Λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἦλθε κοντά μας, ὡς δεῖξωμεν τὴν χαράν μας καὶ ὡς μὴ πράττωμεν ὅτιδήποτε τὸν δυσαρεστοῖ καὶ τὸν παροργίζῃ. "Ἄς καλλωπίζωμεν τὸ σπίτι μας, εἰς τὸ ὁποῖον ἦλθε, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον τῶν χαϊρόντων, ὅταν πράγματι χαίρουν. "Ἄς τοῦ παραθέσωμεν ὅτι ἐκλεκτότατον ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ, διότι ἔτσι θὰ δεῖξωμεν ὅτι πράγματι χαίρομεν πολὺ. Ποῖον, ὅμως, εἶναι αὐτὸ τὸ ἐκλεκτότατον γεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ. Τὸ λέγει ὁ ἴδιος «Ἰδικὸν μου φαγητὸν εἶναι, νὰ πράττω πάντοτε τὸ θέλημα ἐκεῖνου, ποῦ μὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον»¹⁵. "Ἄς τὸν βλέπωμεν, ἔφ' ὅσον πεινᾷ, ὡς τὸν πο-

12. * ὡς 4. 34.

τίσωμεν, ἔφ' ὅσον διψᾷ. Δέχεται ἀκόμη καὶ ἓνα ποτήρι, ὁροσπερὶ νερό, διότι, σὲ ἀγαπᾷ. Τὰ δὲ προσφερόμενα ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἀγαπῶνται, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι, φαίνονται, μεγάλα εἰς αὐτὸν ποῦ ἀγαπᾷ.

Πρόσεξε, λοιπὸν, ἐπὶ τοῦτο μόνον, νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃς. Διότι δὲν ἀρνείται καὶ ἂν ἀκόμη προσφέρῃς δύο ὀβολούς¹⁶, θεωρεῖ μάλιστα αὐτοὺς μεγάλον πλοῦτον καὶ τὸν δέχεται εὐχαρίστως. Ἐπειδὴ, δηλαδή, αὐτὸς δὲν ἔχει, καμμίαν ἐλλείψιν, ἀλλ' εἶναι, πλήρως καὶ τελείως αὐτάρκης, κατὰ συνήθειαν δὲ δέχεται αὐτὰ ὅχι ἀπὸ ἀνάγκην, ἐθελόγως, ὑπολογίζε, τὸ πᾶν ὅχι σύμφωνα μὲ τὸ προσφερόμενον ποσόν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν διάθεσιν τοῦ προσφέροντος καὶ μὲ τὸ μέτρον αὐτοῦ τῆς διαθέσεως προσδιορίζε, καὶ κρίνει καθε πρᾶξιν μας. Μόνον δεῖξε εἰς Αὐτὸν ποῦ ἦλθε τὴν ἀγάπην σου, δεῖξε τὸν ζῆλον σου καὶ ὅτι κάνεις τὰ πάντα διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃς, δεῖξε τὴν χαράν σου διὰ τὸν ἐρχομὸν Του. Κύτταξε Αὐτὸς πῶς διάκειται ἀπέναντί σου. Ἦλθε πρὸς χάριν σου, ἔδωσε τὴν ζωὴν του χάριν τῆς ἰδικῆς σου σωτηρίας καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ μετὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν παύει, νὰ σὲ παρακαλῇ «διότι ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἐμμεθα πρέσβεις ὡς ἐὰν σὺς παρακαλοῦσαι ὁ Θεὸς δι' ἡμῶν»¹⁷. Καὶ τοῖος εἶναι τόσον τρελλὸς καὶ ἀνόητος, λέγει, ὥστε νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν Κύριόν του; Αὐτὸ λέγω καὶ ἐγὼ καὶ γνωρίζω μὲν ὅτι κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν θὰ ἀρνηθῇ τοῦτο εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὴν καρδίαν του, ἀλλ' ὁ ἀγαπώμενος θέλει νὰ ἀποδείξωμεν αὐτὸ καὶ μὲ τὰς πράξεις μας. Διότι, εἶναι εἰρωνεῖα καὶ καθαρὴ ὁποκρίσις νὰ θεσβαινώμεν μὲ λόγους μόνον ὅτι ἐνσπώμεν, χωρὶς νὰ πράττωμεν συγχρόνως, ὅπως αὐτοὶ ποῦ πραγματικῶς ἀγαποῦν

16. Νέμισμα παρ' ἀρχαίους. Μ κρόν καὶ ἀσημένιον χρηματικὸν ποσόν. Τὸ ἕκτον τῆς δραχμῆς.

17. Β. Κορ. 5, 20.

και τούτο δέν συμβαίνει μόνον μέ τόν Θεόν, αλλά και μέ τούς ανθρώπους.

Ἐπειδή, λοιπόν, τὸ νά ὁμολογῶμεν πίστιν και ἀγάπην μέ τούς λόγους μόνον, ἐνῶ μέ τὰ ἔργα μας νά ἐναντιούμεθα, εἶναι ὅχι μόνον ἀνωφελές, ἀλλά και ἐπιβλαβές εἰς ἡμᾶς, παρακαλῶ, ὡς προτὶ μὴσῶμεν τήν διά τῶν ἔργων ὁμολογίαν, δια νά ἐπιτύχωμεν και τήν ὑπέρ ἡμῶν ὁμολογίαν Αὐτοῦ, κατά τήν ἡμέραν ἐκείνην τῆς Κρίσεως ὅταν ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς θα ὁμολογῇ τοὺς ἀξιους εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριόν μας, διὰ τοῦ ὁποίου και μετά τοῦ ὁποίου εἰς Πατέρα πρέπει ἡ δοξα και εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα και πάντοτε και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ (21)

(Ἰωάν α, 50 β 8)

«Ἀπεκριθὴ Ναθαναὴλ, και λέγει αὐτῷ Παθεῖ σου εἰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, συ εἰ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ Ἀπεκριθὴ ὁ Ἰησοῦς και εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπόν σοι Εἶδόν σε ὅπο κατῶ τῆς συκῆς, πιστεῖς ὅς· Μεῖζω τούτων δεφε» ὡάν 1, 50)

α * Μᾶς χρειάζεται, ἀγαπητοί, ἐπισταμένη μελέτη και κοπιώδης φροντίς, χρειάζεται, συνεχὴς ἐγρήγορσις και μεγάλη προσπάθεια δια νά κατορθώσωμεν νά ἐρευνήσωμεν προσηκτικὰ τὸ θάθος τῶν θείων Γραφῶν. Διότι δέν εἶναι δυνατόν ἀπλῶς και ἐπιπολαιῶς οὔτε ἀδρανοῦντες και ἀδιαφοροῦντες νά ἐννοήσωμεν τὴν θαυτέραν σκέψιν αὐτῶν ἀλλὰ χρειάζεται, και ἀκριβὴς μελέτη τῶν ἐκτιθεμένων εἰς αὐτάς και συνεχὴς και θερμὴ

* Ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίης παραγράφου, τίθεται, τὸ ἐρώτημα: Δεκα ὁ Ναθαναὴλ ἂν και ὁμολόγησε τὸν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, μέ τὰ ἀποκρυφθέντα λόγια: «Συ εἰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». ὅπως, ἄλλοτε ὁ Πέτρος, δέν ἐμαρτυροῦσθ ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὅπως ἐμαρτυροῦσθ ὁ Πέτρος. Ὁ ἐρὸς Χρυσόστομος ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Πέτρος ἐμαρτυροῦσθ διότι ἐπίστευε πράγματι ὅτι ὁ Χριστὸς ἦταν Θεός, ἐνῶ ὁ Ναθαναὴλ ἂν και προέβη εἰς τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν ἐν ταῦτοις, ἐνόμιζε τὸν Χριστόν ὡς ἄλλον ἄνθρωπον. Ἐν συνεχείᾳ παρατηρεῖται ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἔστιν ὅτι: «ὅπως εἶπετε» ἐξὲ πληρώθη κατά τὴν Σταύρωσιν τὴν Ανάστασιν και τὴν Ανάληψιν Αὐτοῦ.

προσευχῇ, διὰ νὰ κατορθώσωμεν ὀλίγον νὰ διακρίνωμεν τὰ ἱερά ὄντα τῶν θείων λόγων Ἰδοῦ, λοιπόν ὅτι καὶ σήμερον εὐρίσκεται ἐνώπιόν μας, πρὸς ἐξέτασιν ζήτημα, ὅχι μικρὸν καὶ ἀσήμαντον, ἀντιθέτως μάλιστα καὶ πάρα πολὺ σπουδαῖον καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει φάνηκην πολλῆς μελέτης καὶ προσεκτικῆς ἐρεῦνης Διότι μάλιστα ὁ Ναθαναὴλ εἶπε «Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ», ὁ Χριστὸς ἀμέσως τοῦ ἀπήντησεν «Ἐπεὶ δὴ σοὺ εἶπα, ὅτι σὲ εἶδα κάτω ἀπὸ τὴν σικκὴν, πιστεύεις ὅτι ἰδῆς μεγαλύτερα καὶ θαυμαστότερα ἀπὸ αὐτά; Ἰσαὶ, λοιπόν, εἶναι τὸ δημουργούμενον ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἐλέγχθησαν ζήτημα: «Ὅτι ὁ μὲν Πέτρος, ὅταν μετὰ ἀπὸ τόσα θαύματα καὶ μετὰ ἀπὸ τέτοιαν διδασκαλίαν, ὁμολογῇ ὅτι «Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ», μακαρίζεται ἀπὸ τὸν Χριστὸν ὡς δεχθεὶς τὴν ἀποκάλυψιν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Πατέρα! ὁ δὲ Ναθαναὴλ παρ' ὅλον ὅτι ὁμολογεῖ τὸ αὐτὸ ἀκριθῶς καὶ μάλιστα προτοῦ ἰδῆναι τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν Του, ἐν τούτοις δὲν ἀκούει τίποτε ἀνάλογον πρὸς αὐτὸ ποῦ ἤκουσεν ὁ Πέτρος καὶ ὅχι μόνον τίποτε ἀνάλογον, ἀλλὰ καὶ σὺν νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε τόσον μέγα, ὅσον ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, τὸν θεθαῶναι ὅτι θὰ ἰδῇ μεγαλύτερα.

Ποῖα, λοιπόν, εἶναι ἡ αἰτία αὐτῶν; Ἡ αἰτία εἶναι, ὅτι ναι μὲν τὰ ἴδια λόγια εἶπαν καὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ναθαναὴλ, ἀλλ' ὅμως ὅχι μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα καὶ μὲ τὸ αὐτὸ νόημα καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος ὁμολόγησε τὸν Χριστὸν Υἱὸν Θεοῦ, ὡς Θεὸν ἀληθινόν ὁ δὲ Ναθαναὴλ ὁμολόγησε μὲν τὸν Χριστὸν Υἱὸν Θεοῦ, ἐνόμιζεν ὅμως, αὐτὸν ψεῦδ² ἄνθρωπον. Καὶ ἀπὸ τοῦ τὸ καταλαβαίνωμεν αὐτό, ὅτι ἀπὸ τὰ ἀκολουθῶς λεχθέντα Διότι, ἀφοῦ

1 Ματθ 16, 16 καὶ 7

2 Ἐπιστεῖν ὅτι ἦταν ἀπλὸς ἄνθρωπος.

εἶπε: «Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ», προσέθεσεν ἀμέσως «Σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ». Ὁ Υἱὸς, ὅμως, τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ μόνον ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὸ συμπεραίνομεν ἀπὸ αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἑξῆς, εἰς μὲν τὸν Πέτρον, βηλαδῆ, τίποτε πλέον δὲν προσέθεσεν ὁ Χριστός, ἀλλ' εἶπεν, ἀφοῦ διεπίστωσεν ὅτι ἡ πίστις του ἦταν πλήρης καὶ ὁλοκληρωμένη, ὅτι θὰ οἰκοδομήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπάνω εἰς τὴν ὁμολογίαν του αὐτῇ, εἰς δὲ τὸν Ναθαναὴλ δὲν ἔκοιμα καθόλου κατὰ τέτοιον, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὸ ἀντίθετον. Διότι σὺν νὰ ἔλειπε μεγάλο μέρος ἀπὸ τῆς ὁμολογίας του καὶ μάλιστα τὸ σπουδαιότερον, προσέθεσε τὰ ὑπόλοιπα. Τί τοῦ εἶπε, λοιπόν, «Ἀληθῶς σὺ λέγεις, ὅτι ἀπὸ πάρα θὰ ἰδῆτε τὸν οὐρανὸν ἀνοιγόμενον καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου».

Βλέπετε, λοιπόν, πῶς τὸν ἀπαμακρύνει ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν ὕψωνει καὶ τὸν κάνει νὰ μὴ νομίσῃ αὐτὸν πλέον ἀπλῶς ἄνθρωπον, Διότι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν συνεχῶς ἄγγελος καὶ ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεβαίνουν καὶ κατεβαίνουν ἄγγελοι, πῶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος. Δι' αὐτὸ εἶπε: «Θὰ ἰδῆς μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτά» καὶ τὸ ἐφανέρωσεν αὐτὸ μὲ τὸ νὰ προσθήσῃ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν διακρίσιν τῶν ἀγγέλων. Αὐτὸ δέ, ποῦ εἶπε, σημαίνει, ἀναλυτικώτερα, τὰ ἀκολουθεῖ «Σοὺ ἐφάνη μέγαλον πρᾶγμα» εἶπεν αὐτό, Ναθαναὴλ καὶ δι' αὐτὸ μὲ ἀπεκάλεσες βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ τί λοιπὸν θὰ εἴπῃς, ὅταν ἰδῇς τοὺς ἀγγέλους νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν ἐπάνω εἰς ἐμένα * Καὶ β' αὐτῶν τὸν ἐπειθε νὰ ὁμολογήσῃ τὸν Χριστὸν Δεσπότην καὶ τῶν ἀγγέλων Διότι σὺν σὲ γνῶσιον υἱὸν βασιλέως, ἔτσι ἀκριθῶς ἀνέθαναν καὶ κατέβαιναν οἱ βασιλικοὶ διάκονοι καὶ κατὰ τὴν Σατάρωσιν του καὶ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν του ἀλλὰ καὶ

προηγούμενως, όταν προσήλθαν και τον ύπηρετούσαν, όταν διαλαλούσαν τὸ χαριζόμενον γεγονός τῆς Γεννήσεώς του, όταν διαλαλούσαν παντοῦ ἐδέξα ἐν ὑμῖστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη»³, όταν ἐπεσκέφθησαν τὴν Μαρίαν, όταν ἐφάνησαν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς τὸ ὅποιον ἔκαμεν εἰς πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις, αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν παρούσαν περίπτωσιν. Δύο προγνώσεις ἔκαμε καὶ τῆς μὲν πρώτης ἀπέδειξεν ἤδη τὴν ὁρόθηται καὶ ἀλήθειαν, τῆς δὲ ἄλλης, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ μέλλον, τὴν ἀλήθειαν ἐθεολόγησε διὰ τῆς πραγματοποίησεως τῆς παρουσίας, καθ' ὅσον ἀπὸ τὰ λεχθέντα ἄλλα μὲν ἀπεδείχθησαν, ὅπως φερ' εἰπεῖν ἀπεδείχθη ἡ πρόγνωση, ἡ ἐκφραζομένη ὡς ἐξῆς· «Προτοῦ νὰ σὲ φωνάξῃ ὁ Φίλιππος, κάτω ἀπὸ τὴν σικκὴν σὲ εἶδαι»⁴, ἄλλα δὲ ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθῶν καὶ ἐν μέρει, ἐπραγματοποιήθησαν, ἐπραγματοποιήθησαν, δηλαδὴ, ἡ ἀνάστασις καὶ κατήλθαις τῶν ἀγγέλων κατὰ τὴν Σταύρωσιν, κατὰ τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν. Τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ διὰ τῶν λεχθέντων καθιστᾷ ἀξιόπιστον καὶ τρὸς τῆς πραγματοποίησεώς του.

Διότι αὐτός, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε καὶ ἀντελήθη ἀπὸ τὰ παρελθόντα τὴν δύναμιν του, ἦταν εὐκολώτερον νὰ ἀποδεχθῇ καὶ αὐτὴν τὴν πρόγνωση, ἡ ὁποία ἀνεφέρει το εἰς τὸ μέλλον. Τ., λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Μαθοναῖος, τί ποτε δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸ Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἐστοιμάτησεν ἐδῶ τὴν συνομιλίαν τοῦ μὲ αὐτὸν καὶ τὸν ἀφῆσε νὰ σκεφθῇ μόνος τοῦ τὰ λεχθέντα, ἐπεδὴ ἄλλωστε καὶ δὲν ἠθέληε νὰ τὰ προσφέρῃ ὅλα διὰ μᾶς, ἀλλ' ἡ θέλει, ἀφοῦ ἔρωμε τὰ σπέρματα εἰς τὴν εὐφορον γῆν, νὰ τὴν ἀφήσῃ πλεόν μετ' ἡσυχίαν τῆς σ.γ.α. σ.γ.α. μὲ

3 Λουκ. 2, 14.
4 Ἰωάν. 1, 49.

τὸν καιρὸν καὶ μὲ ἰδικὴν τῆς προσπάθειαν νὰ θλαστήσῃ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀκριβῶς τῆς διδασκαλίας καὶ ἀλλοῦ μᾶς ἐφανέρωσε διὰ τῶν ἐξῆς ἰσχυριώθη ἡ θσαλεια τῶν οὐρανῶν μετ' ἀνθρώπων, ὁ ὁποῖος ἐσπερε καλὸν σπῆρον εἰς τὸν ἀγρόν τοῦ ἄλλ' ἐνῷ αὐτὸς ἐκοιμᾶτο ἤλθεν ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐσπειρε ζιζάνια ἀνόμεσα εἰς τὸ σιτάρι»⁵.

«Καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔγνε γάμος εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας. Προσεκλήθη καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς γάμους. Ἦτο δὲ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ»⁶. Τὸν προσεκάλεσαν καὶ ἐπῆγε, καθ' ὅσον εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἦταν περισσότερον γνωστός. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἐκάλεσαν εἰς τὸν γάμον καὶ ἐπῆγε. Διότι, δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ ἀξίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδικὴν μας εὐεργεσίαν. Διότι, ἐκεῖνος, ποῦ δὲν ἀπηξίωσε νὰ λάβῃ μαρφήν δούλου, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ ἀπηξίωκε νὰ παρευρεθῇ σὲ γάμον δούλων. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος συνουεστράφη καὶ συνέφαγε μετ' ἐλπίδας καὶ ἀμαρτωλοῦς, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ ἠρνεῖτο νὰ συμφάγῃ μετ' οὓς ἄλλους προσκεκλημένους εἰς τὸν γάμον. Αὐτοί, ὅμως, ποῦ τὸν προσεκάλεσαν δὲν εἶχαν δι' αὐτοὺς τὴν ἐμπέπουσαν γνώμην, οὔτε τὸν ἐκάλεσαν σὺν κάποιον μεγάλῳ ἄνθρωπῳ, ἀλλ' ἀπλῶς σὺν ἑκατοστά τῶν πολλῶν ἄλλων καὶ σὺν γνώριμον. Καὶ αὐτὸ τὸ ὀπινηχθῇ ὁ Εὐαγγελιστής, ὅταν εἴπῃ· «Ἦτο δὲ ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ»⁷. Ὅπως, λοιπόν, ἀκριβῶς ἐκάλεσαν ἐκείνην καὶ τοὺς ἀδελφούς του, ἔτσι ἐκάλεσαν καὶ τὸν Ἰησοῦν. «Καὶ ἐπεδὴ ἔλειπεν ὁ οἶνος, λέγει ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ εἰς αὐτόν. Δὲν ἔχουν οἶνον»⁸. Ἀξίει, ἐδῶ καὶ πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν, τί ἔκαμε τὴν

5 Μαρθ. 13, 24 καὶ 25.
6 Ἰωάν. 2, 1.

Μητέρα να φαίνεται κάτ' το μεγάλο διά τὸ παιδί της. Διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη κάμει κανένα θαῦμα, τοῦ θὰ ἤμπορούσε νὰ τὴν παρακινήσῃ εἰς αὐτό· «Ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας»?

6 * Ἐάν δὲ λέγῃ κάποιος, ὅτι αὐτὸ ἐδῶ δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀπλῆς προσθήκης τῆς φράσεως «ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας», ὡς ἐάν τοῦτο ἔγινε πρῶτον ἐκεῖ, ὅχι ὅμως καὶ ἀπολύτως πρῶτον, διότι φυσικὸν ἦτο ἄλλοι νὰ ἔκαμε ἄλλα, θὰ εἴπωμεν αὐτό, τὸ ὁποῖον εἴπαμε καὶ προηγουμένως. Ποῖον, λοιπόν, εἶναι αὐτό; Αὐτό, ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Ἰωάννης· «Ἐγὼ δὲ δὲν ἐγνώριζα αὐτόν· Ἀλλὰ διὰ νὰ φανερωθῇ εἰς τὸν Ἰσραήλ, δι' αὐτὸ ἦλθα καὶ θαπεῖζω»⁷. Ἄν, ὅμως, θαυματουργοῦσε κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν δὲν θὰ ἔχρε αἰζόντο οἱ Ἰσραηλῖται. Ἄλλοι, διὰ νὰ τοὺς φανερώσῃ Αὐτόν· Ὁ Ἰησοῦς, λοιπόν, ὁ ὁποῖος ὥρμος πλέον ἐνεφανίσθη εἰς αὐτοὺς καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὰ θαύματα ἐγνωρίσθη, ὅχι μόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Σύρους καὶ ἀκόμη μακρότερα καὶ ὅλα αὐ-

7 Ἰωάν. 2, 11

* Ἐν ἀρχῇ, ὁ ἱερός Πατήρ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ἔκαμε τὸ πρῶτον τοῦ θαύματος. Τὰ λεγόμενα παιδικὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ ἀπορρίπτει ὡς φανταστικά καὶ ἀναλήθη. Ἀκολουθῶν, ἐπελθεῖ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀπευθυθεῖσαν φράσιν τοῦ Κυρίου «Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι,» τὴν ὅποιαν εἶπεν ἐπικλητικῶς πρὸς αὐτὴν καὶ τοῦτο, διότι ἀπέβλαψεν εἰς δύο τινὰς πρῶτον, εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Μητέρα ἀπὸ τῆς κενόδοξου, μετὰ τὴν ὁποῖαν προσήλθε πρὸς Αὐτὸν καὶ τὸν παρέκάλει νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα καὶ δεύτερον νὰ κατεστήσῃ τὸ θαῦμα ἀνύποπτον. Διότι τὸ θαῦμα δὲν προέβλεπε ὑπονοίας ὅταν γίνεται κατόπιν παρακλήσεως τῶν ἐχόντων ἀνάγκην.

8 Ἰωάν. 1, 31

τὰ μάλιστα μετὰ τὸ νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὰ σὲ διάστημα τριῶν ἐτῶν μόνον, μᾶλλον ὅμως οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα, διότι δὲν ἐχρειάσθη οὔτε τρία χρόνια διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν ἑαυτοῦ —διότι ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον θαῦμα ἡ φήμη τοῦ ἐξηπλώθη παντοῦ—, ὁ Ἰησοῦς, λοιπόν, ὁ ὁποῖος σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸν διάστημα τόσον πολὺ ἐλάβεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, ὥστε τὸ ὄνομα Τοῦ νὰ γίνῃ πασίγνωστον, πολὺ περισσότερον ἐάν ἐθαυματοουργοῦσεν ἀπὸ τότε ποῦ ἦταν παιδί μικρὸ ἀκόμη, δὲν ἐπρόκειτο νὰ παραμείνῃ ἀγνωστος ἐπὶ τόσον χρόνον. Διότι καὶ τὰ γινόμενα θὰ ἐφαίνοντο περισσότερον περίεργα καὶ ἀπίστευτα, ὡς πραγματοποιούμενα ἀπὸ μικρὸ παιδί καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἐγίνοντο, θὰ ἦταν διπλάσιον καὶ τριπλάσιον καὶ πολὺ μεγαλύτερον.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν δὲν ἔκανε τίποτε, παρὰ μόνον τοῦτο, τὸ ὁποῖον μᾶς περιέσπασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς⁸, ὅτι ὅταν ἦσαν δώδεκα ἐτῶν ἐκάθητο καὶ παρακαλουθεῖσεν εἰς τὸ ἱερὸν τοὺς διδασκάλους καὶ μετὰ τὰς ἀσυνήθεις ἐρωτήσεις, ποῦ ὑπέβαλλεν, ἐφαίνετο σπουδαῖος καὶ ἀξιοθαύμαστος. Ἀλλ' ἐβλόγα καὶ ὁ καιολογημένος καὶ δι' ἄλλων λόγων δὲν ἤρχισε νὰ θαυματουργῇ καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ μὲ ἔκτακτα ἀπίστευτικὰ γεγονότα τὴν Θεότητά του εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας. Διότι θὰ θεωροῦσαν τὸ γεγονός καθαρὰν φαντασίαν. Ἐάν δέ, ὅταν ἦταν ὥρμος ἀνὴρ πλέον, πολλοὶ διετύπωσαν αὐτὴν τὴν ὑπόψιν, πολὺ περισσότερον, ἐάν ἐθαυματοουργοῦσεν εἰς πολὺ μικράν ἡλικίαν, ἐπὶ πλέον δὲ πολὺ ἐνωρίς καὶ προτὸς ἀκόμη ἔλθῃ ὁ κατάλληλος καὶ καθωρσμένος καιρὸς βὰ τὸν διηγοῦσαν εἰς τὸν Σταυρόν, ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου των φθόνου καὶ

τοιουτοτρόπως δὲν θά ἐπραγματοπόετο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς θείας οἰκονομίας.

Ἀπὸ ποῦ, λοιπὸν λέγει ἦλθεν εἰς τὴν Μητέρα νὰ φαντασθῇ διὰ τὸ παθεῖν κατὰ μέγαλον, Ἐπειδὴ ἤρχετο πλέον διὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ καὶ ἦδη ἦταν τελειῶς γνωστὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννην καὶ ἀπὸ τὰ θῶα εἶχαν εἶπε, πρὸς τοὺς μαθητὰς του. Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ θλα αὐτὰ καὶ ἡ Σούληψ καὶ ἡ Γέννησις καὶ θῶα συνέβησαν μετὰ ἀπὸ αὐτὴν, θλα αὐτὰ ἐνέβαλον εἰς τὴν σκέψιν τῆς τὴν μεγάλῃ διὰ τὸ Παιδί τῆς ὑπόκεινται. Διότι μᾶς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὅτι ἤκουε μὲ προσοχὴν θλα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ Παιδί τῆς καὶ τὰ διατηροῦσα θλα εἰς τὴν καρδίαν τῆς.¹ Διὰ τὴν, ὅμως, λέγει, δὲν ἔλεγεν αὐτὰ προηγουμένως, Διότι, καθὼς εἶπα, τότε ἤρχισε νὰ φανερώνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Διότι προηγουμένως ἔζουσε σάν ἕνας μετὰ τῶν πολλῶν, ὅποτε ἡ Μητέρα του οὔτε κἀν τολμοῦσε νὰ τοῦ εἰπῇ κατὰ τέτοιο. Ὅταν, ὅμως, ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦλθε διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸν δρόμον του καὶ ὅτι ἐμαρτύρησε περὶ Αὐτοῦ πῶς ἀκριβῶς ἐμαρτύρησε καὶ ὅτι ἀπέκτησε μαθητὰς, τότε λοιπὸν ἐπῆρε τὸ θάρρος καὶ τοῦ ὑπέβαλεν αὐτὴν τὴν παρόκλησιν ὅταν ἐτελείωσεν ὁ αἶνος μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια «Οἶνον δὲν ἔχουν» Εἶπε δὲ αὐτὸ, διότι δὲν ἠθέλε καὶ εἰς αὐτοὺς νὰ κάμῃ χάριν καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία διὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς νὰ ἀποκτήσῃ μεναιότεραν αἰγλήν καὶ λαμπρότητα.

Καὶ ἔσως ὑπέφερεν ἀπὸ κάποτιαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ὅπως καὶ οἱ ἀδελφοὶ του, οἱ ὅποιοι τοῦ ἔλεγαν «Φανέρωσε τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν κόσμον», ἔπειδὴ ἡ Βελαὶ νὰ καρπωθῶν τὴν ἐκ τῶν θαυμάτων δόξαν Δ

0 Λουκ 2 51
1 Ἰωάν 7 4

αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐστηρότερα, ὡς ἐξῆς «Τί εἶναι μετὰ τοῦ ἐμοῦ καὶ σοὺ γύναι; Δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα μου» Ὅτι, δὲ τὴν Μητέρα του τὴν ἐσέβετο πολὺ, μᾶς τὸ λέγει ὁ Λουκᾶς, ὁ ὅποιος μᾶς πληροφορεῖ πόσον ὑπάκουος ἦταν εἰς τοὺς γονεῖς του καὶ ὁ ὅποιος ὁ ἴδιος πάλιν Εὐαγγελιστὴς μᾶς ἀναφέρει, πῶς ὁ Ἰησοῦς ἐφρόντισε δι' αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν φοβερὴν ἐκεῖνην ὥραν, κατὰ τὴν ὅποιαν εὗρίσκετο ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν. Καὶ ἴσον μὲν οἱ γονεῖς δὲν ἐμποδίζουν καὶ δὲν παρεμβάλλουν κανένα ἀπολύτως ἑμπόδιον εἰς τὰ κατὰ θεοῦ ἔργα, εἶναι ἀναγκαῖον καὶ καθήκον ὀφειλομένου ἡ ὑπακοὴ εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ τυχὸν παραλείψις αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος, ὅταν, ὅμως, ζητοῦν πράγματα ἀνάρμοστα καὶ παρεμβάλλουν, ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστον ἑμπόδιον, εἰς τὴν πνευματικὴν προκοπὴν, τότε ἡ ὑπακοὴ δὲν εἶναι ασφαλὴ καὶ ἀκίνδυνος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐδῶ ἀπήντησε τοιουτοτρόπως καὶ ἄλλοι πάλιν «Ποία εἶναι ἡ μητέρα μου καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἀδελφοί μου»² Διότι, δὲν εἶχαν ἀκόμη διὰ τὸν Ἰησοῦν τὴν γνώμην, τὴν ὅποιαν ἔπρεπε νὰ ἔχουν, ἀλλ' ἔπειδὴ ἐγέννησεν Αὐτόν, εἶχε τὴν ἀπαίτησιν, ὅπως συνήθιζαν νὰ κάνουν οἱ ἄλλαι μητέρες, ἔτσι καὶ αὐτὴ νὰ διατάσῃ Αὐτόν εἰς θλα, τὸν ὅποιον ἔπρεπε ὡς δευτέρῃ νὰ σέβεται καὶ προσκυνῇ.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν, τότε ἀπεκρίθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον Διότι πρόσεξε διὰ νὰ καταλάβῃς πῶς ἦταν, ἥλος ὁ κόσμος ἦταν γύρω του καὶ τὸν παρακολουθοῦσε προσεκτικὰ καὶ ἐκρέμετο ἀπὸ τὰ χεῖλη του καὶ ἐκεῖνος ἐδίδασκε καὶ τότε ἐκεῖνη ἀφοῦ ἐπῆγεν ἐκεῖ, ἐζήτησε ἐν τὸν ἀποστροφή ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ ἰδιαιτέρως, χωρὶς κἀν νὰ θελήσῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν

οικίαν, όπου έδιδασκεν, ΑΛΛ' ήθελε νά τόν φέρη έξω κοντά της και όμωλήση πρὸς Αὐτόν μόνον και δίως ιδιαιτέρως Δι' αὐτό έλεγε «Ποία εἶναι ἡ μητέρα μου και οἱ ἀδελφοί μου»,¹³ και δέν προσέβαλλε τὴν Μητέρα του, ὅχι, τότε! Αλλά τὴν ὠφείλουσε τὰ μέγιστα και δέν τὴν ἄφηνε νά φρονῇ ταπεινά περὶ Αὐτοῦ. Δότι, ἐάν ἐφρόντιζε διὰ τοὺς ἄλλους και ἔπραττε τὰ πάντα, προκε μέναι νά τοὺς ἐμβάλῃ τὴν προσηκούσαν περὶ Αὐτοῦ γνώμην και πίστιν, πολὺ περισσότερον θά ἔπραττε τοῦτο διὰ τὴν Μητέρα του. Ἐπε δὴ δέ ἦταν φυσικόν, εἰς μητέρα ποῦ ἦταν και, ὅταν ἤκουσεν ἀπὸ τὸ παιδί της, νά μὴ ἤθελεν ἀκόμη και τότε νά πεσθῇ ἄλλ' ἀπαυτοῦσε νά ἔχη παντοῦ τὰ πρωτεία, δι' αὐτὸ ἀπήντησε κατ' αὐτόν τὸν τρόπον εἰς αὐτοὺς οἱ ὅποιοι τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι τὸν ζητοῦσεν ἡ Μητέρα του. Οὔτε ἄλλωστε ἦταν δυνατὸν κατ' ἄλλον τρόπον, νά τὴν ἀποσιτιάσῃ ἀπὸ τὴν ταπεινότητα αὐτὴν και νά τὴν ἀνεβάσῃ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο. ἐάν ἀνέμενε πάντοτε νά τύχῃ τῆς τιμῆς ἐνὸς παιδιοῦ, ἄλλ' ὅχι, ὡς δεσπότης νά ἔλθῃ Αὐτός. Καὶ ἐβδ, λοιπόν, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ έλεγε «Τί εἶναι μεταξύ ἐμοῦ και σοῦ γύναι,». Ἀλλὰ τῆς ἀπηντήσας κατ' αὐτόν τὸν τρόπον και δι' ἄλλην αἰτίαν, ὅχι, μικροτέρας σημασίας και δι' ἄνωτερον ἀναγκαίαν. Ποία ἦταν αὐτὴ ἡ αἰτία; Διὰ νά μὴ καταστοὺν ὑποπτα τὰ πραγματοποιομένα θαύματα. Διότι ἔπρεπεν αὐτοὶ ποὺ εἶχαν τὴν ἀνάγκην, νά παρακαλέσων τὸν Χριστὸν και ὅχι ἡ Μητέρα του. Διὰ τὴν ὁμῶς Διότι πολλές φορές τὰ γινόμενα θαύματα, κατὰ τὴν παρακλήσεως τῶν οικείων, ἔστω και ἐν εἶναι, σπουδαία και μεγάλα, δημιουργοῦν ὑπονοήσας και ἀμφισβητοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τὰ βλέπουσι. ὅταν ὁμῶς γίνονται κατόπιν παρακλήσεως αὐτῶν ποὺ ἔχουν ἀνάγκην,

13. Μαρκ. 3, 33

τότε εἶναι τελείως ἀνόπποτα και ὁ ἑταῖος καθαρός και εὐλαβικός και ἡ προερχομένη ἀπὸ αὐτὰ ὠφέλεια μεγάλη.

γ * Διότι και ἕνας Ιατρός, ἄριστος κατὰ πάντα, ἐάν ἐπισκέπτετο κάποιαν οἰκίαν μὲ πολλοὺς ἀσθενεῖς και δέν ἤκουεν ἀπὸ αὐτοὺς τίποτε ἀπολύτως, μάλιστα ὅτε τὰ ἀρμόζοντα εἰς αὐτοὺς, ἄλλὰ τὸν παρακαλοῦσεν ἡ μητέρα του μόνον, θά ἐγίνετο και ὑπόπτος και, ἐν τιπαθῆς εἰς αὐτοὺς και κανείς, οὔτε ἀπὸ τοὺς κατακειμένων ἀσθενεῖς, οὔτε ἀπὸ τοὺς παρεωρισκομένους ἐκεῖ θά ἐνόμιζεν ὅτι, εἶναι, εἰς θέσιν νά πραγματοποιήσῃ κάτι μεγάλο και γενναίον. Δι' αὐτὸ και τότε τὴν ἐπετίμησε μὲ αὐτὰ τὰ λόγια «Τί εἶναι, μεταξύ ἐμοῦ και σοῦ γύναι > Καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τὴν ἐπαίδευσεν νά μὴ ἐπαναλαμβάνῃ πλεον αὐτὰ εἰς τὸ μέλλον. Δότι τὸν ἐνδεδέχετο και ἡ τιμὴ ἡ ἀρμόζουσα εἰς τὴν Μητέρα, ἄλλα πολὺ περισσότερον τὸν ἐνδιέφερεν ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς της και ἡ εὐεργεσία τῶν πολλῶν, χάριν τῆς ὁποίας και ἐνεβύθη τὸ ἀνθρώπινον σῶμα.

Δέν ἦσαν λοιπόν, αὐθάδους τὰ λόγια αὐτὰ πρὸς τὴν Μητέρα, ἀλλ' ἐλέγχθησαν κατ' οἰκονομίαν πολλὴν ἡ ὁποία και αὐτὴν τὴν ἰδίαν διώρθωσε και τὰ θαύματα ἐκάνειναι νά γίνωνται μὲ τὴν ἀρμόζουσαν ἀξίαν και ὅστερα ἀπὸ τὴν κατάλληλῃν προετοιμασίαν "Ὅτι, δὲ τὴν τιμᾶς ὑπερβολικά αὐτὸ φαίνεται ἐκτός ἀπὸ τὰ ἄλ-

* Τὸ θέμα ἐβδ ἡθικόν. Οἱ ἑνάρτοι συγγενεῖς δὲν χαρίζουσι τίποτε εἰς τοὺς ἀμελεῖς συγγενεῖς των. Ἀντιθέτως μάλιστα οἱ ἀμελεῖς συγγενεῖς εἶναι θυγοὶ καὶ μεγαλύτερος τιμωρῶς, ἐφ' ὅσῳ δὲν μὲνῶνται τοὺς ἑναρέτους συγγενεῖς των. Συνεπῶς ἡ καύχησις διὰ τοὺς ἑναρέτους συγγενεῖς και τοὺς ἐνδόξους προγόνους, ὅταν γίνεται ἀπὸ ἀμελεῖς ἀπογόνους, εἶναι και μάταια και ἐπικίνδυνος. Οἱ Χριστιανοὶ ἀφωσύνου νά φροντίζουσι διὰ τὴν ἀρετὴν των ἀνεξεκρήτως των λαμπρῶν ἢ μὴ συνμενῶν των.

λα καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἀπάντησιν ἡ ὁποία ἐλέχθη ἐπιπληκτικῶς καὶ ἡ ὁποία μάλιστα εἶναι ἀρκετὴ δ' ἂν νὰ μᾶς πείσῃ σχετικῶς. Διότι μὲ τὸ νὰ φέρῃ δυσκολίας ἐδείξε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν μεγάλον ἀεδιασμόν του πρὸς αὐτήν. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον, θὰ ἐξηγήσωμεν ἐν συνεχείᾳ. Αὐτὰ λοιπόν, ἀντιλαμβάνομενος καὶ ὅταν ἀκούσῃς κάποαν γυναῖκα νὰ λέγῃ «Μακαρία ἡ κοιλία, ποὺ σὲ ἐβάστασε καὶ οἱ μαστοὶ τοὺς ὁποίους ἐθήλασες»¹⁴ καὶ ὅταν ἔπειτα ἀκούσῃς Αὐτὸν νὰ ἀπαντᾷ «Μακάριοι μᾶλλον οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάττοντες αὐτόν»¹⁵ νὰ εἶπαι, θεέσσιος ὅτι καὶ ἐκεῖ νὰ τὰ λόγια μὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐλέχθησαν. Διότι ἡ ἀπάτησις αὐτὴ δὲν περιεῖχε περιφρόνησιν, οὔτε εἶχε τὴν ἐνοίαν ἀπωθήσεως καὶ ἀπομακρύνσεως τῆς Μητρός, ἀλλ' ἐφανερώωνεν ὅτι δὲν θὰ τὴν ὠφελοῦσε σὲ τίποτε τὸ ὅτι τὸν ἐγέννησεν, ὅν δὲν ἦταν πᾶρα πολὺ ἀγαθὴ καὶ δὲν εἶχεν ἐξαιρετικῶς μεγάλην πίστιν.

Ἐάν δὲ τὴν Μαρίαν, χωρὶς τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς δὲν τὴν ὠφελῇ καθόλου τὸ γεγονὸς ὅτι ἐγέννησε τὸν Χριστόν, πολὺ περισσότερον ἐμᾶς, διότι καὶ ἐμᾶς δὲν θὰ ἤμπορέσῃ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ καθόλου ὁ ἐνάρετος καὶ γενναῖος πατήρ, ἢ ἀδελφός ἢ υἱός, ἂν φυσικὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἔχομεν τέτονον ἀνθρώπον εἰς τὴν οἰκονομειάν μας, ἂν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι στερούμεθα τῆς ἀρετῆς ἐκείνου. Διότι ὁ Δαβὶδ λέγει ἐπ' αὐτοῦ: «Ἀδελφός δὲν ἡμπορεῖ νὰ λυτρώσῃ, θὰ λυτρώσῃ ὅποσοδὴποτε ἀνθρώπος»¹⁶. Δὲν πρέπει, δὲ νὰ ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μας εἰς κανένα ἄλλον, ἀλλὰ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ στηρίζομεθα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὰ ἴδικά

¹⁴ Λουκ. 11, 27.

¹⁵ Λουκ. 11, 28.

¹⁶ Ψαλμ. 48, 8.

μας κατορθώματα. Διότι, εἴαν τὴν Παρθένον τὸ γεγονὸς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὅτι ἦταν ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἐπρόκειτο νὰ τὴν ὠφελήσῃ, θὰ ὠφελοῦσεν ὁμοίως καὶ τοὺς Ἰουδαίους—διότι, ὁ Χριστὸς ἦταν συγγενὴς των κατὰ σάρκα—ἐπίσης θὰ ὠφελοῦσε καὶ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὅπου αὐτὴ ἐγεννήθη, θὰ ὠφελοῦσε καὶ τοὺς ἀδελφούς του. Τώρα ὁμοίως καὶ τοὺς ἀδελφούς του, ὅσον ἀδιαφοροῦσαν διὰ τὴν ἀρετὴν των, σὲ τίποτε δὲν τοὺς ὠφελοῦσε τὸ ἀξίωμα τῆς συγγενείας, ἀλλὰ κατεκρίνοντο καὶ αὐτοὶ μαζί με τὸν ὑπόλοιπον κόσμον, ὅταν ἤμεις ἔλαμψαν ἀπὸ τὴν δικὴν των ἀρετὴν, τότε μόνον ἐδοξάσθησαν.

Ἀλλ' ἡ πόλις καὶ ἔπεσε καὶ ἐκείνῃ χωρὶς νὰ κερδίσῃ τίποτε ἀπ' αὐτό. Κατεσφάγησαν δὲ καὶ κατεστράφησαν πολὺ ἄσχημα καὶ οἱ κατὰ σάρκα συγγενεῖς του, χωρὶς νὰ κερδίσουν τίποτε πρὸς σωτηρίαν τους ἀπὸ τὴν συγγένειαν ποὺ εἶχαν πρὸς Αὐτόν. Αὐτὸ δὲ τὸ ἐπαθάν, διότι δὲν εἶχαν τὴν προστασίαν τῆς ἀρετῆς των. Καὶ ἀνεφάνησαν ἀνώτεροι ὧν οἱ Ἀπόστολοι, ἐπειδὴ ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἀληθινὸν καὶ ἀξιοζήλευτον τρόπον, διὰ νὰ προσκοικεῖσθωσιν τὸν Χριστόν, τὸν τρόπον τῆς ὑποκοῆς. Ἀπ' ὅλα αὐτά, λοιπόν, διδασκόμεθα, ὅτι παντοῦ μᾶς χρειάζεται ἡ πίστις καὶ ζωὴ λοιμρὰ καὶ φωτεινὴ. Διότι αὐτὸ ἀκριβὲς θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς σώσῃ. Ἐπειδὴ καθὼς εἶναι γνωστὸν οἱ συγγενεῖς του ἐπὶ πολὺ ἐθαυμάζοντο πανταῦ, μάλιστα δὲ ἐλέγοντο Δεσπόσυνοι, ἐν τούτοις δὲν γνωρίζομεν οὔτε τὰ ὀνόματά τους, ἐνῶ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ με τοὺς Ἀποστόλους, διότι αὐτῶν καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὰ ὀνόματα ψάλλονται παντοῦ.

Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ ὑπερηφανευόμεθα διὰ τὴν εὐνενὴ καταγωγὴν μας, ἀλλὰ νὰ φροντίζομεν καὶ ἂν ἔχωμεν ἀναριθμήτους ἐνδόξους προγόνους νὰ ὑπερβαίνομεν τὰς ἀρετάς των, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ὅτι κατὰ τὴν μέλλουσαν Κόσιν δὲν θὰ κερδίσωμεν τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἡθικὴν προκοπὴν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ

θα είναι μεγαλύτερον ἁμάρτημα. Διότι, καίτοι, εἰμεθα παῖδ' ἡ ἐναρέτων πατέρων καὶ ἔχομεν ἐξ ἰδίων τὸ πρὸς μίμῃς ἢ παρὰδειγμα, ἐν τούτοις καὶ πάλιν δὲν μιμούμεθα τοὺς διδασκάλους. Αὐτὰ δὲ τὰ λέγω τώρα, ἐπειδὴ θάλω πολλοὺς Ἑλλήνας νὰ καταφεύγουν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς προγόνους καὶ τὸ σπῖτι τοὺς ὅταν τοὺς παρακινῶμε εἰς τὴν πίστιν καὶ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ γίνων Χριστιανοί. Καὶ ἀπαντοῦν ἐπ' αὐτοῦ καὶ λέγουν· «Ὅλοι οἱ συγγενεῖς μου καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ οἱ κεῖτό μου εἶναι πιστοὶ Χριστιανοί». Ἀθλίε καὶ τοῦλαίτωρε, τί σημασία ἔχει αὐτὸ μὲ σένα; Διότι, αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τοῦ θ' ὅς καταστρέφη, ὅτι αὐτὸ ἀπὸ σεθασμόν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν σου ἔτρεξε πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἄλλοι πάλιν, πιστοὶ αὐτοὶ Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι, ὅμως ζοῦν ὅσον ἀδιάφορον καὶ ἀμελή, ὅταν προτρέπωνται εἰς τὴν ἀρετὴν, τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἐπιχείρημα προσβάλλουν καὶ λέγουν· «Ὁ πατέρας μου καὶ ὁ παππὸς καὶ ὁ πρόπαππος ἦσαν πάρα πολλὸ εὐσεβεῖς καὶ σπουδαῖοι ἄνθρωποι». Ἀλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τοῦ θ' ὅς καταδικάζῃ ὅτι, παρ' ὅλον που εἶσαι ἕγγονος τόσον ἐνδύειον ἀνθρώπων, ἔζησες κατὰ τρόπον ἀνάξιον καὶ προσηλυτικόν πρὸς τὴν οἰκονομίαν σου. Ἀκουσε, λοιπόν, τί λέγει ὁ προφήτης Ἰσοὴ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Ὁ Ἰσραὴλ ἐδουλεύσε διὰ γυναῖκα καὶ διὰ γυναῖκα ἐφύλαξε πρόβατα»¹⁷ καὶ πάλιν ὁ Χριστός· «Ὁ Ἀβραάμ ὁ πατήρ σας εἶχεν ἀγαλλίασιν νὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν καὶ εἶβε καὶ ἔχαρῃ»¹⁸. Καὶ παντοῦ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων μνημονεύουν, ὅχι μόνον ἀντὶ ἐπαίνου, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ μεγαλύτερας πρὸς αὐτοὺς κατηγορίας.

¹⁷ Ἠσ. 2, 12.

¹⁸ Ἰωάν. 8, 56.

Αὐτὰς, λοιπόν, ἔχοντες ὅτι δμει μὲς καὶ ἡμεῖς ὡς πρῶτον τὰ πάντα, ὥστε διὰ τῶν ἰδίων μας ἔργων νὰ κατορθώσωμεν νὰ σωθῶμεν, διὰ νὰ μὴ μάθωμεν πολὺ ἄργα καὶ μάλα, ὅταν ὅλεον διαπιστώσωμεν ὅτι ἐξηπατήθημεν, ὅτι ἐσθὴρ ξάμεν εἰς τοὺς ἄλλους ματαίως ἐλπιδας καὶ ἐξηπατήσωμεν ἑαυτοὺς μας, διότι τότε ἡ διαπιστῶσις αὐτὴ δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ καθόλου. «Διότι εἰς τὴν Ἀθὴν λέγει, ποῖος θὰ σὲ δοξολογήσῃ»¹⁹. Ἐδῶ, λοιπόν, ὡς μετανοήσωμεν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, τὰ ὅποια εἶθε νὰ κερδίσωμεν ὅλα ἡμεῖς μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φυλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὅποιοι καὶ μετὰ τοῦ ὅποιου εἰς τὸν Πατέρα πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁹ Ἰακ. 6, 6.

ΟΜ. ΛΙΑ ΚΒ' (22)

(Ιωάν. β, 4-10)

«Τ. ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι, ὁ ὅτι
ἤ κε. ἡ ὥρα μου» (Ἰωάν. 2, 4)

α * Είναι θέβαια ή διδασκαλία έργων κοπιασι
κόν. Κα. αυτό μῶς τό εἰφανέρωσεν ὁ Παῦλος, ἔσαν εἶπεν
«Οἱ καλῶς προϊστάμενοι πρεσβύτεροι, ὅς ἀγωνῶνται
διπλῆς τιμῆς, μάλιστα ὅσοι κοπιᾶζου ἐς λόγον καὶ δι-
δασκαλίαν» Ἀλλ' ὁ κόπος αὐτός ἐξαρτᾶται ἀπὸ σῆς
νά γινῇ εἰλαφρός ἡ θαρὺς. Διότι, ἐν περιφρονήσῃτε τὰ
λεγόμενα, ἡ δὲν τὰ περιφρονήσετε μὲν, ἀλλ' ὅμως δὲν
τὰ ἐφαρμόσατε εἰς τὰς πράξεις σας, τότε ὁ κόπος μας
θὰ γινῇ θαρὺς, διότι θὰ καταβάλλεται ματαίως καὶ ἀ-
σκοπῶς. Ἄν, ὅμως, προσέχετε εἰς τὰ λεγόμενα καὶ φα-
νερώσετε αὐτὰ εἰς τὰς πράξεις σας, τότε οὔτε κἂν θὰ
καταλάθωμεν τοὺς καταβαλλομένους κόπους. Διότι ὁ
προερχόμενος ἀπὸ τοὺς κόπους μας καρπὸς δὲν θὰ ἀ-
φήσῃ νὰ φαίνεται, το ὑπερβολὴν αὐτοῦ τοῦ κόπου. Δε-
ξατε λοιπόν, παρακαλῶ, εἰς ἡμᾶς, τὸν καρπὸν, ἐάν θέ-
λετε νὰ ἐνεργήτε τὴν προθυμίαν μας καὶ ὅχι, νὰ τὴν

* Ὁ Χριστὸς συνθίκει νὰ πράττῃ κάθε ἔργον εἰς τὸν κα-
τάλληλον καιρὸν. Αὐτὸ σημαίνει ἡ φράσις «Ὅτι καὶ ἡ ὥρα
μου». Ἐν τούτοις, ὁ Κυριὸς ἐκετέληρσεν τὴν ἀντησιν τῆς θεοσῶ-
κου διὰ τρεῖς λόγους. πρῶτον, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτός δὲν ὑπό-
κειται εἰς καιροὺς, δεύτερον, διὰ νὰ μὴ προσβάλλῃ τὴν Μητέρα
ἐνώπιον τῶσιν ἀνθρώπων καὶ τρίτον, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι δι'
ἀδυναμίας ἀπέφυγεν τὴν θαυματουργίαν.

Α. Τμήθ 5 17,

σθῆσετε, ἡ νὰ τὴν κάμετε περισσότερο ἀσθενή, ὥστε
δiléπντες τὰ πνευματικά σας χωράφια νὰ εὐδοκιμοῦν
καὶ τρεφόμενοι, καὶ μεῖς με τὰς ἐλπίδας τῆς ἀφθονίας
καὶ ἀναλογιζόμενοι τὸν πλοῦτον μας, νὰ μὴ ἀδρανῶ-
μεν, καθ ἣν στιγμήν ἐμπορευόμεθα τὴν καλὴν αὐτὴν
πνευματικὴν ἐμπορίαν

Καὶ σήμερον τὸ πρὸς ἐξετάσιν ζήτημα δὲν εἶναι
καθόλου μὲ κρόν. Διότι ἔσαν ἡ Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ εἶπεν
ὅτι «οἶνον δὲν ἔχουν» ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε «Τί εἶναι,
μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ γύναι, δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα
μου» καὶ ἐνῶ ἔθωσεν αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, ἐν τούτοις
ἔκαμεν ὅτι εἶπεν ἡ Μητέρα του. Καὶ δὲν εἶναι αὐτὸ μι-
κρότερον ζήτημα ἀπὸ αὐτό, τὸ ὅποιον ἐξητάσαμεν κατὰ
τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν μας Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐξητή-
σαμε τὴν σοφίαν Ἐκείνου, ὁ ὅποιος ἔκαμε τὸ θαῦμα,
ὅς ἐλθώμεν ποιουτοτρόπως εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήμα-
τος. Διότι αὐτὸ δὲν τὸ λέγει, ἐδῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πόρα
κάτω ὁ βίως Εὐαγγελιστῆς ἐμφανίζεται νὰ λέγῃ «Δὲν
ἤμπορῶσαν νὰ συλλάβουν αὐτόν, διότι δὲν εἶχεν ἔλθει
ἀκόμη ἡ ὥρα του»² καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον «Οὐδεὶς ἔ-
βαλεν ἐπάνω τοῦ χέρι, διότι, δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμη ἡ
ὥρα του»³ καὶ ἄλλου πάλιν «Ἦλθεν ἡ ὥρα δοῦναι τὸν
νόον σου»⁴ Ὅλα αὐτὰ τὰ ὅποια εἶναι διεσκορπισμένα
εἰς ὅσον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, συνεκέντρως
ἐδῶ, διὰ νὰ δώσω τώρα ἐφάπαξ εἰς ὅλα αὐτὰ τὴν λύ-
σιν. Ποῖα, λοιπόν, εἶναι ἡ λύσις τῶν λεγομένων

Ὁ Χριστὸς λέγει «Δὲν ἔχει, ἔλθει, ἀκόμη ἡ ὥρα
μου», ὅχι ὥς ὑποτεταγμένος εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν και-
ρῶν, ἡ εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς ὥρας —διότι, πῶς εἶναι

2 Ἰωάν. 8, 20.

3 Ἰωάν. 7, 30.

4 Ἰωάν. 17, 1.

δυνατὸν νὰ συμβαίῃ αὐτὸ εἰς τὸν δημιουργὸν τῶν καρῶν καὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων, — ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ θεὸς μὲ τὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λεχθέντα νὰ φανερώσῃ τοῦτο, ὅτι, ὅλα τὰ πραγματοποιεῖ εἰς τὸν κατὰλληλον καρὸν καὶ ὄχι ὅλα μαζί. Ἐπειδὴ διαφορετικὰ θὰ ἐδημιουργεῖτο σύγχυσις καὶ ἀταξία, ἐὰν δὲν δημιουργοῦσε τὸ καθένα εἰς τὸν καιρὸν του, ἀλλ' ὅλα μαζί τὰ συνέχευε καὶ Γέννησιν καὶ Ἀνάστασιν καὶ Κρίσιν. Πρόσεξε, ὁμῶς. Ἐπρεπε νὰ δημιουργηθῇ ἡ κτίσις, ἀλλ' ὄχι ὅλη μαζί. Ἐπρεπε νὰ δημιουργηθῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ γυναῖκα, ἀλλ' οὕτε αὐτοὶ μαζί. Ἐπρεπε νὰ καταδ' καθῆναι μὲ θάνατον τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ νὰ γίνῃ ἡ Ἀνάστασις, ἀλλ' ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν γεγονότων. Ἐπρεπε νὰ δοθῇ ὁ Νόμος, ἀλλ' ὄχι μαζί καὶ ἡ Χάρις, ἀλλὰ τὸ καθένα ἔπρεπε κατ' οἰκονομίαν νὰ δοθῇ εἰς τὸν προσήκοντα καιρὸν.

Ὁ Χριστὸς, λοιπὸν δὲν ὑπετάσσεται εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν καρῶν, ὁ Χριστὸς ὁ ὁποῖος καὶ εἰς τοὺς καιροὺς μάλιστα ἔβαλε τάξιν, ἐπειδὴ εἶναι καὶ ὁ δημιουργὸς τῶν. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης παρουσιάζει ἔξω τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ τὸ «δὲν ἔχει ἔλθει ἀκόμη ἡ ὥρα μου», διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦται ἀκόμη γνωστὸς εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ὅτι δὲν εἶχεν ἀκόμη συμπληρώσει οὕτε ὅλον τὸν θάλαμον τῶν μαθητῶν του. Διότι τότε τὸν ἀκολουθοῦσε μόνον ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος καὶ κανεὶς ἄλλος. Ἀλλὰ μάλλον οὕτε ὅλοι αὐτοὶ τὸν ἐγνώριζαν ὅσοι ἔπρεπε, οὕτε ἡ Μητέρα του, οὕτε οἱ ἀδελφοὶ του. Διότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μετὰ τὰ πολλὰ θαύματα εἶπε τοῦτο διὰ τοὺς ἀδελφούς του, ὅτι «οὕτε οἱ ἀδελφοὶ του ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν». Ἀλλ' οὕτε καὶ οἱ προσκεκλημένοι εἰς τὸν γάμον τὸν ἐγνώριζαν. Διότι αὐτοὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐπληροῦ-

2. Ἰωάν. 7, 8.

ζαν καὶ θὰ τὸν παρακαλοῦσαν ἐφ' ὅσον εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην. Δ' αὐτὸ ἀπήντησε «δὲν ἔχει. ἔλθει ἀκόμη ἡ ὥρα μου», σὺν νὰ εἴπῃ μὲ πῶς ἀπλὰ λόγια τὰ ἀκολουθοῦν «δὲν εἶμαι ἀκόμη γνωστὸς εἰς τοὺς παρόντας, ἀλλ' οὕτε κἀν γνωρίζουν ὅτι ἐτελείωσεν ὁ οἶνος». Ἀφῆσέ τοὺς πρῶτα νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἑλλειψιν τοῦ οἴνου. Διότι δὲν ἔπρεπε ἀπὸ οὐκὶ νὰ ἀκούσω αὐτά, διότι εἶσαι μητέρα μου καὶ ὁ αὐτοῦ τοῦ τρόπου κάνεις ὑποπτον τὸ θαῦμα. Ἀλλ' ἔπρεπε αὐτοὶ, ποὺ ἔχουν τὴν ἀνάγκην, νὰ ἔλθουν καὶ νὰ παρακαλέσουν ὄχι φωνὰς, ἐπειδὴ ἔχον ἀνάγκην παρακλήσεων, ἀλλὰ διὰ νὰ δεχθοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸ θαῦμα μὲ μεγάλην προθυμίαν καὶ εὐκρινείαν. Διότι αὐτός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλὰ ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἀνάγκην, ὅταν ζητήσῃ καὶ πᾶρῃ αὐτὰ ποὺ χρειάζεται, χρεωστῇ μεγάλῃ ἐυγνωμοσύνῃ, ἐνῶ αὐτὸς ποὺ δὲν ἐκατάλαβε κἀν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλλείψεως, δὲν ἡμπορεῖ καθὼς εἶναι φυσικὸν νὰ αἰσθανθῇ καλὰ καὶ μὲ τὴν δύναμιν ποὺ πρότε. οὕτε τὴν εὐεργεσίαν».

Καὶ διὰ τοῖον λόγον, λέγει, ἀφοῦ εἶπε «δὲν ἔχει. ἔλθει ἀκόμη ἡ ὥρα μου» καὶ ἠρνήθη νὰ κάνῃ αὐτό, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐζήτησεν ἡ Μητέρα του, ἔπειτα ἐπραγματοποίησεν αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ προηγουμένως ἠρνήθη νὰ πραγματοποιήσῃ. Μάλιστα μὲν διὰ νὰ δώσῃ λαχυρὰν ἀπόδειξιν καὶ εἰς τοὺς ἀντιλεγόμενους καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ νομίζουν ὅτι ὑπόκειται εἰς καρπούς, ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς αὐτοὺς —διότι, ἐὰν ὑπέκεται, πῶς θὰ ἔκανε, προτοῦ ἀκόμη ἔλθῃ ὁ κατὰλληλος καιρὸς, ὅτι ἀκριβῶς θὰ ἔκανε, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ νὰ τμήσῃ τὴν Μητέρα, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι συνεχῶς ἀντιλέγει εἰς αὐτήν, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ἀπὸ ἀδυναμίας ἀρνεῖται τὴν θαυματουργίαν, διὰ νὰ μὴ προσβάλλῃ τὴν Μητέρα του, ἐνώπιον τῶσων ἀνθρώπων. Καὶ διότι ἐπὶ πλεον ἔφερε κοντὰ τοὺς ὑπηρέτας. Τὸ ἴδιο ἄλλωστε συνέβη καὶ μὲ τὴν Χαναναίαν, εἰς τὴν ὅποσον μολοντί, εἶπε «δὲν εἶναι ὁρθὸν νὰ λά-

θη κανείς τὸν ἄρτον τῶν παιδιῶν καὶ νά τὸν ρίψῃ εἰς τὰ σκυλάκιας⁶, ἐν τούτοις, μετὰ τὴν ἀπάντησιν αὐτῇ, ἀπὸ σεφασμὸν πρὸς τὴν ἐξαιρετικὰ μεγάλην ἐπιμονήν της, τῆς ἔδωκε αὐτὸ ἀκριβῶς ποῦ ζητοῦσε Παρ' ὅλον θεοῦ, ποῦ μαζὶ μὲ ἐκεῖνο εἶπε καὶ τούτο, ὅτι «Δὲν ἀπεστάλην παρὰ ὃ ἃ τὰ χαμένα πρόσβατα τοῦ Ἰσραηλικοῦ γένους»⁷, ἐν τούτοις καὶ αὐτὰ ἀφοῦ εἶπεν ἐθεράπευσε τὴν θυγατέρα τῆς γυναίκας ἐκείνης.

Β'· Ἀπ' ἐδῶ μαθαίνομεν ὅτι πολλές φορές μὲ τὴν θερμότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐπιμονήν μας, ἀκόμη καὶ ἀνὰ οἱ ὅν εἴμεθα καθιστώμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀξίους τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Μητέρα του καὶ παρέμεινε ἐκεῖ καὶ ἐπέμενε καὶ τοὺς ὑπηρέτας ὠδήγησεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὥστε ἡ αἰτησις νά γίνῃ ἀπὸ περισσοτέρους ἀνθρώπους. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσε τὸ «Ὅ, ἡ, ὡς εἶπῃ, νά τὸ κάνετε» Διότι ἐγνώριζεν ὅτι ἡ

6. Ματθ. 15, 26.

7. Ματθ. 15, 24.

* Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν παρατηρεῖται ὅτι ὁ Εὐαγγελιστής Ιωάννης ἀνέφερε, ὅτι τὰ πλῆθη δοχεῖα μέσα εἰς τὰ ὅποια τὸ ὕδωρ μετεβλήθη εἰς οἶνον, ἐχρησίμευσαν πρὸς καθαρῶν τῶν οὐδαίων. Διὰ νὰ μὴ ὑπομιασθῇ πανεὺς ἀπὸ τοὺς ἀπίστους ὅτι τὰ δοχεῖα αὐτὰ ἐχρησίμευσαν διὰ τὴν ἀποθήκευσιν οἴνου καὶ ἐπομένως ὀλίγος οἶνος ἐξ αὐτοῦ ἀπομένως ἐνδεχομένως εἰς τὰ δοχεῖα αὐτὴν κωλύει μὲ τὸ ὕδωρ καὶ ἀπετέλεσε τάχα λεπτότατον οἶνον. Ακολουθῶνς ὁ ἱερός Πατήρ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐδημιούργησεν οἶνον ἐκ τοῦ μηδενὸς διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ τὸ θαῦμα ὡς φαντασία ἀλλὰ νὰ γινῇ ἀποδεκτὸν. Τέλος, ἡ κρίσις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅτι ὁ οἶνος ἦταν καλὸς, βεβαίως παρὰ τὴν ἁλήθειαν τοῦ θαύματος διότι οἱ Ἀρχιεπίσκοποι εἰς τὰ συμπόσια εἶχαν ὡς ἔργον τῶν τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν τῆς τροπικῆς καὶ συνεπῶς ἦσαν ὑποχρεωμένοι προσκεκλιμένοι νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς τὰ καθήκοντά των νὰ διατηροῦν τὴν νηφαλιότητά των ἀπέχοντες οἶνου καὶ οἰασθῆναι ἀλλὰ ὑπερβολῆς, ἀπὸ τὰς συνήθεις εἰς τὰ αὐτὰς περιπτώσεις.

ἀρνησίς του δὲν ὀφείλετο εἰς ἀδυναμίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ ἀνεπίδεικτον τοῦ Ἰησοῦ καὶ διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι προβαίνει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ θαύματος χωρὶς σοφῶν καὶ συγκεκριμένων λόγων Δι' αὐτὸ καὶ ὠδήγησε κοντὰ του τοὺς ὑπηρέτας «Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ἐξ λίθων στάμναι κατὰ τὸ ἔθος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἑκάστη δύο ἢ τρία μέτρα λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς στάμνας ὕδατος. Καὶ ἐγέμισαν αὐτάς ἕως ἄνω. Δὲν εἶπεν ἀπλῶς «κατὰ τὸ ἔθος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν Ἰουδαίων», ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσουν μερικοὶ ἀπὸ τῶν ἀπύστους, ὅτι εἶχεν ἀπομένει ὀλίγος οἶνος μέσα εἰς τὰς στάμνας καὶ δι' αὐτὸς ἀφοῦ ἀνεμίχθη μὲ τὸ νερὸ ποῦ ἔρριζαν μέσα, μετεβλήθη εἰς λεπτότατον θῆθεν οἶνον Δι' αὐτὸ εἶπε «κατὰ τὸ ἔθος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν Ἰουδαίων», ὅ αὐτὸ δείξῃ ὅτι τὰ σκεύη ἐκεῖνα δὲν ἐχρησίμευσαν ἦθυσαν ποτὲ ὡς δοχεῖα οἴνου.

Ἐπεὶ δὲ, δηλαδὴ ἡ Παλαιστίνη εἶναι ἐνυδρὸς καὶ δὲν ὑπάρχουν σὲ πολλά μέρη κρήνες καὶ πηγές, ἐγέμισαν πάντοτε τὰς στάμνας μὲ νερὸ, διὰ νὰ μὴ τρέχουν εἰς τοὺς ποταμούς, ὅταν ἦσαν ἀκάθαρτο, ἀλλὰ νὰ ἡμποροῦν μὲ τὸ νερὸ ποῦ εἶχαν ἀποθηκεύσει ἐκεῖ νὰ καθαρίζωνται εὐκόλως Καὶ διὰτὶ δὲν ἔκαμε τὸ θαῦμα προτοῦ γεμίσουν τὰς στάμνας, πράγμα ποῦ θα ἦταν πολὺ περισσότερον εἰς οὐρανοῦς, διότι ἄλλο εἶναι ἡ ποιητικὴ μεταβολὴ τῆς οὐσίας προὑπαρχούσης ὕλης καὶ ἄλλο ἡ ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργία αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς οὐσίας. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ εἶναι φυσικὰ πολὺ περισότερον ἀξιοθαύμαστον καὶ, ἀλλὰ τότε δὲν θα ἔφαινετο εἰς τοὺς πολλοὺς τόσο ἐξόριστον Δ' αὐτὸ, λοιπόν, πολλές φορές περιορίζει ἡθελημένα τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων, ὥστε νὰ γίνῃ καλλίτερα καὶ εὐκολώτερα ἀποδεκτὸν.

Καὶ διὰ τοῦτον λόγον, λέγει, δὲν ἔφερεν ὁ Ἰησοῦς τὸ νερὸ, ἀλλὰ διέταξε τοὺς ὑπηρέτας νὰ τὸ φέρουν καὶ ἐν

συνεχίζα ἀφοῦ ἔκαμε τὸ θαῦμα ἐφανερώσεν εἰς τοὺς παρόντας τὸ κρασί. Διὰ τὸν ἴδιον πάλιν λόγον καὶ ἐπὶ πλεόν δια νὰ ἔχη αὐτοὺς τοὺς ἰθὺς τοὺς ὑπηρέτας, οἱ ὅποιοι ἔφεραν τὸ νερό, μάρτυρας τοῦ συντελουμένου θαύματος καὶ ὅτι συνεπῶς τὸ θαῦμα δὲν ἦταν καθόλου φανταστικόν. Διότι, εἰς περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν μερικοὶ ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τρόπον ἀναδῆ, ἀμφισβητοῦσαν τὸ θαῦμα, θὰ ἠμποροῦσαν οἱ ὑπηρέται νὰ τοὺς ἀντιτείνουσι καὶ τοὺς θεοσιώσουσι: «Ἐμεῖς φέραμε τὸ νερό». Ἐπὶ πλεόν δὲ πρὸς ὅσα ἐλέγησαν ἀνατρέπει τοῦτο καὶ τὰ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπινοούμενα καὶ προβαλλόμενα δόγματα. Ἐπειδὴ, βηλαδῇ, ὑπάρχουν μερικοὶ, οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι δημιουργὸς τοῦ κόσμου εἶναι ὁ ἄλλος καὶ ὅτι ὅλα αὐτὰ ποὺ φαίνονται, δὲν εἶναι ἔργα Αὐτοῦ, ἀλλὰ καποιοῦ ἄλλου θεοῦ, προκειμένοι νὰ ἀνατρέψῃ καὶ ἀσυνεχίσῃ αὐτὸν τὸν ἀναδῆ καὶ παράφορον ἰσχυρισμὸν καὶ ἐκείνη τὰ στόματα τους, πραγματοποιοῦν το αὐτοτερότως τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ θαῦματα ἀπὸ τὰς προὑπαρχούσας οὐσίας. Διότι, ἂν ὁ δημιουργὸς θεὸς ἦται ἀντίθετος πρὸς Αὐτόν, δὲν θα ἔχρησ μοποιούσῃ τὰ ἑξῆς πράγματα, διὰ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἰσχύϊν τοῦ δύναμιν⁸.

Τώρα, λοιπόν, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι, ὁ ὅποιος μεταβάλλει εἰς τὰ ἀμπελία τὸ νερὸ καὶ μετατρέπῃ σὲ κρασί τὴν θροχὴν διὰ μέσου τῆς ρίζης, αὐτὸ ἀκριθῶς τὸ ὅποιον συντελεῖται εἰς τὸ φυτὸν ὕστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον αὐτὸ ἐπραγματοποίησεν εἰς τὸν γάμον συγχρόνως καὶ ἀμέσως. Ὅταν δὲ ἐγένεσαν τὶς στάμνες εἶπεν «Ἀντλήσατε τώρα καὶ φέρετε πρὸς τὸν ἀρχιτρίκλινον». Καὶ ἔφεραν. Καθὼς δὲ ὁ ἀρχιτρίκλινος ἐγενεθὶ τὸ

8. Ὑποκρίνεται τὸν Γνωστὸν σμὸν, τὸν δεχόμενον παραλλήλως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἄλλον κατώτερον αὐτοῦ τὸν δημιουργὸν ὅτι

ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβεβλημένον καὶ δὲν ἤξευρε πόθεν εἶναι, οἱ ὑπηρέται ὅμως οἱ ἀντλήσαντες τὸ ὕδωρ ἤξευραν— φωνάζει τὸν υμνῶν ὁ ἀρχιτρίκλινος καὶ λέγει εἰς αὐτόν Κάθε ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον θαλάλει καὶ ἀφοῦ πλεόν πολύ, τότε τὸν κατώτερον αὐ ἐφόλαξεν τὸν καλὸν οἶνον ἕως τώρα.

Καὶ ἐδῶ πάλιν μερικοὶ προσβάλλουν ἀντιρρήσεις καὶ εἰρωνεύονται, καὶ λέγουσι: «Οἱ προσκεκλημένοι εἰς τὸν γάμον ἄνθρωποι ἦσαν μεθυσμένοι, καὶ ἡ αἰσθησις αὐτῶν, ποὺ ἐκλήθησαν διὰ νὰ κρίνουν, ἐντελῶς ἀλλοιωμένη καὶ κατεστραμμένη ἀπὸ τὴν ζάλην τῆς μεθης καὶ συνεπῶς ἀνέκωκη νὰ ἀντλήσῃ τὰ γινόμενα καὶ νὰ κρίνῃ τὰ διαδραματιζόμενα. Δὲν ἠμποροῦσαν νὰ καταλάβουν ἀκριθῶς οὔτε τί ἀπὸ τὰ δύο ἦσαν τὰ γινόμενα νερὸ ἢ κρασί, ὅτι δὲ ἦσαν μεθυσμένοι. τὸ ἐφανερώσε μὲ ὅσα εἶπεν ὁ ἀρχιτρίκλινος». Καὶ εἶναι θεόσιως καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιχειρημὰ τους γελοῖον, ἀλλ' ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μειωτικὴν διὰ τὸ θαῦμα ὑποψίαν ἀνέτρεψε, ὅτι δὲν εἶπεν ὅτι οἱ συνδαιτημόνες ἐκλήθησαν διὰ νὰ ἀποφανθοῦν διὰ τὸ ἀληθές αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἀρχιτρίκλινος⁹, ὁ ὅποιος ἦταν νηφάλιος καὶ δὲν εἶχεν ἀκόμη τιποτέ γευσθῇ. Διότι γνωρίζετε λοιπόν, ὅλοι, αὐτό, ὅτι οἱ ἐμπεπιστευμένοι, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν τῶν δεϊτῶν εἶναι αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἐξ ὅλων μάλιστα ἀπέχουσι τελεῶς ἀπὸ τὸ κρασί, καθ' ὅσον ἔχουν ὡς ἀποκλειστικὸν τοὺς ἔργον τὴν εἰς εὐπρεπείας καὶ τάξει διευθέτησιν τῶν πάντων. Δι' αὐτὸ καὶ πρὸς πιστοποιήσιν τοῦ θαύματος ἐκάλεσε τὴν νηφαλιὰν αἰσθησιν.

Διότι, δὲν εἶπε «Δώσατε εἰς τοὺς συνδαιτημόνας»

9. Ἀρχιτρίκλινος ἦταν ὁ συμποσάρχος, ὁ τραπεζοποιοὺς θὰ ἐλέγουμε σήμερον. Ἡ λέξις ἀπὸ τὸν τρικλινόν, τὸ ὅποιον ἦταν ἡ αἰθουσα φαγητοῦ. Εἰς αὐτὴν ἀντὶ καθισμάτων ἦσαν τρεῖς καὶ ναί. εἰς τὰς ὁποίας ἀνακεκλημένοι ἔπρωγαν οἱ συνδαιτημόνες.

ἀλλὰ «φέρετε εἰς τὸν ἀρχιτρίκλινον. Καθὼς δὲ ὁ ἀρχιτρίκλινος ἔγευθη τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβεβλημένον — καὶ δὲν ἤξευρε πόθεν εἶναι, οἱ ὑπηρέται δὲ μὴ ἤξευρον οἱ ἀντελήσαντες τὸ ὕδωρ — φωνάζει τὸν κύριον ὁ ἀρχιτρίκλινος». Καὶ διατί δὲν φωνάζει τοὺς ὑπηρέτας; Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἀπεκαλύπτετο τὸ θαῦμα. Διότι οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἀπεκάλυπτε τὸ γεγονός, ἀλλ' ἤθελεν ἡρεμα καὶ σιγᾷ — σιγᾷ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ δύναμις τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς θεότητός του θαυμάτων. Ἐάν, λοιπόν, οἱ ὑπηρέται ἐκαλοῦντο τότε καὶ ἀνεκρίνοντο πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἀληθείας τοῦ θαύματος, δὲν θὰ ἐγίνοντο πιστευτοὶ ἀφηγούμενοι τὰ καθέκαστα, ἀλλὰ θὰ ἐθεωροῦντο παράφρονες, ὡς μαρτυροῦντες τόσον φαινήθη καὶ καταπληκτικὰ γεγονότα καὶ ἀποδίδοντες αὐτὰ εἰς ἀνθρώπον ψιλόν, ὡς ἐθεωρεῖτο τότε ἀπὸ τοῦς πολλοὺς ὁ Ἰησοῦς. Διότι αὐτοὶ μὲν καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ἀντελήφθησαν τὸ ὁλοφάνερρον καὶ ἀναντίρρητον τοῦ γεγονότος — διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀμφισβήτησιν καὶ ἀρνηθοῦν κατὰ τοῦ ἑκάστου μὲ τὰ ἴδια τοὺς τὰ χέρια — εἰς ἄλλους δὲ μὴ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ θεσβαιώσουν τὸ γεγονός.

Δι' αὐτὸ οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἀπεκάλυψε εἰς πολλοὺς τὸ γεγονός, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ὁ ὁποῖος ἠμποροῦσε λόγῳ τῆς ὑψηλότητός του νὰ ἀντιληφθῇ πλήρως καὶ νὰ ὁπιστώσῃ ἐπακριθῶς τοῦτο. Τὴν σαφεστέραν δὲ κατανόησιν τοῦ θαύματος ἀφῆκεν εἰς τοὺς μέλλοντα χρόνους. Διότι μετὰ τὴν πραγματοποιήσασθαι τῶν ἄλλων θαυμάτων ἐπρόκειτο καὶ αὐτὸ νὰ γίνῃ πιστευτὸν. Ὅταν δηλαδὴ, ἀργότερα ἐθεράπευσε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλικοῦ, δι' ὅσον εἶπε, ἐκεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, κατέστησε φανερὸν ὅτι καὶ τὸ ἐν Κανᾷ θαῦμα εἶχε γίνεσθαι περισσότερον σαφές καὶ φανερόν. Δι' αὐτὸ ἀλλωστε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν Ἰησοῦν, ὅς νὰ θεραπεύσῃ τὸν υἱὸν τοῦ, ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὸ θαῦμα.

μα, ὅπως εἶπα. Πράγμα τὸ ὁποῖον μὴς ἀπεκάλυψε ὁ Ἰωάννης, διὰ τῶν ἐξῆς. «Ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἔκαμε τὸ νερὸ κρασί». Καὶ ὅχι μόνον τὸ ἔκαμε κρασί, ἀλλὰ ἄριστον κρασί.

γ' Τέτοια, λοιπόν, ἦσαν τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Πολὺ ὠραιότερα καὶ ἀνώτερα ἐκείνων, ποὺ ἐπιτελεῖ ἡ φύσις. Τὸ ἴδιον καὶ τὰ ἄλλα. Ὅταν διώρθωνεν ἀνάπηρον μέλος σώματος, τὸ ἀποκαθιστοῦσε πολὺ καλλίτερον, ἀπ' ὅ,τι ἦσαν τὰ ὅγχι μέλη. Καὶ ὅτι ἦσαν κρασί καὶ μέλισσα κρασὶ ἄριστον αὐτὸ ποὺ προήλθεν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς τοῦ νεροῦ εἰς τὴν Κανᾶ, ἐπρόκειτο νὰ θεσβαιώσουν ὅχι μόνον οἱ ὑπηρέται, ἀλλὰ καὶ ὁ γαμβρός καὶ ὁ ἀρχιτρίκλινος, ὅτι δὲ ἡ θαυμαστὴ μεταβολὴ ἐγένετο ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐθεσβαιώσαν αὐτοὶ ποὺ ἔφεραν τὸ νερὸ. Ὡστε, ὅν καὶ δὲν ἀπεκαλύφθη τὸ θαῦμα τότε, ἐν ταῦτοις δὲν ἀπεσιωπήθη καὶ δὲν ἔμεινε ἀγνωστον μέχρι τέλους. Τόσον πολλὰς καὶ ἀναγκαίας εἰς αὐτὸ μαρτυρίας προπαρεσκεύαζε διὰ τὸ μέλλον διότι, ὡς μάρτυρας μὲν τοῦ πραγματοποιηθέντος θαύματος τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον, εἶχε τοὺς ὑπηρέτας, ὡς μάρτυρας δὲ τοῦ ποιοτικῶς ἀνωτέρου γενομένου οἶνου, εἶχε τὸν ἀρχιτρίκλινον καὶ τὸν γαμβρόν.

Καὶ εἶναι μὲν φυσικὸν ὁ γαμβρὸς κάποιον ἀπάντησαι ἢ παρατήρησαι νὰ ἔκαμε, ὅταν ὁ ἀρχιτρίκλινος τοῦ ἀνεκοίνωσε τὸ γεγονός, ἀλλ' ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐπελογόμενος νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ περισσώτερον σπουδαῖα καὶ ἀναγκαίως παρέλεγε τὰ ὑπόλοιπα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπιτροχάδην καὶ κατὰ τρόπον ἑληρὸν ἀνέφερεν τὸ γεγονός. Διότι τὸ ἀναγκαῖον ἦταν νὰ μάθωμεν, ὅτι ἔκαμε τὸ νερὸ κρασί καὶ κρασί καλὸ, ἐνῶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὸν ἀρχιτρίκλινον δὲν ἐθεώρησεν ἐξ ἑ-

σου αναγκαίον νά την ἀναφέρῃ. Διότι πολλά ἀπὸ τὰ θαυμαστά γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἦσαν προηγουμένως ὁπωσδήποτε περισσότερον ἀσαφὴ καὶ σκοτεινά, μὲ τὴν παράδοσιν τοῦ χρόνου γίνονται περισσότερον σαφὴ καὶ κατενοήθησαν καλλίτερα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐξ ἀρχῆς ὡς αὐτόντι καὶ αὐτήκοι αὐτῶν τὰ ἐγνώριζαν, τὰ ἐξέθεσαν ἀργότερα μὲ μεγάλα τέραν ἀκριβέ.αν. Τότε λοιπὸν ὁ * ἠσοῖς μετέβαλε τὰ νερά σὲ κραοὶ καὶ δὲν ἔπαιυσεν ἔκτοτε ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα νά μεταβάλλῃ διαθέσεις ἀσταθεῖς καὶ χαλαράς. Διότι ὑπάρχουν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὸ νερό, τόσοι ψυχροὶ καὶ χαλαροὶ καὶ οὐδέποτε σταθεροί. Αὐτοὺς, λοιπὸν, ποὺ εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, πρέπει νά τοὺς οδηγήσωμαι εἰς τὸν Κύριον, διότι ἔτσι. θὰ κατορθώσωμαι νά μεταθεσωμεν τὴν διάθεσιν των εἰς τὴν σταθερὰν κατάστασιν τοῦ πνευματικοῦ οἴνου, ὥστε ποτὲ πλέον νά μὴ διαρρέουν, ἀλλὰ νά διατηρήσουν τὴν σταθερὰν στυφότητα τοῦ οἴνου, καὶ νά γίνωνται, ἔτσι, αἱ τοὶ εὐφροσύνης καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ εἰς ἄλλους.

Ποῖα θὰ εἶναι αὐτοὶ οἱ ψυχροὶ, ἢ οἱ προσέχοντες εἰς τὰ ἀσταθῆ καὶ ρέοντα πράγματα τῆς ζωῆς αὐτῆς, οἱ μὴ ἀρνούμενοι νά περιγέλασιν τὴν παραύσαν τριμῆν, οἱ ἐραστοὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐξουσίας. Διότι, ὅλα αὐτὰ εἶναι ρεύματα, τὰ ὁποῖα δὲν στέκουσι πούθενά, ἀλλὰ κατακυκλοῦν πάντοτε πρὸς τὰ κάτω μὲ μεγάλην ὁρμήν. Καθ' ὅσον ὁ πλοῦσιος σήμερα γίνεται αὐρὸν πτωχός. Αὐτὸς ποὺ σήμερα ἐμφανίζεται, μὲ κήρυκα καὶ ζῶντην καὶ ὄχημα καὶ πολλοὺς ραβδούχους, πολλές φορές τὴν ἐπομένην ἡμέραν κατοίκησεν τὴν φυλακὴν, ἀφοῦ παρὰ τὴν θέλησιν του καὶ εἰς ἄλλον παρεχώρησεν αὐτὴν τὴν φαντασίαν. Αὐτὸς πάλιν ποὺ ζῇ πολυτελῶς καὶ τρώγει κατὰ κόρον καὶ ἔν φάγῃ μέχρι σκασμοῦ, δὲν ἠμπορεῖ νά συγκρατήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς

κοιλίας του, οὔτε δ' ἄ μίαν ἡμέραν. Διότι καθὼς εἶναι συνηθισμένος νά τρώγῃ συνεχῶς, μάλις χωνέσῃ τὴν ὑπερβολικὴν αὐτὴν τροφήν ποὺ ἔλαθε, ἀναγκάζεται ἀμέσως ἄλλα πάλιν φαγητὰ νά εἰσάγῃ εἰς τὴν κοιλίαν του, ὡς ἄλλος χειμάρρος ποὺ ποτὲ δὲν σταματᾷ. Διότι ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει, μὲ τὸν χειμάρρον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ ἕνα ρεῦμα διαδεχεται συνεχῶς τὸ ἄλλο, ἔτσι καὶ μὲ τὸν κολλιδουλον, τὸν ὁποῖον ἡ ἐντονος ἐπιθυμία ἀναγκάζει νά τρώγῃ συνεχῶς καὶ νά προσθέτῃ ἀσταματῆτα εἰς τὴν προηγουμένην ὑπερβολικὴν τροφήν καὶ ἄλλην καὶ ἄλλην.

Καὶ τέτοια θέβαια εἶναι ἡ φύσις τῶν βιοτικῶν πραγμάτων, ἔχει ὡς κληρὸν τῆς νά μὴ σταματᾷ ποτέ, ἀλλὰ διαρκῶς νά μεταβάλλεται καὶ παροσφύρεται. Μὲ τὴν τροφήν ὅμως δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ δυσάρεστον, ὅτι ζητεῖ διαρκῶς καὶ οὐδέποτε χορταίνεται, καὶ σταματᾷ, ἀλλὰ δημιουργεῖ σὲ μᾶς καὶ πολλὰ ἄλλα ἐξ ἑαυτοῦ δυσάρεστα πράγματα. Διότι μὲ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἀντοχὴν τοῦ σώματος χαλαρώνει καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα τῆς ψυχῆς μετακινε καὶ παροσφύρει. Καὶ δὲν συνιῶσιν νά κατατρώγουν τόσοι πολλοὶ τὰ ποτάμια ρεύματα τίς ὄχθες καὶ νά τίς κάνουν νά παθαῖνουν καθιζήσιν, ὥσον ἡ τρυφή καὶ ἡ σπατάλη ἀφαιρᾷ εὐκόλως τὰ στηρίγματα τῆς υγείας μας. Καὶ ἂν μεταβῇς εἰς ἰατροῦν καὶ ἐρατῆς σχετικῶς, θὰ μάθῃς ὅτι ὅλα σχεδὸν αἱ αἰτίαι τῶν ἀσθενειῶν ὀφείλονται εἰς αὐτὴν. Διότι ἡ λήττης εἰς τὴν δαίταν εἶναι μητέρα τῆς υγείας. Διότι αὐτὸ καὶ οἱ ἰατροὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὴν αὐτὸ τὸ ὄνομα, καθ' ὅσον τὴν ἐγκράτειαν ἀνόμασαν υγείαν. «Ὅτι ἡ ἐγκράτεια εἰς τὴν τροφήν εἶναι υγεία»· τὴν δὲ λήτην διαίταν ἀνόμασαν μητέρα τῆς υγείας.

Ἐάν δέ ἡ λιτότης εἶναι μητέρα τῆς υγείας, εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ὑπερβολή εἶναι μητέρα τῆς ἀσθενείας καὶ γεννᾷ πάθη, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν τὴν τέχνην καὶ αὐτῶν τῶν ἰατρῶν διότι ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν προέρχονται πολλὰ ἀσθενεῖαι, ὅπως ποδαλγίαι, κεφαλαλγίαι, ἀμυλωπίαι χειραλγίαι, τρόμοι, παραλύσεις, ἱκτερος, μακροὶ πυρετοὶ φλογώσεις καὶ πολλὰ ἄλλα τὰς ὁποίας δὲν εἶναι κακὸς τὼρα διασῶν ἀναφέρωμεν. Καὶ δια αὐτὰ δὲν τὰ γεννᾷ ἡ λιτότης καὶ ἡ καινὴ καὶ διαίτα ἀλλ' ἡ ὑπερβολή καὶ ἡ ἀδηφάγία. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς καὶ τὰ ψυχικὰ ἀσθενήματα, τὰ ὅποια προκαλοῦνται ἀπὸ τὴν ἰδίαν αἰτίαν, πρόσδε καὶ θὰ διαπιστώσῃς ὅτι πλεονεξία, θλασκεία, μελαγχολία, νωθρότης, ἀσέλγεια, ὅλη ἡ ἀμάθεια ἐδῶ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς Διότι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι τρυφοῦν σὲ τέτοια τραπέζια καὶ κατασπαράσσονται ἀπὸ τέτοια θηρία, δὲν διαφέρουν καθόλου καὶ δὲν γίνονται τιπτε περισσότερον ἀπὸ ὄνοι.

Νὰ ὁμιλήσω καὶ διὰ τὴν λήπην καὶ τὴν ἀφίδαν, τὴν ὅποιαν αἰσθάνονται οἱ ἀδελφοί, Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὁμιλήσω δι' ὅλα αὐτὰ λεπτομερῶς, δι' αὐτὸ μὲ ἕνα λόγον, ἀλλὰ κεφαλαιώδους σημασίας, θὰ καταστήσω φανερόν τὸ ἔλκον ζήτημα. Ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἐννοῶ τὸ πολυτελές— οὐδέποτε σηκώνονται ἱκανοποιημένοι καὶ χορτασμένοι Διότι ἡ λιτότης, ὅπως εἶναι, μητέρα τῆς υγείας, τοιοῦτοτρόπως εἶναι καὶ μητέρα τῆς εὐχαριστήσεως, ἐνῶ ἡ ὑπερβολή, ὅπως εἶναι, μητέρα ἀσθενείων τοιοῦτοτρόπως εἶναι καὶ πηγὴ καὶ ρίζα τῆς αἵθειας. Διότι ὅπου ὑπάρχει κάρος, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐπιθυμία, ὅταν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ἐπιθυμία, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ εὐχαρίστησις. Δ' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τοὺς πτωχοὺς τοὺς βλέπομεν ὅχι μόνον περισσότερον συνετοὺς καὶ ὁγμῆς ἀπὸ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ καὶ περισσότερον χαρούμενους καὶ εὐχαριστημένους. Ὅλα

αὐτὰ, λαλῶν, ἀφοῦ τὰ κατανοήσωμεν, ἅς ἀποφύγωμεν τὴν μέθην καὶ τὴν τρυφήν, ὅχι θέσθαι μόνον αὐτὴν τοῦ ἀφορεῖ εἰς τὴν διαίταν ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν ἄλλην, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὰ θιοτικά ἐν γένει πράγματα. Καὶ ἅς ἀνταλλάξωμεν ἐκείνην μὲ τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν προερχομένην ἀπὸ τὴν εἰς τὰ πνευματικά προσήλωσιν μας καὶ κατὰ τὸν Προφήτην ἅς ἐντρυφήσωμεν εἰς τὸν Κύριον—«ἐντρυφήμα σου ἅς εἶναι ὁ Κύριος, λέγε, καὶ αὐτὸς θὰ σοῦ δώσῃ ὅ,τι ποθεῖ ἡ καρδιά σου»¹²— διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ ἐδῶ, τὰ ἐπὶ γῆς καὶ τὰ μέλλοντα πνευματικά ἐν οὐρανῷ ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ εἰς τὸν Πατέρα πρέπει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΑ Α ΚΤ' (23)

(Ίωάν. β' 11-22)

Ἰαυτὴν ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας* (Ἰωάν. 2, 11)

α * Εἶναι πολὺ δυνατὸς ὁ διάβολος καὶ ἐπιτίθεται μὲ μεγάλῃν σφοδρότητά, καθὼς περιορίζει ἀπὸ παντοῦ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἑτοιμοὶ καὶ νὰ ἀγρυπνῶμεν συνεχῶς καὶ νὰ ἀποκρουώμεν ἀπὸ παντοῦ τὴν ἐφοδὸν. Διότι ἐκμεταλλεύεται καὶ τὴν πλῆθον ἀσημαντῶν ἀφορμῶν, ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ τοῦ βοηθῇ καὶ ἀνοίγει μεγάλῃν εἰσοδὸν καὶ δάγων κατ' ὀλίγον εἰσάγει ἐντὸς ὀλόκληρον τὴν θύναμιν του. Ἐάν, λοιπόν, πρόκειται περὶ τῆς σωτηρίας μας, δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφηνώμεν νὰ μᾶς πλησάζῃ οὔτε καὶ εἰς τὰ πλεονεκτήματα καὶ ἀσήμεντα. Ἐπὶ θὰ ἀναγκασθῶμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν προσελασίν του καὶ θὰ προφυλάξωμεν τὰ μεγάλα. Καὶ διότι θὰ εἶναι μεγάλῃ ἀνοήσια, ἐνῶ ἐκεῖνος καταβάλλει τέτοιαι προσπάθειαι, διὰ νὰ κατακυριεύσῃ καὶ καταστρέψῃ τὴν ψυχὴν μας. ἡμεῖς νὰ μὴ καταβαλλώμεν ὅτι τὴν αὐτὴν μὲ ἐκεῖνον προσ-

* Τὸ θέμα ἐδῶ ἦτοκον Ἡ ἀκρόασις τοῦ Θεοῦ λόγου Ὁ Χριστιανὸς ὅταν ἀκούῃ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ εἶναι καὶ θαρρὺς καὶ τελειῶς ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε πονηροῦ λογισμοῦ καὶ νὰ ἀκούῃ μὲ προσοχήν, διότι διαφορετικὰ ὁ διάβολος μάται- ὠνι τὴν ὠφέλει αὐτῆς ἀκρόασιος καὶ παρεμποδίζει τὴν ἀποτελε- σματικότητα τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας μας.

πάθειαι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἰδικῆς μας ψυχῆς. Καὶ δὲν τὰ λέγω αὐτὰ ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλ' ἐπειδὴ φο- βοῦμαι μήπως, χωρὶς νὰ φαίνεται ἀπὸ μᾶς, στέκῃ ἀνά- μεσά μας καὶ εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἱερὸν χώρον καὶ αὐτὴν τὴν σιγὴν ὁ λύκος αὐτὸς¹ καὶ ἀρπάξῃ κάποιον πρόσβα- τον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ὀκνηρίαν καὶ πονηρίαν ἐπιβουλὴν, ἀπειμακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἀγέλην καὶ τὴν ἀκρόασιν. Διότι, ἂν τὰ προκαλούμενα τραύματα ἦσαν αἰσθητά, ἢ τὰς πληγὰς ἐδέχετο καὶ τὸ σῶμα δὲν ἐγρειάζετο κόπος διὰ νὰ καταβάλλωμεν τὰς τοιοῦτου εἶδους ἐπιβουλὰς, ἐπε- δὴ ὅμως ἡ ψυχὴ εἶναι ἀόρατος καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ποὺ δέχεται τὰ τραύματα, χρειάζεται νὰ εἴμεθα διαρκῶς ἀγρυπνοὶ καὶ πανέτοιμοι, ὥστε ὁ καθένας μας νὰ ἐρευνᾷ καὶ ἐλέγχῃ ἀνὰ πάσαν στιγμὴν τὸν ἑαυτὸν του. «Διότι, οὐδεὶς γνωρίζει τὰ τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ εἶναι, μέσα του»²

Ὁ λόγος λαϊκόν, ἀπελθύνεται, πρὸς ὅλους καὶ εἶ- ναι φάρμακον, τὸ ὁποῖον προσφέρεται, εἰς ὅλους γεν- κῶς καὶ ἀνεξαρτέτως τοῦ, ἔχοντος δανάγκην. Ἀλλ' ἀπὸ τὸν καθέναν ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐξαρτᾶται νὰ λάθῃ τὸ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον εἰς τὸ νόσημά του. Δὲν γνωρίζω ἐγὼ τοὺς ἀσθενεῖς, δὲν γνω- ρίζω τοὺς ὑγιεῖς. Δι' αὐτὸ ἀναφέρωμαι σὲ ποικίλα θέμα- τα, ὥστε νὰ κάμω τὸν λόγον χρήσιμον καὶ κατάλληλον δ' ὅλας τὰς πάθῃ, καθ' ἑστέον. Ἄλλοτε μὲν στηλιτεύω τὴν πλεονεξίαν, ἀμέσως ἔπειτα ἀναφέρωμαι, εἰς τὴν τρυφὴν, ἔπειτα πάλιν καταφέρωμαι κατὰ τῆς ἀσελείας, ἀκο-

1 Πρὸβλ. Α. Πέτρ. 5, 8.

2 Α. Κορινθ. 2, 11. Τὸ χωρίον παρατίθεται ἑλαφρώς πα- ρηλλαγμένον πρᾶγμα συνήθες εἰς τὸν Χριστιανισμὸν. Τὸ νόημα τοῦ, ὅμως, εἶναι αὐστηρὸς τὸ αὐτό. Ἡ ἐλευθέρῃ ἐκτὸς παρῆρσις τῶν χωρίων εἶναι πρόσθετον δείγμα τῆς ἀκριβεστάτης γνώσεως τῆς Γραφῆς, τὴν ὁποῖαν εἶχε.

λούθως συνθέτω ἔπαυσι καὶ παρακινῶ εἰς τὴν ἐλεημοσύνην, ἔπειτα ὁμιλῶ διὰ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ἄλλα κατορθώματα καὶ παροτρύνω εἰς αὐτά. Διότι, φοβοῦμαι μήπως, ἀσχολούμενοι καὶ ὁμιλοῦντες ἐπὶ ἐνὸς μόνον ἀπὸ τὰ θέματα αὐτά, κατὰ λάθος φροντίζω δι' ἄλλο πάθος, καθ' ἣν στιγμήν σεῖς ὑποφέρετε ἀπὸ ἄλλου.

Δ καιολογημένα, λοιπόν, ποικιλλόμεν τὴν διδασκαλίαν. Διότι, ἐάν ἐδῶ ὑπῆρχε μόνον ἓνας, δὲν θὰ θεωρούσα πόσον πολὺ ἀναγκαῖον νὰ ὁμιλῶ διὰ πολλὰ καὶ ποικίλα θέματα ἔπειθ' ἡμῶς εἶναι φυσικὸν μέσα σὲ τόσους ἀνθρώπους νὰ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ πάθη, δι' αὐτὸ ἀναφέρομαι σὲ πολλὰ συγχρόνως ζητήματα. Πάντως ὁ λόγος, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὅλους, θὰ εὕρῃ τοὺς ἔχοντας τὴν ἀνάγκην του καὶ θὰ προσφέρῃ ἀναλόγως τὴν βοήθειάν του. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἡ Γραφὴ ἀσχολεῖται μὲ πολλὰ καὶ ποικίλα θέματα καὶ μᾶς ὁμιλεῖ διὰ τόσα πράγματα, ἔπειθ' ἀπευθύνεται εἰς τὴν κοινὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων. Μέσα δὲ σὲ τόσα πλήθη ἀνθρώπων, ὑπάρχουν κατ' ἀνάγκην ὅλα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ἅν καὶ ὅχι φυσικὰ ὅλα εἰς ὅλους. Διὰ νὰ ἀκούσωμεν, λοιπόν, τοὺς θεοὺς λόγους, πρέπει νὰ ἀπαλλάξωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη καὶ μὲ τεταμένην τὴν προσοχήν μας νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὰ σήμερον εἰς ἡμᾶς ἀναγνωσθέντα.

Ποῖα ἡμῶς εἶναι αὐτά. «Ταύτην, λέγει, τὴν ἀρχὴν πᾶσι θαυμάτων ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας»³. Εἴπα καὶ προηγουμένως ὅτι μερικοὶ δὲν δέχονται ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Διότι, τι σημασιὸν λέγει, «ἔχει, ἂν ἀναφέρεται ἡ φράσις «ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας». Διότι, λέγει ταύτην τὴν ἀρχὴν ἔκαμεν ἐν Κανᾷ». Ἐγὼ πάντως, ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα,

δὲν θὰ ἐπιμένω καθόλου, ἐξετάζων μὲ κάθε ἀκριβείαν καὶ λεπτομερῶς τὰ καθέκαστα, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἐδηλώσαμε σαφῶς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἤρchiσε νὰ θαυματουργῇ μετὰ τὸ βαπτισμα καὶ βτ. πρὸ τοῦ βαπτίσματος δὲν ἔκαμε κανένα θαῦμα. Εἴτε δὲ αὐτό, εἴτε ἄλλο, ἀπὸ τὰ μετὰ τὸ βαπτισμα πραγματοποιηθέντα θαύματα, εἶναι τὸ πρῶτο, μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπιμενωμεν πάρα πολὺ. «Καὶ ἐφάνερωσε τὴν δόξαν του». Πως καὶ μὲ ποῖον τρόπον, διότι δὲν ἦσαν πολλοὶ αὐτοί, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦσαν τὸ συντελούμενον θαῦμα, ἀλλ' οἱ ὑπηρέται καὶ ὁ ἀρχιτροίκλινος καὶ ὁ γαμβρός. Πῶς λοιπόν, ἐφάνερωσε τὴν δόξαν του, ὅσον θεόαιως ἐξηρτάτο ἀπὸ Αὐτόν. Ἄν ὅμως, δὲν ἔμαθον ὅλοι, τότε διὰ τὸ θαῦμα, ἐν ταῦτοις, ἀργότερα, ἐπρόκειτο ὁλοὶ νὰ μάθουν δι' αὐτὸ διότι μέχρι σήμερον ὁμιλεῖται κα' δέ, ἔμεινεν ἀγνωστοί.

Ὅτι, δὲ δὲν ἔμαθον ὅλοι περὶ τοῦ θαύματος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἐπόμενα· διότι ἀφοῦ εἶπε «ἐφάνερωσε τὴν δόξαν του», συνεπλήρωσε· «Καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ», οἱ ὅποιοι καὶ πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως αὐτοῦ τοῦ θαύματος ἐθαύμαζον Αὐτόν. Βλέπεις, ὅτι, τὰ ἀποδεικτικὰ τῆς θεότητός του σημεῖα τότε ἦσαν ἀνάγκη νὰ πραγματοποιήσῃ, ὅταν παρευρισκόντο ἐκεῖ οἱ εὐγνώμονες καὶ οἱ μετ' ἀκρίβειας προσέχοντες τὰ γινόμενα, διότι αὐτοὶ ἐπρόκειτο νὰ πιστευσουν εὐκολότερα καὶ νὰ προσέξουν μὲ κάθε ἀκριβείαν τὰ γινόμενα. Καὶ πῶς θὰ ἐγένετο γνωστός, χωρὶς τὰ ἀποδεκνόντα τὴν θεότητά του θαύματα, διότι κα' ἱκανὴ διδασκαλία καὶ προφητεία κα' τὸ θαῦμα ἐμβάλλουν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούοντων τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰς παρακινῶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ προσέχουν μὲ διάθεσιν τὰ γινόμενα. Διότι ἡ ψυχὴ ἔχει ἡδὴ ἐκ τῶν προτέρων ἐξοικεωσθῇ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ Εὐαγγελισταὶ λέγουσιν εἰς πολλὰ μέρη καὶ εἰς ἄλλαν τό-

πον ότι Ἐκεῖνος δὲν ἔκαμε θαῦμα, ἐξ αἰτίας τῆς σκαλότητος τῶν ἀνθρώπων, τοῦ δέμενον ἐκεῖ.

«Καὶ μετὰ ταῦτα κατέβη εἰς Καπερναοὺμ αὐτὰς, καὶ ἡ μητέρα αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοί, καὶ οἱ μαθηταί· αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ὅχι, πολλὰς ἡμέρας». Διὰ ποῖον λόγον, λοιπόν, ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν Μητέρα του εἰς Καπερναοὺμ, Διότι ἐβδὼ οὕτε ἐπραγματοποίησε κανένα θαῦμα, οὔτε οἱ κῆταικοι αὐτῆς τῆς πόλεως ἦσαν ἐκ τῶν καλῶς πρὸς Αὐτὸν διακειμένων. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἦσαν ἐκ τῶν πλέον διεσθαρμένων. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐφανερώσεν ὁ Χριστός, ὅταν εἶπε «Καὶ σύ, Καπερναοὺμ, ἡ ὁποία ὑψώθη ἕως τοῦ οὐρανοῦ, θέλεις καταθιθῆσθαι ἕως Ἀβου⁴». Ἐνεκα, λοιπόν, ποίας αἰτίας μετέβη εἰς τὴν πόλιν αὐτήν; Κατὰ τὴν γνώμην μου, μετέβη τότε ἐκεῖ, ἐπεὶ μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀνέλθῃ⁵ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἔχη παντοῦ μαζί του τοὺς ἀδελφούς καὶ τὴν Μητέρα. Ἀφοῦ, λοιπόν, μετέβη ἐκεῖ καὶ παρέμεινε ὀλίγον χρόνον πρὸς τιμὴν τῆς Μητρός, ἔπειτα ἤρχισε πάλιν νὰ θαυματουργῇ, ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως ἀποκατέστησεν ἡθικῶς⁶ ἐκείνην, τοῦ τὸν ἐγέννησε. Δι' αὐτὸ λέγει, ὅτι ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὅχι μετὰ ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας⁷. Ἐπομένως, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἐβαστάσθη. Τί ἔκαμεν, ὁμῶς, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν ἐφθάσε, Προέβη εἰς πρῶτον, πλήρη δυνάμεων καὶ ἐξουσίας. Διότι τοὺς ἐμπόρους ἐκείνους,

4 Ἰωάν. 2, 12

5 Λουκ. 10, 15.

6 Διότι ἡ Καπερναοὺμ εὐρίσκειτο εἰς πολὺ χαμηλότερον ἐπίπεδον.

7 Διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἐν Κανά θαύματος, τὸ ὅποion εἶχε ζητήσει ἡ Παρθένος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς τῆς μητρὸς διὰ τῆς ὁποίας τὴν περιέθαλε.

8 Ἰωάν. 2, 13

τοὺς ἀργυραμοιβούς⁹, ἐκείνους τοὺς πωλοῦσαν τὰ περιστερία, τὰ πρόβατα καὶ τὰ θόδια καὶ δι' αὐτὸ παρέμειναν ἐκεῖ, ἐξεδωξέ μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ.

8⁹. Καὶ ἄλλας μὲν Εὐαγγελιστὴς¹⁰ ἀναφέρει ὅτι, ὅταν ἐξεδίδωκε τοὺς ἐμπόρους, ἔλεγε «Μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου σπηλαῖον ληστῶν». ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ἔλεγε «Οἶκον ἐμπορίου». Αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος λέγει ἀντιθέτα ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὅτι τοῦτο ἔπραξε δύο φορές ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ὅτι, τὰ δύο αὐτὰ περὶ ταῦτα καὶ δὲν συνέβησαν κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔνα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φανερώσεώς του, τὸ δὲ ἄλλο ὅταν ἐπῆγε διὰ νὰ ὁποστή τὸ Πάθος. Δι' αὐτὸ καὶ τότε ἐχρησιμοποίησεν αὐστηροτέρην γλῶσσαν καὶ εἶπε τὴν λέξιν σπήλαιον. Κατὰ τὴν ἀρχὴν ὁμῶς, τῆς διὰ τῶν ἀποδείξεων καὶ σημείων φανερώσεώς του, δὲν ὁμιλοῦσεν ἔτσι, ἀλλ' ἐχρησιμοποίησε μᾶλλον ἡπιωτέραν γλῶσσαν, διὰ νὰ ἐπιπλήξῃ αὐτούς. Κατὰ συνέπειαν, εἶναι φυσικὸν νὰ δεχθώμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔπραξε τοῦτο δύο φορές.

Καὶ, διὰ ποῖον, λοιπόν, λέγει λόγον πρῶτον εἰς αὐτήν

9 Ἀντιθέτως τὰ ἔνα νομίσματα μὲ Ἰουδαϊκά. Ἡ ἀνταλλαγὴ αὐτῆς ἦτο ἀναγκαία διὰ τοὺς ἔθνους, διότι τοὺς φόρον εἰς τὸν ναὸν ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ μετὰ Ἰουδαϊκῶν νομισμάτων. Περὶ τοῦ φόρου αὐτοῦ βλ. ἐν Εἰς 30.

10 Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἐξηγῶν τὸν λόγον τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου ἀπαμάρτυσεως τῶν ἐμπόρων ἐκ τοῦ ἐροῦ παρατηρεῖ ὅτι ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀντιθετοὶ πρὸς τὸν Νομοθέτην τοῦ Νόμου, ἀλλὰ καὶ διέχει τὴν ἰδίαν μετ' αὐτοῦ θέλησιν. Προσηγουμένως ὁ ἐρὸς Πατὴρ ἀναφέρει ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο συνέβη δύο φορές, μίαν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς φανερώσεώς του καὶ μίαν πρὸ τῶν Παθῶν του. Ἀκολουθεῖ παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἠρνήθη νὰ δώσῃ σημεῖον εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐπεὶ δὲ ἐγκρίνουν ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν ἔργων τῶν τῶν τῶν καὶ ὁ ὁμῶς.

10 Δ' Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος

1 Ματθ. 21, 13 καὶ Ἰερ. 7, 1

τὴν ἀνέργειαν ὁ Χριστὸς καὶ συμπεριφέρθη πρὸς αὐτοὺς μὲ τὴν αὐστηρότητα—τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἄλλοτε φαίνεται νὰ ἐπραξέῃ— καὶ μάλ' ὅσα καθ' ἣν σὺ γὰρ ἤνθριζοτο καὶ ἐκακολογεῖτο καὶ ἐπὶ πλέον καὶ Σαμαρείτης καὶ διαμνησμένος² ἀκόμη ὀνομασθῇ ἀπὸ αὐτοῦ, διότι οὕτε ἠρκέσθη τοῦλάχιστον μόνον εἰς τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀφοῦ ἔλαθε καὶ φραγγέλιον³, το αὐτοτρόπως τοὺς ἐξεδίδωκεν ἀπ' ἐκεῖ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, συμπεριφέρθησαν τότε περιέργως δι' αὐτὸν, ἐνῶ, ὅταν εὐηγγελίζοντο ὅλοι ὅτι Αὐτοῦ, ἐθυμῶντο καὶ τὸν κατηγοροῦσαν, εἰς τὴν προκε μένην περιπτῶσαν, ἐνῶ ὡς τιμωρηθέντες ὅτι Αὐτοῦ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐξαγγιγῶσιν ἐναντίον του, δὲν τὸ ἐπραξάν καὶ δὲν τοῦ συμπεριφέρθησαν κακῶς. Διότι δὲν τὸν ἀπεπληξάν, οὐτὲ τὸν ὀφρίσαν, ἀλλὰ τί τοῦ εἰπῶν «Ἰὶ σημεῖον θεοκνύεις εἰς ἡμᾶς διότι κάμνεις αὐτά»⁴. Βλέπετε ἀπὸ τί φθόνον ἔχουν κυριευθῇ καὶ πῶς αἱ εὐεργεσίαι τῶν ἄλλων ἐξώργισαν αὐτοὺς περισσώτερον.

Ἄλλοτε μὲν τοὺς ἔλεγεν ὅτι μετέβαλαν τὸν ναὸν εἰς σπῆλαιον ληστῶν, θεοκνύον ὅτι, τὰ ἐκεῖ πωλούμενα ἦσαν προϊόντα κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας καὶ ὅτι ἐπλουτοῦσαν ἀπὸ τῆς ἐξέως συμφορᾶς. Ἄλλοτε δὲ τοὺς ἔλεγεν ὅτι τὸν μετέβαλαν εἰς οἶκον ἐμπορίου, ἀποκαλύπτων τὰς ἀναισχύντους συναλλαγὰς των. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον ἐπραξε τοῦτο. Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ

12 Ἰωάν. 8 48

13 Μαστιγῶν κατασκευασμένων ἀπὸ πολλὰ σχοινία. Δὲν τὸ φημισημασιοῦσαν ὁ ἰησοῦς, ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ ἐπέπευσε τὸν φθόνον εἰς τοὺς ἐν παρανομίᾳ εὐρισκομένους ἐμπόρους.

14 Ἰωάν. 2 18

θεραπεύῃ ἀσθενεῖς ἡμερᾶν Σαββάτου⁵ καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο καὶ ἄλλα παρόμοια ἔργα νὰ πραγματοποιηθῇ, τὰ ὅποια ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐθεώρουντο παράθεσις τοῦ Νόμου διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι εἶναι κανένας ἀντίθεος, ἀσεβής καὶ ἀντίπαλος τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἦλθε νὰ πράξῃ αὐτὰ ἀντίθετως πρὸς τὸν Πατέρα μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν διορθῶναι τὴν ὑπόμειαν τους. Διότι Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἐπέδειξε τὴν ζῆλον διὰ τὸν ἱερὸν Οἶκον τοῦ Δεσπότη, πρὸς τὸν Δεσπότην τοῦ Οἴκου καὶ εἰς τὸν Οἶκον αὐτὸν λατρευόμενον δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐναντιωθεῖται.

Ἦσαν, θεοθαῖως, ἀρκετὰ καὶ τὰ προηγούμενα ἔπη, κατὰ τὰ ὅποια ἐξοῦσε σύμφωνα μὲ τὸν Νόμον, διὰ νὰ φανερώσουν τὸν σεβασμὸν τοῦ πρὸς τὸν Νομοθέτην καὶ ὅτι, δὲν ἦλθε διὰ νὰ νομοθετήσῃ ἀντίθετα. Ἐπεὶ δὲ, ὅμως, ἦταν φυσικὸν διὰ ἐκεῖνα νὰ λησμονηθοῦν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἐξ αἰτίας ἄλλωστε τοῦ ὅτι δὲν ἦσαν εἰς ὅλους γνωστὰ ἀφοῦ ἐξοῦσε καὶ ἐμεγάλωνε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ πτωχικά καὶ ταπεινά, τότε, λοιπὸν, ἐνώπιον ὧν—καὶ διότι παρευρίσκοντο πολλοί, ἐφ' ὅσον ἐπλησιάζεν ἑορτὴ—ἐπραξε τοῦτο καὶ κατὰ τρόπον ρητορικῶν δυνάμεων. Διότι οὕτε τοῦλάχιστον τοὺς ἐξεβίβωκεν ἀπλῶς, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἀνέτρεψε καὶ τὰ τραπέζια τους καὶ διεσκάρπησε τὰ χρήματά τους. Καὶ δι' ὧν αὐτῶν τοὺς ἐδῶκε νὰ καταλάβωσιν, ὅτι Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ὑπέβαλε τὸν ἑαυτοῦν τοῦ εἰς κινδύνους ὑπὲρ τῆς εὐκοσμίας τοῦ Οἴκου, δὲν ἐπρόκειτο νὰ περὶφραγῇ τὸν Δεσπότην τοῦ Οἴκου. Διότι, ἐάν ἐπραττε αὐτὰ ἀπὸ ὑποκρίσεως, ἔπρεπε νὰ δώσῃ μόνον συμβουλὰς. Τὸ νὰ κινδυνεύσῃ, ὅμως, συγχρόνως ἦταν πολὺ τολμηρὸν. Διότι, δὲν ἦταν μικρὸν

15 Ἡμέρα ἀφ' ἐραμένη εἰς τὸν Θεόν. (Ἐξοδ. 34 21 καὶ 23,

12 Ἀπηνυγρευτο κάθε ἐργασία, ἀκόμη καὶ ἡ ἐμεργεσία ἔσφαλμένη ἐρηπνεῖα τὴν ὅσα νὰ διώρθεσαν ὁ Κύριος πρὸς Μάρκ. 2 27)

πράγμα να έκασκη με τόσοι θυμὸν κατ' ἀνθρώπων τῆς ἀγορᾶς καὶ νὰ ἐφελέκη ἀνέντιον τοῦ τὴν ἀργὴν τοῦ πληθους τῶν ἐμπορευομένων ἐκείνων ἀνθρώπων τῆς ἀγορᾶς, τὸν διακρινομένων διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀταξίαν των, μὲ τὰς ἐκταξευθείσας κατ' αὐτῶν ὕδρεις καὶ τὰς προκληθείσας ζημίας. Δὲν ἦταν αὐτὴ ἐνέργεια ὑπακρονομένη, ἀλλὰ δεχομένου προθύμως νὰ ὅποσῃ τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εὐκοσμίας τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ.

Δι' αὐτὸ οὐχὶ μόνον μὲ ἐκεῖνα τὰ ὅποια πράττει, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐκεῖνα τὰ ὅποια λέγει, φανερώσει τὴν πρὸς Αὐτὸν συμφωνίαν. Δὲν εἶπε «Τὸν οἶκον τὸν ἁγίον», ἀλλὰ «τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου». Νά, λοιπόν, ποῦ τὸν ὀνομάζει καὶ Πατέρα καὶ δὲν ὀργίζονται. Διότι ἐνόμιζον ὅτι Αὐτὸς ἀπλῶς τὸν ὀνομάζει. ἔτσι. Ἐπεὶ δὲ πρὸς χωρῶν ἐφώνησε δυνατώτερα, ὥστε νὰ φανερώσῃ ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἔνοιαν τῆς ἰσότητος, τότε ἐξαγριώοντα, πολὺ, τί, λοιπόν, λέγουσι ἐκεῖνοι «Τί σημεῖον δεικνύεις εἰς ἡμᾶς διότι κάμνεις αὐτά», Τί χειρὶστί παραφροσύνη. Ἐχρειάζετο, λοιπόν, σημεῖον, διὰ νὰ σταματήσῃ τὰ κακῶς γινόμενα καὶ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ πόσῃν κατασχόνῃ. Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς, ὁ θεὸς ὑπὲρ τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ ζήλος, δὲν ἦταν μέγιστον σημεῖον ἀρετῆς. Οἱ καλοὶ, ὅμως, καὶ συνετοὶ ἐφανερώοντο καὶ ἀπ' ἐδῶ. Διότι, λέγει, «τότε ἐνεθυμήθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι γεγραμμένον, ὁ ζήλος τοῦ οἴκου σου μὲ κατέφαγεν»¹⁶ Ἀλλ' ἐκεῖνο δὲν ἐνεθυμήθησαν αὐτὴν τὴν προφητείαν ἀλλ' ἔλεγον «Τί σημεῖον δεικνύεις εἰς ἡμᾶς,» Ἐλεγον δὲ αὐτὰ λυπούμενοι διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ καταδικην τῆς ἀσχροκερδείας των ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἐξημῶνόντο καὶ ἐλπίζοντες νὰ τὸν ἐμποδίσουν καὶ θέλοντες νὰ τὸν προκαλέ-

¹⁶ ῥωμ. 2, 17

σούν νὰ κάμῃ θαῦμα καὶ νὰ τὸν καταγγείλουν καὶ καταδικάσούν διὰ τὰ γινόμενα. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ δὲν τοὺς ἔδωκε τὸ σημεῖον, τὸ ὅποιον ζητοῦσαν Ἐπεὶ δὲ καὶ προηγουμένως τὸ ἴδιον ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι τὸν ἐπληρώσαν καὶ τοῦ ἐζήτησαν νὰ τοὺς δώσῃ σημεῖον· Ἐνεαὶ ποιηρὰ καὶ μοχλοῖς σημεῖον ζητεῖ καὶ σημεῖον δὲν θέλει δοθῇ εἰς αὐτὴν εἰμὴ τὸ σημεῖον Ἰωαννὰ τοῦ προφήτου»¹⁷.

Ἀλλὰ τότε τοὺς ὠμίησε σαφέστερα, τώρα, ὅμως, τοὺς ὠμίει κατὰ τρόπον περισσώτερον ἀνύψας κέν. Καὶ τοὺς ὠμίει ἔτσι ἐξ αἰτίας τῆς ἐσχάτης ἀνασθησίας των. Διότι, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προλαβάνει καὶ δίδει σημεῖα εἰς τοὺς μὴ ζητοῦντας αὐτά, ἐκεῖνος δὲν θὰ ἴρνηται νὰ δώσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς ζητοῦντας. Ἐὰν δὲν διέθετε τὴν πονηρὰν καὶ βολίαν σκέψιν των καὶ τὴν ὀπουλον προαίρεσίν των. Πρόσεξε διὰ νὰ καταλάβῃς ἀμέσως, αὐτὸ τὸ ἐρώτημά τους πόσῃν κακίαν ἔχει μέσα του. Διότι, ἔπρεπε νὰ παραδεχθῶν πλήρως τὴν σπουδὴν καὶ τὸν ζῆλον του, ἔπρεπε νὰ καταχαροῦν διὰ τὴν τόσο μεγάλην ἀφροσύαν καὶ φροντίδα τοῦ ὑπὲρ τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις αὐτοὶ τὸν καταγγέλλουν καὶ τὸν κατηγοροῦν λέγοντες, ὅτι εἶναι μὲν δυνατόν νὰ ἐξέπεσεν εἰς κατηλείαν, δὲν εἶναι ὅμως, δυνατόν νὰ καταργήσῃ αὐτὴν, ἂν δὲν φανερώσῃ τὴν πρὸς τοῦτο δύναμιν καὶ ἐξουσίαν του μὲ ἀνάλογον ἀποδευτικὸν θαῦμα. Τί εἶπε, λοιπόν, ὁ Χριστός, «Κρημνίσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀναγείρω»¹⁸. Πολλὰ τέτοια λέγει, τὰ ὅποια εἰς τοὺς τότε ἀκούοντας δὲν ἦσαν φανερά, εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ὅμως, ὅποτε θὰ ἐπραγματοποιοῦντο, θὰ ἐγίνοντο φανερά. Διὰ τὸ ὅμως, πράττει, τοῦτο; Διὰ

¹⁷ Ματθ. 16, 4

¹⁸ Ἰωάν. 2, 18.

νά φανερωθούν τά μετά ταύτα, τά ὁποῖα ὡς Θεός προ-
εἶδε καί προεφήτευσεν, ὅταν κατὰ τὸν καθωρισμένον
χρόνον ἐκπληρωθῇ πλήρως καὶ ἡ προφητεία. Πρῶτος
ἀκριβῶς, τὸ ὅποιον ἔγινε καὶ μὲ τὴν προκεμένην προ-
φητείαν.

Διότι, λέγε «Ὅταν ἡγέρθῃ ἐκ νεκρῶν, τότε ἐνε-
θυμήθησαν αἱ μαθηταὶ αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἔλεγε πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν Γραφὴν καὶ εἰς τὸν λόγον,
τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Ἰησοῦς»¹⁹ Ὅταν, ὁμῶς, ἐλέγετο ἡ
προφητεία, ἄλλοι μὲν διηρωτῶντο τί ἄραγε νὰ σημαίνει
ὁ λόγος αὐτός, ἄλλοι δὲ ἀμφεβαλλόν, λέγοντες «Εἰς
τεσσαράκοντα καὶ ἑξέτη οἰκοδομήθη ὁ ναὸς αὐτός καὶ
σὺ θὰ τὸν ἀνεγείρῃς εἰς τρεῖς ἡμέρας»²⁰ Λέγοντες δὲ
σαράντα ἑξέτη, ἐνόοουσιν τὴν δευτέραν ἀνοικοδόμη-
σιν²¹ Διότι ἡ προηγουμένη ἀνοικοδόμησις ὠλοκλήρω-
θη εἰς διάστημα εἴκοσιν ἔτων²².

γ' ⁴ Διὰ τοῦτο, λοιπόν, τότε δὲν ἡρμήνευσε τὴν προφη-

19 ¹ ἰωάν. 2, 22.

20 ¹ ἰωάν. 2, 20.

21 Ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου. Κατὰ τὸν Ἰώσηπον ἡ
ἀνοικοδόμησις αὐτῆ τοῦ ναοῦ ἤρχε τὸ ἔτος 20 π.Χ. καὶ ἔτε-
λειωσε τὸ ἔτος 27 μ.Χ. Ἐπομένως τὸ Πάσχα, περὶ τοῦ ὁποῖου
εἶπεν ὁ λόγος, εἶναι πιθανὸς τὸ τοῦ ἔτους 28 μ.Χ.

22 Ἐννοεῖ τὴν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας
ἐπιστροφὴν (536) ἀπὸ κοδόμων τὸν καταστραφέντος ὑπὸ τοῦ
Ναβουχοδονόσορος (587) ναοῦ, ἡ ὁποία διήρκεσε πράγματι εἰ-
κοσὶ ἑπτὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ 536 ἕως τὸ 515 ἔτος π.Χ.

²³ Ἐν ἀρχῇ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀναλύει τὴν σημασίαν τῆς
προφητείας τοῦ Κυρίου «Ἀνστήτε τὸν ναὸν τοῦτον...» καὶ περὶ αὐτῆς
ρεῖ ὅτι ἡ κατὰ τρόπον αἰνιγματικὴν ἐκτεθεῖσα αὕτη προφητεία
ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία καὶ ἐπε-
γματοποιήθη βραδύτερον. Τὴν προφητείαν ἐξέφρασεν αἰνιγματω-
δῶς διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐδέχοντο οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ
τοῦ, ὡς βράβειος καὶ κακόπιστος... Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἐνόησαν
τὴν προφητείαν μετὰ τὴν δοθείσαν εἰς αὐτοὺς χάριν τοῦ Ἁγίου

τείαν καὶ δὲν ἀπεκάλυψε ὅτι θὲν ὡς λόγος περὶ αὐτοῦ
τοῦ ναοῦ ἀλλὰ περὶ τοῦ σώματος τοῦ, ἀργότερα δὲ
ἀπεκάλυψε τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς εἰς τὸ Εὐαγγελίον
τοῦ ὁ ὁδὸς δὲ ὁ Χριστὸς ἐσώπησε τέλος. Διὰ τοῦτο, λοι-
πόν, ἐσώπησε, διότι δὲν θὰ ἐδέχοντο τὸν λόγον αὐτόν
Διότι, ἐάν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ
ἐννοήσουν τὴν σημασίαν τῆς προφητείας, πολὺ περισ-
σότερον οἱ ὄγλοι «Διότι ὅταν, λέγει, ἀνέστη ὁ Ἰησοῦς
ἐκ νεκρῶν, τότε ἐνεθυμήθησαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν
λόγον καὶ τὴν Ἁγίαν Γραφήν» Διότι, δυο ἦσαν τὰ κυ-
ριῶς ἀπασχολοῦντα αὐτοὺς προηγουμένως, τὸ ἕνα ἡ
Ἀνάστασις, τὸ ἄλλο καὶ μεγαλύτερον τοῦ πρώτου, ἐάν
ὁ ἐντὸς αὐτοῦ κατοικῶν ἦτο Θεός. Αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ δυο
υπηνέχθη, ὅταν εἶπε «Κρημνίσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ
εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνεγείρω αὐτόν» Πρῶτος, τὸ ὁ
ποῖον καὶ ὁ Παῦλος δὲν θεωρεῖ μὴ κροῖν τεκμήρια Θεό-
τητος, δι' αὐτὸ καὶ λέγει τὰ ἐξῆς «Καὶ ἀπεδείχθη ὁ
Θεὸς ἐν δυνάμει κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ὁμοθυμίας διὰ τῆς
ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἡμοῦ Χριστοῦ»

Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖ καὶ ἐδῶ καὶ παντοῦ αὐτὸ δι-
δεῖν ὡς ἀποδεικτικὸν σημεῖον, λέγων, ἄλλοτε μὲν «ὅταν
ἡμῶν»²³ καὶ «Ὅταν ὕψωσθε τὸν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου
τότε θὰ γνωρίσετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι»²⁴, ἄλλοτε δὲ, «Δὲν θὰ
δοθῇ εἰς ἐσῆς σημεῖον, εἰμὶ τὸ σημεῖον Ἰωάννης» καὶ ἐδῶ
παλιν «Εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνεγείρω αὐτόν», διότι
αὐτὸ ἦταν τὸ πλέον κατάλληλον σημεῖον διὰ τὴν φανε-

Πνεύματος. Ἐν τῇκαὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος συμβουλεύει τοὺς
χριστιανούς νὰ ἐπιθιδνῶνται εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης καὶ
νὰ ζῶν ἡθικῶς διὰ νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος.

23 ¹ Ῥωμ. 1, 4.

24 ¹ ἰωάν. 2, 32.

25 ¹ ἰωάν. 8, 28.

ρώση δε, δὲν ἦσαν ἀπλὸς ἀνθρώπου· τὸ ἱκανὸν νὰ ὑψώσῃ τὸ κατὰ τοῦ θανάτου τρόπαιον νικῆς, τὸ δυνάμενον νὰ καταλύσῃ τὴν μακροχρόνιον τυραννίαν τοῦ καὶ τὸν σκληρὸν πόλεμον τόσον γρήγορα· Δι' αὐτὸ λέγει· «Τότε θὰ γνωρίσετε»²⁶· «Τότε»· Πότε· Ὅταν, ἀφ' οὗ ἀναστήθῃ, προσελκύσῃ κοντὰ μου τὴν Οἰκουμένην, τότε θὰ καταλάβετε, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐπ' αὐτοῦ γεγονότα οὕσα ὡς Θεὸς καὶ γνήσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν τιμωρῆσθαι τὴν ἕβρυν, ἢ προσγενομένη εἰς τὸν Πατέρα²⁷. Διὰ τὴν, ὅμως, δὲν εἶπε καὶ ποίων σημείων ὑπῆρχε ἀνάγκη διὰ τὴν παύσῃ τὸ κακῶς γινόμενον· ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ σημεῖον, Διότι ἐκεῖνο μὲν θὰ τοὺς ἐξώρριζε περισσότερον αὐτῇ θεῇ ἢ δοθεῖσα ἐδῶ ὑπόσχεσις μᾶλλον τοὺς κατέπληξεν· Ἀλλ' ὅμως τίποτε σχετικὸν μὲ αὐτὸ δὲν εἶπαν· Καὶ διότι ἔφηνεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἔλεγε ἀναξιοπίστον καὶ ἀπίθανον πρᾶγμα καὶ δὲν ἔνεχοντο οὔτε νὰ τὸν ἐρωτήσουν, ἀλλ' ὡς κατὰ ἀδυναμίαν τὸ προσπέρασαν καὶ τὸ ἀγνόησαν· Ἐὰν, πάντως, ἦσαν ἀνθρώποι συνετοί, ἔν καὶ τοὺς ἔφηνεν ἀναξιοπίστον· ὅταν ἐργότερα ἐπ' αὐτοῦ πείσῃ τὰ πολλὰ θαύματα, θὰ τὸν ἐπληροῖσαν καὶ θὰ τὸν ἐρωτοῦσαν σχετικῶς, θὰ ζητοῦσαν ἔστω καὶ ἐκ τῶν

26 Ὅλγουν ἀναγνώριον ἔχει τὸν τύπον «Τότε γνωρίσετε»· Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι χρησιμοποιοῦν μὲ κάποιαν ἐλευθερίαν τὰ χωρία ἐδῶ ὁ τύπος «Τότε εἰσαχθεὶς» ἐναρμονίζεται καλλίτερα μὲ τὴν ἀμέσως προηγούμενην πρότασιν· Διότι νὰ ἀποδοθῇ, σύμφωνα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ρήματος «εἰσαχθεὶς», ὡς ἐξῆς· Ὅταν θὰ ἀναστήθῃ μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας παραμονῆς εἰς τὸν τάφον, τότε θὰ σκεφθῇτε ἔν τῷ πρὸς ἐμὲ, τὰ γεγονότα· τότε θὰ θυμηθῇτε τὰ λόγια μου καὶ θὰ καταλάβετε ποῖος ἦμουν ἐγὼ· ποῖ· ἐπ' αὐτῇ ἐπ' ἡμῶν καὶ εἶπα· ὅταν αὐτὰ «Τότε εἰσαχθεὶς» (ὡς ὁ θ 28).

27 Ἡ προσγενομένη διὰ τῆς ἐκ φύλας καὶ ἐγωισμοῦ παρakoῖς καὶ παραδόσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς, διὰ τῆς θυσίας τοῦ ἱκανοποιῆσαι πλήρως τὴν θεῖαν δικαιοσύνην καὶ ἕκαμὲ τὸν ἀνθρώπον καὶ πάλιν φιλοῦν καὶ λόγῳ τοῦ Θεοῦ.

ὑστέρων νὰ λύσουν τὴν ἀπορίαν των· Ἀλλὰ καθὼς ἦσαν ἀνόητοι· ἄλλα μὲν δὲν ἐπρόσθεον καθόλου, ἄλλα δὲ τὰ παρακολουθοῦσαν μὲ κακὴν καὶ βολαν διάθεσιν· Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ὡς λαοὺς κατὰ τρόπον αἰνιγματικόν.

Ἀλλὰ το ζήτημα εἶναι τοῦτο· Πῶς οἱ μαθηταὶ δὲν ἐγνώριζαν ὅτι ἐπρεπεὶ ὁ Κύριος νὰ ἀναστήθῃ ἐκ νεκρῶν· Διότι δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀξιώσῃ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Δι' αὐτὸ καὶ συνεχῶς ἀκούοντες τοὺς περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου λόγους, τίποτε δὲν ἐκατάλαβαν, ἀλλ' ἐσκέπτοντο καὶ διηρωτῶντο, τ. ἄραγε νὰ σημαίῃ αὐτοῖς. Καὶ διότι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἦταν πρᾶγμα πολὺ ἀσύνηθες καὶ παράδοξον, τὸ νὰ ἡμπορῇ καεῖς νὰ ἀνασταίῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ νὰ τὸν ἀνασταίῃ τοιοῦτοτρόπως· Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Πέτρος ἐπετιμήθη ἐπεὶ δὴ χάρις τίποτε νὰ γνωρίζῃ περὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἔλεγε· «Ἰλεῶς σοι»²⁸· Καὶ οὔτε ὁ Χριστὸς ἀπεκάλυψε αὐτὸ σαφῶς εἰς τοὺς μαθητάς του· προτοῦ σιμῆναι τὸ γεγονός, διὰ τὴν μὴ σκαδαλωσθῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ κλονισθῇ ἀνεπανορθώτως ἡ εἰς Αὐτὸν πίστις των, δυσπιστοῦντες καὶ ἀμφισβόλλοντες ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι τὸ λεγόμενον ἦταν πολὺ παράδοξον καὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη γνωρίσει καλὰ ποῖος εἶναι· Αὐτοῖς, τοῦ εἶχαν ἐνὶ πόντων· Διότι αὐτοῖς τοῦ ἀποδεδεικνύοντα, σαφῶς ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, κανεῖς δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἀμφισβήτησιν, αὐτὰ ὅμως τοῦ λέγονται μὲ λόγους εἶναι φυσικὸν μερικῶς νὰ ἀμφισβητοῦν· Δι' αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς ἀφῆσε τὸν λόγον αὐτὸν συγκεκαλυμμένον· Ὅταν δὲ διὰ τῆς δοκιμασίας ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐκρηκτικῶν ἐδῶσε καὶ τὴν δύναμιν τῆς καταναλήσεως τῶν

28 Ματθ 16, 22· Τὸ νόημα τῆς φράσεως εἶναι· Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπὸ αὐτοῦ· τὸν ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὸ πάθος, δι' αὐτὸ καὶ ἐπετιμήθη ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸν Χρ. στὴν.

λόγων και τόσην χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε ὅλα μοῖς νά τά ἀντιληφθοῦν. Διότ λέγει ὁ Ἐκεῖνος²⁹ θά σας ὑπενθυμίσῃ ὅλα·³⁰

Διότ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιο εἰς μίαν ἡμέραν μόνοι ἀπέθαναν τόν πρὸς Αὐτόν σεβασμόν καὶ ἐφυγον καὶ ἔλεγον ὅτι, δὲν ἤθελαν οὔτε νά τοι ἰδοῦν διόλου θεῶν ἀδελφά ἐμνημόνευον τὰ καθ' ἑλπὴν τὴν ὁ ἀρκείαν τῆς μετ' Αὐτοῦ ἐπικοινωνίας λεχθέντα καὶ προσθέντα ἂν ἔεν ἐτύχοναν τῆς πλουσίως χορηγηθείσης χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐάν ἐπρόκειτο λέγε νά πληροφρηθοῦν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποία ἀνάγκη υπήρχε νά συναναστραφῶν τὸν Χριστόν. ἐφ' ὅσοι ἐπρόκειτο νά μὴ ἐννοήσουν τὰ λεγόμενά του, διότ δὲν ἐδιδασκετο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἀπλῶς τοὺς ὑπενθυμιζε ἐκεῖνα, τὰ ὅποια προφηγεῖς ὁ Χριστὸς τοὺς εἰπεν. Δὲν οὐκ ἐτελεῖ δὲ ὅλα, γὰρ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐπαναφορά εἰς τὴν μνήμην τῶν πρὸς αὐτοὺς λεχθέντων. Διότι ἀπὸ τῶν θεῶν τοὺς ἐδόθη κατ' ἀρχάς ἡ τόσον πλουσία καὶ ἀφθονος χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔπειτα, ὅμως, διὰ τῆς ἀρετῆς τῶν ἐκράτησαν τὴν βοθεῖσαν αὐτῇ δωρεάν. Διότ ἐπέδειξαν θείον λαμπρόν καὶ μεγάλην συνέσιν καὶ κατέβαλαν πολλοὺς κόπους καὶ περιεφρόνησαν μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν δὲν ἐδῶσαν δὲ καμμίαν σημασίαν εἰς τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' ἀνωτεροῦ ὅλων αὐτῶν καὶ οὐκ ἐλεηθεροὶ ἀέτοί, ποῦ πετοῦν ὑψηλὰ μὲ τὰ ἔργα τοὺς ἐπέταξαν πρὸς αὐτὸν τὸν οὐρανόν καὶ οἱ αὐτῶν ἐκέρδισαν τὴν ἀνέκφραστον χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Αὐτοὺς, λοιπόν, πρέπε καὶ ἡμεῖς νά μνηθοῦμε καὶ νά μὴ σβήσωμε τὰς λαμπράδας τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ, ἀλλὰ νά τὰς ὁ ἀτηρήσωμεν ὅς τῆς ἐλεημοσύνης σκεπνο

29. Ο Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.
30. ὡς 14, 26

δοῦσας. Αὐτοῦ τοῦ πυρός τὸ φῶς το αὐτοτρόπως διατηρεῖται. Ὡς συναντρωσώμεν, λοιπόν, τὸ ἔλασιν εἰς ἀγγεῖα ὅσον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νά προμηθευθῶμεν αὐτό, ὅταν ἀπ' ἐλθῶμεν ἐκεῖ οὔτε ἡμποροῦμε νά λάβωμεν αὐτὸ ἀπὸ ἄλλοῦ παρὰ μόνον ἀπὸ τοῦ χερὶ τῶν πτωχῶν. Ὡς σὺν λέξωμεν, λοιπόν, ἤδη ἀπ' ἐδῶ ἀφθονον ἔλασιν, εἰαί θεῶν θάνα θέλωμεν νά εἰσελθῶμεν μαζί με τὸν κυμφοῖν. Διότι διαφορετικὰ, θά μεινώμεν κατ' ἀνάγκην ἐξω τοῦ κυμφοῖν. Διότι, εἶναι ἀδύνατον τελειῶς ἀδύνατον, νά περάσωμεν τὰ πρόθυρα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ χωρὶς τῆς ἀρετῆς τῆς ἐλεημοσύνης. ἔστω καὶ ἂν μωροῖς ἄλλο ἀγαθὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὴν ζωὴν μας δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὥς ἀσκάμεν μεγάλως τὴν ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης. Ὡς τε νά ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπόρητα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια εἶθε ὅλο, ἡμεῖς νά ἐπιτύχωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος πάντοτε, καὶ τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ο Μ. ΛΙΑ ΚΔ' (24,
(Ιωάν. β 23 γ 4)

«Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολυμοῖς
ἐν τῷ Πάσχα ἐν τῇ ἐορτῇ, πολλοὶ
ἐπιστεύσαν εἰς αὐτόν» (Ιωάν. 2, 23)

α * Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι, ἐζησαν κατὰ
τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, ἄλλοι μὲν
ἦσαν προσκεκολλημένοι εἰς τὴν πλάνην, ἄλλοι δὲ συν-
εκκρατοῦντο εἰς τὴν ἀλήθειαν Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν με-
ρκαί, ἀφ' οὗ δὲ ὀλίγον συνεκκρατοῦντο εἰς αὐτήν, ἔπει-
τα πάλιν ἀπεμακρύνοντο αὐτῆς. Αὐτοὺς ἀκριβῶς καὶ
ὁ Χρῆστος ὡς πιστόμενος, τοὺς παρέθηκε πρὸς σπέρ-
ματα τα ὅποια δὲν ἔπασαν εἰς το θόθος τοῦ ἐδάφους

* Ἄλλοι ἐπιστεύσαν εἰς τὸν Χρῆστον παρακληθέντες εἰς
ταῦτο ἀπὸ τῆς διδασκαλίας του. Ἄλλοι ἐπιστεύσαν, παρακληθέν-
τες ἀπὸ τῶν θαυμάτων. Οἱ πρῶτοι ἦσαν πιστότεροι καὶ γνησιώτεροι
τῶν δευτέρων, οἱ ὅποιοι «ποχυτέροι» καθὼς ἦσαν ἐπιζητοῦν-
ταί τῶν γεγονότων διὰ τὴν πίστιν. Εἰς τοὺς τελευταίους αὐ-
τοὺς ὁ Χρῆστος κοίτῃ ἐπίστευεν ἐαυτὸν. Ακολουθῶς, ἐκθρῆται τὰ
τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Νικοδήμου, ὁ ὅποιος τὴν ἐπισκεψὶν του συν-
τὴν ἐπράγματο ποιεῖ κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς νίκης διότι ἐφ' οὗ
δείκνυται καὶ μετὰ τὴν πρὸς συνάντησιν τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν διαρκεί-
αν τῆς ἡμέρας. Εἰς τὴν δευτέραν παράγραφον ὁ ἱερεὺς Χρυσόστο-
μος παρατηρεῖ ὅτι ὁ Νικοδήμος μὲ ὅσα εὐλογεῖ ἐφ' οὗ τοῦ Χρῆ-
στον ἐθεώρει φιλὸν ἀνθρώπον. Ὁ Χρῆστος δὲ τὸν ἐτίμησε
δ' αὐτὸν ἐπεὶ ἦν ὁ σκοπὸς του ἦτο μὴ δεῖξαι εἰς τὸν Νικοδήμον, ὅτι
δὲν ἦτο φιλικὸς πρὸς τὸν Πατέρα πρῶτον διὰ τὴν ὁμοίαν καὶ
τηγορεῖται. Αὐτὸ πρὸς τὴν
1. Εἰς τὴν γνώστην παραβολὴν τοῦ Σπαρέως

ἀλλ' εἶχαν τὰς ρίζας τῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς
γῆς. Αὐτοὶ, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, καταστρέ-
φονται πολὺ γρήγορα. Αὐτοὺς μᾶς παρουσίασαν ἐδῶ
καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ὡς ἀνάνης, μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια
«Καὶ ἐνῶ ἦτο ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ
Πάσχα πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅσοι
ἐκ τῶν αὐτῶν τῶν θαυμάτων τὰ ὅποια ἔκαμνεν. Αὐτὸς δὲ δὲν
ἐνεπίστευετο εἰς αὐτούς»². Αὐτοὶ δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς
ἦσαν ἄκρ. θεώτεροι, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπίστευσαν εἰς Αὐτόν
μόνον παρακινούμενοι ἀπὸ τῶν θαυμάτων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τὴν διδασκαλίαν. Διότι, ἄλλους μὲν, οἱ ὅποιοι ἦσαν πα-
χυτέροι, εἰς τὴν σκέψιν τοὺς προσεῖλκυνον τὰ θαύματα,
ἄλλους δὲ, οἱ ὅποιοι ἦσαν λογικώτεροι, τοὺς προσεῖλ-
κυνον αἱ προφητεῖαι τοῦ Κυρίου καὶ αἱ διδασκαλίαι.

* Ὅσοι, λοιπόν, ἐγιναν μαθηταὶ του, παρακινούμε-
νοι ἀπὸ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἦσαν σταθερότεροι, ἀπὸ
τοὺς πιστεύσαντας ἐξ αἰτίας τῶν θαυμάτων. Αὐτοὺς καὶ
ὁ Χρῆστος ἐμακάριζε, διὰ τῶν ἐξῆς «Μακάριοι, ὅσοι
δὲν εἶδον καὶ ἐπίστευσαν»³. Ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν
μεταξὺ τῶν γνησίων μαθητῶν του, φανερώνει καὶ ἡ
συνέχεια «Διότι, αὐτὸς λέγει, ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐνεπίστευε-
το εἰς αὐτούς» Διὰ τὴν «Διότι, ἐγνώριζεν ὅλους καὶ διό-
τι, δὲν εἶχεν ἀνάγκη» διὰ τὴν μαρτυρίαν κάποιος παρὶ
τοῦ ἀνθρώπου, ἐπεὶ αὐτὸς ἐγνώριζε τὴν ἐντὸς τοῦ
ἀνθρώπου⁴. Αὐτὸ δὲ σημαίνει τὸ ἐξῆς «Δὲν ἐδῶκε ση-
μασίαν εἰς τὰ ὅσα ἐξω ἀκουόμενα λόγια, ἐφ' ὅσον ἐγνώ-
ριζε καλὰ αὐτὸς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἦταν
μέσα εἰς τὴν σκέψιν των. Καὶ γινώσκων καλὰ τὸν πρό-
καρον ἐνθουσιασμὸν τοὺς δὲν τοὺς ἐθεώρει μαθητὰς

2. Ιωάν. 2, 23 καὶ 24

3. Ιωάν. 20, 29

4. Ιωάν. 2, 24 καὶ 25

του σταθερούς και ωλοκληρωμένους δει ἐνεπιστευέτω εἰς αὐτούς, ὅλην τὴν δασκαλίαν τοῦ ὅπως εἰς ἑκείνους, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἤδη γίνει ἀσφαλῶς πιστοὶ μαθηταὶ του.» Ἡ γνώσις δὲ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων εἶναι τοῦ Θεοῦ μόνου, ὁ ὅποιος καὶ μόνος ἐπλασε τὰς καρδίας αὐτῶν.⁵ Ὅτι λέγει· «Ὡς γνωρίζεις καὶ κινεῖς ἄλλος τὰς καρδίας.»⁶ Δὲν ἐχρειάζετο μάρτυρας, διὰ νὰ μάθῃ τὴν σκέψιν τῶν πλασμάτων του, διὰ αὐτὸ καὶ δὲν ἐνεπιστεύετο τοῖς πρόσκαροι ἐνθουσιασμοὶν τοῦς. Διότι, οἱ μὲν ἀνθρώποι χωρὶς νὰ γνωρίζουν, οὔτε τὰ παρόντα, οὔτε τὰ μέλλοντα, πολλὰς φορές καὶ εἰς τοὺς κακῶς διακεκμημένους καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι μετ' ὅλγον θὰ τοὺς ἐγκαταλεψοῦν καὶ λεγοῦν καὶ παραδίδουν τὰ πάντα, χωρὶς καμμίαν ἐπιφύλαξιν. Ὁ Χριστὸς, ὅμως, δὲν ἐνεργεῖ παρομοίως. Διότι, γνωρὶς εἶναι τὰ μυστὰ καὶ τὰ γνωρίζε, ὅλα μὲ καθεὶ ἀκρίβειαν.

Τέτοιοι ὑπάρχουν καὶ σήμερον πολλοὶ οἱ ὅποιοι, ἔχουν μὲν τὸ δυνάμει τῆς πιστεώς των εἰς τὴν πραγματικότητα, ὅμως εἶναι εὐπίστοι καὶ ἀσταθεῖς. Δ' αὐτὸ αὐτὰ σήμερον ὁ Χριστὸς ἐμπιστευεται, τὸν ἑαυτοῦ του ἁλλὰ τὰ περισσότερα ἀποκρίπτει. Ὅπως δηλαδὴ καὶ μνησθεῖς ἡμεῖς ὅχι μὲ τοὺς ἀπλῶς φύλους μας, ἀλλὰ μὲ τοὺς νήσιους καὶ σταθεροὺς φύλους μας, τοὺς ὁποίους ἐμπιστευόμεθα ἀνεπιφύλακτως, τοιοῦτότρόπως καὶ ὁ Θεὸς. Ἀκούετε λόγον τι λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς του· «Δὲν σὰς λέγω πλὴν δούλους, διότι οἱ εἰς ἐσθὲ φύλοί μου.» Ἀπὸ τοῦ καὶ ὁ αὐτὸς· «Διότι ὅλα βσὰ ἡκουσα ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου, σὰς τα ἀπεκάλυψα.» Δ' αὐτὸ οὔτε εἰς τοὺς ὁδοιποροὺς οἱ ὅποιοι τοῦ ζητοῦσαν

5 ψ-λμ 92 15
6 Γ' βασιλ 8 39
7 ωάν 7 14 καὶ 5
8 ωάν 15 5

ἐκτακτὰ σημεῖα, ἐδίδε, ὅτι τοῦ ζητοῦσαν τὰ σημεῖα μὲ σκοπὸν νὰ τὸν δοκίμασούν. Ἄρα λοιπὸν ἡ ἀπαιτησις νὰ δίδωνται θαύματα εἶναι γνωρίσμα ἀσταθῶν περὶ τὴν πίστιν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι πρὸς δοκιμασίαν τὰ ἐζητοῦσαν καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον διὰ τὸν ἴδιον λόγον τὰ ζητοῦν. Δ' ὅτι καὶ σήμερον ὑπάρχουν οἱ ζητοῦντες θαύματα καὶ λέγοντες· «Δ' αὐτὸ δὲν γίνεται καὶ σήμερον θαύματα.» Δ' ὅτι ἐὰν εἶσαι πιστός, ὅπως πρέπει νὰ εἴσαι καὶ ἀγαπᾷς τὸν Χριστὸν, ὅπως πρέπει νὰ τὸν ἀγαπᾷς δὲν ἔχεις ἀνάγκην θαυμάτων. Δ' ὅτι αὐτὰ διδόντα δ' αὐ τοὺς ἀπιστοὺς Πῶς, λοιπὸν, λέγει, δὲν ἐδόθησαν εἰς τοὺς ὁδοιποροὺς, κατ' ἀρχὴν ἐδόθησαν θαύματα εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐάν, ὅμως, ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας δὲν τοὺς ἐδόθησαν, τοῦτο συνέβη διότι δὲν τὰ ἐζητοῦσαν προκειμένου νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν, ἀλλὰ μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν νὰ ἐπιθεβαιώσούν περισσότερο τὴν κακίαν τοὺς.

«Καὶ ἦτο κόπο ὁ ἀνθρώπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικodemus, ὀνομαζόμενος ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν διὰ νυκτός.»⁹ Αὐτὸς καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ Εὐαγγελίου ἀναφέρεται ὡς ὑποστηρίζων τὸν Χριστὸν. Διότι λέγει· «Ὁ νόμος μας δὲν κρίνει κανένα ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀκούσῃ.»¹⁰ Μὲ τὴν παρατήρησιν τοῦ αὐτοῦ δυσάρεστοῦντα καὶ οἱ αἱ δαῖδα λέγοντες· «Ἐρευνήσε καὶ ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας δὲν ἦ γερῆς.» Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Σταυρώσιν ἐφρόντισεν πᾶρα πολὺ διὰ τὴν ταφὴν τοῦ σώματος τοῦ δεσπότου Χριστοῦ. Δ' ὅτι ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς· «ἦλθε καὶ ὁ Νικodemus, ὁ ὁποῖος εἶχε» ἦλθε, πρὸς τὸν Ἰησοῦν διὰ νυ-

9 ωάν 3
10 ωάν 7 51
11 ωάν 7 52

κτός, φέρων μίγμα μύρου καὶ ἀλόης ἕως ἑκατὸν λίτρας»¹² Καὶ ἐδῶ, λοιπόν, διέκκετο μὲν συμπαθῶς πρὸς τὸν Χριστόν, ὅχι ὁμῶς ὅπως ἔπρεπε, οὔτε εἶχε περὶ Αὐτοῦ τὴν ἀρμόζουσαν ἰδέαν ἀλλὰ κατείχετο ἀκόμη ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀδυναμίαν Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἐπισκέφθη νύκτα, φοβηθεὶς νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας

Ἄλλ' ὁ φιλόστροφος Θεὸς, παρ' ὅλον τοῦτο, δὲν τὸν ἀπώθησε, οὔτε τὸν ἐπέπληξε, οὔτε τὸν ἐστέρησε τῆς διδασκαλίας του, ἀντιθέτως, μάλαστα, αὐνεζήτησε μαζί του μὲ πολλὴν ἐπείκειαν καὶ τοῦ ἀποκάλυψε πάρα πολὺ υψηλά διδάγματα κατὰ τρόπον εὐλογητικὸν βέβαια, ἀλλ' ὅπως ὅποτε προσέθη εἰς ἀποκάλυψιν αὐτῶν, ἔστω καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου Διότι ὁ Νικόδημος ἦταν πολὺ περισσότερον ἄξιος συγγνώμης ἀπὸ αὐτοῦς, ποὺ τοῦ ζητοῦσαν τὰ ἴδια παρακινούμενοι ἀπὸ κακίαν Διότι ἐκεῖνο, μὲν οὔτε κἀν ἦσαν ἀξιοί ἀπολογίας, ἐνῶ αὐτοὺς παρ' ὅλον ποὺ ἦταν ὁμοίως ὑπεύθυνος κατηγορίας, ἐν τούτοις ὅχι τόσο μεγάλη. Πῶς, λοιπόν, ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀνέφερε κατὰ τέτοιο περὶ αὐτοῦ, εἶπε, θέβαι εἰς ἄλλον τόπον ὅτι «καὶ ἀπὸ τούτους ἄρχοντας πολλοὶ ἐπιστεύσαν εἰς αὐτόν ἐξ αἰτίας ὁμῶς τῶν Ἰουδαίων δὲν ὁμολόγουν αὐτόν, διὰ τὸ νὰ μὴ γίνων ἀποσυνάγωγος»¹³, ἐδῶ, ὁμῶς, ὑπενέχθη τοῦτο σαφῶς μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ ὅτι τὸν ἐπισκέφθη νύκτα Τί, λοιπόν, εἶπει αὐτός «Ραθόν, ξεύρομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἦλθες διδάσκαλος διότι οὐδεὶς δύναται νὰ κάμῃ τὰ σημεῖα ταῦτα τὰ ὅποια σὺ κάμεις ἐὰν δὲν εἶναι ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ»¹⁴

Ὁ Ἀκόμη πρὸς τὰ κάτω στρέφεται ὁ Νικόδημος,

12 Ἰωάν. 19, 39
13 Ἰωάν. 12, 42
14 Ἰωάν. 3, 2

ἀκόμη τὸν θεωρεῖ ἄνθρωπον καὶ σὺν νὰ εἶναι ἀπλῶς προφήτης συζητεῖ μαζί του, τίποτε μεγάλο δὲν φαίνεται ἀπὸ τὰ σημεῖα καὶ τῆς Θεότητός του σημεῖα «Ξεύρομεν, λέγε, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἦλθες διδάσκαλος» Τί, λοιπόν, ἔρχεσαι νύκτα καὶ κρυφὰ πρὸς τὸν διδάσκοντα τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, Πρὸς Ἐκεῖνον, ποῦ ἦλθεν ἀπ' ἐκεῖ; Διατί δὲν συζητεῖς μαζί του μὲ παρηγοίαν, Ἄλλ' οὔτε αὐτὸ τοῦ παρατήρησεν ὁ Ἰησοῦς, οὔτε τὸν ἐπέπληξε. Λέγει, «κάλαμον συντετριμμένον δὲν θὰ συντρίψῃ καὶ φυτὸν καμπύλον δὲν θὰ σθήσῃ»¹⁵ Καὶ ὁ ἴδιος πάλιν «δὲν θὰ φυλὸν κήσῃ» λέγει, οὔτε θὰ κραυγάζῃ»¹⁶ καὶ πάλιν «δὲν ἦλθα, διὰ νὰ κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσω τὸν κόσμον»¹⁷ «Οὐδεὶς δύναται νὰ κάμῃ ταῦτα τὰ σημεῖα ἐὰν δὲν εἶναι ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ» Ἐκεῖνος, λοιπόν, ἀκόμη ὁμιλοῦσεν ὅπως οἱ αἱρετικοί, διότι ἔλεγεν ὅτι, ὅσα ἔπραττε, τὰ ἔπραττε καθοδηγούμενος καὶ ἔχων ἀνάγκην τῆς βοήθειας ἄλλων Τί, λοιπόν, εἶπεν ὁ Χριστός, κυτταῖς μὲ πόσῃν συγκατάθεσιν τοῦ συμπεριφερθῇ Ἄφ' ἐνὸς μὲν δὲν τοῦ εἶπε «δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς βοήθειας ἄλλων», ἀλλὰ «πράττω τὰ πάντα μὲ ἐξουσίαν καὶ διότι εἶμαι γνήσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχω τὴν ἰδίαν μετ' αὐτοῦ Πατέρα θύναμιν», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπέφυγε τοῦτο προσηγοριμένως ἔπε δὴ ὁ ἀκούων δὲν διέκετο συμπαθῶς πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν

Διότι αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὅποιον λέγω πάντοτε, αὐτὸ θὰ εἰπῶ καὶ τώρα ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον προεῖχε ὁ αὐτὸν Χριστὸν δὲν ἦταν τόσοσιν ἢ ἀποκαλύψας τῆς ἀξίας του, ὅσον ἡ πίστις ὅτι τίποτε ἀπολύτως δὲν ἔπραττε ἀντιθέτως πρὸς τὸν Πατέρα Δ' αὐτὸ πολλὰς φορὰς εἰς τοὺς

15 Ματθ. 2, 20 καὶ Ἰωάν. 42, 3
16 Ματθ. 12, 19
17 Ἰωάν. 2, 47

λόγους του έμφανι ζετα μέτρος ενώ εις τας πράξεις του δέν είναι έτοιμ. Διότ θταν θαυματουργή ένεργεί τά πάντα μέ έξουσιαν λέγων «Θελώ καθαρίσθητι.»¹⁸ «Τό κοράσιον έγγείρου.»¹⁹ «Έκτενον την χε'ρα»²⁰ «Αφέωνται σοι αί φαρτιαι.»²¹ Σιώπια, πεφμώσο»²² «Αρον τόν κράθθατόν σου και ύπαγε εις τόν οίκον σου»²³ «Σοι λέγω τό πονηρόν θαμόνον, εξέλθε άπ' αύτου»²⁴ «Γενηθήτω σοι ώς θέλεις»²⁵ «Αι τις ύμίν ειπή ει έρεϊτε ότι ο Κυριος αύτου χρεϊαν έχει.»²⁶ «Σήμερον μετ' έμου έσθι έν τῷ παραδεισῷ»²⁷ «Ηκούσατε ότι έρρέθη τοίς άρχαίοις Ού φονεύετε. Έγώ δέ λέγω ύμίν, ότι ο όρμζζόμενος τῷ άδελφῷ αύτου ειπή ένοχος έσται τῇ κρ.σει.»²⁸ «Δεύτε άπεισω μου και ποήσω ύμάς αλ.εις ανθρώπων.»²⁹ Καί παντοῦ θέλτομεν τήν μεγάλην του αύθεντιαν. Διότ εις μέν τας πράξεις του δέν θα ήμπορούσε νά παρατηρήση κανείς τιποτε και νά έπιρριψη έστω και τήν έλαχιστην μομφήν πῶς άλλωστε διότι εάν μέν τά λεγόμενά του δέν άπεδεικνύοντο αληθή και δέν συνέβαινον, όπως διέτασε θα ήδύνατο νά ύποστη ριζη κανείς άπό αύτους ότι τά διατασσόμενα ήσαν φαντασμοκοπήματα. ώς προερχόμενα άπό παραλογισμόν. έπε βή, θμώς, ό.τ. διέτασεν έπραγματοποιέτο αύτή

18. Μάρκ 1 41
19. Μάρκ 5 41
20. Ματθ 12 13
21. Ματθ 9 5
22. Μάρκ 4 39
23. Μάρκ 2 11
24. Μάρκ 5 8
25. Ματθ 13 28
26. Μάρκ 11, 3.
27. Λουκ 23 43
28. Ματθ 5 21 κα' 22
29. Ματθ 4 19

αύτη ή πραγματκότης τους έκκλινε άσυζητητί και παρά τήν θέλησίν των τά στόματα εις τρόπον ώστε νά μή ήμπορουν νά ειπούν τιποτε άπολυτως. εις δέ τούς λόγους του ήμπορούσαν έξ αίτίας τής άναιδείας των νά άποδώσου εις Αύτόν πολλές φορές παραλογισμόν.

Πράγμα τό όποϊον συνέβη και μέ τόν Νικοδημον έδω, φανερά μέν και, ξεκάθαρα δέν ειπε τιποτε μέ τρόπον δέ αίνιγματκόν τόν άπεμάρκρυνεν άπό τής ταπεινότητα με τό νά τόν διδάξη ότι είναι αύτάρκης εις τήν πραγματοποίησιν τῶν θαυμάτων. Διότι τέλειον τόν έγέννησεν ο Πατήρ και αύτάρκη και χωρίς νά έχη τήν παρამικράν άτέλειαν. 'Αλλ' ός ίδωμεν πῶς τό έπέτυχεν αύτό. Είπεν έκείνος «Ραθάί ξευραμεν ότι άπό Θεού ήλθεσ διδάσκαλος και, ότι ούδεις δύναται νά κάμνη εκείνο, τά όποία συ κάμνεις εάν δέν είναι μετ' αύτου ο Θεός». 'Ενόμσεν ότι είχει ειπή διηιλός περί του Χριστού αληθεας μέ αυτά που ειπε. Τό λοιπόν άπήντησεν ο Χριστός. Τού άπεκαλύφεν, ότι ούτε εις τά πρόθυρα τής προσηκούσης γνώσεως δέν έφθασεν, ούτε εις τά προτυλαιο δέν έσταθι άλλ έξω άπό τό άνάκτορον τίλο νάτα, άκόμη και αύτός και όποιοσδήποτε άλλος θα ήμπορούσε νά όποστηρίξη παρόμοια και δέν έπλησασε καν εις τήν αληθή γνώσιν. έκείνος ο όποιος έχει περί του Μονογενοῦς αύτης τήν γνώμην. Τι τοῦ άπήντησε, λοιπόν, «Αληθώς αληθώς σοῦ λέγω ότι εάν δέν γεννηθή κανεις άνωθεν, δέν δύναται νά ίδη τήν βασίλειαν του Θεού»³⁰ δηλαδή, εάν συ δέν γεννηθής άνωθεν και παραλάβης τήν άκριβειαν τῶν δογμάτων, πλανήσας, κάπου έξω και εσαι μακράν τής Βασίλειας τῶν Ουρανών».

'Αλλά δέν τοῦ ώμίλησε μέ τόσην σαφήνειαν. Επὶ πλέον δέν άπηυθυνη προς αύτόν φανερά, άλλ όμ. λη

σεν αορίστως, διὰ νὰ καὶ τὸν λόγον ἀνεῖται καὶ αὖτε πῶς εὐκόλως ἀποδεκτὸν εἶπε, δηλαδὴ «Εάν κανεὶς δὲν γεννηθῇ», τὸ ὅποιον σημαίνει σχεδὸν ὅτι «εἴτε σύ, εἴτε ὅποιοςδήποτε ἄλλος διατηρεῖ περὶ ἐμοῦ παρομοίας ἀντιλήψεις, εὐσκατεῖται ὁπωσδήποτε ἐξω ἀπὸ τὴν βασιλευσίαν». Ἐπειδὴ ἐάν δὲν ἔλεγεν αὐτά, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ ἐκφράσῃ αὐτὸ ἀκριβῶς, τότε ἡ ἀπάντησις πρὸς τὰ λεχθέντα δὲν ἦται ἡ ἀρμόζουσα. Ἐάν, λοιπόν, ἤκουον αὐτὰ οἱ Ἰουδαῖοι, θὰ τὸν ἐγκατέλειπον χλευάζοντας, ὁ Νικόδημος, ὅμως, καὶ ἐς αὐτὰ ἐδεῖξε τὴν φιλομάθειάν του. Ὅτι δ' αὐτὸ καὶ ὁ Χρυσὸς ὁμιλεῖ σὲ πολλά μέση ἀσαφῶς, ὥστε νὰ κεντρήσῃ τοὺς ἀκούοντας ὥστε νὰ προσέξουν ἰδιαίτερος τὴν φράσιν καὶ διὰ νὰ τοὺς κάμῃ περισσότερον προσεκτικούς. Διότι, πολλές φορές αὐτὸ, ποὺ λέγεται μὲ κάθε σαφήνειαν, βλάπτει εὐκόλως τὴς προσοχῆς τοῦ ἀκροατοῦ, ἐνῶ τὸ ἀσαφές τὸν κάμνει περισσότερον περιεργὸν καὶ σπουδαῖον.

Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει, σημαίνει τὸ ἀκόλουθον «Εάν δὲν γεννηθῇς ἀνωθεν, ἐάν δὲν μετὰσχῃς τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλινγενεσίας, δὲν ἔμπορεῖς νὰ λάθῃς περὶ ἐμοῦ τὴν προσήκουσαν ἀντίληψιν διότι αὐτὴ ἡ ἀντίληψις (ἐννοεῖ ποὺ ἔχεις τώρα) δὲν εἶναι πνευματικὴ ἀλλὰ ψυχικὴ»³⁰. Ἀλλ' ἀποφύγων νὰ τὸν στενοχωρήσῃ, δὲν εἶπε μὲν τιποτέ τι τοιοῦτο εἰς αὐτόν, ὁ ὅποιος ἐξέθεσε τὰ ἰδικά του καὶ ὁμιλήσας ὅσοι ἔμπορεύσασιν, ἀνυμνῶντες, δὲ αὐτόν, χωρὶς καθόλου νὰ τὸ καταλάβῃ εἰς τὴν ἀνωτέραν γνώσιν, διὰ τῶν ἐξῆς «Εάν δὲν γεννηθῇ κανεὶς ἀνωθεν» τὸ «ἀνωθεν» ἐδῶ, ἄλλοι μὲν ἰσχυρίζονται, ὅτι σημαίνει «ἀπὸ τῶν οὐρανῶν», ἄλλοι δὲ «ἐξ ἀρχῆς». Διότι, αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν ἐγεννήθη τοιοῦτοτρόπως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, εἶπε, δεκτικῶς ἐδῶ τὸν αὐτόν του καὶ καθ-

³⁰α. Πρβλ. α. π. 3, 15

στῶν φανερόν ὅτι δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θεωτούμενον, ἀλλὰ μᾶς χρειάζονται ἄλλα μάτ' αὐτὰ νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστόν.

Αὐτὰ ἀφοῦ ἤκουσεν ὁ Νικόδημος εἶπε «Πῶς δυνατόν ἐστὶν ἄνθρωπος νὰ γεννηθῇ ἐνῶ εἶναι γέρον,»³¹ Τὸν ἀποκαλεῖς Ρ α θ θ ³² καὶ τοῦ λέγεις ὅτι, ἔχει, ἔλθει ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ δὲν θέλει νὰ λέγόμενά του, ἀλλ' ἀπευθύνει πρὸς τὸν διδασκαλὸν τὴν λέξιν αὐτὴν ἡ ὅποια φέρει πολλὴν ἀναστάτῳσιν καὶ δημιουργεῖ πολλὰ προβλήματα, Διότι, ἡ λέξις «πῶς» ἐκφράζει, ἀπορα, ἡ ὅποια δὲν χαρακτηρίζει ἀνθρώπους πολὺ σταθεροὺς εἰς τὴν πίστιν ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι, ἀκόμη εἶναι δεμένοι μὲ τὴν γῆν³³ Διότι καὶ ἡ Σάρρα³⁴ δ' αὐτὸ ἐγέλασεν, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶπε τὴν λέξιν «πῶς». Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν πίστιν, ἐπεὶ δὴ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξήγησαν.

γ* «Ἔτσι καὶ οἱ αἵρετικοὶ παραμένοντες ἀμετακίνητοι εἰς τὴν αἵρεσίν των, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ἐπιζητοῦν εἰς πολλὰ ζητήματα τὸ «πῶς» Ἀλλοὶ μὲν λέγουσιν «Πῶς ἐσαρκώθη» ἄλλοι δὲ «Πῶς ἐγεννήθη,» καὶ ὑποβάλ-

³¹ ἰωάν. 3 4

³² Σημάνει διδασκαλὸς. Απεδίδετο, ὡς τμητικὸς πηλὸς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κυρίου, εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς τῶν ραββίνων καὶ σχολῶν.

³³ Τὰ διαφέροντα τοῦ κόσμου εἶναι πολὺ ἰσχυρὰ ἀκόμη καὶ τοὺς ἐμποδίζουν νὰ ἀνυμνήσωσιν τὸν Θεόν.

³⁴ Ἡ Σάρρα εἶναι τὴν ὁμοιωμένην τῆς Σαρρας τῆς συζύγου τοῦ Ἀβραάμ, ἡ ὅποια ἐγέλασε ἐν εὐαγγελίᾳ ὅταν ἐμαθεῖν ὅτι εἰς μεγάλην ἡλικίαν θὰ ἀποκτήσῃ τέκνον (πρβλ. Γεν. 18 9 15).

³⁵ Τὸ θέμα ἡθικόν. Ἡ περὶ ἐργασίας πρέπει, ἡ ἐξ ἡμέρας δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ δυνατόν, διότι τότε καταστὰς ὁ ἄνθρωπος ὡς ἡμεῖς, δὲν πρέπει νὰ ζητῇ περὶ ἐργασίας νὰ μάθῃ τὰ ἀπερβαίνοντα τὰς δυνάμεις του. ὅπως, πῶς ἐγεννήθη ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ πρέπει μᾶλλον νὰ προσπαθῇ πάντοτε νὰ ζῇ βίον

λουσι εἰς ἀνεπιτρέπτον ἔλεγχον τῆς ἀπειροῦ ἐκείνης θεοῦ οὐσαν μετὰ τὸν ἀσθεῆ τὸς λογισμὸν. Αὐτὰ λοιπὸν ἔχοντες ἐπ' ὅψε' μας πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ἀκαροῦ αὐτῆς πολυπραγμοσύνην. Δ' ὅτ' αὐτοὶ παρὰ ἀνά ζητοῦν αὐτὰ οὐτὴν ἐπὶ τῶν θά μᾶθουν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὁρθῆς π.στ.ν θὰ ἐκπέσουν. Δ' αὐτὸ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἀπορήσει καὶ ἐξήγηται νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως. Καὶ δ' ὅτ' ἀντελήφθη ἀσφαλῶς ὅτ' τὸ λεγόμενον ἀπηυθύνετο καὶ πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐθαυθήθη καὶ τὸν κατέλαθεν ἡ γγος καὶ εὐρέθη εἰς ὁμηχεῖαν αὐτῆς διότι ἐνῶ ἦλθε νὰ τοὺς ἀναντήσῃ σάν ἀνθρώπων, ἤκουσε σπουδαῖοτερα ἀπ' ὅτ' ἡμπορούσε νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ τὰ ὅποια κανεὶς ποτὲ δὲν ἤκουσε. Καὶ ἀνῆλθε μὲν κατ' ἀρχὴν πρὸς τὸ ὅπως τῶν λεγομένων ἐσκοτίσθη ὁμῶς καὶ δὲν ἐστάθη ἐκεῖ, ἀλλὰ περιεφέρετο παντοῦ συνεχῶς καὶ ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τῆς π.στ.ν.

Δ' αὐτὸ καὶ ἐπεμενε νὰ παρασκευάζῃ τὸ ἀδύνατον ὥστε νὰ τοὺς διεγερῇ εἰς σαφεστέραν διδασκαλίαν. Δ' ὅτ' αὐτὸς λέγει ὡς ἡμπορεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ εἰσέλθῃ διὰ δευτέρου φοράς εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός τοῦ καὶ νὰ γεννηθῇ.³⁵ Βλέπετε πως λέγει κανεὶς πράγματα καὶ πανέλαστα καὶ φαίνεται σάν νὰ εἶναι μεθυμένος καὶ φληαρός, ὅταν ἐμπιστευεταί εἰς τὴν δικήν τοι λογικὴν τὰ πνεύματ' ἐκεῖ, ὅταν περιεργάζεται τὰ λεχθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἰδὴν τοι ἀντλήσῃ καὶ δὲν δέχεται τὴν συγκοταθεῖν τῆς π.στ.ως. Ἀκούσε διὰ τὴν πνευματικὴν γέννησιν καὶ δὲν τῆς ἐνόησεν ὡς πνευματικὴν ἀλλὰ κατέθεσε χαμηλὰ εἰς τὴν εὐτέλειαν τοῦ σώματος τῆς ὁμηλῆς ἐκείνης ἀποκάλυψεν καὶ ἐτήρξεν εἰς

καθαρὸν καὶ νὰ ἀσκήσῃ εὐρέως τὴν ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης μετὰς σκεψὶς τὴν ἀσκήσιν καὶ ὁμιλίαν αὐτῇ
35. π.στ.ν 34

τὴν φυσικὴν ἀκολουθίαν τῆς τόσοῦ μεγάλης ἐκείνης ἀλήθειας. Δ' αὐτὸ καὶ πλάθετο παραλογισμούς καὶ ἀπορίας κατανελάστους.

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε ὅτι «Ὁ ψυχικός ἀνθρώπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος»³⁶. Ἀλλ' ὁμῶς καὶ τότε θετήρησε τὸν σεβασμὸν τοῦ πρὸς τὸν Χριστόν. Διότι δὲν εἰρωνεύθη τὸν λόγον αὐτόν ἀλλ' ἐσιώπησε, νομίζων τὸ πρᾶγμα ἀδύνατον καὶ τελεσῶς ἀκατόρθωτον. Διότι δυοῖς ἴσταν τὰ ἀκατανόητα εἰς αὐτόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ αὐτοῦ τοῦ εἰδους γέννησις καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Διότι οὔτε καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας αὐτῆς εἶχε ἀκουσθῇ μετὰ τῶν Ἰουδαίων μέχρι τότε οὔτε εἶχε γινεῖ λόγος ποτὲ περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῆς. Ἀλλ' ἐστάθη προηγουμένως εἰς τὸ πρῶτον μετὰ τὸ ὅποιοι μάλιστα κατετάραξε τὴν σκέψιν τοῦ.

Ἐχοντες λοιπὸν ἐπ' ὅψε' μας ἴσα αὐτὰ, ἅς μὴ προσπαθῶμεν διὰ τῆς λογικῆς μας νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν Θεόν. Ἄς μὴ θάλωμεν τὰ οὐράνια κάτω ἀπὸ τὴν ἰδὴν μας λογικὴν ἀκολουθίαν ὅς μὴ τὰ ὑποθάλωμεν εἰς τὴν ἀνάγκη τῆς φύσεως ἀλλ' ἅς τὰ σπεπτιώμεθα ὅλα μὲ εὐσέθειαν καὶ σεβασμὸν καὶ ἅς τὰ δεχώμεθα ὅπως ἀκριβῶς τὰ εἶπαν οἱ Ἅγιοι Γραφαί. Διότι ὁ περιεργὸς καὶ πολυπραγμων, ἐνῶ δὲν κερδίζει τίποτε ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ βωσῇ ἀπάντησιν εἰς τὸ ζητούμενον, θὰ ὑποστή καὶ τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν. Ἀκούσετε ὅτι ἐγέννησε. Πιστεύετε αὐτὸ ἀκριβῶς τοῦ ἀκούσετε. Μὴ ζητῆς τὸ πῶς, οὔτε νὰ ἀρνηθῆς ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τὴν γέννησιν. Δ' ὅτ' αὐτὰ τὰ πράγματα τα φανερώσουν ἐσχάτην ἀγνωμοσύνην.

Διότι εἰν αὐτὸς μάλ' ἀκούσε περὶ γεννήσεως, διὰ περὶ ἐκείνης τῆς ἀπορρήτου, ἀλλ' αὐτῆς τῆς διὰ τῆς

χάριτος τοῦ Θεοῦ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, ἐσκοτίσθη καὶ ἀπόρησε ἐπειδὴ τίποτε τὸ μέγα δὲν ἐφάντασθ' ἄλλ' ἐσκεφθ' περὶ αὐτῆς κατὰ τρόπον ἀνθρώπων καὶ ὀλικόν, αὐτῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ τρόπον ἀντιπρεπτον πολυπραγμονοῦν καὶ περιεργάζονται. ἐκεῖνη τὴν φρικωδεστάτην καὶ ὑπερβαίνουσαν πάντα λόγον καὶ νοῦν, πόσης τιμωρίας θὰ εἶναι ἀξίαι; Διότι τίποτε δὲν φέρεי τόσῳ σκοτισμόν, ὅσον ὁ ἀνθρώπινος λογισμός, ὅταν λέγῃ τὰ πάντα, κινούμενος ἀπὸ γεώδεις σκέψεις καὶ δὲν ἀνέχεται νὰ φωτίζεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι τὸ γεώδες τῶν λογισμῶν ἔχει πολλὴν λάσπην. Δι' αὐτὸ ἐχόμεν ἀνάγκην ἀπὸ τὰ θεῖα νόματα προκειμένου νὰ κάμωμεν τὸ καθαρὸν τοῦ λογισμοῦ νὰ πορευεταί. πρὸς τὰ ἄνω καὶ νὰ ἀναμειγνύεται πρὸς τὰ ἀπ' ἐκεῖ κινούμενα ὑψηλὰ διδάγματα, ἀφοῦ προηγουμένως κατακαθίσει ἡ λάσπη του.

Αὐτὸ δὲ ἐπιτυγχάνεται, ὅταν ἔχωμεν εὐγνώμονα ψυχὴν καὶ ὅταν ζῶμεν ὁρθῶς. Διότι πράγματι εἶναι δυνατόν καὶ ἀπὸ διεφθαρμένην ζωὴν καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ ἀκαρῶν πολυπραγμοσύνης, νὰ πάθῃ σκοτισμὸν ἡ διάνοια. Δ' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε πρὸς τοὺς Κορινθίους «Γὰρ σὰς ἐπότεια καὶ ὄχι στερεὰν τροφήν. Διότι δὲν ἠδύνασθε νὰ δεχθῆτε αὐτήν, ἀλλ' οὔτε τώρα ἀκόμη δύνασθε Ἐπειδὴ ἀκόμη εἰσθε σαρκικοί». Διότι ἐνῶ εἶναι μεταξὺ σας φθόνος καὶ ἔρις καὶ διχόνοια, δὲν εἰσθε σαρκικοί»³⁷. Ἐπίσης, καὶ εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη ἡμπορεῖ νὰ προσέξῃ καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι, ὁ Παῦλος εἰς αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἀποδίδει τὰ πονηρὰ δόγματα. Διότι, ἡ ἐμπισθὴς ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ἰδῇ κάτι τὸ μέγα καὶ γενναῖον, ἀλλὰ σὰν ἄλλος ἀφθαλμός, ὁ ὁποῖος βολώνεται ἀπὸ κάποια θρωμιά, χάνει

τὴν καθαρότητα τῆς ὁράσεως καὶ συνεπῶς ὑφίσταται τὴν χειρὸς τὴν τύφλωσιν. Ἄς καθαρίσωμεν λοιπόν, τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἅς τοὺς φωτίσωμεν μὲ τὸ φῶς τῆς γνώσεως, ἅς μὴ σπεύρωμεν ἐπάνω εἰς τὰ ἀγκάθια. Πόσον δὲ μεγάλο εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἀγκάθιων, γνωρίζετε, ἔστω καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν λέγωμεν. Διότι, ἄλλωστε, ἀκούσατε πολλές φορές τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ ὄνομα τῶν ἀγκάθιων ὀνομάζει τὴν ἀγωνιώδη μέρμην τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ πλοῦτου.

Καὶ δικαίως. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀγκάθια εἶναι ἀκαρπια, ἔτσι καὶ αὐτά. Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνα ξεσχίζουσι τοὺς ποὺ τὰ πιάνουσι, ἔτσι καὶ αὐτὰ τὰ πάθη. Καὶ ὅπως ἐκεῖνα καίγονται εὐκόλως καὶ καταστρέφονται μὲ τὴν φωτιά καὶ εἶναι μισητὰ εἰς τὸν γεωργόν, ἔτσι καὶ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Καὶ ὅπως μέσα εἰς τὰ ἀγκάθια κρύπτονται ἀργα θηρία καὶ φίδια καὶ σκορπιοί, ἔτσι καὶ εἰς τὴν ἀπάτην τοῦ πλοῦτου. Ἀλλ' ἅς ἐμπιστευθῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸ πῦρ τοῦ Πνεύματος διὰ νὰ ἐξολοθρευθῶμεν καὶ τὰ ἀγκάθια, διὰ νὰ ἀπομακρύνωμεν καὶ τὰ θηρία διὰ νὰ προσφέρωμεν τὸ ἔδαφος καθαρὸν εἰς τὸν γεωργόν καὶ μετὰ τὸ ἐπιμελὲς καὶ θάρισμα νὰ ποτίσωμεν τὸ ἔδαφος αὐτὸ μὲ τὰ πνευματικὰ νόματα. Ἄς φυτεύσωμεν τὴν κατακαρπὸν ἐλαίον, τὸ ἡμερωτάτον τοῦτο φυτὸν, τὸ ἀειθαλές, τὸ χρῆσιμον ποιοῦμενον διὰ νὰ φωτίζῃ τὸ θρεπτικόν, τὸ ὠφέλιμον διὰ τὴν ὑγίαν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔχει ἡ ἐλεημοσύνη σὰν ἄλλη σφραγίς, ἡ ὅποια περ φρουρεῖ καὶ ἀσφαλίζει αὐτὰ μαζὶ μὲ ἐκεῖνους ποὺ τὴν ἔχουσι ἀποκτήσει. Αὐτὸ τὸ φυτὸν οὔτε ὁ θάνατος τὸ ἡρπάζει, ἀλλὰ στέκει πάντοτε καὶ φωτίζει τὴν σκέψιν, τρέφει τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς καθιστᾷ μεγαλυτέραν τὴν δύναμιν. Ἄν κατέχωμεν αὐτὴν συνεχῶς θὰ δυναθῶμεν νὰ ἰδῶμεν μὲ παρρησίαν καὶ τὸν νυμφὸν Χριστόν καὶ νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸν νυμφῶνα, τὸν ὅπου ὅν εἶθε ὁλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν

37 Α' Κορινθ. 3, 2 καὶ 3.

χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ' (23)

(Ἰωάν. γ', 5)

Ἐπεκρίθη δ' ἡ πόσις Ἀμήν ἀμήν λέγων σοι Ἐάν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. 3, 5).

α * Τὰ μικρὰ παιδιά, τὰ ὅποια καθημερινῶς μεταβαίνουν εἰς τοὺς διδασκάλους, καὶ δέχονται τὰ μαθήματα καὶ ἀποδίδουν εἰς τὴν πρόοδον καὶ οὐδέποτε σταματοῦν αὐτὴν τὴν προσπάθειαν ἀποκτήσεως ὅσων τὸ δυνατόν περισσοτέρων γνώσεων, ὑπάρχουν μάλιστα καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας καὶ τὰς νύκτας προσθέτουν εἰς τὰς ἡμέρας καὶ ὅλα αὐτὰ ἀναγκάζονται ἀπὸ οὐδὲν νὰ τὰ κἀνουν χάριν φθαρτῶν καὶ προσκλήρων πραγμάτων. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἀπατοῦμεν ἀπὸ οὐδὲν τοὺς ὀριμους ἀνθρώπους, τόσοι πόνον, ὅσον ἀπαιτεῖτε οὕτως ἀπὸ τὰ παιδιά σας διότι οὐκ παρακαλοῦμεν νὰ προσέχετε

* Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ πιστεύῃ καὶ ὅχι ἀπ' αὐτὸν νὰ ἐρωτᾷ. Ὁ δὲν εἶναι ἀκαίριος ἐρώτησις: «Πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀναγεννᾷ τὸν βαπτιζόμενον μέσα εἰς τὸ νερό» Καὶ εἶναι ἀκαίριος ἡ ἐρώτησις αὕτη, διότι δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἀπάντησις ὅπως δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὸν τρόπον τῆς πραγματοποίησεως ποικίλων αἰσθητῶν φαινομένων. Τὸ γεγονός τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως δεχόμεθα καὶ πιστεύομεν ἀπλῶς, κατανοοῦμεν δὲ ὅταν βιώμεν αὐτὸ ὅπως οὐδὲν δύναται. ὅμως, δὲν γνωρίζομεν πῶς συντελεῖται τὸ μυστήριον τοῦτο. Εἰδὼ ἀπλῶς καὶ εὐσεβῶς ὀφειλόμεν νὰ πιστεύωμεν.

εἰς τὰ λεγόμενά μας δυο φορές τὴν ἑβδομάδα μόνον καὶ ὄχι καθημερινῶς. Καὶ κατ' αὐτὰς τὰς δύο ἡμέρας πᾶς ἀπασχολούμεν ἐλάχιστον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κάμωμεν ἐλαφρὸν τὸν κόπον σας. Δι' αὐτὸ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μὲ προσοχὴν παροισάζομεν ἐνωπιόν σας τὰ ἐκτιθέμενα εἰς τὰς Γραφάς, ὥστε νὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ λάβετε αὐτὰ μὲ εὐκολίαν καὶ νὰ ἐναποθέσετε εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς διανοίας σας. Καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τὰ συγκρατῆτε ὅλα εἰς τὴν μνήμην σας, ὥστε νὰ ἡμπορῆτε νὰ τὰ ἀπαγγέλλετε μὲ κάθε ἀκρίβειαν, ἐκτὸς ἐάν εἶναι κανεὶς πάρα πολὺ κομισμένος καὶ νωθρός καὶ ἀπροθυμότερος ἀπὸ μὲρὸ παιδί.

Ἄλλ' ὅς συνεχίσωμεν πάλιν τὰ κατὰ τὴν προηγουμένην συνάντησιν μας λεχθέντα καὶ ὅς ἴδωμεν κατὰ ποῖον τρόπον, ἐνῶ ὁ Νικόδημος ἐξέπεσε καὶ ὠδήγησε τὸ λεχθέν εἰς τὴν ψυχικὴν γέννησιν καὶ εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς γέροντα νὰ γεννηθῇ «ἐνωθεν», ὁ Χριστὸς ἀπεκάλυψε εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, κατὰ τρόπον περισσότερον σαφεῖ ὁποῖος παρούσῃς μὲν καὶ πάλιν δυσκολίαν εἰς τὸν ψυχικῶς ἐρωτῶντα, ἢ το ὅμως εἰς θέσιν νὰ ὑψώσῃ τὸν ἀκούοντα ἀπὸ τὴν ταπεινότητι. Τ, λοιπὸν τοῦ εἶπεν «Ἀληθῶς ἀληθῶς σοῦ λέγω, ὅτι ἐάν δὲν γεννηθῇ κανεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον δηλοῖ τοῦτο, εἶναι τὸ ἀκόλουθον: «Εἰς μεν θεωρεῖς τοῦτο ἀδύνατον, ἐγὼ, ὅμως, θεωρῶ τοῦτο τόσον πολὺ εὐκατορθώτον, ὅσον καὶ ἀναγκαῖον καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος σωτηρίας. Διότι τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἔκαμεν ὁ Θεὸς πάρα πολὺ εὐκόλα. Διότι ἡ μὲν γῆνι γέννησις, ἡ κατὰ σάρκα, γίνεται ἀπὸ τὸ χῶμα, δι' αὐτὸ καὶ ἀποκλείεται. αὐτὴ ἡ γέννησις ἀπὸ

1 Ἰωάν. 3, 5.

τὰ οὐράνια—διότι, τ. κοινὸν ὑπάρχει μεταξύ οὐρανοῦ καὶ γῆς: ἐκείνη δὲ πραγματοποιημένη τῇ βοηθείᾳ τοῦ Πνεύματος, ἀνοίγει εὐκόλα σὲ μᾶς τὰς ἀψίδας τοῦ οὐρανοῦ. Ἀκούσατε ὅσοι εἰσθε ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ φωτισμοῦ. Φρίξατε, στενάξατε διότι, εἶναι φοβερά ἡ ἀπειλή, φοβερά ἡ ἀπόφασις.

Δὲν εἶναι δυνατόν, λέγει, ὁ μὴ γεννηθεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Διότι φορεῖ τὸ ἐνδυμα τοῦ θανάτου, τὸ ἐνδυμα τῆς κατάρτας, τὸ ἐνδυμα τῆς φθορᾶς, δὲν ἔλαθεν ἀκόμη τὸ δεσποτικὸν γνῶρισμα, εἶναι ξένος καὶ ἐχθρός, δὲν ἔχει τὴν θασυλικὴν συμφωνίαν. Ἐάν, λέγε, δὲν γεννηθῇ κανεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὁ Νικόδημος καὶ πάλιν δὲν ἀντελήφθη. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε χειρότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπιστευώμεθα τὰ πνευματικὰ εἰς τοὺς λογισμοὺς μας. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ὅποιον δὲν ἀφησε καὶ αὐτὸν νὰ σκεφθῇ κάτι τὸ μέγα καὶ ὑψηλόν. Δι' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ὀνομαζόμεθα πιστοί, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ὕψος τῆς πίστεως ἀφοῦ ἀφίσωμεν τὴν γῆνιν ἀσθένειαν τῶν λογισμῶν καὶ διὰ νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ μας εἰς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν. Πρᾶγμα, τὸ ὅποιοι ἂν ἔπραττε καὶ ὁ Νικόδημος, δὲν θὰ τοῦ ἐφαίνετο ἀπραγματοποιήτον.

Τι, λοιπόν, εἶπεν ὁ Χριστός; Ἀφοῦ τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐννοίαν, τὴν γεῶδη καὶ εὐτελεῖ, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἀπεκάλυψε ὅτι δὲν τοῦ ὀμιλοῦσε περὶ αὐτῆς τῆς γεννήσεως, τοῦ εἶπε τὴν ἀνωτέρα φράσιν, ἥτοι ἐάν δὲν γεννηθῇ κανεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ δὲ τοῦ τὰ εἶπεν ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του νὰ τὸν προσελκύσῃ μὲ τὸν φόβον τῆς ἀπελθῆς πρὸς τὴν πίστιν καὶ διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον καὶ διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν σκέψιν του ἀπὸ

τὴν σαρκικὴν γέννησιν. Δι' ἄλλην γέννησιν ὁμιλῶ λέγει, Νικόδημε, διατί κατεβάξεις τὸν λόγον εἰς τὴν γῆν. Διὰ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως τὸ γεννητὸς αὐτό, ἢ γέννησις αὐτῆ εἶναι. ἀνωτέρα καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς φυσικῆς γεννήσεως δὲν ἔχει τ ποτε τὸ κοινὸν πρὸς ἑσᾶς. Διότι γέννησις θεοῦ λέγεται καὶ αὕτη ἀλλὰ μόνον κατ' ὄνομα συμφωνεῖ με ἐκείνην, ἐνῶ ἐ'ς τὴν πραγματικότητά διαφέρει τελείως αὐτῆς. Ἀπομάκρυνε τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν κοινὴν συνηθειᾶν. Ἄλλου εἶδους τοκετὸν εἰσάγω εἰς τὸν κοσμον. Θέλω κατ' ἄλλον τρόπον νὰ γεννῶνται οἱ ἄνθρωποι. Ὡς θὰ εἶναι φέρων ἑάνοι τρόπον δημιουργίας. Ἐπλάσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος. Δὲν ἔγειναι ὁ μὲν, χρῆσιμον τὸ πλάσμα, ἀλλὰ διεστράφη τὸ σκεῦος. Δὲν ἐπιθυμῶ, λοιπόν, πλεόν νὰ πλάσω ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος.

Ἐάν, δὲ κανεὶς ἐρωτήσῃ, πῶς ἔμπορε νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸ ὕδωρ ἡ θά ἐρωτήσῃ καὶ ἐγὼ, πῶς προήλθεν ἀπὸ τῆς γῆς. Διότι πῶς ὁ πηλὸς διεμορφάσθη εἰς δέκα φερα μέρη, πῶς συνεθῆ νὰ εἶναι ἡ μὲν θασικὴ ὕλη μορφοειδῆς—διότι, μόνον γῆ ὑπῆρχε—τὰ δὲ ἐξ αὐτῆς προελθόντα ποικίλα καὶ παντὸς εἶδους, Ἄπο τοῦ προήλθον τὰ ὀστά, τὰ νεῖρα, αἱ ἄρτηρια, οἱ φλέβες. Ἀπὸ τοῦ προήλθον οἱ λεπτοὶ μεμβράνες, τὰ ὁργανικὰ ἄγγε'α, οἱ χόνδροι, οἱ χιτῶνες², τὸ ἥπαρ ἢ σπλῆν καὶ καρδιά. Πῶς ἐσχηματώσθη τὸ δερμα, τὸ αἷμα, τὸ φλέγμα ἢ χολή. Πῶς πραγματοποιοῦνται αἱ τόσαι, πολλὰ καὶ ἐνέργεια. Πῶς προήλθον τὰ ποικίλα χρώματα, Διότι, αὐτὰ δὲν προέρχονται ἀπὸ τῆς γῆς οὔτε ἀπὸ τὸν πηλόν. Πῶς ἐλασάνε ἡ γῆ, δεχομένη τοὺς σπόρους ἢ δὲ σάρκα,

2. Περιβλήματα ὁργάνων τοῦ σώματος, ὧς ὁ ἀμφ θλιπτορ εἰς τῆς χιτῶν τῶν ὀφθαλμῶν κλπ.

καὶ δεχομένη ὁμοίως σπόρους, καταστρέφει αὐτοὺς καὶ τοὺς σπικίζει, Πῶς ἡ γῆ τρέφει τοὺς καρπούς, ποὺ σπείρονται εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς, ἡ δὲ σάρκα τρέφεται ἀπὸ αὐτοὺς δὲν τρέφει αὐτοὺς, Ὡς ἡ γῆ, ἡ ὅποια δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ τὸ μεταβάλλει εἰς οἶνον. Ἡ σάρκα, δὲ μὲν ἡ ὅποια δέχεται πολλὰς φορὰς οἶνον, τὸν μεταβάλλει εἰς ὕδωρ. Ἀπὸ τοῦ γίνεται φανερόν, ὅτι, διὰ αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ὅποια κατὰ τὰ λεχθέντα ἐνεργεῖ ἀντιθέτως πρὸς τὸ σῶμα.»

Μὲ τὴν λογικὴν μὲν δὲν ἔμπορὸν νὰ δώσω ἐξηγήσιν, μὲ τὴν πίστιν δὲ μόνον δεχομαι, αὐτὰ. Ἐάν, λοιπόν, αὐτὰ, ποὺ γίνονται καθημερινῶς καὶ ψηλαφῶνται, χρεῖα ζῶντα τῆς πίστεως, πολλὰ περισσότερον τὰ πνευματικώτερα καὶ μυστικώτερα ἀπὸ αὐτὰ. Διότι, ὅπως σῆς θῶς ἡ ἀφύχως νῆ, ἡ ἀκίνητος ἐνεδυναμώθη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τόσα θαύματα προήλθον ἐξ αὐτῆς, ἔτσι καὶ μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ ὕδωρ διὰ αὐτὰ τὰ παράδοξα καὶ ὑπερβαίνοντα κόθε λογικὴν πραγματοποιοῦνται.

Θ * Μὴ λογικόν, ἀπιστίης, ἐπειδὴ δὲν βλέπεις αὐτὰ. Διότι οὕτε τὴν ψυχὴν βλέπεις, ἐν τούτοις πιστεύεις, ὅτι, ἔχεις ψυχὴν καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτω, διαφορετὴν κἂν ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν τὸν ἀνῆλψε μὲ αὐτὸ τὸ παράδογμα, ἀλλὰ μὲ ἄλλο. Διότι ἡ ψυχὴ ἐν καὶ εἰ

* Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐξηγεῖ τὴν συμβολικὴν σημασίαν τῆς καταβύσεως καὶ ἀναστάσεως κατὰ τὸ Βαπτισμῶν. Καὶ λέγει, ὅτι, διὰ μὲν τῆς καταβύσεως τοῦ βαπτισμένου εἰς τὸ ὕδωρ εἰκονίζεται συμβολικῶς ἡ νέκρωσις καὶ ἡ παρὰ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀσάβουσεως ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ τοῦ νέου ἀνθρώπου.

Εἰς τὴν τριτὴν τέλος, παράγραφον ὁ ἐρὸς Πατὴρ συμβουλεύει τοὺς χριστιανούς νὰ ζοῦν ζωὴν ἀζῶν τῆς ἐν οὐρανῶς πατρὸς, ἀγαπῶντες καὶ καὶντοτρόπως περιβάλλοντες τοὺς πτωχοὺς.

ναί ασώματος. δὲν ἐχρησιμοποιήθη ὡς παράδειγμα δι' αὐτὸν ἀκριθῶς τὸν λόγον, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐκεῖνος ἀκῶμη ἐσκέπτετο ταπεινά. Τοῦ παρουσίασε δὲ ἄλλα παράδειγμα, τὸ ὅποιον οὐτε κάποιαν δμοιότητα ἔχει πρὸς τὴν παχύτητα τῶν ὕλικῶν σωμάτων, οὐτε ἀνυψώθη εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀσωμάτων. Πράγμα, ποῦ ἀκριθῶς εἶναι ἡ κίνησις τοῦ ἀνέμου. Καὶ ἤρχεσθε κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τὸ ὕδωρ, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπὸ τὰ λεπτότερα γήινα πράγματα, ὅπως οὐδέποτε ὅμως παχύτερον τοῦ ἀνέμου. Διότι ὅπως ἀκριθῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ὡς στοιχεῖον ὑπέκετο ἡ γῆ, τὸ πᾶν ὅμως συνετελέσθη ἀπὸ Αὐτὸν ποῦ ἐσχημάτιζε καὶ ἔδιδεν εἰς ὅλα μορφήν, ἔτσι καὶ τώρα ὑπόκειται μὲν ὡς στοιχεῖον τὸ ὕδωρ τὸ πᾶν ὅμως πραγματοποιεῖται μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ τότε μὲν «ὁ ἄνθρωπος ἐγενεν εἰς ψυχὴν ζώσαν»³, τώρα, ὅμως, «εἰς Πνεῦμα ζωοποιούν»⁴.

Εἶναι δὲ μεγάλη ἡ διαφορά τῶν δύο αὐτῶν. Διότι ἡ μὲν ψυχὴ δὲν παρέχει καὶ εἰς ἄλλον τὸ ζῆν, τὸ δὲ Πνεῦμα δὲν ζῇ καθ' ἑαυτὸ μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους παρέχει τοῦτο. Κατ' αὐτὸν λοιπόν, τὸν τρόπον οἱ Ἀποστόλοι, ἀνέστησαν καὶ νεκροί. Καὶ τότε μὲν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας, ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδημιουργήθη ἡ κτίσις, τώρα ὅμως, ἀντιθέτως διότι πρὸ τῆς πραγματοποίησεως τῆς κανῆς κτίσεως δημιουργεῖται ὁ νέος ἄνθρωπος. Καὶ γεννᾶται, λοιπόν, πρῶτος αὐτὸς καὶ κατόπιν μετασχηματίζεται ὁ κόσμος. Καὶ ὅπως ἀκριθῶς ὁλόκληρον τὸν ἐπλάσεν ἐξ ἀρχῆς ἔτσι καὶ τώρα ὁλόκληρον τὸν δημιουργεῖ. Καὶ τότε μὲν εἶπε «Ἄς κάμωμεν εἰς αὐτὸν ὁμοίον»⁵, τώρα,

3. Γεν. 2, 7.

4. Α' Κορ. 5, 43.

5. Γεν. 2, 10.

ὅμως, δὲν λέγει τίποτε τέτοιο. Διότι ἐκεῖνος, ποῦ ἔλαθε τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἄλλου ὁμοίου θὰ ἔχη ἀνάγκην. Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἀνέκει, εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ποῖαν ἀνάγκην, λοιπόν, ἔχει, συμμάχιας.

Τότε ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα Θεοῦ, τώρα τὸν ἤνωσε μὲ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν. Τότε διέταξε νὰ ἀρχώμεν τῶν ἰχθύων καὶ τῶν θηρίων, τώρα τὴν ἀρχὴν μας ἀνύψωσεν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Τότε μᾶς ἔδωκε νὰ ζῶμεν εἰς τὸν παράδεισον, τώρα, ὅμως, μᾶς ἀνοίξε τὸν οὐρανόν. Τότε ἐπλάσθη τὴν ἑκτην ἡμέραν, ἐπειδὴ ἔμελλε καὶ νὰ συμπληρωθῇ ἡ χρονικὴ περίοδος, τώρα δὲ ἡ νέα γέννησις πραγματοποιεῖται. τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, τότε ποῦ ἐδημιουργήθη καὶ τὸ φῶς. Εἶναι φανερόν ἀπ' ὅλα αὐτά, ὅτι τὰ τελούμενα ἦσαν πραγματοποιήσις ἄλλης ἀνωτέρας ζωῆς καὶ καταστάσεως πραγμάτων, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τέλος. Ἡ μὲν, λοιπόν, προηγουμένη πλάσις ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ γῆν ἢ πλάσις τοῦ Ἀδάμ καὶ ἀπὸ πλευρᾶν ἡ μετὰ ἀπὸ ἐκείνην ἡ πλάσις τῆς γυναίκος καὶ ἀπὸ σπέρμα ἡ μετ' αὐτήν, ἡ πλάσις τοῦ Ἀδελ, ἀλλ' ὅμως καίμην ἀπὸ αὐτὰς δὲν δυνάμεθα νὰ προσεγγίσωμεν, οὐτε νὰ παραστήσωμεν μὲ λόγον τὰ πραγματοποιηθέντα, μολοντί εἶναι πολὺ γήινα.

Πῶς, λοιπόν, θὰ συνηθώμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν νοητὴν γέννησιν, τὴν συντελουμένην διὰ τοῦ Βαπτίσματος, τὴν πολὺ ὑψηλότεραν τούτων καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζητοῦνται λογικαὶ ἐξηγήσεις τῆς θαυμαστῆς καὶ παραδοξοῦς αὐτῆς λαχείας, καθ' ὅσον καὶ οἱ ἄγγελοι παρευρίσκοντα, ἀπλῶς εἰς αὐτὴν τὴν γέννησιν. Ἀλλ' ὅμως, δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην διὰ τοῦ Βαπτίσματος πνευματικὴν γέννησιν. Διότι καὶ οἱ ἄγγελοι παρευρίσκονται, χωρὶς ὅμως, νὰ κάμνουν τίποτε, ἀπλῶς καὶ μόνον παρατηροῦν τὰ γινόμενα. Ὅ

Πατήρ και ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πραγματοποιεῖ τὰ πάντα. Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Θεοῦ. Διότι εἶναι περισσότερον ἀκριβὲς ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας παρατήρησιν. Διότι ἡ παρατήρησις πολλὰς φορὰς κάνει καὶ λάθος ἐκείνη δὲμος εἶναι ἀδύνατον νὰ κάνῃ λάθος. Ἄς ἔχωμεν, λοιπὸν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὴν. Διότι αὕτη, ἡ ὅποια ἐδῶσε ὑπαρξαι εἰς τὰ μὴ ὄντα, θὰ εἶναι ἀξιόπιστος, ὅταν ὁμιλῇ καὶ περὶ τῆς φύσεως αὐτῶν.

Τὸ λέγει, λοιπὸν ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ. Ὅτι τὸ τελομένηον εἶναι γέννησις. Ἐάν δὲ κάποιος σοῦ εἰπῇ: Πῶς - κλέσει τοῦ τό στόμα μέ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὅποια εἶναι μεγάλη καὶ σαφὴς ἀπὸδεξις. Ἐάν δὲ κάποιος ἐρωτήσῃ: «Διὰ τί, λοιπὸν ἔχει χρησιμοποιηθῇ τὸ ὕδωρ,» θὰ ἐρωτήσωμεν καὶ ἡμεῖς: «Διὰ τί, λοιπὸν, ἡ γῆ ἐχρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν διαπλασιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δὲ καὶ χωρὶς τὴν γῆν ἦτο δυνατόν νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἶναι εἰς ἄλλους φανερόν. Ἵπαστε, λοιπὸν, μὴ περιεργάζεσθαι, ὅτι δὲ ἦτο ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος ἡ χρῆσις τοῦ ὕδατος θὰ μάθῃς ἐκ τῶν ἐξῆς. Ὅταν κάποτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καθῆλθε πρὸ τῆς δ' ὕδατος βαπτίσσεως, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος δὲν ἔμεινε μέχρις ἐκεῖνο, ἀλλ' ἀναγνωρίζων καὶ τὴν εἰς τὸ ὕδωρ βάπτισιν ὡς ἀναγκαῖαν καὶ ἔχον περὶ τὴν κύτταξιν τι εἶπε: «Μήπως δύναται τις νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ὕδωρ ὥστε νὰ μὴ βαπτισθῶν οὗτοι οἵτινες ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καθὼς καὶ ἡμεῖς,»⁷ Ποῖα, λοιπὸν εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς χρησιμοπορήσεως τοῦ ὕδατος. Καὶ περὶ αὐτῆς, λοιπὸν, τώρα τῆς ἀνάγκης θὰ ὁμιλήσω καὶ θὰ σὰς ἀποκαλύψω τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον.

⁵ Πράξ. 10, 47

Διότι, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἀπόρητοι λόγοι τῆς καθ' ἐρώσεως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐγὼ θα σὰς ὁμιλήσω δ' εἶνα ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶν. Ποῖος, λοιπὸν, εἶναι αὐτός Θεὸς σύμφωτα τελούντα, εἰς αὐτὸ, τάφος καὶ νέκρωσις καὶ ἀνάστασις καὶ ζωὴ καὶ ὅλα αὐτὰ γίνονται, μαζὶ. Διότι, σὰν σὲ κάποιον τάφου, μόνον θυθίζομεν εἰς τὸ νερὸ τὰ κεφάλια μας, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος θάπτεται καὶ κρύπτεται, ὁλόκληρος μὴ γὰρ πάντα ἔπειτα πάλιν, μόνον ἡμεῖς τὰ ἀνορθώνωμεν. Ἀνέρχεται ὁ νέος ἄνθρωπος. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι εὐκόλον εἰς ἡμᾶς νὰ θυθίσωμεν εἰς τὸ νερὸ τὰ κεφάλια μας καὶ νὰ τὰ ἀνορθώσωμεν πάλιν, καθ' ὅμοιον τρόπον εἶναι εὐκόλον εἰς τὸν Θεόν νὰ θάψῃ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὸν νέον. Αὐτὸ δὲ γίνεται, τρεῖς φορὰς, δ' ἂν μάθῃς ὅτι, ὅλα αὐτὰ τὰ καταρθώνει δύναμις Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅτι, αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὴν εἰκασία, ἀκούσε τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει: «Συνετέφημεν μαζὶ με αὐτὸν διὰ τοῦ βαπτισματος εἰς τὸν θάνατον»⁸ καὶ πάλιν: «Ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη»⁹ καὶ πάλιν: «Σύμφωτο ἐγίναμε κατὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ θανάτου αὐτοῦ»¹⁰.

Δὲν λέγεται, δὲ μόνον τὸ Βάπτισμα Σταυρός, ἀλλὰ καὶ ὁ Σταυρὸς Βάπτισμα. Διότι, τὸ «Βάπτισμα», τὸ ὁποῖον ἐγὼ βαπτίζομαι, λέγει, θὰ βαπτισθῇτε»¹¹ καὶ πάλιν: «Βάπτισμα ἔχω νὰ βαπτίσω, τὸ ὁποῖον σεῖς δὲν γνωρίζετε»¹². Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἡμεῖς εὐκόλα θυθίζομεν καὶ ἀνορθώνωμεν τὰ κεφάλια μας ἀπὸ τοῦ νεροῦ ὅταν βαπτίζωμεθα κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ αὐτός

⁷ Ρωμ. 6, 4.

⁸ Ρωμ. 6, 5.

⁹ Ρωμ. 6, 5.

¹⁰ Μάρκ. 10, 39 καὶ Ματθ. 20, 22.

¹¹ Λουκ. 12, 50.

εύκολα ἀφοῦ, ὅταν τὸ ἠθέλησεν, ἀπέθανεν, ἀνέστη, μάλ-
λοι θμως καὶ πολὺ περισσότερον εύκολα ἂν καὶ ὁ κά-
πο οὐ ἀγνωστοί εἰς ἡμᾶς λόγον, ὁ ὁποῖος κατ' οἰκονο-
μίαν Θεοῦ ἔπρεπε νὰ πραγματοποιηθῇ, ἀνέμενε πρὸς
τοῦτο τὰς τρεῖς ἡμέρας.

γ Ἀφοῦ, λοιπόν, κατηξιώθημεν τόσοις ὕψελων μυστηρίων ὥς ἐπιδειξώμεν θλον ἄξιον τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, ὥς ἐπιδειξώμεν πολυτελεῖαν ἀρίστην. Ὅσοι δὲ δὲν ἤξωθητε ἀκόμη αὐτῶν τῶν μυστηρίων πρέπει νὰ πρῶτα περὶ τὰ πάντα, ὥστε νὰ καταξιώθητε διὰ νὰ γινώμεν ἄλλο. ἕνα σῶμα, ὁ ὁ ἄν εἰμεθα ἄλλο. ἀδελφοί. Διότι ὅσον θὰ εἰμεθα ὡς πρὸς αὐτὸ χωρισμένοι, εἴτε πατέρας εἶναι αὐτὸς πρὸς τοὺς ὁποῖον διαφερόμεν, εἴτε ἀδελφός, εἴτε ὁποιοσδήποτε ἄλλος συγγενής, δὲν εἶναι. ἀκόμη γνήσιος καὶ ἀληθινός συγγενής. Ἐφ' ὅσον εὐρσκατα, μακρὰν τῆς ἀνωθεν συγγενείας. Διότι ποῖον τὸ θῆλος ὅτι ἔχομεν τὴν αὐτὴν χοῦκὴν καταγωγὴν, ὅταν δὲν ἔχωμεν τὴν αὐτὴν πνευματικὴν καταγωγὴν καὶ συνεπὶς δὲν εἰμεθα πνευματικῶς ἠνωμένοι; Ποῖον δὲ τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν στενὴν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν συγγένειαν, ὅταν εἰμεθα ἕτεροι εἰς τὸν οὐρανόν, Διότι ὁ κατηχομενός εἶναι ἕτερος πρὸς τὸν πιστόν. Διότι δὲν ἔχει τὴν ἰδίαν κεφαλὴν, δὲν ἔχει τὸν ἴδιον Πατέρα, δὲν ἔχει τὴν ἰδίαν Πόλιν, οὐτε τὴν αὐτὴν Τροφὴν, τὸ Ἐνδυμα τὴν Τράπεζαν, τὴν Οἰκίαν, ἀλλὰ τὰ ἔχει ὅλα διαφορετικὰ.

Ὅλα δι' αὐτὸν εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν, τὰ πάντα δ' ἐκεῖνον εὐρίσκοντα. εἰς τὸν οὐρανόν Βασιλεὺς τοῦ πιστοῦ εἶναι ὁ Χριστός, τοῦ κατηχομένου ἡ ἀμαρτία καὶ ὁ βιασμός. Τροφὴ δὲ τὸν πρῶτον εἶναι ὁ Χριστός, διὰ τὸν δεύτερον ἡ ὕλη, ἡ ὁποία σήπεται καὶ καταστρέφεται. Καὶ τὸ ἔνδυμα μὲν τοῦ ἑνός εἶναι τὰ ἔργα τῶν σκωλήκων, τοῦ δὲ ἄλλου ὁ Δεσπότης τῶν ἀγγέλων Πόλις τοῦ ἑνός ὁ οὐρανός, τοῦ ἄλλου ἡ γῆ. Ὅταν, λοιπόν, δὲν ἔχωμεν τίποτε κοινόν, εἰς τί θὰ κοινωνήσωμεν,

Πες μου. Ἀλλὰ τοὺς αὐτοὺς πόρους ἐλάσαμε καὶ ἀπὸ μιαν κοιλίαν προήλασαμε, Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ὁδηγεῖ καθόλου εἰς τὴν ἀκρῶσετάτην συγγένειαν. Ἄς φροντισώμεν, λοιπόν, νὰ γινώμεν πολῖται τῆς ἀνω Πόλεως. Μεχρι ποτε θὰ παραινώμεν ἐξῆριστοι, μακρὰν τῆς ἀρχαίας μας πατρίδος, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν. Διότι δὲν κινδυνεύουν τὰ μ' κρὰ καὶ ἀσκήματα πράγματα.

Ἀλλ' ἐάν, ὁ μὴ γένοιτο, συμβῇ νὰ ἐλθῇ ἀπροσδόκητα ὁ θάνατος καὶ νὰ μᾶς πάρῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον, ἐνῶ ἀκόμη εἰμεθα ἀμήνητοι, ἔστω καὶ ἐν ἔχωμεν ἀναρίθμητα ἀγαθὰ, τίποτε ἄλλο δὲν μᾶς περιμένει, τότε παρὰ τιμωρίαν¹² καὶ σκουλήκ. βιηλητηριῶδες καὶ πύρ ἀσθεστον καὶ δεσφὰ ἄλυτα. Ἀλλ' εἴθε νὰ μὴ συμβῇ ποτὲ νὰ δοκιμάσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἀκουόντας ἐκεῖνην τὴν φοβεράν κόλασιν. Αὐτὸ δὲ θὰ γινῇ ἂν εἰς τὸν θεμέλιον λίθον τὸν σταθερόν καὶ ἀμετακίνητον, οἱ κοδομήσωμεν χρυσόν καὶ ἀργυρόν καὶ τιμίους λίθους, ἀφοῦ καταξιώθωμεν τῶν ἀγίων μυστηρίων. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δυνηθῶμεν ὅταν ἀπελθώμεν ἐκεῖ, νὰ φανώμεν πλοῦσοι, ὅταν δὲν ἀφῶσωμεν ἐδῶ χρήματα, ἀλλὰ τὰ μεταφέρωμεν εἰς τοὺς ἀσφαλεῖς ἐκείνους θησαυρούς μὲ τὰ χεῖρα τῶν πτωχῶν. Ὅταν τὰ δανείσωμεν εἰς τὸν Χριστόν.

Πολλὰ δεόμεν ἐκεῖ, ὅχι θεοῦ χρήματα, ἀλλὰ

12. Αποθνήσκοντες δι' αὐτῆς τὴν λέξιν ἐγένετο ἡ ὁποία ἦτο ἀρχικῶς περιοχὴ Ν. Α. τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ελέγετο καὶ κοιλίαν θρήνου, ἀπὸ τὸν θρήνον τῶν μακρῶν παθῶν τὰ ὅποια ἐθεωροῦντο εἰς τὸν Μολόχ (πρβλ. Γ' Βασ. 17: 7 κ.α.). Απὸ τότε ἡ κοιλία ἀπέκτησε ἀπαύσιαν μνήμην καὶ θεωρεῖτο ὡς εἰκόνα τοῦ Ἐβραϊκοῦ "Αβου. Μὲ αὐτὴν τὴν συμβολικὴν ἔννοιαν τὴν χρῆται μοποιεῖ ἐδῶ καὶ αὐτὴν τὰς ἄλλας ἐν συνεχείᾳ λέξεις ὁ ἐρὸς Χρυσόστομος. Θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν μετὰ θάνατον φρικτὴν ζωὴν τοῦ ἀσεβοῦς, τοῦ μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὐρισκομένου ἀνθρώπου.

ἀμαρτήματα. Ἄς δανεισώμεν, λοιπόν, εἰς αὐτοὺς χοήματα διὰ νὰ λάβωμεν συγχώρησιν ἀμαρτημάτων. Διότι αὐτὸς εἶναι ποῦ δικάζει. Ἄς μὴ ἀδιαφορήσωμεν δι' αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐδῶ πεινᾷ διὰ νὰ μᾶς διαβρέψῃ ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ἐδῶ, ὅς τὸν ἐνδύσωμεν διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ καὶ ἑκεῖνος ἐκεῖ γυμνοὺς τῆς ἰδικῆς του ἀσφαλείας. Ἐάν τὸν ποτίσωμεν ἐδῶ δὲν θὰ εἴπωμεν, ὅπως ὁ πλοῦτος «Στέλλε τὸν λαζάρου, διὰ νὰ σταλάξῃ μετὰ τοῦ ἀκροῦ τοῦ δακτύλου του εἰς τὴν γλῶσσάν μου, ἥ ὅποια κατακαίεται»¹³. Ἐάν ἐδῶ τὸν δεχθῶμεν εἰς τὰς οἰκίας μας, ἐκεῖ θὰ προετοιμάσῃ πρὸς χάριν μας πολλὰς κατόκλας¹⁴. Ἐάν τὸν ἐπισκεφθῶμεν εὐρισκόμενοι εἰς τὴν φυλακὴν, θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεσμά. Ἐάν, ξένον ἐδῶ, τὸν περ θαλίωμεν δὲν θὰ ἀδιαφορήσῃ δι' ἡμᾶς, τοὺς ξένους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλὰ θὰ μᾶς κόμῃ μετόχους τῆς αἰῶν. Πολέως. Ἐάν ἀσθενῇ ἐδῶ, τὸν ἐπισκεφθῶμεν, γρήγορα θὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰς ἀσθενείας μας. Διότι, ὡς λαὸι θάνατοι μεγάλα καὶ δίδοντες μικρά, ὅς δώσωμεν τοῦ λόχου τὸν τὰ μικρά, διὰ νὰ ἐμπορευθῶμεν τὰ μεγάλα. Ὅσον ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς ὅς σπεύρωμεν, δὲν νὰ θείσωμεν. Ὅταν ἔλθῃ ὁ χειμὼν, ὅταν ἡ θάλασσα δὲν ἀπλᾶται πλέον, δὲν εἴμεθα κυριοὶ τοῦ ἐμπορεύματος.

Πότε, ὅμως, θὰ ἔλθῃ ὁ χειμὼν; Ὅταν φθάσῃ ἐκείνη ἡ ἡμέρα, ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανής. Διότι τότε δὲν ἡμπορούμε πλέον νὰ πλεῖσσωμεν αὐτὴν τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην καὶ εὐρυχωρὰν. Διότι πρὸς αὐτὴν ὁμοῦ ἔξει ἡ παροῦσα ζωὴ. Ἰώρα εἶναι ὁ καιρὸς τῆς σποράς, τότε τῆς συγκομιδῆς καὶ τοῦ κέρθους. Ἐάν κάπως κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σποράς δὲν ρίψῃ τοὺς σπόρους ἀλλὰ

κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ, θὰ κοπίασῃ ἄδικα καὶ θὰ γελοιοποιηθῇ. Ἐάν δὲ ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι καιρὸς σποράς, δὲν πρέπει νὰ συλλέγωμεν, ἀλλὰ νὰ σκορπίζωμεν, διότι ἀκριβῶς ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι κατάλληλος πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ἄς σκορπίσωμεν, λοιπόν, διὰ νὰ θερίσωμεν. Δὲν πρέπει νὰ θελήσωμεν νὰ συγκεντρώσωμεν τώρα, διὰ νὰ μὴ χάσωμεν τὸν καρπὸν. Διότι, καθὼς εἶπα, αὐτὸς ὁ καιρὸς μᾶς καλεῖ νὰ σπεύρωμεν, νὰ δαπανήσωμεν, νὰ ἐξοδεύσωμεν, δὲν μᾶς καλεῖ νὰ συγκεντρώνωμεν καὶ ἀποθηκεύωμεν. Ἄς μὴ προδώσωμεν τὴν εὐκαιρίαν, ἀλλ' ὅς σπεύρωμεν μετὰ ἀφθονίας καὶ ὅς μὴ λυπηθούμε τιποτε ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μας. Διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν πλούσια, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὅπου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

13. Λουκ. 16, 24.

14. Πρβλ. ὡς 14, 2.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΣ (26)

(Ιωάν γ 6-1)

«Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς
σάρξ ἐστὶ καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ
τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστι» (Ἰωάν 3,6).

α *. Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μᾶς ἤξιωσε νὰ γνωρίσωμε μεγάλα μυστήρια, μεγάλα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἀξιζομε, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε Αὐτὸς νὰ μᾶς τὰ δώσῃ Διότι ὅν ὑπολογίσῃ κανεὶς τὴν ἰδικὴν μᾶς ἀξίαν ὅχι μόνον δὲν ἀξιζομεν τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' εἰμασταν ὑπευθυνοὶ καὶ κολάσεως καὶ τιμωρίας. Ἐπειδὴ ὅμως, δὲν ἔδωκε σημασίαν εἰς αὐτό, ὅχι μόνον μᾶς ἀπήλλαξε τῆς κολάσεως, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐχάρισε καὶ ζωὴν πολὺ λαμπροτέραν τῆς προηγουμένης μᾶς εἰσηγαγεν εἰς ἄλλον κόσμον, ἐδημιούργησεν ἄλλην κτίσιν. «Ὡστε καθένας, ποὺ εἶναι ἐνωμένός μὲ τὸν Χριστόν, εἶναι νέον δημιουργημα», λέγει. Ποῖα νέα κτίσις; Ἀκουσε αὐτόν, ποὺ λέγει. «Ἐάν κανεὶς δὲν γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνευ-

* Εἰς τὴν παρῶσαι ὁμιλίαν καὶ εἰς τὴν πρώτην παράγραφον ἀναπτύσσονται αἱ ἐξῆς βασικαὶ σκέψεις. Ὁ ἀναγεννηθεὶς ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄνθρωπος εἶναι καὶ λέγεται πνευματικὸς ἄνθρωπος. Ἡ μυστικὴ αὐτῆ πνευματικὴ γέννησις δὲν σημαίνει τὴν πρόσληψιν τῆς οὐσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ τὴν πρόσληψιν τῶν προσόντων καὶ χαρισμάτων Αὐτοῦ. Ἀκολουθῶς, ἐρμηνεύεται ἡ φράσις ἐκ πνεύματος ὅπου θελεῖ, πνεῦν, ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνεμος φέρεται ἐκ φυσικῶς παντοῦ χωρὶς νὰ ἔμπορῇ κανεὶς νὰ σταματήσῃ τὴν κίνησιν αὐτοῦ.

1. Β Κορινθ 5, 17

ματος, δὲν δύναται νὰ ἐκέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»² Ἐδεχθήμεν ὡς ἀληθινόν ἕνα παράδεισον καὶ δὲν ἐφάνημεν ἄλλοι τῆς ζωῆς του καὶ μᾶς ἀνυψώσε εἰς τοὺς οὐρανούς. Εἰς τὰ πρῶτα δὲν παρεμείναμε πιστοὶ καὶ μᾶς ἔδωκε μεγαλύτερα Δὲν ἠμπορέσαμε νὰ ἀντισταθοῦμε εἰς τὸν καρπὸν ἐνὸς δένδρου καὶ μᾶς ἔδωκε τὴν ἀνω ἀπόλαυσιν. Εἰς τὸν παράδεισον εὐρισκόμενοι, δὲν ἔδεξαμεν καμμίαν ἐγκατέστησιν καὶ μᾶς ἀνοίξε τοὺς οὐρανούς.

Διὰ καὶ οὐλογημένα ἔλεγεν ὁ Παῦλος. «Ἦ θάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ»³. Ὅχι πλέον μήτερα ὅχι πόνοι, ὅχι ὕπνοι καὶ συνουσίαι καὶ περιπλοκαὶ σωμάτων. Ἄνω, λοιπόν, ὁφείνεται ἡ ἰδικὴ σας φύσις, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦ ὕδατος. Ἐχε, δὲ χρησιμοποιεθῇ τὸ ὕδωρ τὸ ὅποιον γίνεται τοκετός εἰς τὸ γεννώμενον Διότι ἐκεῖνο, ἀκριβῶς, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ μήτρα διὰ τὸ ἐμβρυον, αὐτὸ εἶναι διὰ τὸν πιστόν τὸ ὕδωρ. Διότι εἰς τὸ ὕδωρ πλάθεται καὶ μορφώνεται. Τὸ μὲν, λοιπόν, πρῶτον ἔλεγεντο. «Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζωσάν»⁴ ἀπὸ τότε, ὅμως, ποὺ ἐπέρασε τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου ὁ Δεσπότης Χριστός, τὸ νερὸ δὲν ἀναδίδει πλέον ἐρπετὰ ἐμψυχα. ἀλλὰ ψυχὰς λογικὰς καὶ πνευματοφόρους. Καὶ αὐτό, ποὺ ἔχε λεχθῇ περὶ τοῦ ἡλίου ὅτι «ὡς νεφέλης ἐξερχόμενος ἀπὸ τὸν νεφέλιν του θάλαμον»⁵ τοῦτο εἶναι τώρα καιρὸς νὰ εἰπωμεν μᾶλλον διὰ τοὺς πιστοὺς. Διότι καθιστᾷ τὰς ἀκτῖνας τοῦ λαμπροτέρας τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς τὴν γυναικειαν μήτραν ἀσμορφούμενον ἐμβρυον χρειάζεται.

2. Ιωάν 3, 5

3. Ρωμ 16, 33.

4. Γεν 1, 20.

5. Ψαλμ 18, 6.

χρόνον, εις τὸ ὕψος, ὅμως, δὲν συμβαίνει τοῦτο, ἀλλ' ὅλα γίνονται ἀστραπαῖα.

Εκεῖ, λοιπόν, ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι, θνητὴ καὶ προέρχεται ἀπὸ σαρκτικὴν φθοράν, ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ τὸ γεννώμενον — αὐτὴ εἶναι ἡ φύσις τῶν ὁλικῶν σωμάτων, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου τελειοποιεῖται — μὲ τὰ πνευματικὰ ὅμως, δὲν γίνεται αὐτό. Διὰ τί, λοιπόν; Διότι τὰ γινόμενα κατασκευάζονται, ἐξ ἀρχῆς τέλεια. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Νικόδημος, ὅταν ἤκουεν αὐτά, ἐταράσσεται συνεχῶς, πρόσειε, μὲ ποῖον τρόπον τοῦ ἀποκαλύπτει σιγά - σιγά τὸ ἀπόρρητον αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου καὶ καθιστᾷ εἰς αὐτὸν σαφές ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προηγουμένως ἦτο ἀσαφές, μὲ τὸ νὰ τοῦ λεγῇ, ὅτι «τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκος εἶναι σὰρξ, τὸ δὲ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι πνεῦμα»⁶. Τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ ὅλα τὰ αἰσθητὰ καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ περιεργασθῇ μὲ αὐτὰ τὰ μάτια τὴν μυσταγωγίαν. Τοῦ λέγει, δὲν ὁμολοῦμε διὰ τὴν ὁλικὴν σάρκα, ἀλλὰ διὰ τὸ αὐτὸν Πνεῦμα, Νικόδημε. Μὲ τὸν λόγον αὐτὸν τὸν παρεκίνησε κατ' ἀρχὴν πρὸς τὰ δύναι. Πά μὴ ἐπιζητῇς, λοιπόν, τίποτε ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ — διότι, τὸ Πνεῦμα δὲν ἔμπορεῖ νὰ φανῇ μὲ αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ μάτια — οὔτε νὰ νομίσῃς ὅτι τὸ Πνεῦμα γεννᾷ σάρκα.

Πῶς, λοιπόν, ἵσως ἐρωτήσῃ κανεὶς, ἐτέχθη ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου, ὅχι μόνον ἀπὸ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σαρκος. Δι' αὐτό, ἀκριβῶς, καὶ ἔλεγεν ὁ Παῦλος, δηλῶν τοῦτο τὰ ἑξῆς. «Ἐγενήθη ἐκ γυναικὸς καὶ ὑπετάγη εἰς τὸν νόμον»⁷. Διότι, τὸ μὲν Πνεῦμα διέτλασεν Αὐτὸν τοιοῦτοτρόπως, ἀλλ' ἔχει ἐκ τοῦ μηδενός — διότι εἰς τί ἐχρειάζετο ἡ μήτρα, — ἀλλ' ἀπὸ τὴν παρθενικὴν σάρκα, τὸ «πῶς», ὅμως, συνέβη τοῦτο δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ

⁶ Ἰωάν. 3, 6.

⁷ Γαλ. 4, 4.

ἐρμηνεύσω. Αὐτὸ δὲ ἔγινε διὰ τὴν μὴ νομίση κανεὶς τὸ γεννώμενον ξένον τῆς ἰδικῆς μας φύσεως. Διότι, ἐάν παρὰ ταῦτα, ὑπάρχουν μερικοί, οἱ ὅποιοι ἀμφωσθητοῦν τῇ τοιαύτῃ γέννησιν, ἐάν δὲν ἤρχετο καθόλου εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν παρθενικὴν σάρκα, εἰς ποῖαν ἀσέβειαν δὲν θὰ ἐξέπεφταν αὐτοί, «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι πνεῦμα». Βλέπεις τὴν ἀξίαν τοῦ Πνεύματος, διότι, ἐμφανίζεται νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐλέγε, λοιπόν, προηγουμένως ὅτι «ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγενήθησαν»⁸, ἐδῶ δὲ μᾶς λέγει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τοὺς γεννᾷ.

«Τὸ γεγεννημένον, λέγει, ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι πνεῦμα». Αὐτὸ δὲ, ποῦ λέγει, σημαίνει τὸ ἑξῆς: «Αὐτός, ποῦ ἔχει γεννηθῇ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, εἶναι πνευματικός». Ἐδῶ δὲ γέννησιν δὲν λέγει τὴν κατ' οὐσίαν γέννησιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ χάριν καὶ τιμὴν. Ἐάν, λοιπόν, καὶ ὁ Υἱὸς ἔχει γεννηθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, τί περισσότερον θὰ ἔχη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔχουν γεννηθῇ τοιοῦτοτρόπως. Κατὰ ποῖον δὲ τρόπον εἶναι Μονογενής, Διότι καὶ ἐγὼ ἐκ Θεοῦ ἔχω γεννηθῇ, ἀλλ' ἔχει ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Ἑόν, λοιπόν, οὔτε Αὐτός ἐγενήθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, εἰς τί διαφέρει ἀπὸ μᾶς ὡς πρὸς αὐτό, θὰ εὐρεθῇ ἐπομένως ἔτσι κατώτερος καὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. Διότι, ἡ αὐτοῦ τοῦ εἶδους γέννησις πραγματοποιεῖται μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Συνεπῶς, δ' ἂν νὰ παραμένῃ ὁ Υἱὸς, χρειάζεται τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ σὲ τί διαφέρουν αὐτὰ ἀπὸ τὰ Ἰουδαϊκὰ δόγματα.

Μόλις, λοιπόν, εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι αὐτός, ποῦ ἔχει γεννηθῇ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, εἶναι πνεῦμα, ἐπειδὴ τὸν εἶδε πάλιν νὰ βορυσθῇται, καταφεύγει σὲ παρόδειγμα ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν πραγματικότητά. Διότι, λέγει «Μὴ ἀπο-

⁸ Ἰωάν. 1, 13.

ρήσης ἐπεὶ δὴ σοὺ εἶπα. Πρέπει νὰ γεννηθῇτε ἀνωθεν. Ὁ ἀνεμος, ὅπου θέλει, πνέει.⁹ Διότι, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ «Μὴ ἀπορήσης» ἐφάνερωσε τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς τοῦ καὶ τὸν ὡδήγησεν εἰς τὸ λεπτότερον ἀπὸ τὰ ὀλικά σώματα. Διότι ἀπὸ μὲν τὰ σαρκικά τὸν ἀπεμάκρυνε, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι, πνεῦμα», ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν ἐγνώριζε τί ἀκριβῶς ἦταν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγε. «τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι πνεῦμα». Δι' αὐτὸ ἔπειτα τὸν μετέφερεν εἰς ὅλην εἰκόνα. Καὶ δὲν τὸν ὡδήγησεν οὔτε εἰς τὴν παχύτητα τῶν ὀλικῶν σωμάτων, οὔτε τοῦ φύλῃσεν ἀποκλειστικά καὶ καθαρὰ περὶ τῶν ἀσωμάτων. Διότι οὔτε ἀλλοῶστε θὰ ἤμπορούσε ἐκεῖνος νὰ ἐννοήσῃ κάτι τέτοιο. Εὐρῆκε, λοιπὸν, κάτι ἐνδιάμεσον μεταξύ σώματος καὶ ἀσωματος. τὴν φορὰν τοῦ ἀνέμου καὶ τὸν ὡδήγησεν ἐκεῖ. Διότι περὶ αὐτοῦ λέγει, ὅτι «τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις ἀλλὰ δὲν ξεύρεις ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πηγαίνει».¹⁰

Ἐὰν δὲ λέγῃ «Ὅπου θέλει πνέει» δὲν τὸ λέγει ἐπειδὴ ὁ ἀνεμος ἔχει κάποαν προαίρεσιν, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ θέλει νὰ φανερώσῃ τὴν ἐκ φύσεως ἀνεμπόδιστον καὶ μὲ ἐξουσίαν γινομένην φορὰν αὐτοῦ. Ὅτι, γνωρίζει, ἡ Ἀγία Γραφή νὰ ὁμιλῇ τοιοῦτοτρόπως καὶ περὶ τῶν αἰψόχων, ὅπως, ὅταν λέγῃ «Ἐπειδὴ ἡ κτίσις ὑπετάχθη εἰς τὴν ματαιωτήτα, ὅχι ἐκουσίως».¹¹ Ἡ φράσις, λοιπὸν, «ὅπου θέλει, πνέει» φανερώνει τὸ ἀκατάσχετον καὶ ὅτι διαχέεται παντοῦ καὶ ὅτι δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ κινήται πρὸς οἰανδήποτε κατεύθυνσιν, ἀλλὰ διασκορπίζεται μὲ μεγάλην ἐξουσίαν καὶ δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ παρεμποδίσῃ καὶ ἀνατρέψῃ τὸ ρεῖμα τοῦ

9 ὡάν. 3, 7
10 Ἰωάν. 3, 8
11 Ρωμ. 8, 20.

Θ *· «Καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις», δηλαδὴ, τὸν πᾶσαν τὸν θόρυβον. «Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πηγαίνει. Τοιοῦτοτρόπως εἶναι ὁ καθένας που ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πνεύματος».² Εἰδὼ εὕρισκεται ὁλόκληρον τὸ συμπέρασμα. Διότι, ἐάν, λέγει, αὐτὸ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀντιλαμβάνεσθαι μὲ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν ἀφὴν δὲν γνωρίζεις ἀπὸ ποῦ ὁρμητικὰ ἔρχεται καὶ ποῦ πορεύεται, πῶς περιεργάζεσαι τὴν ἀπὸ τὸ θεῖον Πνεῦμα προερχομένην ἐνέργειαν, ὅπου δὲν γνωρίζεις τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνέμου, μολοντός. ἀκούς ἤχον, ἢ φράσις λοιπὸν, «ὅπου θέλει πνέει». Ἐλεγχθὲ καὶ πρὸς παράστασιν τῆς ἐξουσίας τοῦ Παρακλήτου. Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει, σημαίνει τὸ ἀκάλουθον. Ἐάν, λοιπὸν, αὐτὸ δὲν συγκρατεῖ κανεὶς, ἀλλὰ πηγαίνει ὅπου θέλει, πολὺ περισσότεροι δὲν θὰ ἤμπαρῶσιν τῆς φύσεως νόμοι, τῆς σωματικῆς γεννήσεως ὅροι, ὅτιδήποτε ἀπὸ αὐτά, νὰ συγκρατήσουν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅτι δὲ περ τοῦ ἀνέμου ἔχει λεχθῇ τὸ «τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις» γινεταί, φανερόν ἐστὶ ἐκεῖ. Διότι δὲν θὰ εἴλεγε «τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις», ἐάν συνωμολοῦσε μὲ

* Ὁ πρὸς Χρυσόστομος διακρινεῖ. εἰδὼ τὴν πολλὴν διαβολὴν ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὲ πρέπει νὰ ἀπορῇ πῶς ὅ μὴ ἀναγεννηθῇς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Κατ' ἀνάλογον συμπέει καὶ μὲ τὸν ἀνεμον καὶ ὅμως δὲν ἀπορεῖ κανεὶς πῶς δὲν γνωρίζει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πηγαίνει μολοντός. βεβαίως ἀκούει τὸν ἤχον τοῦ αὐτοῦ ἡθέλησε νὰ δεῖξῃ ὅτι πρὸς εἰς τὸν Νικητόμαν λέγων «τὴν φωνὴν αὐτοῦ τὸν ἀνέμον» ἀκούεις, ὅτι ἀκολούθως ἀναφέρει παλαιὰ θαύματα τὰ ὅποια εἶχαν ὁμοίτητα πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνανέωσιν καὶ τὰ ὅποια ὁ Νικητὴς ἀφελεν. ὡς διδάσκαλος τοῦ ὁρατοῦ νὰ γνωρίζῃ, ὅπως φερεῖται, εἶναι ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ προερχομένη Εὐα ή ἐκ γυναικῶν αὐτοῦ ῶν γεννητός ὡς ἡ τῆς Σάρρας καὶ.

12 ὡάν. 3, 8

ἀπιστον καὶ μὴ γνωρίζοντα τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅπως, λοιπόν, ἀκριβῶς ὁ ἀνεμος δὲν φαίνεται, παρ' ὅλοι φυσικά, ποὺ θιάζει, ἤχον, ἔτσι, οὕτε ἡ πνευματικὴ ἀναγέννησις φαίνεται μετ' αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν μολοντόι θεσβαίως ὁ ἀνεμος εἶναι σῶμα, ἀν καὶ λεπτότατον. Διότι, τὸ γινόμενον ἀντιληπτὸν μετ' αἰσθητῶν τοῦ σώματος, εἶναι, σῶμα. Ἐάν, λοιπόν, δὲν στενωχωρῆσαι καὶ δὲν ἀσημονῆς, ἐπειδὴ δὲν βλέπεις τὸ σῶμα, οὕτε ἀμφιθάλλεις δι' αὐτὸ διατί, ὅταν ἀκούς περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θορυβεῖσαι καὶ ζητεῖς τόσας ἐξηγήσεις, πρῶτα που δὲν κάμνεις δ' ὅλκων σῶμα. Τί εἶπε, λοιπόν, ὁ Νικόδημος, "Ἐμεινεν ἀκόμη εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν εὐτέλειαν καὶ τοῦτο μετὰ ἀπὸ παρὰδειγμα, τὸ ὅπου μετ' ὅσον σαφῆναι ἐξετέθη εἰς αὐτόν. Εἰς αὐτόν, λοιπόν, ὁ ὁποῖος τὸν ἠρώτησε πάλιν μετ' ἀπορίαν «Πῶς ἡμποροῦν νὰ γινούσιν αὐτά»¹³ ὁ Χριστὸς ἐκίνητησεν αὐστηρότερα, μετὰ ἀκόλουθα λόγια «Σὺ εἶσαι ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ δὲν γνωρίζεις αὐτά»¹⁴. Κόπταζε, πῶς δὲν καταλογίζε πούθεν πονηρίαν εἰς τοὺς ἀνδράς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγαθότητα καὶ ἀφέλειαν.

Καὶ, τοὺς κοινὸν ἔχει, ἡ γέννησις αὐτὴ πρὸς τὰ Ἰουδαϊκά, "Ἰσως ἐρωτήσῃ κανείς, Τί, λοιπόν, δὲν ἔχει κοινόν; Πες μοι. Διότι καὶ ἡ ἡμέρα οὐρίαν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ, προέλευσις τῆς γυναικὸς καὶ αἱ στεῖραι αἱ ὁποῖαι ἀπέκτησαν παῖδας καὶ τὰ δ' αὖ τῶν ὁδῶν πραγματοποιηθέντες, λέγω δὲ αὐτὰ που ἔγιναν εἰς τὴν πληγὴν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἐλισσαῖος ἐθγάλε τὸν σιδηρον¹⁵, ὅσα συνέθεσαν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν

¹³ Ἰωάν. 3, 9.

¹⁴ Ἰωάν. 3, 10.

¹⁵ Πρβλ. Δ. Βασ. 6, 17.

θάλασσαν, τὴν ὁποῖαν διέθεσαν οἱ Ἰουδαῖοι¹⁶, ὅσα ἐπραγματοποιήθησαν εἰς τὴν κολυμήθραν, τὴν ὁποῖαν κινούσεν ὁ ἄγγελος¹⁷ ὅσα συνέθεσαν εἰς τὸν Ἑβρον Νεεμόν, ὁ ὁποῖος ἐκαθαρίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν¹⁸, ὅλα αὐτὰ ὡς τύποι, προσήνεγκεσαν τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὸν καθαρισμόν, ὁ ὁποῖος ἐπράκετο νὰ λάβῃ χώραν εἰς τὸ μέλλον. Καὶ αὐτὰ, ποὺ ἐλέγχθησαν ἀπὸ τοὺς προφῆτας αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως ὑπαγίσσανται, ὅπως φερ' εἰπεῖν, τὸ «Θα ἀναγγελεθῇ εἰς τὸν Κύριον ὡς λαὸς ἰθὺς τοῦ καὶ θὰ ἀναγγελεῖται τὴν δικαιοσύνην τοῦ εἰς τὸν λαόν, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ γεννηθῇ ἀπὸ τὸ πάθημα καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ ὁσίου τοῦ, λαὸν τὸν ὁποῖον ἀναγεννήσας καὶ ἀνέδειξεν ὁ Κύριος»¹⁹, τὸ «Ὅστε ἡ νεανικὴ σου ἡλικία καὶ ἀκμὴ νὰ ἀνανεώνεται πάντοτε, ὅπως τοῦ ἀποτοῦ²⁰, τὸ «Φωτίζου ἡ ερουσαλήμ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται»²¹, τὸ «Μακάριοι εἰναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἔχουν συγχωρηθῇ αἱ ἀνομίαι»²².

Καὶ ὁ Ἰσαάκ, ὅμως, ἦταν τυπὸς αὐτῆς τῆς γεννήσεως. Διότι πῆς μου, Νικόδημε, κατὰ ποῖον τρόπον ἐγεννήθη ἐκεῖνος, "Ἄραγε μετ' αἰσθητῶν νόμων. Ὁχι, θεσβαί. Τόσον διαφορετικὸς ἦταν αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως ἀπὸ ἐκείνην τὴν γέννησιν. Ἐκείνη μὲν ἡ γέννησις ἐπραγματοποιήθη ὕστερα ἀπὸ σαρκικὴν μετρίαν, ἐνφ' αὐτῇ δὲν ἔγινε μέσα ἀπὸ τὰ σαρκικά αἵματα τοῦ φυσικοῦ τοκετοῦ. Ἐγὼ δὲ ἀποδεικνύω ὅτι αὐτοὶ οἱ τρόποι

¹⁶ Πρβλ. Ἐξοδ. 15, 31.

¹⁷ Πρβλ. Ἰωάν. 5, 2 καὶ 6.

¹⁸ Πρβλ. Δ. Βασ. 5, 1-19.

¹⁹ Ψαλμ. 21, 31 καὶ 32.

²⁰ Ψαλμ. 102, 5.

²¹ Ἠσα. 60, 1.

²² Ψαλμ. 31, 1.

τῆς γεννήσεως ὅχι μόνον αὐτὴν τὴν γέννησιν προσηγγελλόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν. Διότι ἐπειδὴ δὲν θὰ ἤμποροῦσε εὐκόλῃ νὰ πιστεῦσιν κανεὶς ὅτι παρθένος γεννᾷ, προσηγγήσαν στείραι γυναῖκες ἔπειτα ὅχι μόνον στείραι, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι εἰχον γῆράσει. Καίτοι τὸ νὰ προέλθῃ γυναῖκα ἀπὸ πλευρᾶν ἦταν πολὺ περ σσότερον ἀξιοθαύμαστον ἀπὸ τὸ νὰ γεννηθῇ στεῖρα. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ ἦταν ἀρχαῖον καὶ πολὺ παλαιόν, ἐξευρέθη ἄλλος πάλιν νέος τρόπος γεννήσεως καὶ πρόσφατος, ὁ διὰ τῶν στείρων γυναικῶν πραγματοποιηθεὶς, ὁ ὁποῖος προητοίμασε τὴν πίστιν εἰς τοὺς παρθενικὸν τοκετὸν. Ὅλα αὐτὰ, λοιπόν, τοῖς ἐθεόμισε καὶ τοῦ εἶπε. «Σὺ εἶσαι ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ αὐτὰ δὲν γνωρίζεις, Ἐκεῖνο, ποὺ γνωρίζομεν καλὰ, αὐτὸ λέγομεν καὶ περὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀμέσου ἀντλήφεις καὶ θεωρίας ἔχομεν ἰδεῖν περὶ αὐτοῦ μαρτυροῦμεν. Καὶ ὅμως οὐδεὶς δέχεται τὴν μαρτυρίαν μας.²³ Αὐτὰ συνεπλήρωσε καὶ ἔκαμε καὶ δι' αὐτῶν πάλιν ἀνέωπστον τὸν λόγον καὶ συγκατέθεθ' διὰ τοῦ λόγου εἰς τὴν ἀδυναμίαν ἐκεῖνο.

γ' * Τ, ὅμως σημαίνει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγε «Ἐκεῖνο, ποὺ γνωρίζομεν καλὰ, αὐτὸ λέγομεν καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἰδεῖν, μαρτυροῦμεν», Ἐπειδὴ καὶ σὲ μᾶς ἡ δρασὶς εἶναι ἡ ἀκριβοστέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας αἱ

23 ὡς 3, 10 καὶ 11

* Κλεῖται καὶ ἡ ὁμιλία αὐτὴ μὲ τῆς καὶ παρανοήσεις. Ἰδιαιτέρως τοῖς εἶναι ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀναλογιζόμενοι τὰς διαφορὰς τῶν δὲν πρέπει νὰ ἀργίζονται κατὰ τοῦ πληθὸν τῶν ὁφείλουσι νὰ χαλινωγῶσιν τὴν ὁρμήν των καὶ νὰ συμπεριφέρωνται πρὸς ἄλλους πρῶτος καὶ εὐφροσύνης. Ὅφειλουν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν διαφορῶν των νὰ μὴ κραυγάζουσιν διότι ἡ κραυγὴ τρέφει τὴν ὁρμήν καὶ καθιστᾷ τὴν συγκρούσιν ἀναπόφευκτον. Παντοῦ καὶ πρὸς πάντας πρέπει νὰ συμπεριφέρονται μὲ πραότητα καὶ καλωσύνην.

σῆσεις καὶ ἐὰν θελήσωμεν νὰ θεσπώσωμεν κάποιον, ὁμιλοῦμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, «ὅτι μὲ τὰ μάτια μας ἔχομεν ἰδεῖν δὲν γνωρίζομεν ἐξ ἀκοῆς», δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χρ. σὺν ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινόν τὸ συνουσιεῖ μαζί του καὶ ἐπιθεωρεῖ. δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου τοῦ Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι καὶ ὅτι δὲν θέλει νὰ παραστήσῃ τίποτε ἄλλο μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ὅτε φανερωθεῖ αἰσθητῇ δρασιν, γινεται ἀπ' ἐκεῖ φανερόν. Δὲν ἀφοῦ εἶπε «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς εἶναι, σάρξ» καὶ «τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι πνεῦμα», συνεπλήρωσε «ἐκεῖνο, ποὺ γνωρίζομεν καλὰ, αὐτὸ λέγομεν καὶ αὐτὸ, ποὺ ἔχομεν ἰδεῖν, μαρτυροῦμεν». Αὐτὸ δὲν εἶχεν ἀκόμη γεννηθῇ.

Πῶς, λοιπόν, λέγε «Αὐτὸ ποὺ ἔχομεν ἰδεῖν», δὲν εἶναι φανερόν, ὅτι ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἀκριβὴ καὶ ὅχι δ' ἄλλην, διαφοροτρόπως ἔχουσιν, γινώσκον, «Καὶ τὴν μαρτυρίαν μας οὐδεὶς δέχεται». Τὸ μὲν, λοιπόν, αὐτὸ ποὺ γνωρίζομεν καλὰ ἢ τὸ λέγε διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὸν Πατέρα, ἢ διὰ τὸν ἑαυτὸν του μόνον, τὸ δὲ οὐδεὶς δέχεται» δὲν φανερώνει ἐδῶ τὴν δυσωρέσκεσθαι αὐτοῦ, ποὺ ὁμιλεῖ, ἀλλὰ δεκτικὸν ὅτι ὁ ὁμιλῶν πληροφορεῖ περὶ τοῦ συμβαίνοντος. Διότι δὲν εἶπε «Τὸ πρὸς ἀναίσθητον θὰ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ ἀπὸ σῶς οἱ ὁποῖοι δὲν δέχεσθε αὐτὰ ποὺ σᾶς εἶπαμε μὲ τόσῃν ἀκριβείαν», ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τοὺς λόγους ἐπέδειξε καὶ ἐπιείκειαν καὶ δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀντ' ἐπὶ μὲν μάλιστ' αὖτις προσηγγελε μὲ πραότητα καὶ μὲ τρόπον ἡμερον αὐτῶν, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν γεῖ καὶ μᾶς σὲ καὶ πρᾶσι καὶ μᾶς διδάσκει, ὅταν συζητοῦμε μὲ ἄλλους καὶ δὲν τοὺς παθῶμεν νὰ μὴ δυσανασχετοῦμεν, οὔτε νὰ ἀγριεῶμεν. Διότι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξῃ κανεὶς τὸν δόστροπον, ἀλλ' ἀντιθέτως ἡμπορεῖ νὰ τὸν κάμῃ καὶ περ σσότερον ἀπειθῇ.

Δ' αὐτὸ ἀφ' ἑνὸς μὲν πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν νὰ

ὀργιζόμεθα, ἀφ' ἑτέροι δὲ νὰ κάμνωμεν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιόπιστον τὸν λόγον, ὅχι μὲ τὸ νὰ μὴ ὀργιζόμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ ἐκτρεπώμεθα σὲ κραυγὰς. Διότι, ἐκεῖνο το ὅποῖον δυναμῶνε, τὴν ὀργὴν εἶναι ἡ κραυγὴ "Ὡς ἐμποδίσωμεν, λοιπόν, τὸν ἵππον, διὰ νὰ καταστρέψωμεν τὸν ἀναβάτην. "Ὡς περ κήρωμεν τὰ πτερά τοῦ θυμοῦ καὶ δὲν θὰ ὑψωθῇ ἀκόμη τὸ κακόν. Διότι ἡ ὀργὴ εἶναι πάθος ἰσχυρόν, σχυρόν καὶ φοβερόν εἰς τὸ νὰ κλέψῃ τὰς ψυχὰς μας. Δι' αὐτὸ πρέπει ἀπὸ παντοῦ νὰ τοῦ κλεισώμεν τὴν εἰσοδὸν. Καὶ διότι, εἶναι παράλογον θηρία μὲν νὰ ἡμποροῦμε νὰ θαυμάζωμε, τὴν ἰδικὴν μας δὲ διάνοιαν, ὅταν ἀγριεύῃ, νὰ ἀνεχόμεθα. Εἶναι φανερὰ βυναιτὴ ὁ θυμὸς, ἡ ὁποία καταστρώνει τὰ πάντα. Καὶ διότι, καὶ ὁ ὦμα καταστρέφει καὶ ψυχὴν διαφθείρει καὶ ἀσθεῖ τὴν καθιστᾷ καὶ αἰσχροὺς νὰ τὴν βλέπῃ κανεὶς. Καὶ ἐὰν ἦσαν δυνατόν, οἱ ὀργιζόμενοι νὰ ἴδῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ κατὰ τὴν σιγμὴν τῆς ὀργῆς του, δὲν θὰ ἐχρειάζετο ἀλλήν συμβουλίην. Διότι, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀποκρουστικώτερον ἀπὸ ὀργιζόμενον πρόσωπον. Ἡ ὀργὴ εἶναι κάποια μέθη, μᾶλλον δὲ χειροτέρα ἀπὸ μέθη καὶ πῶ ἔλεεινὴ ἀπὸ δαιμόνα.

"Ἄλλ' ἂν φροντίσωμεν νὰ μὴ φωνάζωμεν θὰ εὐρωμεν ἀρίστην δόδον φιλοσοφίας. Δι' αὐτὸ δὲ Παῦλος μαζὶ μὲ τὴν ὀργὴν νὰ ἀποφεύγωμεν γράφει καὶ τὴν κραυγὴν διὰ τῶν ἐξῆς λόγων: "Πᾶσα ὀργὴ καὶ κραυγὴ ὥς σηκωθῇ ἀπὸ σῶτος"²⁴. Ἀποτὸν, ὅς πειθώμεθα εἰς τὸν διδάσκαλον πάσης φιλοσοφίας καὶ δεῖται ὀργιζόμεθα μὲ τοὺς υπηρέτας, ὥς σκεπτόμεθα τὰ ἁμαρτήματά μας καὶ ὥς ἐντρεπώμεθα τὴν ἐπιεικειάν των. Διότι, δεῖται ἐαυτὸ ὀβριζῆς, ἐκεῖνος δὲ ὑπομένη ἐν σιγῇ τὴν ὕβριν καὶ οὐ μὲν ἀσχημῶνς, ἐκεῖνος δὲ φιλοσοφῇ τὸ γεγονός αὐτό

²⁴ Ἐφεσ. 4, 31

νὰ τὸ δέχεσθαι ὄντι, αἰσθῆναι ποτε ἄλλης νοουθεσίας. Διότι καὶ ἂν εἶναι ὑπηρέτης ἐν τούτοις εἶναι ἄνθρωπος καὶ ἔχει ψυχὴν ἀθάνατον καὶ ἔχει τιμηθῇ ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν μὲ τὰ ἴδια δῶρα. Ἐὰν δὲ ὁ ὁμότης μὲ μᾶς εἰς τὰ μεγαλύτερα καὶ πνευματικώτερα, χάρις εἰς κακοῖαν ἀνθρωπίνην μικράν καὶ ἀσημαντὸν ὑπεροχὴν, ὁ πομένη μὲ τὴν πρᾶσιν τὰ ἰδικὰ μας ἁμαρτήματα, ποίας συγγνώμης θὰ εἰμεθα ἄξιοι ἡμεῖς ἡ τοίας ἀπολογίας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἡμποροῦμε νὰ φιλοσοφοῦμε διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον ὅμως δὲν θέλωμεν, ὅπως ἀκρῶς ἐκεῖνος διὰ τὸν ἰδικόν μας φόβον, "Ἀναλογιζόμενο", λοιπόν, ἅλα αὐτὰ καὶ ἀντιλαμβανόμενοι τὰ ἁμαρτήματά μας καὶ τὸ κοινόν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅς φροντίζωμεν νὰ ὁμολοῦμε πανταῦ ἡρεμα ὥστε, ἀφοῦ γίνωμεν ψυχκῶς ταπεινοί, νὰ εὐρωμεν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ τὴν παρούσαν καὶ τὴν μέλλουσαν, τὴν ὁποῖαν εἴθε δλο. ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμε μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἁγ. Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ' (27)

(Ιωάν γ 12 16)

«Εγὼ τὰ ἐπίγραμμα εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε πῶς, ἐάν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε. Οὐδεὶς ἀναθείηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ιωάν 3 12)

α * Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πολλές φορές εἶπα, ἐκεῖνο καὶ τώρα θὰ εἰπῶ καὶ δὲν θὰ παύσω πάντοτε νὰ λέγω. Τί, ὅμως, εἶναι αὐτό, "Ὅτι δ' ἡσούς πολλές φορές, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑψηλῶν τοῦ ἀληθειῶν ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν παρακολουθούντων συγκράτοῦσε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ καὶ δὲν παρέμενε πάντοτε εἰς τοὺς ἀνταξίους τῆς μεγαλωσύνης τοῦ λόγου ἀλλὰ μάλλον εἰς τοὺς ἔχοντας συγκρατῶσαι. Διότι τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ μὲν φορὰν ἐάν λεχθῇ εἶναι ἱκανὸν διδοῦν θεῶτα εἶναι δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀκούσωμεν νὰ παραστήσῃ ἐκεῖνη τὴν ἀξίαν, ἐνῶ τὰ ταπεινότερα καὶ τὰ ἐγγύτερα πρὸς τὴν διάνοιαν τῶν ἀκουόντων εὐρισκόμενα, ἐάν δὲν ἐλέγοντο συνεχῶς, θεῶν θὰ ὠδηγοῦσαν γρήγορα τὸν πρὸς τὰ χαμηλά ρέποντα ἀκροατὴν εἰς

* Ὁ προὐς συμφώνως πρὸς τὸ προτασόμενον τῆς παροχής ὁμιλίας, ἐδῶθεν το Βάπτισμα ἀπεκάλασεν ἐπὶ γεῖαν ἡ διότι τελεῖται ἐπὶ τῆς γῆς ἢ διότι ἡ διὰ τοῦ Βαπτίσματος πραγματοποούμενη ἀνανέωσις, εἶναι ἐπίγειος συγκρινόμενη πρὸς τὴν προαιώνιον ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς γέννησιν.

τὴν κατανόησιν τῶν ὑψηλῶν. Δι' αὐτὸ ἀκριθῶς καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ἔχουν λεχθῇ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τρόπον ταπεινότερον. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ὀδηγήσῃ τοῦτο εἰς ἄλλην πάλιν θάλασσαν, μὲ τὸ νὰ κρατῇ πρὸς τὰ κάτω τὸν μαθητὴν δὲν ἐκθέτε. ἀπλῶς τὰ κατώτερα, ἐν δὲν ἀναφέρει προηγουμένως καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει αὐτά, πράγμα τὸ ὁποῖον ἀκριθῶς ἔχει. κάμει καὶ ἐδῶ. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὤμλησε περὶ τοῦ θάπτισματος καὶ εἶπεν ὅσα ἀκριθῶς εἶπε καὶ περὶ τῆς κατὰ χάριν γεννήσεως τῆς πραγματοποιουμένης ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἐπιθυμῶν νὰ ἔλθῃ ἀκολουθῶς καὶ εἰς τὴν ἱδικὴν τοῦ τὴν ἀπόρρητον ἐκείνην καὶ ἀνέκφραστον γέννησιν, συγκρατεῖται προηγουμένως καὶ δὲν ἀναφέρει τίποτε περὶ αὐτῆς. Ἐπειτα ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔρχεται εἰς αὐτήν.

Ποία εἶναι αὕτη. Ἡ παχύτης καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν ἀκουόντων. Καὶ αὐτὴν ἀκριθῶς ὕπαν σφόμενος εἶπεν «Ἐάν τὰ ἐπίγραμμα οἶα, εἶπα καὶ δὲν πιστεύετε, πῶς, ἐάν οἶα εἴπω τὰ ἐπουράνια, θὰ πιστεύετε». Ὡστε, ὅπου δὴποτε θὰ εἴπῃ κάτ. μέτριον καὶ ταπεινόν, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀκουόντων. Τὰ δὲ ἐπίγραμμα ἐδῶ μερικοὶ μὲν ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν λεχθῇ περὶ τοῦ ἀνέμου, σὺν νὰ ἔλεγε, δηλαδὴ, «ἐν δὲν ἐκείσθητε οὔτε καὶ μὲ τὸ παρόδωγμα ἀπὸ τὰ ἐπίγραμμα, πού σὰς ἔφερα, πῶς θὰ δυνηθῇτε νὰ μάθετε τὰ ὑψηλότερα». Ἐάν δὲ ἐδῶ ἐπίγραμμα ὀνομάζει τὸ θάπτισμα, μὴ ἀπορήσης, διότι τὸ ὀνομάζει. ἔτσι ἡ ἐπειδὴ τελεῖται ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἢ πρὸς διακρίσει ἀπὸ τῆς ἱδικῆς τοῦ τὴν φρικωδεστάτην ἐκείνην γέννησιν. Διότι παρ' ὅλον πού εἶναι ἐπουράνιος αὕτη ἡ γέννησις, ἐν τούτῳ εἰς παραβαλλομένη πρὸς ἐκείνην τὴν ἀληθῆ, τὴν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, εἶναι ἐπίγειος. Καὶ ὁρθῶς δὲν εἶπε «δὲν καταλασφάνετε» ἀλλὰ «δὲν πιστεύετε», διότι, ὅταν μὲν κάποιος δυσκολεύεται μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ διὰ τοῦ νοῦ

καὶ δὲν τὰ ἀποδέχεται. εὐκόλῃ, πολὺ δικαίως ἡμπορεῖ νὰ κατηγορηθῇ δι' ἀνοησίαν, ὅταν, ὅμως, δὲν δέχεται αὐτά, τὰ ὅποια δὲν ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ μὲ τὸ λογικόν του, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν πίστιν, δὲν ὀφείλεται, πλέον τὸ ἔγκλημα αὐτό εἰς τὴν ἀνοησίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀπιστίαν. Ἀφοῦ, λοιπόν, τὸν ἡμποδίσαι νὰ ζητήσῃ νὰ ἐννοήσῃ αὐτό, τοῦ τοῦ εἶπε, μὲ τὴν λογικὴν, κατεφέρθη ἐπειτα ἐναντίον του μὲ μεγαλύτεραν σφοδρότητα καὶ τὸν κατηγορήσῃ δι' ἀπιστίαν.

Ἐὰν δὲ τὴν ἰδὴ κὴν μας γέννησιν πρέπει νὰ δεχώμεθα διὰ τῆς πίστεως, ποίας τιμωρίας θὰ εἶναι, ἄξιοι αὐτοὶ ποὺ περιεργάζονται τὴν γέννησιν τοῦ Μονογενοῦς μὲ τὴν λογικὴν των, Ἄλλ' ἴσως ἐρωτήσῃ κανεὶς «Καὶ διατί ἐλέγοντο αὐτά, ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσουν οἱ ἀκούοντες». Διότι, ἂν καὶ αὐτοὶ δὲν τὰ ἐπίστευσαν, ἐν τούτοις οἱ μετὰ αὐτοὺς ἐπρόκειτο νὰ δέχωνται αὐτά καὶ ὀφειλοῦνται. Καταφερόμενος, λοιπόν, ἐναντίον του μὲ μεγάλην σφοδρότητα φανερώνει ὅτι, δὲν γνωρίζει μόνον αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολὺ περισσότερα ἀπὸ αὐτά καὶ μεγαλύτερα. Καὶ τὸ ἐδήλωσε καὶ αὐτὸ εἰς τὴν συνέχειαν, διὰ τῶν ἑξῆς: «Καὶ οὐδεὶς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν εἰμὶ ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν». Καὶ τί σημαίνει αὕτη ἡ συνέχεια, λέγει, «Εἶναι πολὺ μεγάλης σημασίας καὶ πάρα πολὺ σύμφωνος πρὸς τὰ προηγούμενα. Ἐπεὶ δὲ, δηλοῦν, ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι «γνωρίζομεν ὅτι, ἀπὸ Θεοῦ ἡλῦθες διδασκαλός» αὐτὸ ἀκριβῶς διαρθάνει νομίζω, λέγων περίπου τὰ ἀκόλουθα «Μὴ μὲ νομίσῃς σὰν ἀπλοῦν διδασκαλόν, σὰν ἓνα ἀπὸ τούτους πολλοὺς προφήτας οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπὸ τὴν γῆν. Διότι εὕρισκον τῶρα ἐδῶ κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ. Καὶ κανέναν ἀπὸ τού-

1 * ὡς 3. 2

προφήτας δὲν ἀνέβηκεν ἐκεῖ, ἐνῶ ἐγὼ ἐκεῖ διαμένω». Βλέπετε πῶς καὶ αὐτὸ, ποὺ φαίνεται, ὑψηλὸν εἶναι. ἐντελὼς ἀνάξιον τῆς μεγαλωσύνης του. Διότι δὲν εὕρισκον μόνον εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πληροὶ τὰ πάντα.

Ἄλλ' ἀκόμη συνομιλεῖ μὲ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀκροατοῦ τὰν ὅπο'ον θέλει ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ προσελκύσῃ. Υἱὸν δὲ ἀνθρώπου ἐδῶ δὲν ὠνόμασε τὴν ἀσμίαν κὴν ὑπαρξίν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κατωτέραν φύσιν ὀλόκληρον τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ ὀμιλήσῃ ἔτσι, ὠνόμασεν ἐδῶ. Καὶ διότι αὐτὸ εἶναι συνήθεια εἰς Αὐτόν, πολλές φορές ἀπὸ τὴν Θεότητα, πολλές φορές ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ ἐκφράξῃ τὸ ὅλον. «Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὤψωσε τὸν ὄφιν εἰς τὴν ἐρήμῳ, λέγει, οὕτω πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου». Καὶ τοῦτο πόλιν φαίνεται ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ προηγούμενα καὶ ὅτι, ἔχει, μεγάλην, πρὸς αὐτὰ συνάφειαν. Διότι, ἀφοῦ ἀπεκάλυψε τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν τοῦ ἔγινε εἰς ἀνθρώπους διὰ τοῦ θαπτεσματος, προσέθεσε καὶ τὴν αἰτία αὐτῆς, ἡ ὁποία δὲν εἶναι μικρότερα ἐκείνης, τὴν πραγματοποιήθεισαν διὰ τοῦ Σταυροῦ. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Κορινθίους, αὐτὰς τὰς δύο εὐεργεσίας ἀνέφερε μαζὶ, διὰ τῶν ἑξῆς «Μήπως ὁ Παῦλος ἐσταυρώθη διὰ σᾶς, ἢ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου ἐθαπτεσθῆτε;»² Διότι, περ σφέτερόν ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα αὐτὰ τὰ δύο δευκνουν τὴν ἀνεκφραστον ἀγάπην του, ὅτι καὶ ὑπὲρ ἐχθρῶν ἔπαθε καὶ ὅτι, ἀφοῦ ὑπὲρ ἐχθρῶν ἀπέθανεν, ἐδώρησε διὰ τοῦ θαπτεσματος ὀλόκληρον τὴν σωτηρίαν των ἀμαρτημάτων.

ὁ * Καὶ διατὶ δὲν εἶπε καθαρά ὅτι, ἐπρόκειται νὰ

2 Α Κορινθ 3

* Εἰς τὴν παρόνταρον αὐτὴν ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐξήνε

σταυρωθῶν, ἀλλὰ παρέπεμψε τοὺς ἀκροατάς εἰς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον τύπον; Πρῶτον μὲν διὰ τὸ νὰ μάθουν οἱ τὰ παλαιὰ εἶναι συγγενῆ πρὸς τὰ νέα καὶ ὅτι ἐκεῖνα δὲν εἶναι ξένα πρὸς αὐτὰ ἐδῶ. Ἔπειτα, διὰ τὸ νὰ καταλάβῃς ὅτι, δὲν προσήρχετο πρὸς τὸ πάθος παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ καὶ ἀκόμη περισσότερον, διὰ τὸ νὰ μάθῃς ὅτι ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ μὴ ἀλλὰ δὲν προσγίνεταί, εἰς Αὐτὸν καὶ ὅτι ἀπ' ἐδῶ σώζονται πολλοί. Καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ ἰσχυρισθῇ κανεὶς «Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ ὁ πιστεύων εἰς τὸν Σταυρωθέντα, ὅταν καὶ Αὐτὸς ἔχη κατανικηθῇ ἀπὸ τὸν θάνατον,» μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν παλαιάν ιστορίαν. Διότι, ὅν οἱ Ἰουδαῖοι μὲ τὸ νὰ ἴδωσιν χαλκίνην εἰκόνα θφεῶς διέφυγον τὸν θάνατον, πολὺ περισσότερον ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι πιστεύουν εἰς τὸν Ἑσταυρωμένον δικαιολογημένοι θὰ ἀπολαύσουν καὶ πολὺ μεγαλυτέραν τὴν εὐεργεσίαν. Διότι αὐτὸ δὲν γίνεται ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας ἐκεῖνου, ποῦ σταυρώνεται, οὐτὰ ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερισχύσεως τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἐπειδὴ «ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον»³ δι' αὐτὸ ὁ ἔμμελος Αὐτοῦ νόθος σταυρώνεται, «διὰ τὸ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον»⁴.

Βλέπεις τὴν αἰτίαν τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πηγάζουσαν σωτηρίαν. Βλέπεις τὴν συγγένειαν τοῦ τύ-

ὅτι ὁ Χριστὸς παρέβαλε τὴν Σταυρῶσιν τοῦ πρὸς τὴν εἰς τὴν ἔρημον ὕμνωσιν τοῦ χαλκίνου θφεῶς ἀπὸ τοῦ Μωυσέως διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι ὅπως τότε ὁ χαλκίνος θφς, καίτοι ἀναίσθητος, ἐθεράπευε τοὺς θανατηφόρους ὑπὸ τῶν θφῶν δακνόμενους, ὅταν προσέβαλεται πρὸς αὐτόν καὶ τοὺς ἐσωζεν ἀπὸ τὸν πρόσκαιρον θάνατον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Χριστὸς, καίτοι ἑσταυρώθη καὶ ἀπέθανε κατὰ σάρκα, ἀπαλλάσσει ἀπὸ τῶν αἰώνων θάνατον τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ποῦ τραυματίζονται ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸν ὅταν πιστεύουν εἰς Αὐτόν.

³ Ἰωάν. 3, 6.

⁴ Ἰωάν. 3, 15.

που πρὸς τὴν ἀλήθειαν, Ἐκεῖ, οἱ Ἰουδαῖοι διέφυγον τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸν πρόσκαιρον θάνατον, ἐδῶ, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Ἑσταυρωμένον διαφεύγουν τὸν αἰώνιον θάνατον. Ἐκεῖ, ὁ ὕψωθεις θφς ἐθεράπευε διγγμῶτα θφῶν, ἐδῶ, ὁ σταυρωθεὶς Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὰς τὴν γὰς τοῦ ναήτου δράκοντος⁵. Ἐκεῖ, ἐθεραπεύετο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προσέβλεπεν εἰς τὸν ὄφιν μὲ αὐτοὺς τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμούς, ἐδῶ, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά του διὰ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προσέβλεπε, μὲ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς εἰς τὸν Ἑσταυρωμένον Κύριον. Ἐκεῖ, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὕψωθη ἦταν χαλκός, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ θφῶς, ἐδῶ, ὠφάνετα σώμα Δεσποτικόν, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐκεῖ θφς ἐδάγκωνε καὶ θφς ἐθεράπευε, τριουτοτρόπως καὶ ἐδῶ θάνατος κατέστρεψε καὶ θάνατος ἐσωσεν. Ἀλλ' ὁ μὲν ἕνας θφς, αὐτὸς ποῦ ἐθανάτωνε, εἶχε δηλητήριον, ὁ δὲ ἄλλος, αὐτὸς ποῦ ἐσωζε, ἦταν ἀσπληγίμενος καὶ καθαρὸς ἀπὸ δηλητήριον. Καὶ ἐδῶ τὸ ἴδιον πολλὴν συνέβαινε. Διότι ὁ μὲν ἕνας θάνατος αὐτὸς ποῦ ἔφερε τὴν καταστροφὴν, εἶχε ἁμαρτίαν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ θφς εἶχε τὸ δηλητήριον, ὁ δὲ ἄλλος ὁ θάνατος τοῦ Δεσποτοῦ Χριστοῦ ἦταν ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν ὅπως ἀκριβῶς ἦταν ἀπηλλαγμένος ἀπὸ δηλητήριον ὁ χαλκίνος θφς.

Διότι λέγει· «Ἁμαρτίαν δὲν ἔκαμεν οὔτε εὐρέθη δόλος εἰς τὸ στόμα τοῦ»⁶. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγει, ὁ Παῦλος «Ἀπογυμνώσας τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας διεπόμπευσε παρηρησίᾳ, θριαμβεύσας κατ' αὐτῶν ἐπ' αὐταῖς»⁷. Διότι ὅταν ἄλλος γενναῖος ἀθλητής,

⁵ τοῦ διαβόλου.

⁶ Α' Κοθολ. Πέτρου 2, 22 καὶ Ἡσ. 53, 9.

⁷ Κολασ. 2, 5.

ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐσηκώσε ὑψηλὰ τὸν ἀντίπαλόν του καὶ τὸν κατέρριψε καὶ τὸν κατενίκησεν ὀλοκλήρωτ'· καὶ κατήγαγε περ φανεστέρην νίκην, ὁ Χριστὸς, ἐμπρός εἰς τὰ μάτια ὀλοκλήρῳ τῆς οἰκουμένης, κατέβαλε τὰς ἀντιπάλους δυνάμεις καὶ ἀφοῦ ἐθεράπευσε τοὺς πληττομένους εἰς τὴν ἐρημίαν, τοὺς ἀπηλευθέρωσεν ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία κρεμασθεὶς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἀλλὰ δὲ εἶπε «πρέπει· νὰ κρεμασθῇ» ἀλλὰ «νὰ ὑψωθῇ» ἐπ' ὅτι μῆτις δὲ νὰ θάλῃ τὸ δεύτερον αὐτό, διότι· εἶχε τὴν γνώμην ὅτι· εἶναι καὶ περισσότερον εὐφημοὶ εἰς τὸν ἀκουσντα καὶ κοντὰ εἰς τὸν τύπον.

«Διότι τόσοι ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱόν του τὸν μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν· ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»⁸. Αὐτὸ δὲ πάλιν λέγει σημαίνει· ποὶ ἀκόλουθον· «Νὰ μὴ ἀπορήσῃς διότι ἐγὼ πρόκειται νὰ ὑψωθῶ, ὅ ἀ νὰ σωθῇτε σεῖς διότι· καὶ εἰς τὸν Πατέρα φαίνεται· ταῦτα καλὸν καὶ Αὐτὸς οὕτως ἠγάπησεν τόσοι, ὥστε νὰ θώσῃ τὸν Υἱόν του ὑπὲρ τῶν δούλων καὶ μάλιστα δούλων ἀγνωμόνων»· Μολοντοὶ δὲν θὰ προέβαινε κανεὶς εἰς αὐτὸ οὔτε χάρι φίλου, οὔτε χάρι δικαίου· εὐκόλως πράγμα· τὸ ὅποιον καὶ ὁ Παῦλος διὰ τῶν ἐξῆς ἐφάνερωσε· «Διότι μόνος καὶ μετὰ θείας θὰ εὗρεθῇ ἄνθρωπος νὰ ἀποθάνῃ διὰ κάποιον δικαίον»⁹. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ἐπεὶ δὴ συνωμολόγησε μὲ πιστοὺς, ἐξέθετε τὰ πράγματα διεξοδικώτερα· ἔδωκε δὲ ὁ Χριστὸς, ἐπεὶ δὴ συνωμολόγησε μὲ τὸν Νικόδημον, ἐξέθετε τὰς αὐτάς σκέψεις περισσότερον μὲν συγκρατημένας, μὲ μεγαλυτέραν θμως ἐμφανῶν· Καὶ διότι κάθε λέξις ἔχε μεγάλην ἔμφασιν· διότι μὲ τὴν φράσιν «Τόσον ἠγάπησεν» καὶ μὲ τὴν «Ὁ Θεὸς τὸν κόσμον» ἔδειξε

8. ὡς· 3 16
9. Ρωμ. 5 7

τὴν μεγάλην θερμότητα τῆς ἀγάπης· Διὰ εἶναι μεγάλη καὶ ἀπειρος ἡ διαφορά, καθ' ὅσον ὁ ἀθάνατος, ὁ ἐναρχος, ἡ ἀπέραντος μεγαλωσύνη, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι ἀπὸ γῆν καὶ τέφραν, ποὺ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀναριθμητὰ ἀμαρτήματα, ποὺ ἔχουν ὀριστικῶς ἐκπέσει· ἡ θικά, τοὺς ἀγνωμονας, αὐτοὺς ἀκριθῶς ἠγάπησε.

Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ προσέθεσαν εἶναι, ὁμοίως ἐμφαντ'· καθ' ὅσον λέγει· «Ὅτι τὸν Υἱόν του τὸν μονογενῆ ἔδωκε» καὶ ὅχι· κανένα δοῦλον, οὔτε ἀκρόμῃ καὶ ἀγγελον, οὔτε ἀρχάγγελον· Μολοντοί, θεοθάως, οὔτε διὰ τὸ πα.δ. του θὰ ἐπεδείκνυε κανεὶς τόσην φροντίδα, ὅσην ἐπέδειξεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς ἀγνωμονας δούλους. Τὸ μὲν, λοιπόν, Πάθος δὲν τὸ ἐφάνερωσε πολὺ καθαρά, ἀλλὰ κατὰ τρόπον συγκεκαλυμμένον διὰ τῶν ἐξῆς· «Διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»· Ἐπειδὴ δηλαδὴ· εἶπε «πρέπει· νὰ ὑψωθῇ» καὶ ὑψηλὴν τὸν θάνατον, διὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῇ ὁ ἀκροατὴς ἀπὸ τὰ λόγια του αὐτά, φανταζόμενος περὶ Αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον καὶ νομίζων τὸν θάνατον τοῦ ἀνυπαρξίου, πρόσθετε πῶς δώρῃσεν αὐτὸ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι· ὁ προσφερόμενος εἶναι Υἱὸς Θεοῦ καὶ αἴτιος ζωῆς καὶ μάλιστα ζωῆς αἰώνιου. Καὶ φυσικὰ, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ παρείχε εἰς τοὺς ἀλλους ζωὴν μὲ τὸν θάνατόν του, δὲν ἐπρόκειτο νὰ παραμεινῇ αὐτὸς εἰς τοὺς θανάτους· Διότι, ἐάν οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν ἑσταυρωμένον Κύριον δὲν ἀφαιρίζονταν, πολὺ περισσότεροι ὁ ἴδιος ὁ ἑσταυρωμένος δὲν θὰ ἐφάνεσθῃ. Αὐτὸς ποὺ σώζει τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς ἀπώλειαν πολὺ περισσότεροι ὁ ἴδιος εἶναι ἀπὸ τῆς ἀπώλειαν ἀπὸ αὐτῆν· Αὐτὸς, ποὺ χρηγεῖ εἰς τοὺς ἄλλους ζωὴν, πολὺ περισσότεροι ὁ ἴδιος πηγάζει ζωὴν εἰς τὸν αὐτόν του· Βλέπεις ὅτι, παντοῦ χρειάζεται ἡ πίστις, διότι λέγει ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι πηγὴ ζωῆς, γεγονός τὸ ὅποιον ὁ λογισμὸς δὲν θὰ ἠμποροῦσεν εὐκόλως νὰ παραδεχθῇ.

—κα. αὐτὸ φαίνεται ἀκόμη καὶ τῶρα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, οἱ ὅποιοι εἰρωνεύονται τοῦτο— ἡ πίστις ὅμως ἢ ὅποια ὑπερβαίνει τὴν ἀσθένειαν τῶν λογισμῶν, θὰ ἠμπορούσεν εὐκολὰ καὶ νὰ τὸ ἀποδεχθῇ καὶ νὰ τὸ ἐννοήσῃ πλήρως. Ἀπὸ ποῦ, ὅμως προέρχεται ἡ τόσον μεγάλη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον, Δὲν προέρχεται ἀπὸ τοῦθεν ἄλλοι, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα καὶ μόνον.

γ *. Ἄς ἐντραπώμεν, λοιπὸν τὴν ἀγάπην του, ὅς ἐντραπώμεν τὴν ὑπερβολικὴν φιланθρωπίαν του. Διότι Ἐκεῖνος μὲν δὲν ἐλυπήθη οὔτε τὸν Μονογενῆ του Υἱὸν πρὸς χάριν μας, ἡμεῖς δὲ καὶ χρήματα λυπούμεθα νὰ προσφέρωμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἐκεῖνος καὶ τὸν γνήσιον Υἱὸν του προσέφερε πρὸς χάριν μας, ἡμεῖς δὲ οὔτε τὰ χρήματα περ.φρονούμεν πρὸς χάριν του, ἀλλ' οὔτε καὶ πρὸς χάριν ἡμῶν τῶν ἰδίων. Καὶ πῶς θὰ εἶναι, αἰ.τα. αἷ. α. συγγνώμης, Καὶ ἂν ἴδωμεν κάποιον ἄνθρωπον νὰ ὤφσταται πολλοὺς κινδύνους καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ προσφέρῃ δι' ἡμᾶς καὶ τὸν ἑαυτὸν του ἀκόμη, τὸν προτιμούμεν καὶ τὸν τοποθετοῦμεν ὑπεράνω ὅλων καὶ τὸν κατατάσσομεν μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν κολλιτέρων ἐκ τῶν φίλων μας. Καὶ διὰ νὰ δεῖξωμεν τὴν ἀγάπην μας τοῦ προσφέρομεν ὅλα τὰ ἱδικὰ μας καὶ τὸν θεθακιάνομεν ὅτι, εἶναι ἱδικὰ του μᾶλλον παρὰ ἱδικὰ μας. Καὶ δὲν ἀρκοῦμεθα μέχρις ἐκεῖ, ἀλλὰ νομιζόμεν ὅτι οὔτε καὶ τότε προσφέρομεν εἰς αὐτὸν τὸ κατ' ἀξίαν.

* Τὸ θεμελιδωθὲν ἀπὸ ἀσυνήθως ἡθικῶν. Οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσι νὰ ἀποδεικνύονται ὁ ἀρκεῖς ἀνταγία τῆς μέχρι θανάτου ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχει ἕνας δρόμος, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ τοῦ ὁραίου σκοποῦ. Ἡ ἀγάπη. Ἡ ἐμπεικτός πρὸς τοὺς πενθεοὺς ἀγάπη, ἡ ἐλεημοσύνη ὑπὸ τὰς ποικίλας μορφάς της εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος δρόμος. Τὸν Χριστὸν τιμᾷ αἰτρεῖν διὰ μὲν γενναίας, σταθερᾶς καὶ ἐμπρόσπου ἀγάπης πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας ἐκ γένους, εἰδικῶς δὲ καὶ κυρίως πρὸς τοὺς πάσχοντας.

Προκειμένου, ὅμως, περὶ τοῦ Χριστοῦ, δὲν δεῖκνύμεν οὔτε τὴν αὐτὴν εὐγνωμοσύνην κα. ἐνῶ Ἐκεῖνος προσέφερε τὴν ζωὴν του χάριν τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας καὶ ἔχυσε τὸ τίμιον αἷμα του δι' ἡμᾶς, δ' ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι δὲν εἴμεθα, οὔτε ἀγαθοί, οὔτε διακείμεθα φιλικῶς πρὸς Αὐτόν, ἡμεῖς, οὔτε ὀλικά πράγματα, δὲν προσφέρωμεν χάριν ἡμῶν, ἀλλ' ἀβιαφοῦμε δι' Αὐτόν καὶ τὸν ἀφήνομεν γυμνόν καὶ ξένον Αὐτόν, ὁ ὅποιος ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Καὶ ποῖος θὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κόλασιν. Διότι, ἂν δὲν μᾶς τιμωρούσεν ὁ Θεός, ἀλλ' ἡμεῖς ἐτιμωρούσαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἄραγε δὲν θὰ καταδικάζαμε μόνοι μας τοὺς ἑαυτοὺς μας, Ἄραγε, δὲν θὰ καταδικάζαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ἐφ' ὅσον περιφρονήσαμε τὸν θυσιασθέντα ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τὸν ἀφήσαμε νὰ λειώνῃ ἀπὸ τὴν πείνα, Καὶ διατί ὀμνῶ διὰ τὰ χρήματα, Διότι, ἐάν εἴχαμε μωρίας ζωᾶς δὲν ἔπρεπεν ὅλος νὰ τὰς θυσιάσωμεν ὑπὲρ Αὐτοῦ, Μολονότι, θεθακίως καὶ τότε ἀκόμη δὲν θὰ ἐπράτταμε τίποτε ἀντάξιον τῆς εὐεργασίας. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος εὐεργετῇ πρῶτον φανερώσει καθαρὰ τὴν καλωσύνην του, ἐνῶ ὁ εὐεργατούμενος, ὁτιδήποτε καὶ ἂν ἀνταποδίδῃ, ὀφελὴν ἀποδίδει, δὲν κάμνει. χάριν καὶ μάλιστα ὅταν ὁ εὐεργέτης εὐεργετῇ ἔχθρους καὶ ἀνταποδίδων καὶ εἰς τὸν εὐεργέτην θὰ καταθέτῃ τὰ γινόμενα καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ ἀπολαμβάνῃ πάλιν αὐτά. Ἀλλ' ἡμᾶς οὔτε αὐτὰ μᾶς προσελκύουσι, ἀλλ' εἴμεθα τόσοι ἀγνώμονες, ὥστε τοὺς μὲν βούλους καὶ τοὺς ἡμίονους καὶ τοὺς ἵππους νὰ περιβάλλωμεν μὲ χρυσὰ περ δέροισι, τὸν δὲ Δεσπότην Χριστὸν ὁ ὅποιος περιέρχεται γυμνὸς καὶ μεταβαίνει ἀπὸ πόρτα εἰς πόρτα καὶ παραμένει πάντοτε εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἀπλώνει τὰ χεῖράς του, νὰ περιφρονῶμεν πολλὰς φορές μάλιστα νὰ τὸν ἀντικρύβωμεν καὶ μὲ σκληρὸ καὶ βλοσυρὸ μᾶτι, μολονότι, θεθακίως, καὶ αὐτὸ

ἀκριβῶς τὸ ὑπομένει· χάριν ἡμῶν· Διότι· εὐχαριστῶς πε-
νᾷ, δ' ἂν νὰ τραφῇς ἐσὺ καὶ περ ἐρχεται· γυμνός δ' ἂν νὰ
σοῦ δώσῃ τὴν θάσιν τῆς ἀφθορίας τοῦ ἐνδύματος.

Ἀλλ' οὔτε καὶ τότε δ' δετε τιποτε ἀπὸ τὰ ἰδικά σας,
ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἐνδύματα· ἄλλα μὲν εἶναι· σκωληκόθρονα,
ἄλλα δὲ εἶναι· θάρος εἰς τὸ κιθῶπιον καὶ περιττὴ φρον-
τις εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἔχουσι· ἐνῶ· Ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἔδωκε
καὶ αὐτὰ καὶ ἔλα τὰ ἄλλα περιέρχεται γυμνός· Ἀλλὰ
δὲν τὰ ἀφήνετε εἰς τὸ κιθῶπιον, ἀλλὰ τὰ φορᾶτε σεῖς
καὶ καλλωπίζεσθε· Πέστε μοι, τ. περισσότερον κερδί-
ζετε ἀπὸ αὐτά, Μηπως διὰ νὰ σᾶς ἰδῇ τὸ πλῆθος τῶν
ἀνθρώπων τῆς ἀγορᾶς, Καὶ τί μ' αὐτό· Διότι δὲν πρό-
κειται νὰ θαυμάσουν ἐσένα, παύ περιβάλλεσαι αὐτά·
ἀλλὰ αὐτοὶ ποὺ δίδε εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην· Ὡστε,
ὅν θέλῃς νὰ θαυμάζῃσαι· πρέπει νὰ ἐνδύῃς, ὅταν δὲ ἐν-
δύῃς ἄλλους, τότε μάλλον θὰ ἀπολαύσῃς μύρια χερ-
κροτήματα· Ἰότε, θὰ σὲ ἐπαινέσῃ καὶ ὁ Θεὸς μαζί μὲ
τοὺς ἀνθρώπους· Τώρα, ὅμως δὲν θὰ σὲ ἐπαινέσῃ κα-
νεὶς, ἀντιθέτως· μάστιχα, ὄλο, θὰ σὲ φθονήσουσι, θλέπον-
τες τὸ μὲν σῶμα σου στολισμένον τὴν δὲ ψυχὴν σου πα-
ραμελημένην.

Τέτοιος στολισμός ὑπάρχει· καὶ εἰς τὰς ἀνηθικούς
γυναῖκας· πολλές φορὲς μάστιχα τὰ ἐνδύματά τους
εἶναι πολυτελέστερα καὶ λαμπρότερα· ὁ στολισμός ὅ-
μως, τῆς ψυχῆς ὑπάρχει· μόνον εἰς αὐτοὺς· ποὺ ζοῦν ἐν
ἀρετῇ· Αὐτὰ λέγω διακριτῶς καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ λέγω,
ὅχι τόσον διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅσον διὰ τὰς ἰδικὰς σας
ψυχὰς· Διότι, ἐκεῖνοι, καὶ ἂν δέιν βοηθηθοῦν ἀπὸ μᾶς, ἐν-
τούτοις ἀπὸ ἄλλους θὰ τυχούσι κάποιας βοηθείας καὶ θὰ
ἀνακουφισθοῦν· Ἀλλὰ καὶ ἂν δέιν βοηθηθοῦν, ἀλλὰ καὶ
τακτραφοῦν ἀπὸ τὴν πείνᾳ καὶ πάλιν δὲν εἶναι· μεγάλη
ἡ ζημία· Διότι ἐς τί ἔβλαψε τὸν ἀδύνατον ἢ πτωχὸν καὶ
ἢ πείνᾳ, Ἀπὸ οὗ, ὅμως ἂν δέιν σᾶς βοηθήσουσι οἱ πτω-
χοί, κανεὶς δὲν θὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν· Ἀλλὰ θὰ εἴ-

πωμέν τὰ ἰδικὰ εἰς τὸν πλούσιον· ὁ ὅποιος κατακαίεται
αἰωνίως καὶ δὲν ἀνακουφίζεται· ποτὲ ἄλλ'· εἴθε κανεὶς
ποτὲ νὰ μὴ ἀκούσῃ αὐτὰ τὰ λόγια· ἀλλ'· εἴθε ἔλα νὰ
ἀπέλθωμεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τὴν χά-
ριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ· δ' ἂν τοῦ ὁποιοῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποιοῦ εἰς τὸν Πα-
τέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν·

ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ (28)

(Ιωάν. γ', 17-21)

«Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον» (Ιωάν. 3, 17)

α * Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὀκνηροτέρους, διὰ τὰ δικαιολογήσαι μεγάλα ἁμαρτήματα καὶ ὑπερβολικὴν ἀγνωρίαν, ἐκμεταλλεύονται τὴν φιλιθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὑποστηρίζουν τὰ ἀκόλουθα «εἰ ὑπάρχει κώλασις, δὲν ὑπάρχει τιμωρία, ὅλα τὰ ἁμαρτήματά μας τὰ συγχωρεῖ ὁ Θεός». Αὐτοῦς, ἀκριβῶς, τοὺς ἀποστομόντες, ὁ σοφὸς ἄνθρωπος, μὲ τὰ ἐξῆς, «Μὴ εἰπῆς μέγα τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου θὰ συγχωρήσῃ διότι ὑπάρχει θεοκίς εἰς αὐτὸν τὸ ἔλεος, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ ὀργή. Καὶ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς θὰ ἐπιπέσῃ ὁ θυμὸς σου». Καὶ πάλιν * Ὅσον μέγα εἶναι, τὸ ἔλεος τοῦ,

* Εἰς τὴν παροῦσαν παράγραφον ἐκτιθενται τὰ ἀκόλουθα. Οὗ χριστιανὸς διὰ τοῦ Βοηθισμοῦ λαμβάνει τὴν ὁφειλὴν τῶν ἁμαρτιῶν του. Τοῦτο, ὅμως, δημιουργεῖ τὴν υποχρέωσιν καὶ τὸ μέγιστον καθήκον νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ πλέον. Ὅτι, ἁμαρτάνων καὶ μὴ μετανοῶν γίνεται ἐνδοξος καὶ μεγαλειότηρας, παρὰ προηγουμένης, κολάσεως. Διὰ τῆς φράσεως «ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται» ὁ Χριστὸς μᾶς φανερώνει ὅτι ἂν καὶ κατὰ τὴν πρώτην του παρουσίαν δὲν ἦλθε, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἐν τούτοις ὁ μὴ πιστεύων εἰς Αὐτὸν τιμωρεῖται ἡδὴ ἀπὸ τώρα, καθ' ὅσον βαδίζει εἰς τὸ σκοτάδι καὶ σπερδεύει τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ φωτισμένης γνώσεως.

1 Σοφ. Σειρ. 5, 5

τόσον μεγάλη εἶναι καὶ ἡ δικαία τιμωρία, ποῦ στέλλει;² Καὶ ποῦ λέγει, ὑπάρχει ἡ φιλιθρωπία του, ἐάν πρόκειται γὰρ λάθωμεν τὰς δικαίας διὰ τὰς ἁμαρτίας μας τιμωρίας. Καὶ δε. θὰ λάθωμεν τὰς δικαίας τιμωρίας, ἀκούσε που τὸ λέγει καὶ ὁ Προφήτης καὶ ὁ Παῦλος, ὅ ὅτι, ὁ μὲν πρῶτος λέγει «Σὺ θὰ ἀποδώσῃς εἰς τὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του»³, ὁ δὲ δευτέρος «ὁ ὁποῖος θὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του»⁴. Ὅτι δὲ καὶ πάλιν ἡ φιλιθρωπία τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγάλη, καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπὸ αὐτὰ ἐδῶ. Διότι ὁ Θεὸς ἀφοῦ διήρσε τὴν ζωὴν μας εἰς δύο περὶόδους, εἰς τὴν παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν μὲν παροῦσαν, ὅ ἂν γίνονται, οἱ ἀγῶνες, τὴν δὲ μέλλουσαν διὰ τὰ ἀπονέμωνται, οἱ στέφανοι, ἐπέδειξε καὶ δ' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τὴν μεγάλην του φιλιθρωπίαν.

Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον. Διότι, ἀπὸ μᾶς, που διεπράξαμε πολλὰ καὶ φοβερά ἁμαρτήματα καὶ ποῦ δὲν ἀπαύσαμεν ἀπὸ τῆς νεότητός μας μέχρι τὰς διαθιά γεράματα νὰ καταρροπαίνωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ μύρια κακά, δὲν ἐζήτησεν εὐθυνας διὰ κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα. Ἀλλὰ τὰ συνεχώρησε μὲ λουτροὺς πάσης γενέσεως καὶ μᾶς ἐχάρσε δικαιοσύνην καὶ ἀντιστάθμιν. Τί, λοιπόν, θὰ συμβῇ, λέγει ἂν κάποιος ἀφοῦ κατηξιώθη τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἀπὸ πολὺ μικρᾶς ἡλικίας, διαπράξῃ μετὰ ταῦτα μύρια ἁμαρτήματα, Αὐτὸς, λοιπόν, εἶναι ἄξιος μεγαλυτέρας τιμωρίας. Διότι διὰ τὰ ἴδια ἁμαρτήματα, δὲν ὀφιστάμεθα τὰς ἴσας τιμωρίας, ἀλλὰ πολὺ αὐστηροτέρας ὅταν ἁμαρτήσωμεν μετὰ τὴν μυσταγωγίαν. Καὶ αὐτὸ μᾶς τὸ θεοκίνη ὁ Παῦλος, ὁ ὁ

2 Σοφ. Σειρ. 16, 2

3 Ψαλμ. 61, 13.

4 Ρωμ. 2, 6

ποῖος λέγει. «Εάν τις ἀθετήσῃ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσεως ἐπὶ δυο ἢ τριῶν μαρτυρῶν ἀποθνήσκει χωρὶς ἑλεος πόσον στοχάζεσθε χειρότερας τιμωρίας θὰ κριθῇ ἄξιος ὁ καταπατήσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ νομίσας κοινὸν τὸ αἷμα τῆς διαθήκης καὶ ὕβρισας τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος»⁵ Αὐτὸς θὰ εἶναι, λοιπὸν ἄξιος μεγαλύτερας τιμωρίας.

Ἐν τούτῳ ὁ Θεὸς ἀνοίξε καὶ δι' αὐτὸν τις πόρτες τῆς μετανοίας καὶ τοῦ ἔδωκε πολλές εὐκαιρίας, ἂν τὸ θέλῃσῃ θεθεῖ ως, νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά του Σκέψου, λοιπὸν, πόσον μεγάλα εἶναι αὐτά! αἱ ἀποδείξεις τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἢ διὰ τῆς χάριτος χορηγήσεις τῆς ἀφέσεως καὶ ὁ μὴ κολασμὸς τοῦ καὶ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς χάριτος ἁμαρτήσαντος καὶ ἀξίου πάσης τιμωρίας ἐπὶ πλέον, δὲ καὶ ἡ ὁ ἄθεσις εἰς αὐτὸν κρόνου καὶ προθεσμίας ἀπολογίας, Δι. ὅλα αὐτὰ ὁ Χριστὸς ἔλεγε πρὸς τὸν Ἰν κώδημον· «Δὲν ἀπέστε λεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν τοῦ εἰς τὸν κόσμον, δὲ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον»

Διότι δύο εἶναι, αἱ παρουσίαι, τοῦ Χριστοῦ, ἡ πρώτη εἶναι αὐτή, ἡ ὅποια ἐπραγματοποιήθη ἤδη καὶ ἡ δεύτερα εἶναι ἡ μέλλουσα Δὲν ἔχουν δὲ καὶ αἱ δυο τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἡ προηγουμένη ἐπραγματοποιήθη, ὅχι διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰς πράξεις μας, ἀλλὰ δὲ νὰ συγχωρήσῃ, ἡ δὲ μέλλουσα θὰ πραγματοποιηθῇ, ὅχι διὰ νὰ συγχωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξετάσῃ. Δ' αὐτὸ ἀκριθῶς λέγει διὰ μὲν τὴν πρώτην παρουσίαν τοῦ «Δὲν ἦρθα διὰ νὰ κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσω τὸν κόσμον»⁶, διὰ δὲ τὴν μέλλουσαν· «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς τοῦ, θὰ στήσῃ τὰ μέν πρόβατα ἐκ δεξιῶν

5 Ἐβρ 10, 28 καὶ 29

6 Ἰωάν 12, 47

τοῦ τὰ δεξιὰ ἐξ ἀριστερῶν. Καὶ θὰ ἀπέλθουσι οὗτοι, μὲν εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δεξιοὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον»⁷, μολονδὲ, θεθεῖως, κατὰ τὸ δ καὶ οὐ καὶ ἡ προηγουμένη παρουσία ἦταν παρουσία κρίσεως Διατί, Διότι πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ ὑπῆρχε νόμος φυσικὸς καὶ, προφῆται καὶ γραπτὸς ἐπιστῆς, νόμος κα' διδασκαλία καὶ μύρια ὑποσχέσεις καὶ ἐπιδείξεις θαυμάτων καὶ κολάσεως καὶ τιμωρίας καὶ πολλὰ ἄλλα, ἵκανά νὰ ἐπιτύχουν τὴν διόρθωσιν. Καὶ ἐπομένως ἦταν μετὰ ἀπ' ὅλα αὐτὰ νὰ ζητήσῃ εὐθύνας, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι φιλανθρωπὸς δὲν ἐξετάζει, τὰ ἁμαρτήματά μας, ἀλλὰ προηγουμένως συγχωρεῖ αὐτά. Διότι, ἂν ἐπράττε τοῦτο ὅλο, ἂνε ξαρέτως θὰ κατεδικάζοντο εἰς ἀπώλειαν. Διότι, λέγει· «ὅλοι ἡμάρτησαν καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ»⁸ Εἶδες πόσον μεγάλη εἶναι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ,

«Ὅστις πιστεύει εἰς τὸν Υἱὸν δὲν κρίνεται, ὅτι, εἰς δὲ μὴ δὲν πιστεύει εἶναι ἤδη κεκρμένος»⁹ Ἀλλὰ τότε, ἂν δὲν ἦλθε δι' αὐτό, δὲ νὰ κρίνῃ, δηλαδὴ, τὸν κόσμον, πῶς ἔχει κριθῇ ἤδη ἐκεῖνος παρὶ δὲν πιστεύει. ἔφ' ὅσους δὲν ἔχε ἔλθῃ ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως, Σημαίνει, λοιπὸν, αὐτὸ, ἡ δὲ αὐτὴ ἡ ἀμετανόητος ἀπιστία εἶναι κώλασις, ὅτι τὸ νὰ εὐρίσκηται κανεὶς μακρὰν τοῦ φωτός εἶναι, γεγονός, το ὅποισι καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀποτελεῖ μεγίστην τιμωρίαν— ἡ προλέγει τὸ μέλλον Ὅπως ἀκριθῶς ἐκεῖνος που φωνεῖ καὶ εἰς περίπτωσιν, πού δὲν καταδικασθῇ ἀπὸ τὸν δικαστήν, ἔχει ἤδη καταδικασθῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴδιαν τὴν φύσιν, τῆς πράξεώς του τοιαυτοτρόπως καὶ ὁ ἀπίστος. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀδάμ, ἀπὸ τὴν ἡμέραν που ἔφαγεν ἀπὸ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν, ἀ-

7 Ματθ 25, 31-33 καὶ 46.

8 Ρωμ 3, 23

9 Ἰωάν 3, 18

πέθαναν. Διότι, αυτή άκριθώς ήταν και ή απόφασίς τοῦ Θεοῦ «Κατά δέ τήν ήμέραν κατά τήν ὁποίαν θά φάγετε ἀπό τόν καρπόν του, θά χάσετε τό δικαίωμα τῆς ἀθανασίας θά ἀποθάνετε σωματικῶς καί θά χωρισθῆτε ἀπό ἐμέ, πού σᾶς ἔδωσα τήν ζωήν»¹², μολοντός θεοβίως ἐξοῦσε

Πῶς, λοιπόν, ἀπέθανε, Κατά τήν ἀπόφασιν καί κατὰ τήν φύσιν τοῦ πράγματος. Διότι, αὐτός, πού κατέστη σε τόν ἑαυτόν του ὑπεύθυνον διὰ τήν κόλασιν διατελεῖ ὑπό τήν τιμωρίαν, ἔστω καί ἂν κατ' ἀρχήν ὄχι ὡς πρὸς τό πρᾶγμα αὐτό καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ὡς πρὸς τήν γνώμην καί τήν ἀπόφασιν. Διὰ νά μὴ φαντασθῇ, λοιπόν, κανείς, ὅταν ἀκούσῃ, ὅτι «Δέν ἦλθον, διὰ νά κρινῶ τόν κόσμον»¹³ ὅτ' ἤμπορεῖ νά ἀμαρτανῇ ἀτιμωρητῇ καί ὡς ἐκ τούτου γίνῃ περισσύτερον περὶ τὰ πνευματικά ὀκνηρός, μέ τό νά λέγῃ «ἦδη ἔχει κριθῇ», ἀπομονώνον καί αὐτήν τήν ὀλιγωρίαν. Ἐπεὶ δὲ, δηλαδὴ ἐπρόκειτο νά ἔλθῃ ἡ κρίσις καί δέν εἶχε ἔλθε, ἀκόμη, μέ τόν τρόπον αὐτόν μεταφέρει, κοντά τόν φόβον τῆς τιμωρίας καί δεκνύει ἦδη τήν κόλασιν. Καί αὐτό ἐπίσης, εἶναι ἀπόδειξις μεγάλης φιλονθρωπίας τοῦ Θεοῦ τό ὅτι, ὅχι, μόνον ἔδωκε τόν Υἱόν, πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά καί τό ὅτι ἀναβάλλει τόν καιρόν τῆς κρίσεως, μέ τόν σκοπόν νά δώσῃ τήν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καί ἀπίστοις νά ἀπαλλαγοῦν μέ ἄνεσιν καί ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά τους. «Ὅστις πιστεύει εἰς τόν Υἱόν δέν κρίνεται» αὐτός πού πιστεύει, ὅχι αὐτός πού περιεργάζεται, αὐτός πού πιστεύει, ὅχι αὐτός πού πολυπραγμανεῖ. Τί λοιπόν, ἂν ζῇ ἀκάθαρτον ζωὴν καί δέν πράττει ἀγαθὰς πράξεις, Κυριῶς μὲν δι' αὐτοὺς ἀκριθῶς ὁ Παῦ-

12. Γεν. 2, 17

13. Ἰωάν. 12, 47

λος λέγει, θεὸς δέν εἶναι γνήσιαι πιστοί, διότι «Ὁμολογοῦν ὅτι γνωρίζουν τόν Θεόν, μέ τὰ ἔργα τοὺς ὁμοῦς τόν ἀρνούνται»¹⁴. Ἐν τούτοις ἐδῶ λέγει τοῦτο, ὅτι ὡς πρὸς αὐτό ἀκριθῶς δέν κρίνεται, ἀλλά διὰ μέν τὰς πράξεις θά ὑποστῇ σκληροτέραν τιμωρίαν, δ' ἀπιστίαν δέ δέν τιμωρεῖται. ἐπειδὴ κατ' ἀρχήν ἐπίστευσε.

Θ'· Ἐλέπεις πῶς ἤρχισεν ἀπὸ φοβερά καί κατέληξεν εἰς τὰ ἴδια πάλιν; Διότι ἐν ἀρχῇ ἔλεγεν· «Ἐάν τις ποῖος δέν γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος, δέν δύναται νά εἰσέλθῃ εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»¹⁵, ἐδῶ δέ πάλιν λέγει· «Ὅστις δέν πιστεύει εἰς τόν Υἱόν εἶναι ἤδη κεκριμένος», δηλαδὴ, μὴ νομίσῃς ὅτι ἡ ἀναβολὴ θά ὠφελήσῃ σε τίποτε αὐτόν, πού κατέστη ἤδη ὑπεύθυνος, ἔάν δέν ἀλλάξῃ. Διότι αὐτός, ὁ ὁποῖος δέν ἐπίστευσε, δέν θά εὐρεθῇ εἰς καλλιτέραν καταστάσιν ἀπὸ τοὺς καταδικασθέντας καί κολαζομένους.

«Καί αὕτη εἶναι ἡ κρίσις, ὅτι το φῶς ἦλθεν εἰς τόν κόσμον καί οἱ ἄνθρωποι, ἠγάπησαν τό σκότος μᾶλλον παρά τό φῶς»¹⁶. Ἐκεῖνο δέ τό ὁποῖον λέγει, σημαίνει τό ἔξῃ· «Δι' αὐτό καλᾶζονται, διότι δέν ἠθέλησαν νά ἀφήσουν τό σκοτάδι καί νά τρέξουν εἰς τό φῶς». Ἐδῶ,

12. Τίτ. 1, 16.

13. Εἰς τήν παράγραφον αὐτήν ἀναλύεται ἡ φράσις «ὁ φῶς» ἐν τῇ λατρίᾳ τοῦ Θεοῦ· τό φῶς καί οὐκ ἔρχεται πρὸς τό φῶς καί παρατηρεῖται ὅτι αὐτός, πού συνεχῶς ἁμαρτανεῖ εἶναι ἀδύνατον νά προσέλθῃ καί νά πιστεύσῃ εἰς τόν Χριστόν. Κατά συνέπειαν αὐτός πού δέν πιστεύει εἰς τόν Χριστόν υποχρεωτικῶς ζῇ βίον φάουλόν καί δέν ἤμπορεῖ νά κατορθώσῃ καμμίαν ἀληθινήν ἀρετήν. Εἰς τήν τελευταίαν, τέλος παράγραφον ὁ λόγος περὶ κενοδοξίας. Ἡ κενοδοξία εἶναι ρίζα πολλῶν κακῶν. Δι' αὐτό οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσι ν' ἀποφεύγουν αὐτήν νά προσπαθοῦσι δὲ συνεχῶς νά ἀφίστανται εἰς μόνον τόν Θεόν.

13. Ἰωάν. 3, 5

14. Ἰωάν. 3, 19

λοιπὸν τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε ὁ καιῶμα νὰ ἀπολογηθοῦν. Διότι, ὡς ἐρχομὸν λέγει, δὲ νὰ τ' ἐμωρῶσω καὶ δὲ νὰ ζητήσω εὐθύναις διὰ τὰς πράξεις, θὰ εἶχαι νὰ εἰποῦν, προκειμένου νὰ δικαιολογηθῶν, ὅτι, ὁ αὐτοῦ ἀκριθῶς ἐφυγάμε μακριὰ, τώρα δὲ, ὅθεν ἤμποροῦν τιποτέ νὰ εἰποῦν διότι ἦλθα διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὸ σκοτάδι, καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσω εἰς τὸ φῶς. Ποῖος, λοιπὸν, θὰ ἐλεοῦσε τὸν μὴ θέλοντα νὰ ἀφήσῃ τὸ σκοτάδι καὶ νὰ ἔλθῃ κοντὰ εἰς τὸ φῶς. Χωρὶς δὲ νὰ ἔχουν τίποτε ἐναντίον μας, ἀντιθέτως μάλιστα, εὐεργετούμενοι, ἀπὸ μᾶς μεγάλως λέγει, ἀπομακρύνονται ἀπὸ κοντὰ μας. Αὐτὸ ἀκριθῶς καὶ εἰς ἄλλο μέρος, καταγγέλλων αὐτοὺς ἔλεγε, «Μὲ ἐμίσησαν ὅνα τίως»⁵ καὶ πάλιν «Ἐάν δὲν εἶχα ἔλθε καὶ δὲν τοὺς εἶχα ὁμιλήσει, δὲν θὰ εἶχαν ἀμαρτίαν»⁶.

Διότι αὐτός, ὁ ὅποιος εἰ ἀποῦσα φωτὸς παραμένει εἰς τὸ σκοτάδι ἴσως συγχωρηθῇ, ἐνῶ αὐτός ὁ ὅποιος, καὶ μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ φωτός εἰς αὐτὸν προτιμᾷ νὰ παραμῆνῃ εἰς τὸ σκοτάδι ἀποδεικνύει δεισιφροσύνην ὁ ὅθεν καὶ φιλόδοκον καὶ κενόδοξον χαρακτῆρα. Ἐπειτα ἐπειδὴ αὐτὸ, τὸ ὅποῖον εἶπεν, ἐφαίνεται εἰς τοὺς πολλοὺς ἀπίστευτοι —διότι, κανεὶς φυσικῶς, δὲν θὰ προτιμῶσε τὸ σκοτάδι ἀπὸ τὸ φῶς ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐπαθεῖν τοῦτο. Καὶ ποῖα, λοιπὸν, εἶνα αὕτη, «Ὅτι ἦσαν ποιητὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἐπειδὴ καθένας ὁ ὅποιος πράττει φαῦλα μισεῖ τὸ φῶς καὶ δὲν ἐρχεται εἰς τὸ φῶς διὰ νὰ μὴ ἐλεγχθῶν τὰ ἔργα αὐτοῦ»⁷. Καὶ ὅμως δὲν ἦλθε διὰ νὰ κρίνῃ οὕτε διὰ νὰ ἐξετάσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ συγχωρήσῃ καὶ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ

⁵ Ἰωάν. 15, 25

⁶ Ἰωάν. 15, 22

⁷ Ἰωάν. 3, 20.

τὰ ἀμαρτήματα καὶ νὰ δώσῃ ἀπὸ τὴν πίστιν σωτηρίαν. Πῶς, λοιπὸν, ἐφυγαν, διότι, ἐάν, ὅταν ἦλθεν, εἶχε καταλάβει, θέσιν δικαστοῦ, θὰ εἶχε τὸ λεχθὲν κάποιον νόημα —διότι ὁ συναισθανόμενος τὴν ἐνοχίην τοῦ συνηθίζει νὰ ἀποφεύγῃ τὸν δικαστὴν— ἐνῶ αὐτὸν τοῦ συγχωρεῖ ὅχι μόνον δὲν ἀποφεύγουσιν αὐτοὶ τοῦ ἔχουν ἀμαρτήσει ἀλλὰ καὶ προστρέχουσιν εἰς αὐτόν.

Ἐάν, λοιπὸν, ἦλθε διὰ νὰ συγχωρήσῃ αὐτοὶ φυσικὸν ἦταν νὰ τρέξουν μάλιστα κοντὰ του, αὐτοί, οἱ ὁποῖοι, εἶχαι συναισθησάμην τῶν πολλῶν τοὺς ἀμαρτημάτων πρῶγμα τὸ ὅποιον ἄλλωστε καὶ ἔγινε μὲ πολλοὺς. Καθ' ὅσον καὶ τελῶνα καὶ ἀμαρτωλοὶ τὸν ἐπλησίασαν καὶ ἐκάθισαν κοντὰ του. Τί, λοιπὸν, σημαίνει τὸ λεγόμενον, λέγει, αὐτὰ δὲ, ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, προτιμῶν νὰ παραμένουν διὰ παντός εἰς τὴν κακίαν, διότι ἕκείνος μὲν δι' αὐτὸ ἀκριθῶς ἦλθε, διὰ νὰ συγχωρήσῃ μὲν τὰ προηγούμενα ἀμαρτήματα νὰ ἐξασφαλίσῃ δὲ ἀπὸ τὰ μέλλοντα, ἐπειδὴ μερικοὶ εἶναι τόσοι ὀκνηροὶ καὶ ἀδιάφοροι πρὸς τοὺς νόμους τῆς ἀρετῆς, ὥστε νὰ προτιμῶν νὰ παραμένουν προσκεκολλημένοι μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ πνοῆς εἰς τὴν κακίαν καὶ ποτέ νὰ μὴ χωρίζουν ἀπὸ αὐτῇ, αὐτοὺς ἀκριθῶς ἐδῶ φανερώμεν μὲ τὸ νὰ τοὺς περιτὰίξῃ Ἐπειδὴ, δηλαδή, ὁ Χριστὸς, σιτισμὸς ἀπαιτεῖ καὶ ὀρθότητα δογμάτων καὶ ὑγιὰ πολιτείας φοβεῖντα, λέγει, νὰ ἔλθουν πρὸς ἡμᾶς ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ζήσουσιν κατὰ τρόπον ὀρθόν, ὁ ὅτι αὐτὸν ὁ ὅποιος ζῇ μέσα εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, κανεὶς δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ κατηγορήσῃ διότι αὐτὸς τοῦ ἔχει τέτοιους θεοὺς καὶ ἑορτάς, ὡς τοὺς θεοὺς, αἰσχράς καὶ καταγελαστοὺς παρουσαίξει ἔργα ἀνάλογα καὶ ἀντάξια πρὸς τὰ δόγματα του— ἐνῶ οἱ πιστοὶ εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ζοῦν κατὰ τρόπον προδίδοντα ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ πράγματα κατηγοροῦνται ἀπ' ὅλους καὶ καταβιάζονται. Ὅσον μεγάλο εἶναι

τὸ θαῦμα καὶ ἐνώπιον τῶν ἑχθρῶν τῆς ἀληθείας.

Πρόσεξε, λοιπόν, μέ πόσῃ ἀκρίθειαν ἐκθέτει ἐκεῖ νο, τὸ ὅποιον λέγει. Διότι, δὲν εἶπεν «ἐκεῖνος, που ἔπραξε φαῦλα, δὲν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς», ἀλλ' «αὐτὸς ποὺ πράττει πάντοτε», δηλαδή, «ἐκεῖνος, ποὺ θέλει συνεχῶς νὰ κυλιέται εἰς τὸν θόρβον τῆς ἀμαρτίας δὲν θέλει νὰ θέτῃ τὸν ἑαυτὸν του κάτω ἀπὸ τοὺς νόμους μας, ἀλλὰ, παραμένει μακριὰ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν, πορνεύει ἐλευθέρως καὶ πράττει γενικῶς ἔλα τὰ ἄλλα τὰ ἀπηγορευμένα. Διότι ἐάν ἔλθῃ ἐδῶ, σὰν κλέπτης μέσα εἰς τὸ φῶς, φανερωθεὶς ἀμέσως δι' ἑλοὺς αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀποφεύγει τὴν ἰσχυρὰν μου ἐξουσίαν». Πολλοὺς, πράγματι «Ἕλληνας ἡμπορεῖς νὰ ἀκούσῃς νὰ λέγουν καὶ τώρα ἀκόμη δι' αὐτὸ δὲν ἡμποροῦν νὰ προσέλθουν εἰς τὴν πίστιν μας, ἔπε δὲ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἀφήσουν τὴν μέθην καὶ τὴν πορνείαν καὶ τὰ ἄλλα παρόμοια ἀμαρτήματα. Τ. λοιπὸν λέγει, δὲν ὑπάρχουν καὶ Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι πράττουν τὰ φαῦλα κα. Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ζοῦν μὲ σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν, «Οἱ ὑπάρχουν Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι πράττουν τὰ φαῦλα, τὸ γνωρίζω καὶ ἐγώ, ἐάν, ὅμως, ὑπάρχουν καὶ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ τρόπον ὁρθόν αὐτὸ ἀκόμη δὲν τὸ γνωρίζω σαφῶς. Καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς διὰ τοὺς ἐκ φύσεως ἐπισεικτοὺς καὶ κοσμικοὺς διότι, δὲν εἶναι, αὐτὸ ἀρετὴ— ἀλλὰ δι' αὐτόν, ὁ ὅποιος δέχεται τὴν σφοδρὰν ἐπίθεσιν τῶν παθῶν του καὶ ὑπομένει καρτερικὰ καὶ σωφρονεῖ.

Ἀλλὰ δὲν θὰ εἴρῃς τέτοιαν περίπτωσιν. Διότι, ἐάν ἡ ὑπόσχους τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς τιμωρίας καὶ ἡ ἄλλη διδασκαλία, ἡ τόσον ὑψηλὴ, μόλις καὶ μετὰ θίας συγκρατοῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀρετὴν καθόλου, φυσικὰ, δὲν θὰ ἐνδιαφεροῦν δια τὴν ἀρετὴν αὐτοί, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν καθόλου εἰς αὐτά. Ἐάν δὲ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ οἱ ὅποιοι ὑποκρι-

νονται διὰ πιστεύουν αὐτοὶ πράττουν τοῦτο χάριν τῆς δόξης. Αὐτός, ὅμως, ὁ ὅποιος πράττει, τοῦτο χάριν τῆς δόξης, ὅταν εὕρῃ τὴν εὐκαιρίαν, δὲν θὰ διατάξῃ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς πονηράς ἐπιθυμίας. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ θεωρηθῶμεν ἀπὸ μερικοὺς φιλόνκοι, ἃς δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχουν μεταξύ τῶν Ἑλλήνων ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ τρόπον σώφρονα καὶ ἐνάρτεον. Διότι αὐτὸ οὐδέποτε ἀντίκειται εἰς τὸν λόγον καθ' ὅσον ἀμύλησε διὰ τὸ γενικῶς συμβαῖνον, ὅχι διὰ τὸ σπανίως γινόμενον.

γ. Πρόσεξε, ὅμως πῶς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, μέ τὸ νὰ εἴπῃ διὰ τὸ φῶς εἰς τὸν κόσμον, ἀφήρεσεν ἀπὸ αὐτοὺς κάθε δικαίωμα ἀπολογίας. Μήπως αὐτοὺς λέγει ἐξήγησαν αὐτὸ Μήπως ὑπέφεραν Μήπως ἐργάσθησαν μὲ πολλὴν κόπον διὰ νὰ τὸ εὕρουν, τὸ ἴδιον τὸ φῶς ἦλθε πρὸς αὐτοὺς καὶ οὐτε τότε ἔτρεξαν πρὸς αὐτό. Ἀλλ' εἶπε διὰ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ μεταξύ τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ τρόπον ἀσυνετον, ὅς εἴπωμεν τοῦτο, ὅτι δὲν ὁμολογεῖ αὐτοὺς ποὺ ἐξ ἀρχῆς ἔγιναν Χριστιανοὶ καὶ ἐδέχθησαν τὴν εὐσέβειαν ἀπὸ προγόνους. Ἐν καὶ πολὺ εὐκόλως καὶ αὐτοὶ πολλὰς φορές ἐξ αἰτίας κακῆς ζωῆς ἐξετράπησαν ἀπὸ τὴν ἀκρίθειαν τῶν δογμάτων, ἀλλὰ πάντως νομίζω ὅτι τώρα δὲν ὁμολογεῖ αὐτοὺς— ἀλλὰ ὁ αὐτοὺς Ἕλληνας ἢ οὐδοαίους οἱ ὅποιοι ὁφείλουσαν νὰ προσέλθουν εἰς τὴν ὁρθὴν πίστιν. Δε κινεῖ, δηλαδὴ ὅτι κανεὶς ὅσο ἔβῃ εἰς τὴν πλάνην δὲν ἡμπορεῖ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν πίστιν ἐάν προηγουμένως δὲν χαράξῃ ὁρθὸν τρόπον ζωῆς καὶ πάλιν κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ παραμείνῃ διὰ πάντως εἰς τὴν ἀπιστίαν ἐάν προηγουμένως δὲν προσκολληθῇ ὁριστικὰ εἰς τὸ κακόν.

Καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς ὅτι εἶναι ἐγκρατὴς καὶ δὲν προβαίνει εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀδικίας. Διότι δὲν εἶναι μόνον αὐτὰ ἡ ἀρετὴ. Διότι τί τὸ ὄφελος, ὅταν ἔχη μὲν αὐτὰ

είναι, όμως, δούλος τῆς κενῆς δόξης καὶ προτιμᾷ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν πλάνην ἐντροπιδόμενος τὴν συντροφιά τῶν φίλων. Διότι αὐτὸ δὲν εἶναι ὀρθὸς θ.ος. Ὁ δούλος τῆς δόξης δὲν εἶναι ὀλγώτερον ἀνθρῳικός ἐκείνου ποὺ πορνεύει. Αὐτὸς πραγματοποιεῖ πολὺ περισσότερα καὶ χειρότερα κακὰ ἀπὸ ἐκείνον. Ἀλλ' ἀνάφερέ μοι κάποιον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε κακίας καὶ ὁ ὁποῖος παραμένει παῖσιον τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἡμπορέσης νὰ μοῦ ἀναφέρῃς. Καὶ διότι αὐτοὶ ποὺ ἐξαρετικὰ ὑπερηφανεύθησαν μεταξὺ αὐτῶν καὶ κατενίκησαν καὶ τὸ πάθος τῶν χρημάτων καὶ τῆς κοιλίας, καθὼς λέγουν, αὐτοὶ ἀκρωθῶς περισσότερον ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὑπεδουλώθησαν εἰς τὴν δόξαν. Πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν ὅλων τῶν κακῶν.

Τοιαυτοτρόπως παρέμειναν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν πλάνην τῶν. Δι' αὐτὸ καὶ καταγγέλλων αὐτοὺς ἔλεγε «Πῶς δύνασθε σεῖς νὰ πιστεύετε, οἱ ὅποιοι λαμβάνετε δόξαν ἀπὸ ἀνθρώπων»¹⁸. Καὶ διατ. δὲν συνωμύησε μὲ τὸν Ναθαναὴλ δι' αὐτὰ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφάνερωσε καὶ τὴν ἀλήθειαν οὕτε ἐπεξέτεινε τὸν λόγον, διότι οὕτε ἐκεῖνος τὸν ἐπληρώσας μὲ τόσῃ σπουδῇ, διότι αὐτὸς¹⁹ ἔθετε αὐτὸ ὡς κύριον ἔργον τοῦ καὶ τὸν χρόνον ποὺ οἱ ἄλλοι τὸν ἐχρησιμοποιοῦν διὰ τὴν ἀνάπαισιν²⁰, αὐτὸς τὸν διέθετε διὰ τὴν διδασκαλίαν, ἐνῶ ἐκεῖνος²¹ ἐπὶ γινεῖ εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅσπερ ἀπὸ παρακίνησιν ἀλλοῦ²².

18. Ἰωάν. 5, 44.

19. Ο Νικόδημος.

20. Υπαινίσσεται τὸ γεγονός ὅτι ὁ Νικόδημος ἐπισκέφθη τὸν Κύριον καὶ συνώμυησε μαζί του νύκτα. Τὸ γεγονός φανεῖται πρᾶγμα τὸν Σίλωνα τοῦ.

21. Ο Ναθαναὴλ.

22. Ἐνωεῖ τὸν Φίλππον.

Ἐν τούτοις οὐτε ἐκείνον τὸν ἠγνόησε. Πρὸς ἐκείνον ἄλλωστε εἶπε «Ἀπὸ τώρα θὰ ἴδῃτε τοὺς οὐρανούς ἀνοιγμένους καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας»²³. Εἰς αὐτὸν, ὅμως, δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ τοῦ ὡμίλησε περὶ τῆς θαύας οἰκονομίας καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, διαφορετικὰ, δηλαδὴ ὡμίλησεν εἰς τὸν καθένα καὶ ἀναλογως πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν βίαν θεοῦ.

Διότι δι' ἐκείνον μὲν, ἐπεὶ δὴ ἐγνώριζε καὶ τὴν ἀκριβῶς εἶχεν διδάξει οἱ προφῆται καὶ οὕτε τόσον δευλὸς ἦταν ἀρκούσε τόσον μόνον νὰ ἀκούσῃ, ἐνῶ εἰς αὐτὸν ἔδω, ἐπεὶ δὴ κατεῖχτο ἀκόμη ἀπὸ φόβου, δὲν ἀπεκάλυψε μὲν τὸ πᾶν μὲ σαφήνειαν, τοῦ ἐκλόνισε ὅμως τὴν γνώμην, ὥστε μὲ τὸν φόβον νὰ διώξῃ τὸν φόβον, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ ὁ ἀπίστος κρίνεται καὶ ἡ ἀπίστια ἀπὸ πονηρὰν συνειδήσιν πηγάζει. Ἐπεὶ δὴ δὲ ὡμιλοῦσε πολὺ καὶ διατ. τὴν δόξαν τῶν πολλῶν, δι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ αὐτὴν μᾶλλον ἤρχισε νὰ ὡμίλῃ παρὰ τὴν κόλασιν — «οἱδὲ πολλοὶ, λέγει, ἀπὸ τοῦς ἀρχοντας ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἐξ αἰτίας ὅμως τῶν Ἰουδαίων δὲν ὡμολόγουν φανερὰ τὴν πίστιν τῶν»²⁴ καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἤρχισε νὰ τὸν ἐλέγχῃ καὶ ἐφάνερωσε, ὅς ὅσον εἶπεν, ὅτι ὁ μὴ πιστεύων εἰς Αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατόν δι' ἄλλον τινα λόγον νὰ μὴ πιστεύῃ, παρὰ μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ἀκαθάρτου ζωῆς τοῦ. Καὶ εἰς μὲν τὴν συνέχειαν λέγει. «Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς»²⁵, ἔδω δὲ «ἦλθε τὸ φῶς εἰς τὸν κόσμον», διότι εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν ὡμιλοῦσε μᾶλλον συγκεκριμένως, ὅσον ὅμως προχωροῦσεν, ἐγίνετο περισσότερον σαφές. Ἀλλ', ὅμως ὁ ἀνθρώπος κατεῖχτο ἀπὸ τὴν δόξαν τῶν πολ.

23. Ἰωάν. 1, 52.

24. Ἰωάν. 12, 42.

25. Ἰωάν. 8, 12.

λδων, δι' αὐτὸ καὶ δὲν τολμοῦσε αὐτὲ νὰ δολιχῇ ἐλεῦθερα, ὅπως ἔπρεπε

Ἄς ἀποφεύγωμεν, λοιπόν, τὴν κενοδοξίαν, διότι τὸ πάθος τοῦτο εἶναι τὸ τυραννικώτερον ἀπ' ὅλα τὰ πάθη. Ἐδὼ ἔχουν τὴν ρίζαν τῶν ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ἀγάπη τῶν χρημάτων. Ἀπ' ἐδῶ προέρχονται τὸ μῖσος, οἱ πόλεμοι, αἱ μάχα. Διότι αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ τὰ περισσότερον δὲν ἡμπορεῖ πρῶθενά νὰ σταματήσει. Ἡ ἀγάπη του δὲ αὐτὴ δὲν προέρχεται. ἀπὸ πρῶθενά ἀλλοῦ ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀνάπην τῆς κενῆς δόξης. Διότι πᾶς μου διὰ τοῦτον λόγον οἱ πολλοὶ διατηροῦν πλῆθος εὐνοούχων καὶ ἀγέλας ζώων καὶ περισσεύοντα, ἀπὸ μεγάλην φαντασίαν. Ὅχι δὲ. ἔχουν ἀνάγκην ὧτων αὐτῶν, ἀλλ' ἐπεὶ θέλουν νὰ ἔχουν αὐτοὺς ποὺ συναντοῦν μάρτυρας τῆς ἀνοήτου αὐτῆς φαντασίας. Ἄν ἀποκόψωμεν αὐτὴν τὴν κακίαν, μὰ ζε μὲ τὸ κεφάλι θὰ καταστρέψωμεν καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέλη της καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἡ ποτε ποὺ νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ νὰ κατοικήσῃ τὴν γῆν, ὅπως τοὺ οὐρανόν. Διότι, ὅσους ἀπὸ μᾶς συλλαμβάνει, εἰς τὰ δίκτυά της δὲν ἔξωθει μόνον εἰς τὴν κακίαν ἀλλὰ καὶ σάν ἄλλη ἀρετὴ ἐμφανίζεται, μεταξύ αὐτῶν καὶ στέκει. Διότι τῶν καὶ ὅταν δὲν κατορθώσῃ νὰ μᾶς ἐκδιώξῃ ἀπ' ἐκεῖ, προκαλεῖ μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν ἰδίαν τὴν ἀρετὴν καθ' ὅσον τὴν ὑποχρεώνει μὲν νὰ ὑποστῇ τοὺς πόνους τὴν ἐμποδίζει δὲ μὴ νὰ δρέψῃ τοὺς καρπούς. Διότι αὐτὸς, ποὺ ἀποθλέπει πρὸς αὐτὴν τὴν δόξαν καὶ νηστεύει καὶ προσεύχεται καὶ ἐλεεῖ, χάσκει τὸν μισθὸν του. Ποια χειρότερα ζημία θὰ ἡμπορούσε νὰ γίνῃ ἀπὸ αὐτὴν, ἀπὸ τὴ νὰ ἐκπέσῃ, δηλαδή, κανεὶς ἀπὸ τὴν θεῶν δόξαν, ἀφοῦ προηγουμένως ἀγῶν σθεῖ ματαῶς καὶ ὁδύκως καὶ γελωτοποιηθῇ. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅταν ἀποθλέπῃ κανεὶς καὶ εἰς τὰς δύο, νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὰς δύο. Καὶ εἶναι θεοβαρῶς δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰς δύο ἀλλὰ τοῦτο ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ ὅταν δὲν ἐπιθυμῶμεν καὶ τὰς δύο, ἀλλὰ τὴν μίαν, τὴν

θεῶν δόξαν ὅταν ὅμως ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰς δύο. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, εἰάν θέλωμεν νὰ κερδίσωμεν τὴν δόξαν πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν μόνον ἐκ θεοῦ προερχομένην δόξαν. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ κερδίσωμεν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θεῶν δόξαν, τὴν ὅποιαν εἶθε ὅλο. ἡμεῖς νὰ ἀπολαύσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΚΘ' (29)

(Ιωάν γ 32-30)

«Ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν εἰς τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐμείνεν ἐκεῖ μαζὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ἐδάκρυζεν» (Ἰωάν 3 22)

α * Τίποτε δὲν ἡμπορεῖ νὰ γινῇ φανερώτερον οὐτε ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν ὅπως πάλιν τίποτε δὲν εἶναι ἀσθενέστερον ἀπὸ τὸ ψεῦδος ἔστω καὶ ἂν σκεπάζεται, μὲ ἀμέτρητα προστατευτικά σκεπάσματα. Διότι καὶ ἔτσι περισσότερον ἀποκαλύπτεται καὶ εὐκολα καταρρέει ἡ ἀλήθεια ὅπως εὐρίσκεται γυμνὴ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἐκείνους τοὺς ἔχοντες τὴν θέλησιν νὰ ἐξετάζουσι τὴν ἀκμὴν τῆς. Καὶ οὔτε ἐπιθυμεῖ νὰ παραμένῃ κρυμμένη οὔτε φοβεῖται τὸν κίνδυνον οὔτε τρέμει τὰς ἐπιβουλὰς, οὔτε ποθεῖ νὰ δοξασθῇ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, οὔτε εἶναι ὑπευθυνὸς ἐν ὅποιανδήποτε ἄλλῃ ἀνθρώπινῃ ἀδυναμίᾳ, ἀλλὰ στέκεται πᾶν ἀπὸ θλα καὶ μολονότι ἀντιμετωπίζει πολλὰς ἐχθρότητας, ποραμένει ἀκατανίκη-

* Εἰς τὴν παρουσίαν ἀμύλιαν ὁ καιολογέται διατι δὲν ἐδάκρυζεν ὁ Χριστός. Δὲν εἶχεν ἀποστρεφθεῖ εἰσὶν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τοῦ ὁποίου θά ἐπετελεῖτο τὸ βῆμα τοῦ Βαπτίζου. ὅμως οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου Ἐπισημ, ἐξακολουθεῖ νὰ βαπτίζῃ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Αὐτὸ δὲν γινέται ἀπὸ ἀνταγωνισμὸν πρὸς τοὺς ἰησοῦν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν αὐτοῦ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς Του, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔβαπτον μετ' αὐτοῦ πνεῦμα τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ αὐτοῦ ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν εἶχε, νὰ ἐπομάσῃ τὴν ὁδὸν διὰ τὸν ἰησοῦν Ὁ Θεός.

τος. Καὶ τοὺς καταφεύγουν πρὸς αὐτὴν, ὡς εἰς ἀσφαλὲς ὄχυρόν, τοὺς προφυλάσσει μετὰ τὴν μεγάλῃ τῆς δυναμὶν Ἀποφεύγει δὲ τὰς κρυφίας ἐνεργείας καὶ δεῖ ἀναφέρεται εἰς αὐτὴν τὸ ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς. Αὐτὸ ἀλλωστε ἀπεδείκνυε καὶ ὁ Χριστὸς ὅταν συνεζήτει μετὸν Πιλάτον καὶ ἔλεγεν «Ἐγὼ πάντοτε φανερὰ ἐδίδαξα καὶ τίποτε δὲν εἶπα κρυφόν»²

«Υστερὰ ἀπὸ αὐτὰ ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ εἰς τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐμείνεν ἐκεῖ καὶ ἐδάκρυζεν»³.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἑορτῶν λοιπὸν ἀνέβαιναν εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ παρουσιάσῃ μετὰ εἰς τὸ πλῆθος τὰ δόγματα καὶ τὴν ὠφέλειαν ἀπὸ τὰ θαύματα. Ὅταν δὲ ἔτελειώσιν ἡ περίοδος τῶν ἑορτῶν πολλὰς φορὰς ἐπήγαιναν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰορδάνου, ἐπειδὴ καὶ ἐδῶ συνεκεντροῦντο πολλοὶ ἄνθρωποι. Ἐσύχναζε θεῖα εἰς τοὺς κοσμοπλήθεῖς τόπους πάντοτε ὅχι διὰ νὰ κἀν ἐπίδειξιν, οὔτε ἀπὸ φιλοδοξίαν, ἀλλὰ κατεχόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὠφελήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερους. Ἄν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς παρακάτω λέγῃ

τὸ βάπτισμα, τοῦ ἐτέλε αὐτὸς καὶ ἐκεῖνο τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο δὲ νὰ προσελκυθοῦν οἱ πολλοί, εἰς τὴν σωτηρίαν ὡς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη, ὁ Ἰωάννης ἀναμάρτετον τοὺς φίλους τοῦ Χριστοῦ, ὅχι διὰ νὰ δείξῃ τὸ ὁμοίωμα πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν μεγάλῃν ταῦ χάριτον διὰ τὴν καθημερινὴν ἀβύσσιν τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ Χριστοῦ. Τέλος ὁ ἱερὸς Χριστός, ὁ προτρέπει ἀπαγωγὴν τῆς κενοδοξίας, ἡ ὅποια εἶναι ἡ αἰτία κάθε κακοῦ καὶ ἐκθίωξις τῆς μελλούσης δόξης ἡ ὅποια εἶναι ἀληθὴ καὶ ἀποφελὴς καὶ μόνιμος.

1 Ἡ ἀπάντησις αὐτῇ τοῦ Κυρίου διδεται εἰς τὸν ἀρχιερέα τῶν οὐδαίων Καίσαρον καὶ εἰς τὸν Πιλάτον. Πρβλ. Ἰωάν. 18, 12-21.

2 Ἰωάν. 18, 20. Τὸ ἐδάφιον παρατίθεται περιληπτικῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς.

3 Ἰωάν. 3, 22.

ὅτι δὲν ἐθάπτιζεν ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ τοῦ· Εἰ-
να λοιπὸν φανερόν ἐστι καὶ εἰς τὴν προκειμένην περί-
πτωσιν τὸ ἴδιον λέγει, ὅτι δηλαδὴ μόνον οὐ μαθηταὶ ἐ-
θάπτιζον.

Καὶ διὰ τοῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν ἐθάπτιζεν
ὁ Ἰησοῦς, ἐπρόφθαυεν ὁ Ἰωάννης (καὶ ἔδωκε τὴν ἀ-
πάντησιν) ὅταν εἶπεν· «Αὐτὸς θὰ οὕς θαπτίσῃ με Πνεῦ-
μα Ἁγίου καὶ με πυρὶ»⁴ Δὲν εἶχεν ὁμοῦ δώσει, ἀκόμη
τὸ Ἅγιον Πνεῦμα Δικαιολογημένα λοιπὸν δὲν ἐθάπτι-
ζεν. Οἱ μαθηταὶ τοῦ ὁμοῦ ἐθάπτιζον, ἐπεὶ δὴ ἤθελαν νὰ
προσελκύσῃν περισσότερους ἀνθρώπους εἰς τὴν σωτη-
ριώδη διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ διὰ τὸ τέλος πάντων ἐφ' ὅσον ἐθάπτιζον οἱ μα-
θηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἐσταμάτησε νὰ κἀνὴ τὸ ἴδιον καὶ
ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ ἐπέμενε νὰ θαπτίζῃ καὶ αὐτὸς καὶ μά-
λιστα ἔπραττεν αὐτὸ μέχρις οὗτο κλεισθῇ εἰς τὴν φυλα-
κὴν Πραγματικὰ, μετὰ τὸ νὰ εἴπῃ· «Ἐξηκολούθει δὲ ὁ
Ἰωάννης νὰ θαπτίζῃ εἰς τὴν Αἰνὼν»⁵ καὶ μετὰ τὸ νὰ προσ-
θέσῃ· «Διότι οὗτος δὲν εἶχε ἀκόμη ριφθῇ εἰς τὴν φυλα-
κὴν»⁶, φανερώνε ὅτι, μέχρι τότε δὲν ἔπαυσε νὰ θαπτίζῃ.

Ἀλλὰ ὁ ἄποιον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, ἐθάπτιζεν
μέχρι τότε (Διότι ἀσφαλῶς θὰ ἔδινε μεγαλύτερον κύ-
ρος εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ Ἰησοῦ, ἐάν ἔπαυε νὰ θαπτι-
ζῇ αὐτὸς ὅταν ἤρχισαν ἐκεῖνο) Διὰ τὸ λοιπὸν ἐθάπτιζεν,
διὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ συνασθή-
ματα ἀνταγωνισμοῦ καὶ νὰ μὴ τοὺς καταστήσῃ περ σ-

4 Πρβλ. ὡς 4, 2

5 Μαρθ. 3, 11

6 Ἰωάν. 3, 23. Αἰνὼν Τετάρτη τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς θυ-
τικὰς θύκας τοῦ Γορδάνου πλησίον τῆς Σαλαμ. Εἰς τὸ σημεῖον
αὐτὸ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ ἦσαν πολλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρό-
δρομος τὸ εἶχε ἐπιλέξει διὰ νὰ βαπτίζῃ.

7 ὡς 3, 24.

σώτερον ἐριστικῶς. Διότι πραγματὰ καὶ ἐνὶ πολλὰς φο-
ράς τὸ δὲ κήρυττε καὶ πάντοτε παρεχόρεϊ τὰ πρώτιστα
εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τόσον πολὺ ἐμείωνε τὸν ἑαυτὸν τοῦ,
ἐν ταῦταις δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς πείσῃ νὰ γινῇ ἀκό-
λουθοι τοῦ Ἰησοῦ. Ἐάν λοιπὸν ἐπρόσθετε καὶ αὐτὸ, θὰ
τοὺς ἔκανε πρὸ πολὺ ἀντιδραστῆς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ
Χριστὸς τότε ἤρχισε κυρίως τὰ κηρυκτικὰ τοῦ ἔργου,
ὅταν ὁ Ἰωάννης δὲν ὑπῆρχε πλέον. Ἐγὼ δὲ τὴν γνώμην
ὅτι δι' αὐτὸ ἀφέθηκε νὰ θανατωθῇ τόσον γρήγορα ὁ
Ἰωάννης, ὥστε ἔλθῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πλῆθους νὰ
στραφῇ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ μὴ δημιουργήτῃ σχί-
σμα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰτίας τῶν ὁ ἀφορετικῶν
ἀποφύων τοῦ εἶχαν καὶ διὰ τοὺς δύο.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω, καὶ ὅταν ἐθάπτιζεν ὁ Ἰωάν-
νης δὲν ἔπαυε συνεχῶς νὰ προτρέπῃ τοὺς θαπτιζομέ-
νους πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ μεγάλου καὶ
σεβαστοῦ κάθε τι ποῦ ἀνεφέρετο εἰς τὸν Ἰησοῦν. Εἰς
ἄλλου τὸ θαπτισμὰ τοῦ δὲν εἶχε κανένα ἄλλον σκοπὸν
παρὰ μόνον νὰ πιστεύσῃν εἰς τὸν ἐρχόμενον ὑπερεν-
απὸ αὐτόν.

Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ἐκήρυττεν αὐτά, μετὰ τοῖον τρόπον
ἀπεδεικνυε ἀξίους σεβασμοῦ τοὺς μαθητάς τοῦ Ἰησοῦ,
Διότι, ἐάν ἔπαυε, ἀντιθέτως θὰ ἔδινε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι
τὸ κάνει αὐτὸ ἀπὸ φθόνου ἢ ἀγῆν ἐνὶ μετὰ τὴν ἐπιμα-
νήν τοῦ εἰς τὸ κήρυγμα ἔδινε μεγαλυτέραις ἰσχύϊ εἰς
αὐτά. Πραγματικὰ δὲν ἔπαιρνε τὴν δόξαν διὰ τὸν ἑαυ-
τόν τοῦ, ἀλλὰ προέτρεπε πρὸς τὸν Χριστὸν τοὺς ἀκρα-
τάς τοῦ καὶ δὲν συνεργάζετο μαζὶ τοῦ καθόλου ὀλιγω-
τερον ἀπὸ τοὺς μαθητάς τοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον,
διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ μαρτυρία τοῦ δὲν προσεκάλε. ὕπο-
ψίας καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶχε πολὺ μεγαλυτέραν φήμην εἰς
ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἐκείνους. Αὐτὸ λοιπὸν δε-
κνύων καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν· «Ἐξήρχοντο καὶ ἐ-
θαπτιζόντο ἀπὸ αὐτόν οἱ κάτοικοι ὁλοκλήρου τῆς Ἰου-

δαίας και τῆς περὶ τὸν ὁρδάνην περιοχῆς⁸. Ἐνθά λοιπὸν ἐθάπτιζον οἱ μαθηταὶ πολλοὶ ἀνθρώποι δὲν παρῆλαι· πᾶν νὰ τρέχουν πρὸς αὐτόν.

Ἐάν κανεὶς ὁμῶς θὰ εἶχε τὴν ἀπορίαν νὰ μᾶθῃ· Καὶ κατὰ τί ἦτο ἀνώτερον τὸ θάπτισμα τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὸ θάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, θὰ τοῦ ἀπαντήσωμεν ὅτι δὲν διέφερον καθόλου μεταξύ τῶν. Διότι καὶ τὰ δύο καθ' ὁμοίαν τρόπον δὲν εἶχαν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τοὺς δύο μίαν ἦτο ἡ αἰτία τοῦ θάπτισματος νὰ ἀδηγήσουν εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς θαπτιζομένους. Διὰ νὰ μὴ περιφέρωνται, δηλαδὴ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἔτσι νὰ συγκινητῶνται τοὺς ἑαυτοὺς νὰ πιστεύουσιν, ὅπως ἔκανε ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σίμωνος⁹ καὶ ὁ Φίλιππος διὰ τὸν Ναθαναὴλ¹⁰ συνέστησαν τὸ θάπτισμα διὰ νὰ προσελκύουν μὲ αὐτὸ τοὺς πάντας χωρὶς κόπον καὶ νὰ τοὺς προετοιμάζουν διὰ τὴν μέλλουσαν πίστιν.

Τὸ ὅτι, θεόβα δὲν διέφερον καθόλου μεταξύ τῶν τῶν θάπτισμα αὐτὰ, τὸ ἀποδεικνύει ἡ συνέχεια. Καὶ ποία εἶναι αὕτη; «Ἐγένετο», λέγει, «συζητήσεις ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰωάννου μετὰ κάποιον Ἰουδαῖον διὰ τὸν καθαρισμόν τοῦ ἔθους τὰ θάπτισματα»¹¹. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου δηλαδὴ κατεχόμενοι ἀπὸ αἰσθήματα ἀντιθέσεως πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὅταν τοὺς εἶδαν νὰ θάπτιζον, ἤρχισαν νὰ συζητοῦν μετὰ τοὺς θαπτιζομένους, μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι, τὸ ἰδικὸν τῶν θάπτισμα ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ τὸ θάπτισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἐπῆραν λοιπὸν κάποιον ἀπὸ τοὺς θάπτισθέντας καὶ ἐπεχειροῦν νὰ τὸν πείσουν διὰ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ θάπτισμάτος των, ἀλλὰ δὲν κατ-

8. Ματθ. 3, 5, 6.

9. Πρβλ. 1, 41, 43.

10. Πρβλ. Ἰωάν. 1, 44-52.

11. Ἰωάν. 3, 25.

ὠρθώσαν νὰ τὸν πείσουν. Διὰ τὸ ὅτι, αὐτοὶ προεκάλεσαν τὸ θέμα αὐτό καὶ δὲν τὸ ἐζήτησαν ὁ Ἰουδαῖος, ἀκούσε πῶς ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ ἀφησε νὰ ἐννοηθῇ. Δὲν εἶπε δηλαδὴ ὅτι, κάποιος Ἰουδαῖος συνεζήτησε μετὰ αὐτοὺς. ἀλλὰ ὅτι, «ἔγινε συζήσεις ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰωάννου μετὰ κάποιον Ἰουδαῖον διὰ τὸν καθαρισμόν τοῦ ἔθους τὰ θάπτισματα».

Θ. Πρόσεξε ὁμῶς, σὲ παρακαλῶ, καὶ τὴν ἀνεξέκκιαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ὁ ὁποῖος δεῖ ἐχρησιμοποίησε γλῶσσαν ἐπιθετικὴν· ἀλλὰ ὅσον τοῦ ἦτο δυνατόν, ἐλαφρύνει τὴν κατηγορίαν, λέγων ὅτι, ἀπλῶς ἐγενε συζήσεις. Ἐπειδὴ τὸ ὅτι, θεόβα τὰ λεγόμενα προήρχοντο ἀπὸ ζηλοτυπίας, τὸ φανεροῦν τὰ παρακατῶ. ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐκθέτε, ὁ Εὐαγγελιστὴς χωρὶς καμμίαν ἐχθρότητα «καὶ ἦλθαν», λέγει, «πρὸς τὸν Ἰωάννην οἱ μαθηταὶ τοῦ καὶ τοῦ εἶπαν Δάσκαλε, ἐκεῖνος ποῦ ἦτο μαζί σου πέρα ἀπὸ τὸν Ὀρδάνην διὰ τοὺς ὁποῖον σὺ ἔδωκες μαρτυρίαν¹², κύτταξε αὐτὸς τώρα θάπτιζει καὶ ὅλοι πηγαινουν πρὸς αὐτόν»¹³, δηλαδὴ, αὐτὸς τὸν ὁποῖον σὺ ἐθάπτιζες διότι αὐτὸ ἐννοοῦν ὅταν λέγουν «διὰ τὸν ὁποῖον σὺ ἔδωκες μαρτυρίαν»· ὅς νὰ ταλίζουν αὐτὸν τοῦ τὸν κατέστησες λαμπρὸν καὶ τὸν ἔκανες ἐνδοξόν. τοιμᾶ νὰ κἀν τὰ ἴδια μετὰ σέ. Δὲν εἶπαν ὁμῶς αὐτόν ποῦ σὺ ἐθάπτιζες, (διότι τότε θεόβα θὰ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ τὴν φωνὴν ποῦ ἦλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)· Ἀλλὰ τι εἶπαν; «Εκεῖνος ποῦ ἦτο μαζί σου πέρα ἀπὸ τὸν Ὀρδάνην, διὰ τὸν ὁποῖον σὺ ἔδωκες μαρτυρίαν». Δηλαδὴ αὐτὸς ποῦ ἀνῆκε εἰς τὴν τάξιν τῶν μαθητῶν καὶ δὲν εἶχε τίποτε περισσώτερον ἀπὸ ἡμᾶς, αὐτός, ἀφού

12. Πρβλ. Ἰωάν. 1, 32.

13. Ἰωάν. 3, 26.

ἀπεσχίσθη ἀπὸ σέ, θαπτίζει. Ενόμιζαν ὅτι ὁ μόνον μὲ αὐτὰ θὰ ἐξωργίζαν τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἱδικόν των ἔργον ἤρχιζε νὰ παρακμάζη πλέον. Δὲν λέγουν «ὅλοι πηγαίνουν πρὸς αὐτόν». Εἶναι συνεπὲς φανερόν ὅτι οὔτε τὸν Ἰουδαῖον, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχαν τὴν συζήτησιν, κατώρθωσαν νὰ πείσουν. Αὐτὰ τὰ ἔλεγαν, διότι εὐρίσκοντο εἰς πνευματικὴν ἀνωριμότητα ἀκόμη καὶ διότι δὲν εἶχαν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν.

Τὶ ἀπαντᾷ ὁμοῦς ὁ Ἰωάννης, δὲν τοὺς ἐπιτιμᾷ θεοῖα μὲ αὐστηρότητα, ἐπειδὴ ἐφοβήτο μήπως ἀποσχισθοῖν καὶ ἀπὸ αὐτὸν καὶ διακράξουν κανένα ἄλλο κακὸν ἀλλὰ τι λέγει, «Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ λάθῃ τίποτε ἂν δὲν τοῦ ἔχη δοθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸν οὐρανόν»¹⁴. Ἐάν δὲ ὁμιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν μὲ λέξεις πρὸς ταιριάζουσιν περισσώτερον εἰς ἄνθρωπον, νὰ μὴ παραξενεύσῃ. Διότι δὲν εἶχε κυριευθῇ ἀπὸ πάθος αὐτοὶ τοῦ εἰδούς διὰ νὰ διδάξῃ τὰ πάντα περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ θέλει, ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τοὺς καταπλήξῃ καὶ νὰ τοὺς φοβήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι καταστυγούμενοι τὸν Ἰησοῦν δὲν πολεμοῦν κανένα ἄλλο, παρὰ τὸν Θεόν. Ἐκεῖνο δηλαδὴ που ἔλεγεν ὁ Γαμαλιήλ¹⁵· «Δὲν δύνασθε νὰ τὸ καταστρέψετε,

14. ῥών 3, 27.

15. Γαμαλιήλ Φαρισαῖος νομοδιδάσκαλος καὶ μέλος τοῦ Συνοδίου τῶν ὁ ἐγγονὸς τοῦ ἐπιστοῦ νομοδιδασκάλου καὶ ἀλλὰ Πιλοῦ τοῦ ἐμαρτύρησεν ὁ Παῦλος (Πράξ. 22, 3). Ὁς μέλος τοῦ Συνοδίου ἐτήρησε νηφελίαν στάς «κατὰ τὴν ὁκτὴν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου» (Πράξ. 5). Ἀπέθανε τὸ 57 ἢ 58 μ.Χ. καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν ἔγινε χριστιανὸς κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του.

τε, προσέξατε μήπως εὐρεθῇτε πολέμιοι τοῦ Θεοῦ»¹⁶. τὸ ἴδιον καὶ ἐδῶ λέγει, κάπως συνεσκαμμένα ὁ Ἰωάννης Πραγματικά, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ «Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ λάθῃ τίποτε ἂν δὲν τοῦ ἔχη δοθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸν οὐρανόν», φαίνεται ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἔθελε νὰ φανερώσῃ παρὰ ὅτι, ἐπιχειροῦν τὰ ἀδύνατα καὶ δεῖ γίνονται πάλιν θεομάχοι. Ἰ. λοπόν, «Ὁ Θεοῦδης!» καὶ οἱ ὅπαδοι τοῦ δὲν διέθεταν ἰδὴ κὴν των δυνάμιν; Διέθετον, ἀλλὰ ἀμέσως δ' ἐλύθησαν καὶ ἐσχάθησαν. Μὲ τὸν Χριστὸν ὁμοῦς δὲν εἶναι τὸ ἴδιον. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τοὺς παρηγορεῖ μὲ ἡμελίαν, διότι τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸς ποὺ τοὺς κάνει νὰ μὴ ἔχη πλέον ἀπήχησιν τὸ ἔργον τοὺς δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεός. Κατὰ συνέπειαν, ἂν τὰ ἀναφερόμενα εἰς αὐτὸν εἶναι λαμπρά καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πηγαίνουν πρὸς αὐτόν, δὲν πρέπει, νὰ θαυμάζουν. Διότι ἔτσι εἶναι, τὰ θεῖα πράγματα καὶ ὁ Θεὸς τὰ κατασκευάζει, ἐνῶ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἔμπορούσε νὰ πράξῃ παρόμοια ποτὲ. Ἰὰ ἄνθρώπινον λοπόν, ὅλα γενικῶς εἶναι εὐλόγωτα καὶ σάπια καὶ γρήγορα διαλύονται καὶ χάνονται, ἐνῶ αὐτὰ δὲν εἶναι τὰ ἴδια καὶ ἀρα δὲν εἶναι ἀνθρώπινα.

Πρόσεξε πῶς, ὅταν εἶπαν «Δὲ τὸν ὁποῖον οὐ ἐδωκες μαρτυρίαν», καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιχειρηματικὸν τότε τὸ ὁποῖον ἐνόμιζαν ὅτι θὰ συνετέλεε εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐστρεφεῖ ὁ Ἰωάννης εἰς ὄφρος των. Δὲν ὅτι, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπέδειξε ὅτι ἡ ἀκτανοβολία τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὠφελήετο εἰς τὴν ἱδικὴν του μαρτυρίαν, τώρα μὲ αὐτὰ τοὺς ἀποσταθμῶν λέγων «Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ λάθῃ τίποτε, ἂν δὲν τοῦ ἔχη δοθῇ τοῦ-

16. Πράξ. 5, 39.

17. Θεοῦδης Ἐπαναστάτης Ἰουδαῖος εὐρίων κακὸν τέλος ἔλαβεν ὡς παράδειγμα ὑπὸ τοῦ Γαμαλιήλ εἰς τὸ Συνοδὸν τῶν ὁ (Πράξ. 5, 36).

το από τὸν οὐρανόν». Ἦ σημαίνουν αὐτά, Ἐάν, λέγε, παραδέχεσθε τὴν ἰδικὴν μοι μαρτυρίαν καὶ τὴν θεωρή- τε ἀληθῆ, καταλάβετε ὅτι ὅχ ἐμένα ἀντὶ ἐκείνου ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἀντὶ ἐμοῦ πρέπει νὰ προτιμᾶτε. Διότι ποῖον μαρτυρίαν ἔδωκα; Σὰς καλῶ ὡς μάρτυρας αὐτῆς. Δι' αὐτὸ καὶ προσθέτε· «Σεῖς οἱ ἰδ.ο. εἶσατε μάρτυρές μου δι. εἶπα. Δὲν εἶμαι. ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' εἶμαι ἀπεσταλ- μένος ἀπὸ τὸν Θεόν ὡς πρόδρομός του»¹⁹. Ἐάν, λοιπὸν, παραδέχεσθε τὴν ἰδικὴν μοι μαρτυρίαν καὶ μοῦ προ- θάλλετε αὐτά καὶ μοῦ λέγετε «Διὰ τὸν ὅποιον σὺ ἔδω- κες μαρτυρίαν» (οἷς ἀπαντῶ) δι. ὅχι, μόνον δὲν εὐρ- σκεται ὁ Χρ. στὸς εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, ἐπειδὴ ἔδεχθη τὴν ἰδικὴν μοι μαρτυρίαν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνης πλεονεκτεῖ ἀπὸ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Ἀλλ' ὥστε ἡ μαρτυρία δὲν ἦτο ἰδική μου ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Ὡστε ἔαν οἷς φαίνομαι δι- ξιόπιστος, ἀνάμωσα εἰς τὰ ἄλλα εἶπα καὶ αὐτό, δι. εἶ- κα ἀπεσταλμένος πρῶτην ὡς πρόδρομος ἐκείνου.

Ἐλέπες πὺς ἀποδεικνύει σιγά - σιγά δι. ἡ φωνὴ ἡ τοῦ Θεοῦ, διότι δι. λέγει. ἔχει τὴν ἀκόλουθον περιπου σημασίαν. Εἶμαι διάκονος καὶ λέγω τοὺς λόγους ἐκεῖ- νου πρὸς με ἀπέστειλεν. Δὲν καλεῖται αὐτὸν χάριν ἀν- θρωπίνων ἀνταλλαγμάτων, ἀλλ' ὑπηρετῶ τὸν Πατέρα τοῦ, ὁ ὅποιος καὶ με ἀπέστειλεν. Δὲν ἔκανα λοιπὸν τὴν μαρτυρίαν γὰρ λόγους χαριστικούς ἀλλὰ εἶπα αὐτὸ πρὸς ἀπεσταλὴν νὰ εἰπῶ. Νὰ μὴ ἔχετε λοιπὸν τὴν γνώμην δι. εἶμαι μέγας δι' αὐτὸ διότι τὸ ἔργον μου αὐτὸ ἐκε- νον φανερώσει μεγάλου. ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶναι ὁ Κύριος τῶν πραγμάτων.

Καὶ διὰ τὴν κατὰστάσιν αὐτὸ σαφές πάλιν προσθέτε καὶ λέγε. «Ἐκεῖνος πρὸς ἔχων τὴν νύμφην εἶναι ὁ γαμ- θρός. Ὁ φίλος δὲ τοῦ γαμβροῦ πρὸς στέκεται κοντά του

18 ὡς 3. 28

καὶ ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ χαρῆται διὰ τὴν φωνὴν τοῦ γαμβροῦ»²⁰. Καὶ πὺς αὐτὸς, πρὸς εἶπεν δι. «δὲν εἶμαι. ἀξιὸς νὰ λύσω τὸ λωρίον τοῦ ὑποδήματός του», λέγει. δι. τώρα εἶναι φίλος αὐτοῦ, Δὲν τὰ λέγει. αὐτὰ διὰ νὰ ὑπερηφανευθῇ οὔτε διὰ νὰ κομπᾶσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξῃ δι. καὶ αὐτὸς δι' αὐτὸ ἐνδιαφέρεται καὶ φροντίζει κυ- ρίως καὶ δι. αὐτὰ δὲν γινόντα χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ οὔτε καὶ τοῦ προγενοῦν λύπην, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνης τὰ ἐπιθυμῶ καὶ τὰ φροντίζω καὶ ἀκόμη δι. αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα διὰ τὰ ὅ- ποῖα ἐπράττειν διὰ τὰ ἄλλα. ὅσα ἐδήλωσε πολὺ συνε- τῶς με τὴν ὀνομασίαν τοῦ φίλου. Διότι οἱ ὑπηρέται τοῦ γαμβροῦ δὲν χαίρουνται οὔτε εὐφραίνονται τόσον δι' αὐ- τὰ, ὅσον οἱ φίλοι.

Ὁνομάζει τὸν ἑαυτοῦ τοῦ φίλου τοῦ Ἰησοῦ δι. διὰ νὰ δείξῃ τὸ ὁμότιμον πρὸς αὐτόν, ἀπόφειγε τοιαύτας σκέψεις, ἀλλ' ἐπειδὴ θέλει νὰ παραστήσῃ τὸ μέγεθος τῆς εὐχαριστήσεώς του καὶ συγχρόνως συγκαταθαί- νων πρὸς τὴν ἰδικὴν τοὺς ἀδυναμίαν. Διότι καὶ τὴν διὰ- κοναν ὑπεδήλωσεν ὅταν εἶπεν, «δι. εἶμαι ἀπεσταλμέ- νος ἀπὸ τὸν Θεόν ὡς πρόδρομος ἐκείνου» Δι' αὐτὸν ἀ- κριβῶς τὸν λόγον ἀνόμωσα τὸν ἑαυτοῦ τοῦ φίλου τοῦ νυμφίου, ἐπειδὴ ἐνόμιζαν οἱ μαθηταὶ τοῦ δι. ἐστενοχω- ρεῖτο ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα, ἔτσι ἀποδεικνύει δι. ὅχι μό- νον δὲν στενοχωρεῖται, ἀλλὰ καὶ δι. χαρῆται ὑπερβο- λικά. Ἀφοῦ λοιπὸν ἤλθα διὰ νὰ ἐπιτύχω αὐτὸ τὰ ἔρ- γον, εὐρσκομα τόσον μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ λυπηθῶ δι' ὅσα γίνονται δεδομένοι μάλιστα δι. τότε θὰ ἐνωθῶ μεγαλυτέρῃ λύπῃ, ὅταν δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖται αὐ- τὸ. Πραγματικὰ, ἔαν ἡ νύμφη δὲν ἐπήγαγε πλησίον τοῦ νυμφίου²⁰, τότε θὰ ἤμουν λυπημένος, λέγει. ὁ Ἰωάννης.

19 Ἰωάν. 3. 29

20 Μεταφορικῶς ὀνομάζονται οὕτω οἱ πιστοὶ. ὁ ὅποιος με- τὰ τὴν συνάπτησιν πρὸς τὸν νύμφιον Χριστόν.

ἀλλ' ὄχι τώρα, ὅταν ἡ ἰδική μου ἀποστολή ἐπέτυχεν διότι ὅταν τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ σημεῖωσιν πρόδοσιν ἢ μείς εὐδοκίμοῦμεν, ἀφοῦ ἐκεῖνο ποῦ ἠθέλωμεν, ἔγινε καὶ ἡ νόμῳ γνωρίζει τὸν γαμβρόν. Ἀλλώστε καὶ σεις οἱ ἱδοὶ τὸ διαθεβάζοντες αὐτό, ὅταν λέγετε «ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πηγαίνουν πρὸς αὐτόν» δι' αὐτὸ ἐφρόντιζα λοιπὸν καὶ δι' αὐτὸ ἔπραττα τὰ πάντα. Συνεπῶς χαίρομαι καὶ ἀγαλλομαι καὶ σκρῶ τὴν τὴν πού θλίπω ὅτι ἔγινε καὶ αὐτό.

γ' Ἀλλὰ τί σημαίνουν οἱ λόγοι «Ὁ φίλος τοῦ γαμβροῦ, ποῦ στέκεται κοντά του καὶ ἀκούει τὴν φωνήν του, χαίρεται διὰ τὴν φωνήν τοῦ γαμβροῦ»; Ἀπὸ τὴν παραβολὴν μετέφερε τὸν λόγον εἰς τὴν προκειμένην πραγματικότητα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἀνέφερε τὸν γαμβρόν καὶ τὴν νόμῳ, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ νυμφανγκυαὶ ἐγένετο μὲ φωνήν καὶ διδασκαλίαν, διότι, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία συνάπτεται πρὸς τὸν Θεόν δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Ἡ πίστις γεννᾶται ἀπὸ τὸ ἀκουόμενον κήρυγμα, τὸ δὲ κήρυγμα γίνεται διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ»²¹ δι' αὐτὴν τὴν φωνήν²² λοιπὸν χαίρομαι ἐγώ. Καὶ τὸ «ἐσθηκῶς» ὅμως δὲν τὸ ἐχρησιμοποίησε τυχαίᾳ ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἰδική του ἀποστολή ἐτελείωσε καὶ ὅτι, αὐτὸς πλέον πρέπει νὰ στέκεται καὶ νὰ ἀκούῃ, ἀφοῦ παρέδωκε τὴν νόμῳ εἰς ἐκεῖνον, καὶ ὅτι εἶναι λειτουργὸς καὶ διάκονος καὶ ἀκόμη ὅτι ἐκεῖνος, διὰ τὰ ὅποια ἔτρεφεν ἀγαθὰς ἐλπίδας καὶ τὸν ἐγέμι-

21. Οὕτως ἀναφέρονται τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν μνηστειαν καὶ τὸν γάμον τῆς νυμφῆς, τὰ ὅποια ἴσαν γεγονότα ποῦ προϋπῆθαι αὐτῶν μεταξὺ τῶν γονέων, τῶν φίλων καὶ τῶν ἀγαμένων εἰς γάμον πρὸς ἐνημέρωσιν καὶ ἀλληλοκατανόησιν.

22. Ρωμ. 10. 17.

23. Πιθανὸν ἐστὶ ὁ ὠάνης νὰ ἀναφέρεται εἰς λόγους ἢ διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, τοὺς ὁποίους διεβάζοντες εἰς αὐτὸν αἱ μαθηταὶ τοῦ καὶ οἱ ὅποιοι ἐνέπλησαν χαρὰς τὴν καρδίαν του.

ζαν ἀγαλλιασιν, ἐπραγματοποιήθησαν. Ὅθεν, διὰ νὰ δείξῃ αὐτὸ, προσθέτει «Αὐτὴ λοιπὸν ἡ χαρὰ μου εἶναι πλήρης καὶ τέλει»²⁴ δηλαδὴ, τὸ ἰδικόν μου ἔργον καὶ ἡ ἀποστολή, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ πράξω, ἐφθασαν εἰς αἴσιον τέλος καὶ δὲν ἤμπορῶ νὰ κάνω τίποτε περισσότερον.

Ἐπειτα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ὄχι μόνον τὴν παρούσαν ἀλλὰ καὶ τὴν μελλοντικὴν αἰδέσιν τοῦ πάθους, ομιλῶν ἀποφαινεται καὶ διὰ τὰ μελλοντικά γεγονότα, διαθεβάζων αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ λεχθέντα καὶ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα. δι' αὐτὸ καὶ συνεχίζει, λέγων «Εκεῖνος πρέπε νὰ αὐξάνῃ ἐγὼ δὲ νὰ μικραίνω»²⁵ ποῦ σημαίνει. Τὸ ἰδικόν μου ἔργον ἐσταμάτησε καὶ ἔπαυσε πλέον, ἐνῶ πρέπει νὰ αὐξάνῃ τὸ ἔργον ἐκεῖνου. Αὐτὸ λοιπὸν, διὰ τὰ ὅποια, σὰς ἔχει πῶσε, φόβος, δὲν θὰ συμβῇ τώρα μόνον ἀλλὰ καὶ θὰ αὐξηθῇ πολὺ περισσότερον διότι, αὐτὸ εἶναι ποῦ διδοι, μεγαλυτέραν λαμπρότητα εἰς τὸ ἰδικόν μας ἔργον. δι' αὐτὸ, ἀλλώστε, ἦλθα καὶ αἰσθάνομαι, μεγάλην χαρὰν, ἐπειδὴ τὸ ἔργον τοῦ ἔχει μεγάλην ἀπήχυσιν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν αὐτὰ χάριν τῶν ὁποίων ἔγιναν διὰ τὰ ἰδικὰ μας.

Εἶδες μὲ πόσῃ ἡρεμίᾳ καὶ μεγάλῃ σοφίᾳ καταπράυνε τὸ πάθος τὸν καὶ ἐσῆσε τὴν ζηλοτυπίαν τὸν καὶ τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι ἐπ' αἰσθέρῳ τὰ ἀδύνατα πράγματα ποῦ καταπολεῖ τελεῶς τὴν κακίαν. δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τοὺς λόγους ἐλήφθη πρόνοια νὰ συμβοῦν αὐτὰ, ὅταν ἐζούσεν ἀκόμη ὁ Ἰωάννης, δὲ νὰ ἔχουν οἱ μαθηταὶ τοῦ τὸν ἱδὸν μάρτυρα τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ νὰ μὴ ἔχουν καμμίαν δικαιολογίαν, ἐάν δὲν θὰ ἐπελθόντο εἰς αὐτόν. Εἰ, ἄλλοι δὲν ὤμνησεν ἀπὸ ἰδικὴν του πρω-

24. ὠάν. 3. 29.

25. ὠάν. 3. 30.

τοβουλὰν διὰ τὸ θέμα αὐτὸ ὁ Ἰωάννης οὔτε ἐπειδὴ τὸν ἠρώτησαν ἄλλοι ἄνθρωποι. (Διότι οἱ ἴδιοι οἱ μαθηταὶ ἦσαν οἱ ἐρωτῶντες διὰ νὰ μάθουν καὶ οἱ ἀκροώμενοι.) Ὡστε θέσια θὰ ἐπείθοντο τόσον εἰς τοὺς λόγους, ἐὰν ὠμίλει ἅψ' ἑαυτοῦ, ὅσον εἶχαν αὐτοκατάκριτον τὴν ἀπόφασιν εἶναι τὸν ἥκουσαν νὰ τοὺς ἀπαντᾷ ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐρώτησίν των. "Ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ὅ· αὐτὸ πρὸ πάντων ἀπεστέρησαν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπὸ κάθε δικαιολογίας ἐπειδὴ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἱερέων των πρωτοβουλίας καὶ ἥκουσαν, ὅσα ἥκουσαν.²⁶

Τὶ διδασκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτά, ὅτι αἰτία ὧν τῶν κακῶν εἶναι ἡ κενοδοξία. Διότι αὐτὴ τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν ζηλοτυπίαν καὶ αὐτὴ πάλιν, ἀφοῦ ἠσύχασαν ἐπ' ὀλίγον χρόνον, τοὺς ἐξήγειρε, ὥστε νὰ πλησιάσουν τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ τοῦ εἰποῦν· «Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου δὲν νηστεύουν;»²⁷

"Ὡς ἀποφύγωμεν λοιπὸν, ἀγαθητοί, τὸ πάθος αὐτό. Διότι, ἐν τῷ ἀποφύγωμεν, θὰ ἀπολλυώμεν ἀπὸ τὴν γέννησιν, ἐπειδὴ αὐτὸ κυρίως ἀνάπτει τὴν φωτιάν αὐτῆς. Τόσον πολὺ ἔχει ἐπεκτείνει τὴν κυριαρχίαν τοῦ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ὥστε ἐξουσιάζει κατὰ τρόπον τυραννικὸν κάθε ἡλικίαν καὶ κάθε ἀξίαν. Αὐτὸ ἔχει προκαλεῖται πᾶσαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ λυμαινεται καὶ τὰ κοσμικὰ πρόγματα. Αὐτὸ ἀνέτρεψε καὶ οἰκίας δλοκλήρους καὶ πόλεις καὶ λαοὺς καὶ ἔθνη. Καὶ διατί παραγενέμεθα, ἐπειδὴ τὸ πάθος αὐτὸ ἐξῆλθε καὶ εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀπέβηξε καὶ ἐκεῖ τὴν μεγάλην του δύναμιν. Πραγματικὰ, ὅσοι ὠμίλησαν περιφρονητικὰ διὰ τὰ χρήματα καὶ κατέκρυναν τὴν ἐν γένει κοσμικὴν

26. Πρβλ. Ἰωάν. 1:19-27

27. Ματθ. 9:14.

μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς ἀνθρωπίνους συνηθείας καὶ ἦσαν κύριοι τῆς τῶσον τυραννικῆς σωματικῆς ἐπιθυμίας, αὐτοὶ πολλὰς φορές ὕψαν τοὺς ἐκείνους ἢ κενοδοξία, ἔχασαν τὰ πάντα. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ πάθους καὶ ὁ κοπιῶν πολὺ ἀπὸ τὸν μὴ κοπιῶσαντα καθόλου, ἀλλὰ πολὺ ἁμαρτήσαντα, ὁ φαρμακὸς τοῦ τελώνου δηλαδὴ ὁ· αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα, λέγω, ἐφυγεν ἀπὸ τὸν νῆαν καταδικασμένος.

Ἀλλὰ τὸ νὰ κατηγοροῦμεν τὸ πάθος αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν, (διότι, ὅλοι τὰ παραδεχόμεθα αὐτό), ἐνῶ τὸ πρόβλημα εἶναι, πῶς θὰ κατανοήσωμεν αὐτό. Πῶς θὰ κατανοήσωμεν αὐτὸ λοιπὸν, "Ὁν ἀντιπαρτάζωμεν τὴν δόξαν εἰς τὴν δόξαν. Δηλαδή, ὅπως περιφρονῶμεν τὸν ἐπίγειον πλοῦτον, ὅταν στρέψωμεν τὸ βλέμμα μας πρὸς τὸν ἄλλον ἐκείνον πλοῦτον, καὶ ὅπως ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν ἐδῶ ζωὴν μας, ὅταν σκεφθῶμεν τὴν κατὰ πολὺ ἀνωτέραν ταύτης, ἔπο· θὰ θυνηθῶμεν νὰ μὴ ἀσχαλούμεθα μὲ τὴν κοσμικὴν δόξαν, ὅταν γνωρίσωμεν τὴν πολὺ σεμνοτέραν ταύτης, τὴν πραγματικὴν δόξαν. Διότι, αὐτὴ ἡ ἐδῶ δόξα εἶναι κενὴ καὶ ματαιὰ, ἔχει μόνον τὸ ὄνομα χωρὶς περιεχόμενον, ἐνῶ ἐκείνη ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἶναι ἀληθινή καὶ ἔχει ὅμνητάς ὅχι ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους καὶ τὸν Κύριον τῶν ἀρχαγγέλων μᾶλλον ὅμως μαζί με αὐτὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. "Ὁν κυττάξῃς πρὸς ἐκεῖνο τὸ θέατρον, ἐν γνωρίσῃς τοὺς ἐκεῖ στεφάνους, ἐν μετατεθῇς πρὸς τὰς ἐκεῖ ἐπιδοκίμασας, δὲν θὰ ἡμπορέσῃς ποτὲ νὰ σὲ ἐξουσιάσουν τὰ ἐπίγεια, οὔτε θὰ τὰ θεωρήσῃς σπουδαῖα, ὅταν γινῶνται. ὅτε θὰ τὰ ζητήσῃς, ὅταν θὰ ἀπουσιάζουν. Πραγματικὰ καὶ μέσα εἰς τὰ ἀνάκτορα κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ περικταίχονται τὸν θάσολα δὲν παραμελεῖ τὴν προσπάθειαν νὰ φανῇ ἀρεστός εἰς τὸν ἔχοντα τὸ στέμμα καὶ καθήμενον εἰς τὸν θρόνον καὶ νὰ ἐξετάξῃ τοὺς κρωγμοὺς τῆς καλίας

κούδας ή τόν θόρυβον τῶν μῶδων καί τῶν κωνῶπων ποῦ πετοῦν καί θορυβοῦν. Διότι αἱ ἐπιδεικνύμεναι τῶν ἀνθρώπων δεῖ εἶναι καθόλου ἀνώτερα, ἀπό αὐτά.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἐγνώρισamen τὴν εὐτέλειαν τῶν ἀνθρώπων ὡς συγκεντρῶσαιμεν τὰ πάντα εἰς τοὺς ἀσφαλεστάτους θησαυροὺς καὶ ὡς ἐπιδῶξωμεν τὴν σταθεράν καὶ ἀμετακίνητον δόξαν Αὐτῇ εἶθε ὅλοι μας νὰ ἐπιτυχῶμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἀνέκε. ἡ δοξα, μαζί, μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Α' (30)

(Ἰωάν γ' 31-34)

Ἐκεῖνος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ ἐκὰνω, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους. Ἐκεῖνος ποῦ ἐγεννήθη εἰς τὴν γῆν, εἶναι ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ὁμιλεῖ ἀπὸ τὴν γῆν. (Ἰωάν 3.31).

α *. Εἶναι φοβερόν πράγμα ὁ ἔρως διὰ τὴν δόξαν, φοβερόν καὶ πλήρες ἀπὸ κακῶ. Εἶναι ἀγκάθι, ποῦ θγαίνει, δύσκολον, καὶ θηρίον ἀτθασσον καὶ πολυκέφαλον, τὸ ὅποιον ἐξοπλίζεται κατὰ τῶν ἐκτροφῶν του. Διότι ὅπως ἀκρῶς τὸ σκουλήκι κατατρώγει τὰ ἐῶλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννιέται, καὶ ἡ σκουριά τὸν σίδηρον ἀπὸ τὸν ὅποιον προέρχεται καὶ ὁ σκόρος τὰ μαλλιά, καθ' ὁμοίον τρόπον καὶ ἡ κενοδοξία καταστρέφει τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία τὴν ἐκτρέφει. Δι' αὐτὸ καὶ χρειάζεται μεγάλη προθυμία διὰ νὰ ἀφανίσωμεν τὸ πάθος αὐτό.

Πρόσεξε λοιπὸν καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν πῶσα λέγει ὁ Ἰωάννης εἰς τοὺς μαθητάς του, οἱ ὅποιοι ὑπέφεραν ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, καὶ μόλις τοὺς κα-

* Εἰς τὴν ὁμίλιαν αὐτὴν συνεχίζεται ὁ λόγος διὰ τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας καὶ ἐξαιρετὰ ἡ ταπεινωσὺνη τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὅτι ἐκ τῆς γῆς ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ, ἐνῶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκ τοῦ θένοντος ἐρχόμενος. Δὲν πρέπει νὰ ἀπομονώνωμεν τοὺς λόγους τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλὰ νὰ προσπαθῶμεν νὰ κατανοῶμεν τὸν σκοπὸν τοῦ συγγραφῆως καὶ τὴν πνευματικὴν κατὰστασιν ἐκείνων πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπαυθύνεται, διότι διαφορετικὰ θὰ περιπέσωμεν εἰς πλά-

ταπράννει. Δὲν εἰς ὅσα τοὺς εἶπε προηγουμένως¹, προσθέτει καὶ ἄλλους λόγους. Ποῖοι εἶναι αὐτοί, «Ὁ καίνος τοῦ ἔρχεται ἀπὸ ἐπάνω, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους. Ὁ καίνος ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὴν γῆν, εἶναι ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ὁμιλεῖ ἀπὸ τὴν γῆν». Ἐπεὶ δὲ λέγει, προσέβαλλε τε πρὸς πᾶσαν καταύθυνσιν τὴν ἰδικὴν καὶ μαρτυρῶσαν καὶ ἰσχυρίζεσθε ἔτσι ὅτι ἐγὼ εἰμαι περισσότερο ἀξιώπιτος ὅς εἰς λέγω ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζετε καὶ ἄλλο, ὅτι δηλαδὴ δὲν εἶναι δυνατόν ὁ ἔρχόμενος ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς νὰ καταστῇ ἀξιώπιτος ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν.

Ἡ φράσις «ἐπάνω πάντων» εἰ σημαίνει καὶ εὐ θέλει νὰ δηλώσῃ. Τὸ ἀκόλουθον φανερώνει, δηλαδὴ μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους ὅτι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ κανένα ἄλλο² ὁ ὁσος εἶναι αὐτάρκης καὶ ἀσυγκρίτως ἀνώτερος, ὅλων.

Ἐπίσης ὁ Ἰωάννης λέγει, ὅτι αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ τὴν γῆν καὶ λαλεῖ ἀπὸ τὴν γῆν, ὅχι ὅτι ὁμιλεῖ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τοῦ διανοίαν, ἀλλ' ὅπως ἀκριβὲς εἶπαι ὁ Χρυσόστομος, «ἐάν τις εἶπαι τὰ ἐπὶ γε αὐτῶν καὶ δὲν ἐπιστεύσασκε»³, (ἀνομάζων οὕτω τὸ βάπτισμα, ὅχι, ἐπειδὴ ἦτο ἐπίγειον ἀλλ' ἔπειθ' ἐπαρῆσθαι πρὸς τὴν ἀπόρητον γέννησιν τοῦ τοῦ λεχθέντος) καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Ἰωάννης εἰπὼν εἰς τὴν προκειμένην περὶ τῶν ὅτι ὁμιλεῖ ἀπὸ τὴν

1. Ἐπίσης ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος συνιστᾷ τὴν συνεχῆ καὶ προσεκτικὴν μελέτη τῶν θείων Γραφῶν, ὅτι οὕτω καὶ ἡ ζωὴ ρυθμίζεται κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ Χριστιανοὶ καθίστανται καὶ νὰ ἀντιμετωπίζωσι τοὺς πολεμικοὺς πῆς πίστεως. Ἡ ἀδιαφορία τῶν ἀκροατῶν δὲν ἔπαι τὸν κήρυκα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, διότι ἔχει τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι πράττει, ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτῶν, ἀν καὶ θὰ ἴσχυετο νὰ εἶχον πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα ἑαυτῶν καὶ ἂν αὐτὸ ἐμείωνε τὴν ἰδικὴν τοῦ ἀποστόλου.

2. Ἀναφέρεται, εἰς ὅσα εἶπεν εἰς τὴν 29ην ὁμιλίαν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν 1ωάν. 3, 27-30.

3. Ἰωάν. 3, 12.

γῆν, ἔπειθ' ἐπαρῆσθαι τοὺς λόγους τοῦ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Διότι τιποτε ἄλλο δὲν σημαίνουν αἱ λέξεις, «ὁμιλεῖ ἀπὸ τὴν γῆν», παρὰ ὅτι οἱ ἰδιοὶ μου λόγοι συγκρινόμενοι μὲ τοὺς λόγους ἐκείνου εἶναι μικροί, ταπεινοὶ καὶ ἐπτελείς, καὶ μάλιστα τόσον ἀσήμαντοι, ὥστε δικαιολογημένα δέχονται, γῆνιν φῶσιν. Ἀλλωστε εἰς ἐκεῖνον «ὁπάρχουν ὅλοι, οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας κρυμμένοι»⁴.

Τὸ ὅτι, θέτοια δὲν ὁμιλεῖ διὰ ἀνθρώπινους διαλογισμούς, εἶναι φανερόν ἀπὸ τὸ ἑξῆς. Ὁ καίνος ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὴν γῆν, εἶναι ἀπὸ τὴν γῆν. Μολονότ δὲν προήρχοντο τὰ πάντα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν γῆν, ἀλλὰ τὰ σπουδαιότερα ἦσαν οὐράνια. Διότι καὶ ψυχὴν εἶχε καὶ ἦτο μέτοχος πνεύματος ὅχι ἐπιγείου. Τότε διατί λέγει, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὴν γῆν. Τιποτε ἄλλο δὲν ὑπαυίσταται. Ἐδὲ παρὰ ὅτι Ὁ καίνος εἰμαι μικρὸς καὶ ἀνάξιος λόγου, ἐπειδὴ προέρχομαι ἀπὸ χαμηλά καὶ ἐγεννήθημι εἰς τὴν γῆν ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἔχει, ἔλθει, εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους.

Με ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους λοιπόν, ἀφοῦ ἐσθῆσε πρῶτον τὸ πάθος, τότε πλέον ὁμιλεῖ διὰ τὸν Χριστὸν μὲ μεγαλυτέραν παρηγοσίαν. Διότι, προτοῦ νὰ γινῇ αὐτό, ἦτο περὶ τὸν νὰ ὁμιλῇ ἔπειθ' οἱ λόγοι τοῦ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ εὐρουν τόπον εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ ὅταν ὁμῶς ἐερριζώσε τὰς ἀκάνθας, ἀρχίζε, πλέον χωρὶς φόβου νὰ οἴσῃ τὰ σπέρματα λέγων, «Ὁ καίνος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανόν, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους, καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἰδῆ καὶ ἤκουσε, αὐτὸ μαρτυρεῖ. Καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ κανεῖς δὲν τὴν δέχεσαι»⁵.

Ἀφοῦ εἶπε κατὰ μέγαν καὶ ὕψλόν διὰ τὸν Ἰησοῦν, πάλιν ὁδηγεῖ τὸν λόγον εἰς τὰ ταπεινότερα. Διότι

3. Κολασ. 2, 3.

4. Ἰωάν. 3, 30-31.

τὸ ἐκεῖνο ποὺ ἤκουσε καὶ ἔχε. Ἰδῆ, ἔχει λεχθῆ περισσότερον σύμφωνα μὲ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα. Ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει, ὅσα γνωρίζει, ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τῆς θρασυκαί ἀπὸ τῆς ἀκοῆς, ἀλλ' εἶχε τὰ πάντα εἰς τὴν φύσιν του, δεδομένου ὅτι προήλθε τέλειος ἀπὸ τοῦς κόλπους τοῦ Πατρὸς καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ διδασκαλίας. «Διότι, καθὼς μὲ γνωρίζει, ὁ Πατήρ, ἔτσι καὶ ἐγὼ γνωρίζω τὸν Πατέρα»⁵.

Τότε, τί σημαίνει ἡ φράσις «ἐκεῖνο ποὺ ἤκουσε καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔχε Ἰδῆ μαρτυρεῖ», Ἐπειδὴ μὲ τὰς αἰσθήσεις αὐτὰς⁶ μαθαίνομεν τὰ πάντα ἡμεῖς καὶ θεωροῦμεθα διδασκαλοὶ ἀξιοπύστοι, β' ὅσα ἡ μὲ τὰ μάτια μας εἶδαμεν ἢ τὰ ἤκουσαμεν μὲ τὰ αὐτιά μας, διότι, δὲν ἔλαθον μύθους, οὐτε λέγομεν ψεύδη, αὐτὸ ἤθελε καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ ἐπιτύχῃ ἐδῶ καὶ εἶπε τὸ «ἐκεῖνο ποὺ ἤκουσε καὶ ἔχε. Ἰδῆ», δηλαδὴ, τιποτε ἀπὸ ὅσα λέγει, δὲν εἶναι ψεῦδος, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι ἀληθῆ. Ἐξ ἄλλου καὶ ὁμοίον τρόπον καὶ ἡμεῖς, ὅταν θέλωμεν νὰ ἐξακριβώσῃμεν κάτι, ἐρωτῶμεν πολλὰς φορὰς. Σὺ τὸ ἤκουσες; Σὺ τὸ εἶδες; Καὶ ἂν ἀποδῇ χθὲν αὐτό, ἡ μαρτυρία εἶναι ἀναμφίβολος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἰσοῦς ὅταν λέγῃ «καθὰς ἀκούω, κρίνω»⁷, καὶ «ὅσα ἤκουσα ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, λαλῶ»⁸, καὶ «ὅτι ἔρχομεν Ἰδῆ, λέγομεν»⁹ καὶ ὅσας ἄλλας παρομοίας ἐκφράσεις χρησιμοποιοῖ, (δὲν τὸ κάνει,) διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ὅσα λέγει, τὰ λέγει ὅσοι ἀπὸ διδασκαλίας, (ὅ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀπόφωας ταύτης εἶναι ἀπόδειξις τῆς χριστοτέρας ἀνοησίας), ἀλλὰ διὰ νὰ ἀ-

5 Ἰωάν. 10, 15

6 Τὴν θρασυκαί τὴν ἀκοῆν

7 Ἰωάν. 5, 30

8 Ἰωάν. 8, 26

9 Ἰωάν. 3, 11

παλλάξῃ ἀπὸ κάθε ὑποψίας ὅλους τοὺς λόγους τοῦ ἀπὸ τοὺς ἀναιοχύντους Ἰουδαίους. Ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν εἶχαν ἀκόμη σχηματίσει τὴν ἀρμόζουσαν γνώμην δι' αὐτὸν, ἀναφέρεται συνεχῶς πρὸς τὸν Πατέρα, ὥστε ἔτσι νὰ καθιστᾷ ἀξιόπιστα τὰ λεγόμενα.

Θ' Καὶ διότι σὲ ἐκπλήσσει τὸ γεγονός, ὅτι καταφεύγει πρὸς τὸν Πατέρα, ὅταν ὁ ἴδιος πολλὰς φορὰς προσφύγῃ εἰς τοὺς προφήτας καὶ τὰς Γραφάς, «Ὅπως ὅταν λέγῃ «ἐκεῖνοι εἶναι ποὺ μαρτυροῦν δι' ἐμέ»¹⁰. Ἀρα γε θὰ παραβεχθῶμεν ὅτι εἶναι κατώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς προφήτας, ἐπειδὴ παρνεῖ ἀπὸ αὐτοῦς τὰς μαρτυρίας, Ἀπαγε. Διότι, διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ μεθοδεύει ἔτσι τοὺς λόγους καὶ λέγει, ὅτι, ὅσα κηρύττει, τὰ κηρύττει, ἀφοῦ τὰ ἔχε, ἀκούσει, ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὅχι, θέτοια ἐπειδὴ ἐχρειάζετο διδάσκαλον, ἀλλὰ διὰ νὰ πιστεύουσιν ἐκεῖνοι ὅτι, τιποτε ἀπὸ τὰ λεγόμενα δὲν εἶναι ψεῦδος.

Αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Ἰωάννης ἔχε, τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη νὰ ἀκούσω τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀναγγέλλει τὰ οὐράνια, τὰ ὅποια αὐτὸς μόνον γνωρίζει σαφῶς. Τὸ «ἔχει Ἰδῆ καὶ ἤκουσε» αὐτὸ θέλουν νὰ δηλώσου.

Ἐκαὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ κανεὶς δὲν τὴν δέχεται. Μὰ, ἀφοῦ καὶ μαθητὰς εἶχε καὶ πολλοὶ ἐπρόσεχαν εἰς τοὺς λόγους του, διότι λαλῶν λέγει, «κανεὶς», Αὐτὸ ἔχε λεχθῆ ἀντὶ τοῦ «ἀλίγοι» εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Διότι, ἂν ἐννοοῦσε «κανένα» τότε πῶς ἐπρόσθεσεν «ἐκεῖνος» ποὺ ἐπιστεύσεν εἰς τὴν μαρτυρίαν του, θέσθαι τὴν σφραγίδά του, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι, ἀληθής»¹¹.

10 Ἰωάν. 5, 39.

11 Ἰωάν. 3, 33. Τὸ χωρίον εἰς ἐρμηνευτικὴν μετάφρασιν ἔχει ὡς ἑξῆς. Ἐκεῖνος ποὺ ἐπιστεύσεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ κα-

Ἐδὼ δὲ καυτηριάζει καὶ τοὺς μαθητάς του, διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσουν ἀκόμη εἰς αὐτόν ὅτι θέθαια οὐτε ἀργότερα ἐπίστευσαν εἰς τοὺς λόγους του, ἀποθεκνύεται ἀπὸ βῆσιν ἐλεγχθῆσαι μετέπειτα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λοιπόν, ὅταν εὗρισκετο εἰς τὴν φυλακὴν, τοὺς ἀπέστελε καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ τοὺς συνθέσῃ περισσότερον μὲ αὐτόν. Αὐτοὶ δὲμως καὶ τότε μάλισ καὶ μετὰ θείας ἐπίστευσαν, πρᾶγμα ποῦ καὶ ὁ Χριστὸς ὑπακύνεται, ὅταν εἶπεν «Καὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν θά σκανδαλισθῇ ἀπὸ ἐμέ»¹².

Συνεπῶς διὰ κανένα ἄλλου λόγου δὲν εἶπεν, «καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ κανεῖς δὲν τὴν δέχεσαι» παρὰ διὰ νὰ περιφρονηθῇ τοὺς μαθητάς του καὶ σχεδὸν τοὺς λέγει. Νὰ μὴ νομίσετε ὅτι εἶναι ψευδὴ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ ὄλγοι πρόκειται νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτόν ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι «ὅσα ἔχει Ἰη, μαρτυρεῖ», τὸν λέγει.

Αὐτὰ τὰ λέγει, ὁ Ἰωάννης καυτηριάζων συγχρόνως καὶ τὴν ἀναισθησίαν τῶν Ἰουδαίων. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ὁ Εὐαγγελιστής, ὁ ὅποιος ἀρχόμενος τοῦ Εὐαγγελίου του τοὺς ἐπέτ' ἡμεῖς ὅταν εἶπεν, «Ἦλθεν εἰς τὴν χώραν του καὶ οἱ ἱδικοί του δὲν τὸν παρεδέχθησαν»³. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἔγκλημα τοῦ Ἰησοῦ ἀλλὰ κατηγορία τῶν ὄσων δὲν τὸν ἐδέχθησαν.

Ἐκεῖνος ποὺ ἐπίστευσεν εἰς τὴν μαρτυρίαν του, ἔβαλε τὴν σφραγίδα του ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής. Ἐδὼ ἐκφοβίζει καὶ τοὺς μαθητάς του, διότι ἀποδεκνύει

ἐνεκολπώθη τὴν θύρασκαιαν του αὐτὸς ἔβαλε τὴν σφραγίδα του ὑποκάτω ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Υἱοῦ καὶ ἀπεσταλμένου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπεθεσάμενος ἐπισήμως ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής καὶ δὲν ψευδεταί.

¹² Ματθ. 11, 6.

¹³ ἰωάν. 1, 1.

ὅτι ἐκεῖνος ποὺ δὲν πιστεύει εἰς τὸν Ἰησοῦν, δὲν ἀπιστεῖ μόνον εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ἀπιστεῖ καὶ εἰς τὸν Πατέρα. Δι' αὐτὸ καὶ προσθέτει «Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, κηρύσσει τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ»⁴. Ἐπειδὴ λοιπὸν κηρύσσει τὴν θύρασκαιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅποιος πιστεύει καὶ ὅποιος ἀπιστεῖ, εἰς ἐκεῖνον πιστεύει καὶ ἀπιστεῖ. Το «ἐσφράγισεν» σημαίνει ἀπέδειξε.

Ἔτσι ἀφοῦ ὠμίλησεν, διὰ νὰ ἀδείξῃ ἀκόμη περισσότερον τὸν φόβον προσθέτει «ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής», ἀποδεκνύων ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη περὶ τῶν νὰ ἀπιστήσῃ κανεὶς εἰς τὸν Ἰησοῦν, παρὰ ἓαν κατηγορήσῃ τὸν Θεὸν διὰ ψεύδος. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν λέγει τίποτε ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ὀρίζει ὁ Πατήρ, ἀλλὰ μόνον τὰ τοῦ Θεοῦ ὅποιος παρακούει τὸν Χριστόν, παρακούει εἰς τὸν ἀποστελλέντα αὐτόν.

Βλέπεις πῶς τοὺς προκαλεῖ κατέπιπεν μὲ τοὺς λόγους του αὐτοῦς, διότι μέχρι τώρα δὲν ἐνόηζαν ὅτι εἶναι καθόλου σοφάρη ἢ ἀνυπακοὴ εἰς τὸν Χριστόν. Δι' αὐτὸ καὶ μὲ τὸσον μεγάλον κίνδυνον ἠπειλῆσε τοὺς ἀπιστοὺς, διὰ νὰ καταλαθῶν ὅτι παρακούουν εἰς τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν ὅσοι παρακούουν εἰς τὸν Χριστόν⁵.

Εἰς τὴν συνέχειαν ἐπεξηγεῖ τὸν λόγον αὐτόν, συγκαταβαίνει πρὸς τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν, καὶ λέγει «Διότι ὁ Θεὸς δὲν δίδει τὸ Πνεῦμα μὲ μέτρον»⁶. Πάλιν, ὅπως εἶπα, κατεβάλλει εἰς τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα τὸν λόγον του καὶ ἔτσι τὸν ποικίλλει καὶ τὸν καθιστᾷ εὐκαλοπαράδεκτον ἀπὸ τοὺς τότε ἀκροατάς του (διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη δυνατότης διὰ νὰ προκαλέσῃ καὶ νὰ ἀδείξῃ τὸν φόβον). Ἐπειδὴ ἔαν ἐλεγεν κατὰ τὸ μεγάλο

¹⁴ ἰωάν. 3, 34.

¹⁵ Ἀντὶ Χριστοῦ εἰς τὸ ἀρχαῖον κεκείμενον ὑπάρχει «Θεοῦ».

Ἐπερ ὁφείλεται μᾶλλον εἰς τυπωγραφικὸν λάθος.

¹⁶ ἰωάν. 3, 34.

καὶ ὕψλῶν διὰ τὸν Ἰησοῦν, δὲν θὰ τὸν ἐπικταυαν, ἀλλὰ θὰ τὸν περιεφρόνουν· Δι' αὐτὸ καὶ ἀνάγει τὰ πάντα εἰς τὸν Πατέρα, ὁμιλῶν ἀκόμη ὡς νὰ ᾔτω ἄνθρωπος ὁ Χριστός.

Ἄλλὰ τί σημαίνουν αὐτὰ ποῦ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν διδοί. τὸ Πνεῦμα μὲ μέτρον. Θέλει νὰ καταδείξῃ ὅτι ὅλοι ἡμεῖς ἐπλήραμεν μὲ μέτρον τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πνεῦμα θέθαια ἐδῶ ὀνομάζει τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι αὐτὴ διανέμεται), ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἔχει ἀμέτρητον καὶ ἀλόκληρον δὴ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶναι ἀμέτρητος, πολὺ περισσότερον θὰ εἶναι ἢ οὐσία.

Βλέπεις ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἀπειρον, αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ἐδέχθη πᾶσαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῦ ἐγνώριζε καλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ἠκούσαμεν, κηρύττομεν, καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἔχαμεν ἰδεῖν, μαρτυροῦμεν¹⁷, πῶς ἦτο δίκαιον νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος, διότι δὲν λέγε τίποτε, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι τοῦ Θεοῦ, οὔτε κατὰ ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν λέγει τίποτε ὁ ὁ τὸν Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ καθιστᾷ τὴν διδασκαλίαν ἀξίωστον μὲ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Διότι, ὅτι ὑπάρχει Θεὸς τὸ ἐγνώριζαν καλὰ, καὶ ἀκόμη ὅτι ὑπάρχει Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ἤξεραν (ἔστω καὶ οὐ δὲν εἶχαν τὴν ἀρμολογίαν δι' αὐτὸ γινώσκον), ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζαν ὅτι ὑπάρχει Υἱὸς Δι' αὐτὸ καὶ συνεχῶς καταφευγε πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διαθεβαιῶνε τὰ λεγόμενα.

Διαφορετικὰ, ἐὰν κανεὶς ἀφαιρέσῃ τὴν αἰτίαν αὐ-

¹⁷ ὡς 3, 11

τὴν καὶ ἐξετάσῃ μεμινωμένα τὰ λεχθέντα θὰ εὐρεθῇ πολὺ μακρὰν τῆς ἀξίας τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι δι' αὐτὸ ἀξιόπιστος εἰς αὐτούς, ἐπεὶ δὴ θηλα δὴ ἔχει τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι δὲν χρειάζεται τὴν βοήθειαν ἐξ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶναι πλήρως αὐτάρκης. Προσωρινῶς ὅμως ὁμολοῖ σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην τῶν πνευματικῶς ἀτελειωτέρων, ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ τοὺς ἀνυψώσῃ σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ τὰ ταπεινά.

Αὐτὰ τὰ λέγω διὰ νὰ μὴ παραπρέχωμεν ἀπλῶς τὰ κεμένα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλὰ νὰ προσπαθῶμεν νὰ κατανοῶμεν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν πνευματικὴν ἐδυναμίαν τῶν ἀκροατῶν καὶ πολλὰ ἄλλα εἰς αὐτά. Διότι, οἱ διδασκαλοὶ δὲν λέγουν τὰ πάντα ὅπως θέλουν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ λέγουν ὅπως ἡ ἀντιληπτικότης τῶν πνευματικῶς ἐδυνάτων ἀπαιτεῖ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Δὲν ἠμπούσαμεν νὰ σῶς ὁμιλήσω ὅπως θὰ ὠμίουν εἰς τοὺς πνευματικῶς προωδευμένους, ἀλλὰ σῶς ὠμίησα ὡς πρὸς ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν γῆινα φρονήματα· Σῶς ἐπότισα μὲ γάλα καὶ οὐ μὲ στερεὰν τροφήν»¹⁸. Ἦθελα θέθαια, λέγει, νὰ σας ὁμιλήσω ὡς εἰς ἀνθρώπους πνευματικῶς προωδευμένους, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσα διὰ τὴν· Ὅχι, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν ἠδύνατο· ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ τὸν ἀκούσουν οὕτως ὁμιλοῦντα.

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ ὁ ἀνάγκης ἤθελε νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του μερικὰς μεγάλας ἀληθείας, ἀλλὰ ἐκεῖνοι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὰς ἀνεχθοῦν ἀκόμη. Δι' αὐτὸ καὶ ἀσχαλεῖται περισσότερο μὲ τὰς ἀπλουστερας διδασκαλίας.

¹⁸ Α' Κορ 3, 12 Οἱ λέξεις «γάλα» καὶ «βρώμα» χρῆσι μοποιούνται μεταφορικῶς πρὸς δηλώσιν τῆς ἀπλῆς καὶ τῆς ὕψι λῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἀντιστοίχως.

, 'Επιβάλλεται λοιπόν νά κρευνῶμεν μέ ἀκριβείαν τὰ πάντα. Διότι τὰ περιεχόμενα τῶν Γραφῶν εἶναι ὅπλα πνευματικά. Ἀλλά ἐάν δέν μάθωμεν νά χρησιμοποιώμεν, ὅπως ἀρμόζει τὰ ὅπλα καί νά ἐξοπλισώμεν σωστά τοὺς μισθιῆς, αὐτά μὲν διατηροῦν τὴν ἰσχύοντων, ἀλλὰ δέν θύνανται νά ὠφελήσουν καθόλου τοὺς δεχομένους αὐτά. Ἄς ὑποθέσωμεν, δηλαδὴ, ὅτι ἔχομεν θώρακα, κράνος, ἀσπίδα καὶ ὄρου καὶ ἄς πάρῃ κάποιος τὰ ὅπλα αὐτά καὶ τὸν μὲν θώρακα νά τὸν θάλῃ εἰς τὰ πόδια, τὸ δὲ κράνος, ἀντὶ νά τὸν φορέσῃ εἰς τὸ κεφάλι, νά τὸ τοποθετήσῃ εἰς τὰ μάτια καὶ τὴν ἀσπίδα νά μὴ τὴν προσάλλῃ πρὸ τοῦ στήθους, ἀλλὰ νά προσπαθῇ νά τὴν προσαρμόσῃ εἰς τὰ πόδια, ἔρα γε θὰ ἡμπορέσῃ νά ὠφελῇ καθόλου ἀπὸ τὰ ὅπλα αὐτά; ἢ δέν θὰ ἀποφύγῃ καὶ τὴν θλάσῃ, εἶναι πασιφανές αὐτό, ἀλλὰ δέν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀκαταλληλότητα τῶν ὁπλῶν, παρὰ ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνου ποὺ δέν γνωρίζει νά τὰ χρησιμοποιῇ ὀρθῶς. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μέ τὰς Γραφάς. Ἐάν δηλαδὴ συγχέωμεν τὴν τάξιν αὐτῶν, αὐταὶ καὶ πάλιν θὰ ἀσπληθύνουν τὴν ἰδικὴν τῶν δυνάμιν· ἀλλ' ἡμῶς δέν θὰ μᾶς ὠφελήσουν καθόλου.

Αὐτὰς τὰς ἀληθείας, ἐν καὶ συνεχῶς τὰς κηρύσσω εἰς σᾶς καὶ κατ' ἰδίαν καὶ δημοσίᾳ τιποτε δέν κατορθώνω πλεον. Διότι σᾶς ἔλεπε νά εἰσθε ὅλον τὸν χρόνον προσκολλημένοι εἰς τὰ θιοτικά πράγματα ἐνῶ μὲ τὰ πνευματικά δέν ἀσχολεῖσθε οὔτε εἰς τὰ θνητά σας. Δι' αὐτό καὶ ἡ ζωὴ μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ ὅταν ἀγωνίζομεθα διὰ τὴν ἀλήθειαν, δέν ἔχομεν μεγάλην δύναμιν, ἀλλὰ γινώμεθα καταγελαστοί καὶ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας καὶ εἰς τοὺς ἰοιδαίους καὶ εἰς τοὺς αἰρετικούς. Καὶ ἐάν μὲν, ἐνῶ εἰσθε ἀμελεῖς καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἐδεικνύατε τὴν ἰδίαν ἀδιαφορίαν καὶ διὰ τὰ πνευματικά, οὔτε καὶ ἔτσι ἡμπορούσε νά θεωρηθῇ ἄξιον ὁκαλολογίας τὸ γεγονὸς αὐτό.

τὸ Τώρα ὅμως ὁ καθένας σας διὰ τὰ θιοτικά πράγματα εἶναι πιὸ κοπτερὸς καὶ ἀπὸ τὸ ξέφος, καὶ ὅσο ἀσχολοῦνται μὲ τέχνας καὶ ἐπαγγέλματα καὶ ὅσοι διαχειρίζονται τὰ πολιτικά πράγματα, ἐνῶ εἰς τὰ ἀπαραίτητα καὶ τὰ πνευματικά ζητήματα εἰσεσθαι οἱ περισσότερον ἀδιαφοροῦ ἀπὸ ὅλους, ἀπασχολούμενοι μὲ τὰ πάρεργα ὡς νά ἦσαν κύρια ἔργα καὶ ἐκείνα ποῦ ἔπρεπε νά θεωρῶμεν ἀναγκασιότερα ἀπὸ κάθε ἔργον, αὐτὰ δέν τὰ λογαριάζωμεν οὔτε ὡς πάρεργα. Ἡ δὲν γνωρίζετε ὅτι αὐτὰ δέν ἐγράψαν μόνον διὰ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, δέν ἀκούεις τὸν Παῦλον νά λέγῃ «Αὐτὰ ἐγράψαν διὰ νά νοθευθῶμεν ἡμεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους κατέληξαν τὰ τέλη τῶν αἰώνων»¹⁹ «διὰ νά κρατοῦμεν σπερεὰ τὴν ἐλπίδα μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρηγορίαν ποῦ δίδουν αἱ Γραφαί»²⁰.

Καὶ γνωρίζω θέβαια ὅτι ματαίως ὁμιλῶ, ἀλλὰ δέν θὰ παύσω νά κηρύττω. Διότι πράττων αὐτό, θὰ ἔχω νά ἀπολογηθῶ εἰς τὸν Θεόν, ἔστω καὶ δι δέν μὲ ἀκούῃ κανείς. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ ὁμιλεῖ εἰς προσέχοντας ἔχε ὡς ἐν σχυρίν τῆς ὁμιλίας τοῦ τὴν πειθῶ τῶν ἀκροατῶν τοῦ ἐνῶ ὅποιος κηρύττει, χωρὶς νά εἰσκούεται, ἀλλὰ δέν παύει νά ὁμιλῇ, αὐτὸς θὰ εἴναι ἄξιος μεγαλυτέρας τιμῆς, διότι σύμφωνα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ κάνει ὅτι ἐξαργύεται ἀπὸ αὐτὸν καὶ ὅταν κανεὶς δέν τὸν προσέχη, καὶ ὅμως, ἂν καὶ ἡ ἰδική μου ἀμοιβὴ εἴναι μεγαλυτέρα ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σας παρακοῆς, ἐν τούτοις ἐπιθυμῶ νά ἐλαττωθῇ αὐτὴ μάλλον καὶ νά αὐξηθῇ ἡ ἰδική σας σωτηρία, ἐπειδὴ θεωρῶ μέγαν μισθὸν τὴν ἰδικὴν σας εὐδοκίμῃσιν. Καὶ αὐτὰ τὰ λέγω τώρα ὅχι διὰ νά καταστήσω τὸν λόγον μοι ἀθάστατον καὶ θαρὺν, ἀλλὰ διὰ

19 Α Κορωθ. 10, 11

20 Ρωμ. 15, 4

νά σᾶς ἀποδείξω τὴν λύπην τοῦ αἰσθάνομαι διὰ τὴν ἀ-
δυναμίαν σας, ἀπὸ τῆς ὁποίας εἶθε ἔλω-
μας νὰ ἀπαλ-
λαγῶμεν καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν πνευματικὴν προθυ-
μίαν καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ οὐράνια ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν
καὶ τὴν φυλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
μαζὶ μετὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ
συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγ.ον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Λ Ι Α ΛΑ [31]
(Ἰωάν γ, 35-36 κα. δ, 1-12)

Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν καὶ
τοῦ ἔδωκε τὰ πάντα εἰς τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ. Ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει
εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον.
Ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν πιστεύει, εἰς
τὸν Υἱὸν δὲν θά ἰδῇ τὴν μακαρίαν
ζωὴν ἀλλὰ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει
ἐπάνω τοῦ.

α'*. Μεγάλο εἶναι τὸ κέρδος τῆς συγκραθασέως
καὶ αὐτὰ ἀποδεικνύεται εἰς ὅλα τὰ πράγματα. Ἔτσι,
ἐτελειοποιήσαμεν τὰς τέχνας, χωρὶς νὰ μαθαίνωμεν τὰ
πάντα μαζεμένα ἀπὸ τοὺς διδασκάλους. Ἔτσι ἐκτίσα-
μεν τὰς πόλεις, δημιουργοῦντες αὐτάς ἡμεῖς καὶ σι-
γά - σιγά ἔτσι συγκρατοῦμε τὴν ζωὴν μας. Καὶ μὴ
ἐκπλήττεσαι, ἔάν εἰς τὰ ἐπίγεια ζητήματα τὸ πρᾶγμα
εἴναι τόσοι ἰσχυροὶ, ὥστε καὶ εἰς τὰ πνευματικά θὰ
ἤμπορούσε κάποιος νὰ εὕρῃ ὅτι ἡ δύναμις τῆς σοφίας
αὐτῆς εἶναι μεγάλη. Πραγματικά, ἔτσι ἡδυνήθησαν νὰ

1 Ἰωάν 3 35-36

* Πόλλὰ πνευματικά θέματα θίγονται εἰς τὴν παραούσαν ἀρ-
κούτως μακρὰν ὁμιλίαν. Εἰς πρώτους τονίζετε ὅτι ἐμφαντικῶς
ὡπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ὅτι ἡ εἰς τὸν Χριστὸν ὀρθὴ πίστις, αὐτὰ
δὲ ἀκολουθεῖται καὶ ἀπὸ ἀλόγων ζώων, δεῖ εἶναι ἀρκετὴ διὰ
τὴν σωτηρίαν. Ἐν συνεχείᾳ λέγεται ὅτι ὁ ἡσυχὸς διὰ τὴν ἀποφύ-
γη τῶν ῥόδων τῶν φαρμακίων ἐφυγεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν ὥστε ἔάν

ἀπαλλαγούν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρίαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὁδηγούμενοι μὲ ἡρεμίαν καὶ σιγὰ· σιγὰ, χωρὶς νὰ ἀκούουν ἐξ ἀρχῆς τίποτε τὸ ὑψηλόν, οὔτε σχετικῶς μὲ τὰ δόγματα τῆς πίστεως, οὔτε σχετικῶς μὲ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς. "Εἴτοι μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ᾗτο ὁ καιρὸς ὑψηλοτέρων δογμάτων, προσεβόλευεν τοὺς πάντας οἱ ἀπόστολοι χωρὶς νὰ κηρύττουν ἐξ ἀρχῆς τίποτε τὸ ὑψηλόν. "Εποὶ καὶ ὁ Χριστὸς ὠμίλει εἰς τὴν ἀρχὴν πρὸς τοὺς περισσώτερους ἀνθρώπους. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ ὁ Ἰωάννης τῶρα, ὡς νὰ ὠμίλει διὰ κάποιον ἀνθρώπον ἀξίον θαυμασμοῦ, παρενέβαλεν τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας συνεσκιασμένως. Εἰς τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ ἔλεγεν· «Δὲν ἠμπορεῖ τίποτε νὰ λάβῃ ὁ ἀνθρώπος ἀπ' ἐαυτοῦ»². "Επειτα ἀφ' οὗ σιγήνησε κατὰ τὸ ὑψηλόν καὶ εἶπεν· «ἐκεῖνος πού ἐρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανόν· εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς»³, ὁδηγεῖ τὸν λόγον πάλιν εἰς τὰ ταπεινά καὶ λέγει· πολλὰ ἄλλα καὶ ὅτι· «ὁ Θεὸς δὲν δίδει τὸ Πνεῦμα μὲ μέτρον»⁴. Συνεχίζει ὁμῶς καὶ προσθέτει· «Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν καὶ τὸ ἔδωκε τὰ πάντα εἰς

ἐμεν χωρὶς νὰ ὁποσθῇ τίποτε ὑπ' αὐτῶν, δὲν θὰ ἐγίνετο πιστευτὴ ἡ σάρκα αὐτοῦ. Κατὰ τὴν πρὸς τὴν Γαλιλαίαν πορείαν ὁ Κύριος ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Σαμαρείαν· ἐνθα ἀνεπαύετο εἰς τὸ πηγάδι τοῦ Ἰακώβ. Ἐδῶ εἵναι ἡ ἀφορμὴ νὰ ἐξετάσῃ ἱστορ. ἢ ὅπως ἡ οὐραγία τοῦ λαοῦ τῶν Σαμαρειτῶν καὶ νὰ ἀναφερθῶν οἱ λόγοι τῆς ἐχθρότητος τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς. Ἐν τῷ μεταξύ ἐρῶνται ἡ Σαμαρεῖτις εἰς τὸν Ἰωάνν. καὶ ἀρχίζει ὁ μεταξὺ τῶν διόλογος. Ὁ Κύριος δὲν τιρεῖ τὰς Ἰουδαϊκὰς ἀπογορεύσεις καὶ αὐτὸ προεῖναι ἀνέπαυσε εἰς τὴν γυναῖκα. Ὁ Χρυσόστομος ἐξομ. ρεῖ τὴν φ. λουάθειαν καὶ τὴν λεπτότητα τῆς συμπεριφορᾶς τῆς Σαμαρεῖτιδος καὶ προτρέπει νὰ τὴν μνησθῶμεν. Τέλος παροτρύνει τοὺς ἀκροατὰς τοῦ ὅπως χρησιμοποιοῦν καταλλήλως τὸν παρόντα βίον διὰ νὰ προετοιμαζοῦνται διὰ τὴν μέλλουσαν αἰώνιον ζωὴν.

2. Ἰωάν. 3, 27.

3. Ἰωάν. 3, 31.

4. Ἰωάν. 3, 34.

τὴν ἐξουσίαν του»⁵. "Επειτα, ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὴν ὠφέλειαν τοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ κήρυγμα διὰ τὴν κόλασιν καὶ ὅτι οἱ περισσώτεροι ἄνθρωποι δὲν προσελκύονται τόσον ἀπὸ τὴν ἐξαγγελίαν τῶν καλῶν, ὅσον ἀπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν κακῶν, τελειώνει εἰς τὸ σημεῖον αὐτῶν τὸν λόγον τοῦ καὶ λέγει· «ἐκεῖνος πού πιστεύει εἰς τὸν Υἱόν ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Ἐκεῖνος δὲ πού δὲν πιστεύει εἰς τὸν Υἱόν δὲν θὰ ἔβῃ τὴν μακαρίαν ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπάνω του»⁶. Πάλιν ἐδῶ εἰς τὸν Πατέρα ἀποδίδει τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κολάσεως. Διότι δὲν εἶπεν, ἡ ὁργὴ τοῦ Υἱοῦ, (ὅν καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κριτής), ἀλλὰ τοὺς ὑπενθύμισε τὸν Πατέρα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς φοβήσῃ περισσώτερον.

"Αρὰ γε εἶναι ἀρκετὸν, ἐρωτᾷ κάποιος, νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Υἱόν διὰ νὰ ἔχωμεν ζωὴν αἰώνιον; "Οχι θεθα.α. Καὶ σκουσε τὸν Χριστὸν πού ὑπέδειξεν αὐτὸ καὶ εἶπεν· «Ὅχι ὁ καθένας πού τοῦ λέγει Κύριε, Κύριε, θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»⁷. "Αλλ' ὡστε καὶ μόνη ἡ θαλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ μῆν κάποιον εἰς τὴν γέννησιν⁸. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμιλίαν δ' ἓν μέρος τῆς δογματικῆς διδασκαλίας; Διότι ἐάν κανεὶς ἔχη τὴν ὁρὴν πίστιν εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ δὲν ἔχει ὁρθὸν τρόπον ζωῆς, δὲν κερδίζει τίποτε ἀπὸ τὴν πίστιν διὰ τὴν σωτηρίαν. Ἐπίσης· καὶ ὅταν λέγῃ «Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γνωρίζουν αὐτὸν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν»⁹, νὰ μὴ νομίσωμεν ὅτι εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν σω-

5. Ἰωάν. 3, 35.

6. Ἰωάν. 3, 36.

7. Ματθ. 7, 21.

8. Πρβλ. Ἀποκ. 12, 10.

9. Ἰωάν. 17, 3.

τηριαν μας τὰ λεγόμενον Διότι ἔχομεν ἀνάγκην καὶ ἀπὸ ζωῆν καὶ ἀπὸ συνήθειας ἀγαθῆς.

Καὶ ἐδῶ λοιπὸν εἶπεν· «Εἰς τὸν Ἰὼν ἔχει ζωὴν αἰώνιον», ἀλλὰ τὴν συνέχευαν τὴν ἔθεσε αὐστηροτέρῃ. Διότι τὸν λόγον δὲν τὸν πλέκει μόνον μετὰ τὴν ἐξαγγελίαν τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τῶν ἀντιθέτων καὶ πρόσζει με τοῖον τρόπον· «Ἐπρόσθεσε δὲ λαοῦ»· «Εἰς τὸν Ἰὼν, δὲν θὰ ἴδῃ τὴν μακαρίαν ζωὴν, ἀλλὰ ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπάνω του». Καὶ ἐδῶ ὅμως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἡ πίστις μόνη εἶναι ἀρκετὴ ὅς τὴν σωτηρίαν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύουσιν τὰ ὅσα ἔχουν λεχθῇ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν Εὐαγγελίων διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς. Δι' αὐτὸ ἐθέσθα βέβαιον εἶπεν· Αὕτη εἶναι μόνον ἡ αἰώνιος ζωὴ, οὔτε ἑκεῖνος ποὺ πιστεύει εἰς τὸν Ἰὼν μόνον ἔχει αἰῶνιοι ζωὴν. Ἀλλὰ εἰς τὸν καθένα ἐξ αὐτῶν ὁ ἀποδεκνύει ὅτι ὑπάρχει ἡ μακαρία ζωὴ. Ἄν λοιπὸν δὲν ἀκολουθῇ τὴν πίστιν ἢ κατὰλληλος ζωὴ, θὰ ἐπακολουθήσῃ μεγάλη τιμωρία.

Ἐπ' οὗτος δὲν εἶπεν ὅτι (ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ) τὸν περιμένει ἀλλὰ ὅτι «μένει ἐπάνω του», διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι οὐδέποτε θὰ σηκωθῇ ἀπὸ ἐπάνω του. Δηλαδή, διὰ νὰ μὴ σχηματίσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ φράσις· «δὲν θὰ ἴδῃ τὴν μακαρίαν ζωὴν», σημαίνει πρόσκαιρον θάνατον ἔθεσε τὸ ρῆμα αὐτό, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι συνεχῶς θὰ ἐπικρατεῖται ἐπάνω εἰς αὐτόν. Τὸ ἔκανε δὲ αὐτὸ διὰ νὰ τοὺς παρωθήσῃ μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πρὸς τὸν Χριστόν. Δι' αὐτὸ δὲν ἔκανε ἰσοπαλῶς τὴν παραίνεσιν αὐτὴν πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ τῆς ἔδωσε χαρακτήρα καθολικόν, ὥστε νὰ τοὺς προσελκύσῃ πρὸς τὸν Χριστὸν ὅσον ἡδύνατο.

10. Δηλαδή εἰς τὴν ὁρθὴν πίστιν καὶ εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς πηγάζοντα ἀνάλογον τρόπον ζωῆς.

11. Πρβλ. Ἰωάν. 3, 36.

περισσότερον. Δὲν εἶπε δηλαδή, ἐὰν πιστεύσῃτε, καὶ ἐὰν δὲν πιστεύσῃτε, ἀλλὰ ἀπευθύνει τὸν λόγον πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἀπαλλάξῃ τὰ λεγόμενα ἀπὸ κάθε ὑποψίας. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτὸ αὐστηροτέρῃ ἀπὸ τὸν Χριστόν. Διότι ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι, «ἐδοκίμασεν ὁ Θεὸς ἐμὲ», ἔχει πλεον κατακρῆσθαι¹², ἐνῶ ὁ Ἰωάννης λέγει· «δὲν θὰ ἴδῃ τὴν μακαρίαν ζωὴν, ἀλλὰ ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπάνω του». Καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ φυσικόν. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ ὁμολῇ κάποιος διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνος του καὶ νὰ ὁμολῇ δι' αὐτόν ἕνας ἄλλος. Ἀσφαλῶς θὰ ἐνόμιζαν ὅτι ὁ Χριστὸς πολλὰς φορές θὰ τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ἀπὸ φαντασίαν καὶ διὰ νὰ κομπάσῃ, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης ἦτο ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ὑποψίαν αὐτὴν βέβαιον καὶ ὁ Χριστὸς ἀργότερον ἐχρησιμοποίησεν αὐστηροτέρῃ γλώσσῃ, ἀλλὰ τότε πλεον εἶχαν ὑψηλοτέρην ἰδέαν δι' αὐτόν.

«Ὅταν λοιπὸν ἔμοθεν ὁ Κύριος ὅτι οἱ Φαρισαῖοι¹³ ἤκουσαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς προσελκεῖ καὶ βαπτίζει, περισσότερους μαθητὰς παρὰ ὁ Ἰωάννης¹⁴—μολοῦντι ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐθάπτιζεν, ἀλλ' ἐθάπτιζαν οἱ μαθηταὶ του—ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν»¹⁵.

Ὁ Ἰσ.ος ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐθάπτιζε ὁ ἐθέσθαι, ἀλλὰ οἱ καταδόται. Ἐλεγον αὐτὰ ἔπε δὲ ἤθελαν νὰ προκαλέσονται τὸν φθόνον εἰς τοὺς ἀκρούοντας αὐτοὺς.

12. Ἰωάν. 3, 18.

13. Οἱ Φαρισαῖοι εἶχαν ἐκδηλώσει ἤδη τὴν ἐχθρότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην. Εἰς τὸν Ἰησοῦν ὅμως ἀντιμετωπίζουν πρόσωπον ἐπιτυχέστερον καὶ μετὰ μεγαλυτέρας ἀποτελεσματικότητος συνεχίζουν τὸ ἔργον τοῦ Ἰωάννου. Ἡ ἐχθρότης τῶν λοιπῶν ἐστὶν ἀγράφῃ μεγαλυτέρα πρὸς αὐτόν.

14. Πρβλ. Ἰωάν. 3, 23-26.

15. Ἰωάν. 4, 1-3.

16. Πρβλ. τὰ λεγόμενα σχετ. κὼς εἰς τὴν 29ην ὁμ. ἡ α.

Διὰ τοιούτων ἀναχωρεῖ, ἐρωτᾷ κάποιος "Ὁχ. ἀπὸ δει-
λα, ἀλλὰ δὲ νὰ σταματήσει τὴν ζηλοτυπίαν αὐτῶν καὶ
νὰ ἀνακόμῃ τὸν φθόνον των. Εἶχε θέσει τὴν δυνατό-
τητα νὰ τοὺς νικήσῃ, ἐάν τοῦ ἐπετίθεντο, ἀλλὰ δὲν θέ-
λει νὰ τὸ πράττῃ συνεχῶς αὐτό, διὰ νὰ μὴ γεννῶνται
ἀμφιβολία διὰ τὴν πραγματικότητα τῆς σαρκώσεως.
Διότι ἐάν καθε φορὰ πού τὸν συνελάμβανεν διέφευ-
γεν, ἀσφαλῶς πολλοὶ θὰ εἶχαν σχετικῶς ὑποψίας δι'
αὐτὸν τὸν λόγον τὰς περισσοτέρας τοι πράξεις τὰς ἔ-
κανεν ὡς νὰ ἦτο ἀπλοῦς ἄνθρωπος. Διότι, ὅπως ἤθελε
νὰ τὸν πιστεύουσιν ὅτι ἦτο Θεός, ἔτσι, ἤθελεν νὰ πιστευ-
θῇ ὅτι, ἂν καὶ Θεός, ἐφόρε σάρκα ἀνθρωπίνην δι' αὐ-
τό καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν ἔλεγε πρὸς τὸν μαθη-
τὴν «Ψηλάφησε καὶ ἴδε, διότι, τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει σάρκα
καὶ ὀστά»¹⁷ Ἐπίσης διὰ τὸν ὡσὺν λόγον ἐμάλωσε καὶ
τὸν Πέτρον, ὅταν τοῦ εἶπεν «Ἰλέως εἰς σέ Κύριε, νὰ
μὴ γινῇ αὐτό»¹⁸. Τόσον μεγάλῃ σπουδαιότητι ἀπέδι-
δεν εἰς αὐτό τὸ θέμα ὁ Κύριος¹⁹.

θ. Ἀλλ' ὥστε καὶ μεταξύ τῶν δογμάτων τῆς Ἐκ-
κλησίας δὲν εἶναι μικρὸν τὸ θέμα αὐτό, οὔτε διὰ τὴν
σωτηρίαν μας ἀσήμενον τὸ κεφάλαιον αὐτό, διὰ τοῦ
ὁποίου ἔγιναν καὶ ἤχησαν εἰς πέρας τὰ πάντα. Διότι
ἐπο καὶ ὁ θάνατος κατελύθη καὶ ἡ ἁμαρτία ἐχάθη καὶ
ἡ κατάρρα ἐξηφανίσθη καὶ τὰ ἀμέτρητα ἀγαθὰ ἐσῆλ-
θαν εἰς τὴν ζωὴν μας. Δι' αὐτό πρὸ πάντων ἤθελε νὰ
γινῇ πιστευτὴ ἡ οἰκονομία τῆς σαρκώσεως, ἡ ὁποία ἔ-
γινε δι' ἡμᾶς ἡ ρίζα καὶ ἡ πηγὴ μυρίων ἀγαθῶν. Ἐνῶ
φροντίζει διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς
του, ἀφήνε, νὰ συσκιάζεται ἡ θεία.

17. Λουκ. 24, 39.

18. Ματθ. 16, 22.

19. Νὰ πιστευθῇ δηλ. ὅτι ἔφερε καὶ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησε λοιπὸν, ἔρχεται πάλιν εἰς τὰ ἱ-
δια ἔργα, δοκῆκε καὶ προηγουμένως. Διότι, δὲν ἐφευ-
γεν ἀπλῶς διὰ τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλὰ ἐτοίμαζε κάποια
μεγάλαια ἔργα, τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς Σαμαρείτας δηλαδὴ,
καὶ ὅχι, μόνον, τὰ ἐσχεδιάζεν αὐτὰ ἀλλὰ τὰ ἔκανε αὐ-
τό μὲ τὴν σοφίαν πού τὸν διέκρινεν ὥστε νὰ μὴ ἀφήσῃ
εἰς τοὺς Ἰουδαίους καμμίαν πρόφασιν ἀνασχύντου δι-
κασιολογίας. Αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπαινισσόμενος καὶ ὁ Εὐαγ-
γελιστὴς ἐπρόσθεσεν «Ἐπρεπε²⁰ νὰ περάσῃ διὰ μέσου
τῆς Σαμαρείας»²¹, δεκνύων ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔπραττεν αὐ-
τό ὡς κάτι τὸ πάρεργον κατὰ τὴν διάρκειαν πορείας
του πρὸς τὴν Γαλιλαίαν. Τὸ ἴδιον ἔκαναν καὶ οἱ Ἀπό-
στολοι. Ὅπως δηλαδὴ ἐκείνοι, ὅταν τοὺς κατεδίωκον
οἱ Ἰουδαῖοι, τότε ἐστρέφοντο καὶ ἐκήρυττον πρὸς τοὺς
εἰδωλωλάτρας, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Χριστός, ὅταν
τὸν ἀπήλασαν, τότε ἐπλησίωσε καὶ τοὺς Σαμαρείτας, ὅ-
πως ἔκανε καὶ μὲ τὴν Συροφονικισσαν γυναῖκα²². Αὐ-
τὸ δὲ ἔγινε διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ κάθε δικαιολογίαν ἀπὸ
τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ λέγουν ὅτι, μᾶς
ἐγκατέλειψε καὶ πηγαίνει πρὸς τοὺς εἰδωλωλάτρας. Δι'
αὐτό καὶ οἱ μαθηταὶ ἀπελογοῦντο καὶ ἔλεγαν «Εἰς οὗς
τοὺς Ἰουδαίους ἦτο ἀναγκαῖον νὰ κηρυχθῇ πρῶτον ὁ
λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ἡμῶς σεις οἱ ἴδιοι κρίνετε τοὺς

20. Ἐάν ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν συντομωτέραν ὁδὸν
πρὸς τὴν Γαλιλαίαν, ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ διέλθῃ ἀπὸ τῆς Σα-
μαρείας. Οἱ ἀσπερότεροι Ἰουδαῖοι ἀπέφευγον τὴν διὰ τῆς Σα-
μαρείας ὁδὸν προτιμῶντες τὴν διὰ τῆς Περσίας ταξίδιον ὅπερ
ἦτο μακρότερον. Ὁ Κύριος ἡμῶς ἀππλάγμενος τοῦ κατὰ τὸν
Σαμαρειτῶν Ἰουδαϊκοῦ μύθου δὲν θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ πρετι-
μῆσῃ τὴν ὁδὸν αὐτήν.

21. Ἰωάν. 4, 4.

22. Πρβλ. Μάρκ. 7, 24-30.

ἐαυτούς σας ἀναξίους β' αὐτόν. δοῦ στρεφόμεθα πρὸς τοὺς ἔθνικοὺς²³ Καὶ ὁ Ἰωὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει πάλιν «Δὲν ἦλθα παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικου γένους»²⁴ Καὶ πάλιν «Δὲν εἶνα σωστόν νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ φῶς τῶν παιδῶν καὶ νὰ τὸ ρίψῃ εἰς τὰ σκυλάκια»²⁵ Ὅταν ὁμοῦς ἀπήλασαν τὸν Ἰησοῦν, ἤνοιξαν θύραν²⁶ εἰς τοὺς ἔθνικοὺς.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς δὲν ἔρχεται κατὰ κύριον λόγον ὁ Ἰησοῦς πρὸς ἐκεῖνους ἀλλὰ ὅταν ὁ ἦρχετο ἀπὸ ἐκεῖ. Διερχόμενος λοιπὸν «ἔρχεται εἰς κάποιον πόλιν τῆς Σαμαρείας ἣ ὅπου αἰ ἐλέγετο Συχάρ²⁷, που ἦτο πλησίον εἰς τὸ μέρος, τὸ ὅποιον ἐδῶκεν ὁ Ἰακώβ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ²⁸ Ὡπῆρχε δὲ ἐκεῖ πηγὰς²⁹ τὸ ὅποιον εἶχεν ἀνοχθῆ ἀπὸ τὸν Ἰακώβ»³⁰ Διὰ τὴν ὁμοῦς ὁ Εὐαγγελιστὴς δίδει τὴν ἀποστολὴν διὰ τὸν τόπον, διὰ νὰ μὴ παραξενευθῆς ὅταν θὰ ἀκούσῃς τὴν γυναῖκα νὰ λέγῃ «Ὁ πατήρ μας Ἰακώβ ἡμεῖς ἔδωκε τὴν πηγὴν αὐτήν»³¹ Διὸς ὁ τόπος αὐτὸς ἦτο ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον διέπραξαν τὸν φοβερόν ἐκείνον φόνον ὁ Λευΐτης καὶ ὁ Συμεὼν³², ἐπεὶ δὴ ἡγανάκτησαν διὰ τὴν

23. Πράξ. 13, 46

24. Ματθ. 15, 24

25. Ματθ. 15, 26.

26. Ἐδωσαν ἀνταρξίαν εἰς προϋποθέσεις νὰ στραφῇ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὰ ἔθνη.

27. Συχάρ Πόλις τῆς Σαμαρείας πλησίον τῆς Συκάρ καὶ ἰσπανιστικῶς αὐτῆς καλεῖται.

28. Πρβλ. Γεν. 48, 29

29. Ὡπάρχει ἀκόμη καὶ ὀνομάζεται Βίρ Ζακούμπ

30. Ἰωάν. 4, 5-6

31. Ἰωάν. 4, 12

32. Ἡ Δείνα ἦτο θυγάτηρ τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ καὶ τῆς γυναίκας του Λέας (Γεν. 30, 21) ταυτὴν ἡγάγησε καὶ ἡρώπησεν ὁ Συμεὼν υἱὸς τοῦ Ἐμὼρ ἀρχὸν τῶν Ζεκίων ἀλλὰ οἱ ἀδελ

ἀρπαγὴν τῆς ἀδελφῆς τῶν Δείνας³³

Ἀλλὰ ὁμοῦς νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ πῶς προήλθαν οἱ Σαμαρεῖται. Διὸς, ὅλη ἡ περιφέρεια αὐτὴ ὀνομάζεται Σαμαρεία. Ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπῆρε τὸ ὄνομα αὐτὸ, Σαμὼρ ἐλέγετο τὸ ὄρος ἀπὸ τὸν κατακτητὴν αὐτῆς τῆς χώρας, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ησαΐας «Καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς Σαμαρείας εἶνα ὁ Ἐφραίμ»³⁴ Οἱ κάτοικοι ὁμοῦς δὲν ὀνομάζοντο Σαμαρεῖται, ἀλλὰ ὀνομαζοῦντο Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἦλθαν εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅταν ἐγενε θασλευς ὁ Φακεῖ³⁵, ἐπέδραμεν ἐναντίον τοῦ ὁ Θεωλαββαλασάρ³⁶ καὶ ἐκυριεύσε πολλὰς πόλεις καὶ ἐπετέθη ἐναντὶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἀπὸ τὸν ἐφόνευσεν, ἔδωκε τὴν θασλευαν εἰς τὸν Ὡση³⁷ Ὡντιον τοῦ ἦλθεν ὁ Σαλαμωνασάρ³⁸, ὁ ὁποῖος καὶ ἐκυρί

φοῦ τῆς Συμεὼν καὶ Λευὶ ἐφόνευσαν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἐπῆραν τὴν Δείνα

33. Πρβλ. Γεν. 34, 1 ἐξ.

34. Ἠσ. 7, 9

35. Φακεῖ θασλευς τοῦ Ἰσραὴλ (737-732 π.Χ.) υἱὸς τοῦ Ρομελίου καὶ ὁ ὀδοχὸς τοῦ Φακερίου, ὃν ἐφόνευσεν εἰς τὴν Σαμαρείαν (Δ. Βασ. Λ. 15, 25 ἐξ.) Ἀντεστάθῃ εἰς τὴν ἐπεκτασὶν τῶν Ἀσσυρίων καὶ ὀργάνως συμμαχίας βασιλέων ἐναντίον τῶν Ὁ Θεωλαββαλασάρ ὁμοῦς ἐξαστρέψεν ἐναντίον τοῦ θασλευοῦ τοῦ καὶ ἡγαλῶπτε ἀρκετὸν πληθυσμόν.

36. Θεωλαββαλασάρ βασιλεὺς τῆς Ἀσσυρίας (745-727 π.Χ.) δρυτὴς ἰδ. καὶ τοῦ δυναστείας. Τὸ 733 π.Χ. ἐπέδραμεν εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἀδύνησε πολλοὺς Ἰσραηλῆτας εἰς τὴν Ἀσσυρίαν (Βασ. Δ. 15, 29 καὶ 16, ὁ Παραλ. Α. 5, 26)

37. Ὡση ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τοῦ βορείου βασιλείου, υἱὸς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐστηρίχθη εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεωλαββαλασάρ εἰς τὸν ὅπου ἦτο φόρος ὑποτέλης. Εἰς τὴν προσπάθειάν του ὁμοῦς νὰ ἀναστῇ μετὰ τοὺς Ἀγυπτίους κατὰ τῶν Ἀσσυρίων συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Σαλαμωνασάρ Β. (Βασ. Δ. 17, 1 καὶ ἐξ.)

38. Σαλαμωνασάρ Διόδοχος τοῦ Θεωλαββαλασάρ ἐπολ. ὀρκισε τὴν Σαμαρείαν ἐπὶ τριετίαν τὴν ὅπου καὶ ἐκυριεύσεν ὁ Διόδοχος τοῦ Σεναχρήμ τὸ 722 π.Χ.

ευσεν άλλας πόλεις και τὰς κατέστησε φόρου ὑπατε-
λεις³⁹. Ὁ Ὡσηρ ὅμως ὑπετάγη μὲν εἰς τὴν ἀρχήν, ἀλ-
λά ἀργότερον ἀπεισίσταται καὶ ἐστράφη πρὸς τὴν συμ-
μαχίαν τῶν Αἰθιοπῶν⁴⁰. Τὸ ἀντελήφθη αὐτὸ ὁ βασιλεὺς
τῆς Ἀσσυρίας καὶ ἐξεστράτευσεν ἐναντίον του καὶ ἀ-
φοῦ τοὺς ἐκυρίευσεν, δὲν τοὺς ἄφησε πλέον νὰ κατοι-
κοῦν εἰς τὸν χώρον ἐκεῖνον ὡς ξεχωριστὸν ἔθνος, ἐπει-
δὴ εἶχεν ὑποψίας διὰ παρομοίας μελλοντικὰς ἀκαστοι-
σίας, ἀλλὰ τοὺς μετέφερεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὴν
Μηδίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ συνεκέντρωσε διαφόρους λαοὺς
καὶ τοὺς ἐγκατέστησεν εἰς τὴν Σαμαρείαν, ὥστε νὰ εἴ-
ναι ἀσφαλὴς ἡ κυριαρχία του εἰς τὸ ἐξῆς, ἐφ' ὅσον θὰ
κατεῖχαν τὸν τόπον οἱ ἰδιόκται του.

Ὅταν συνέβησαν αὐτὰ ἐπειδὴ ἤθελεν ὁ Θεὸς νὰ
ἀποδείξῃ τὴν δύναμίν του καὶ ὅτι δὲν ἄφησε χωρὶς βοή-
θειαν τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ ἀδυναμίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ἀ-
μαρτίας τῶν ἐκδοθέντων, ἐξαπέστειλε λέοντας κατὰ
τῶν θαρσάρων καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἀνθρώπους. Ἀντη-
γέλησαν αὐτὰ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀσσυρίας καὶ ἀπέ-
στειλεν ἕνα ἱερέα διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς νό-
μους τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ οὐτε καὶ τότε ἄφησαν ἐξ ὀλοκλή-
ρου τὴν ἀσέβειαν ἀλλὰ κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἐνῶ ὅμως ἐπερ-
νοῦσεν ὁ καιρὸς, ἄφησαν τὰ εἰδῶλα καὶ ἐλάτρευον τὸν
ἀληθινόν Θεόν.

Ἔτσι εἶχαν λοιπὸν τὰ πράγματα, ὅταν ἐπανήλθαν
οἱ Ἰουδαῖοι⁴¹ καὶ ἀπεστρέφοντά αὐτοὺς διότι τοὺς ἐ-
θεωροῦν ἀλλοφύλους καὶ ἐχθροὺς καὶ ἀπὸ τὸ ὄρος τοὺς
ὠνόμαζαν Σαμαρείτας. Διὰ τοὺς Ἰουδαίους δὲν ὑπῆρξε
μικρά ἡ διαμάχη πρὸς τοὺς Σαμαρείτας εἰς τὰ ἐπόμενα

39. Πρβλ. Δ. Βασιλ., 17, 1 ἐξ.

40. Πρβλ. σημείωσιν 37 τῆς παρούσης ὁμιλίας.

41. Ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος.

ἐτη. Διότι οἱ Σαμαρείται, δὲν παρεδέχοντο διὰ τὰ θι-
βλια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, παρὰ μόνον τὰ τοῦ Μωϋ-
σέως, ἐνῶ δὲν ἀπέδιδαν μεγάλην σημασίαν εἰς τὰ θι-
βλία τῶν προφητῶν. Εὐρυσκόντο λοιπὸν εἰς ἀνταγωνι-
σμόν μεταξύ των, διότι οἱ Σαμαρείται ἐπέδιδον νὰ εἰ-
σαγάγουν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐθνό-
τητα καὶ ὑπερηφανεύοντο διὰ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν ἐ-
θεώρουν πρόγονόν των, ἐπειδὴ ἦτο ἀπὸ τὴν Χαλδαίαν
Ἐπισκῆς καὶ τὸν Ἰακώβ ὠνόμαζαν πατέρα των, ἐπειδὴ
καὶ αὐτὸς ἦτο ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ. Οἱ Ἰουδαῖοι ὁ-
μως μαζί μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς ἀπεχθάνοντο καὶ τοὺς
Σαμαρείτας.

Ὅθεν διὰ τὰ ἱδια θέματα περιέπαιζαν καὶ τὸν Χρ.
στὸν καὶ τοῦ ἔλεγον «Εἰσα, Σαμαρείτης καὶ ἔχεις θα-
μόνιον»⁴². Καὶ διὰ τὸν καταβαίνοντα ἀπὸ τὴν Ἱερουσα-
λὴμ εἰς τὴν Ἱεριχώ, ἐξ αἰτίας τοῦ ἰδίου θέματος, εἰσα-
γε. ὁ Χρ. στὸς τὸν Σαμαρείτην νὰ τοῦ προσφέρῃ βοή-
θειαν, ὁ ὅποιος Σαμαρείτης ἐθεωρεῖτο ἀσημαντός, εὐ-
καταφρόνητος καὶ θδελυκτός ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους⁴³. Καὶ
εἰς τὴν παραβολὴν τῶν δέκα λεπτῶν⁴⁴, ὠνόμασεν ἀλλο-
γενὴ τὸν ἕνα λεπτὸν διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν. (Ἦτο θέτα.α
Σαμαρείτης). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰω. ὁ Ἰησοῦς μὲ τὸ ἴδιον
πνεῦμα ὁμιλεῖ εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ λέγει. «Εἰς
δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς χώραν κατοικοῦμένην ἀπὸ εἰδω-
λολάτρων νὰ μὴ μεταθῇτε καὶ εἰς πόλιν ποῦ ἀνήκει εἰς
Σαμαρείτας νὰ μὴ εἰσέλθῃτε»⁴⁵.

γ. Ὅχι μόνον διὰ τὴν πλοκήν τῆς διηγέσεως μᾶς
ὑπενθύμισεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν τόπον τοῦ Ἰακώβ, ἀλ-
λά διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀπὸ παλαιὰ εἶχαν ἐκδηλῇ ἀπὸ

42. Ἰωάν. 8, 48.

43. Πρβλ. Λουκ. 10, 33 ἐξ.

44. Πρβλ. Λουκ. 17, 11 ἐξ.

45. Ματθ. 10, 5.

ἐκεῖ οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν προγόνων τῶν τοῦς τόπους αὐτῶν τοὺς εἶχαν ἐκεῖνοι. ἀντὶ αὐτῶν, Πραγματικὰ ἐκεῖνὰ που κατεῖχον οἱ πρόγονοι αὐτῶν, χωρὶς νὰ εἶναι ἰδικὰ τῶν, αὐτὰ, ἐξ αἰτίας τῆς ραθυμίας καὶ τῆς παρανομίας αὐτῶν τὰ ἔχασαν αὐτοί, ἂν καὶ ἦσαν ἰδικὰ τῶν. Ἔτσι, βλέπομεν ὅτι καμμία ἀφέλεια δὲν προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀγαθοὺς προγόνους, ἂν δὲν εἶναι ἀγαθοὶ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν. Ὅτι οἱ θάρσαροι ὅταν ὑπέστησαν τὴν καταστροφὴν ἀπὸ τοὺς λέοντας, ἀμέσως ἐπανῆλθαν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν εὐσέθειαν, ἐκεῖ νοι. ὁμως, ἂν καὶ ὑπέμεναν τόσας τιμωρίας, οὔτε καὶ τότε ἐσυνετίσθησαν.

Ἦλθε λοιπὸν ἐδῶ ὁ Χριστὸς διὰ νὰ καταργήσῃ διὰ παντός τὸν ἀκόλαστον καὶ ἀδιάφορον τρόπον ζωῆς καὶ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν φιλόπονον καὶ αὐστηρὸν. Ἄν χρῆσται μοποιεῖ θέσθαι ὁποῦν, ἀλλὰ θαυάζει, συνεχῶς ὥστε καὶ ἐκουράσθῃ ἀπὸ τὴν ὁδοπορίαν. Καὶ εἰς κάθε εὐκαρίαν αὐτὸ διδάσκει, νὰ εἶναι δηλοῦν ὁ καθένας ἱκανὸς νὰ ἐξυπηρετῇται, μόνος του καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὰ περιττά πράγματα, χωρὶς νὰ ζητῇ τὰ πολλὰ. Ὅτι, τόσο πολὺ θέλει νὰ μάς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ περιττά, ὥστε ἀποκόπτε, πολλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα. Δὲ αὐτὸ ἐλεγε· «Ἀ ἀλεπαῦδες ἔχουν φωλεὰς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔχουν μέρη που κουρνιάζουν, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ποῦ νὰ ἀκουμδῇσῃ τὸ κεφάλι του»⁴⁶. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν παραμένει ὡς ἐπὶ τὰ πλεῖστον εἰς τὰ ὅρη καὶ τὰς ἐρήμους, ὅχι μόνον τὴν ἡμέραν ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα. Τὸ ἴδιον β. ἐκλήρουσε καὶ ὁ Δαυὶδ καὶ ἐλεγεν· «Θὰ πῆγ νερό ἀπὸ τὸν χειμάρρον εἰς τὴν ὁδόν»⁴⁷, διὰ νὰ καταδείξῃ τὴν αὐστηρότητα καὶ λιτότητα τῆς ζωῆς του.

46. Ματθ. 8, 20
47. Ψαλμ. 109, 7

Τοῦτο ὁποδεικνύει καὶ ἐδῶ ὁ Ἰωάννης. «Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ὅπως ἦτο κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοπορίαν ἐκ. ἔθητο κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι. Ἦτο σχεδὸν μεσημέρ. Ἐρχετα. τότε μ. α. γυναῖκα ἀπὸ τὴν Σαμάρειαν διὰ νὰ θγά. λη νερό ἀπὸ τὸ πηγάδι. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τῆς εἶπε. Δός μου νὰ πῖω. Οἱ δὲ μαθηταὶ του εἶχον ὑπόγει. εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφίμα»⁴⁸.

Ἀπὸ ὅσα γράφονται ἐδῶ πληροφοροῦμεθα καὶ τὴν ἀντοχὴν τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰς ὁδοπορίας καὶ τὴν ἀδιαφορίαν του διὰ τὰς τροφὰς καὶ ὅτι τὰς ἐθεώρει ὡς πάρεργον. Καὶ οἱ μαθηταὶ λοιπὸν ἐδ. δάχθησαν νὰ συμπεριφέρονται, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Πραγματικὰ δὲν ἔπαρναν ἐφόδια μαζί των. Καὶ τὸ φανερώνει αὐτὸ ἄλλος Εὐαγγελιστῆς, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι, ὅταν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἔκαμα λόγον διὰ τὴν ζύμην τῶν Φαρισαίων, ἐκεῖνοι ἐσκέπτοντο ὅτι, δὲν εἶχαν μαζί των ἄρτους⁴⁹. Ἐπίσης καὶ ὅταν μᾶς παρὼς ὅζῃ ὁ Εὐαγγελιστῆς πεινασμένους τοὺς μαθητὰς νὰ μαθεῖν τὰ στόχους καὶ νὰ τρώγουν⁵⁰, καὶ ὅταν λέγῃ ὅτι, ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὴν πείναν ἐπῆγε πρὸς τὴν συκιάν⁵¹, τίποτε ἄλλο δὲν κάνει, παρὰ αὐτὸ μὲ ἔλα αὐτὰ μᾶς ὁ δάσκει νὰ περιφρονῶμεν τὴν κοιλίαν καὶ νὰ μὴ θεωροῦμεν σπουδαίαν τὴν λειτουργίαν τῆς.

Κύτταξε λοιπὸν αὐτοὺς ὅτι καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν οὔτε φέρουν τίποτε μαζί των οὔτε πάλιν ἀπὸ τὰ πρῶτ. ἀμέσως φροντίζουν ὅ· αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τροφὰς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἄρσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἄλλοι οἱ ἄνθρωποι γευματίζουν, ἀγοράζουν τροφίμα. Ἡμεῖς ὁμως δὲν κάνομεν τὸ ἴδιον. Ἀντίθετα ἀμέσως μόλις θὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ τὸ κρεββάτι, πρὶν ἀπὸ τὰ ἄλλα ὅ· αὐτὰ

48. Ἰωάν. 4, 6-8.

49. Πρὸβλ. Ματθ. 16, 5-12.

50. Πρὸβλ. Ματθ. 12, 1, Μάρκ. 2, 23. Λουκ. 6, 1.

51. Ματθ. 21, 18-22.

φροντίζομεν φωνάζομεν τούς μαγεύρους καὶ ὑπηρέτας καὶ μὲ μεγάλο ἐνδοαφρόν ασχολούμεθα μὲ αὐτὰ καὶ ὑστερα δευτερευόντως προσέχομεν τὰ ἄλλα καὶ μάλιστα ἔτσι ποὺ πρῶτα σπομεν τὰ θιοτικά τῶν πνευματικῶν καὶ ὅσα ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν πᾶρεργον αὐτὰ τιμῶμεν ὡς ἀναγκαῖα. Δι' αὐτὰ καὶ γίνονται τὰ πάντα ἄνω κάτω. Ἐπρεπε ὅμως νὰ συμβαίη τὸ ἀντίθετον, δηλαδὴ ἀφοῦ ασχοληθῶμεν ἰδιαίτερος μὲ ἄλλα τὰ πνευματικὰ θέματα, ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐκπληρωσιν αὐτῶν, νὰ ἐνδιαφερθῶμεν καὶ διὰ τὰ θιοτικά.

Ἐπίσης ἐδῶ δὲν φανερώμεθα, μόνον ὁ ἐπίτονος τρόπος τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλλειψὶς κάθε μορφῆς ὑπερηφανείας, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἔχ. μόνον ἐκοπίασε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν δρόμον, ἀλλὰ καὶ, ἀπὸ τὸ ὅτι ἀπέμεινεν τελείως μόνος καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀπῆλθον. Βέβαια ὀπῆρχεν ἡ δυνατότης, ἐάν ἤθελεν, ἡ νὰ μὴ τοὺς ἀποστείλῃ ὅλους, ἢ, ἀφοῦ ἐφυγον ἐκεῖνοι, νὰ ἔχῃ ἄλλους ὑπηρέτας. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἠθέλησεν. Διότι, ἔτσι πραγματικὰ συνήθισε τοὺς μαθητὰς τοῦ νὰ καταπνίγουν κάθε εἶδος ἐγωῖσμο.

Καὶ τί τὸ σπουδαῖον, ἴσως νὰ εἴπῃ κάποιος, ἐάν ἀφέντο μὲ μετριοφροσύνην αὐτοὶ ποὺ ἦσαν ἄλλεῖς καὶ σκηνοποιοί, ἦσαν θεῖα αἰλιεῖς καὶ σκηνοποιοί, ἀλλ' ἀπότομα ἀνέστησαν εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν ὧν λαμπρότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς βασιλεῖς, ἐφ' ὅσον ἡξιώθησαν νὰ χρηματίζουν μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος δεσπόζει τῆς οἰκουμένης, καὶ νὰ παρακολουθήσουν τὸν θαυμάζομενον ἀπὸ ὅλους. Ἐξ ἄλλου γνωρίζετε καλὰ ὅτι ὅσοι προέρχονται ἀπὸ χαμηλὰ αὐτοὶ πρὸ πάντων, ὅταν ἀποκτήσουν ἀξιώματα, παρασύρονται εὐκολώτερον πρὸς τὸν ἐγωῖσμόν, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πείραν τῆς τόσον μεγάλης τιμῆς. Τοὺς συνεκράτει, λοιπὸν εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτὴν καὶ τοὺς ἐδίδασκε

μὲ ὅλας τὰς πράξεις τοῦ νὰ εἶναι συνεσταλμένο. καὶ εἰς χαμηλίαν περιπτῶσιν νὰ μὴ χρειάζωνται ὑπηρέτας.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ὅπως ἦτο κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοπορίαν, λέγει, ὁ Εὐαγγελιστής, «ἐκάθητο κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι». Βλέπετε, ὅτι ἐκάθησεν ἀπὸ τὴν κούρασιν ἀπὸ τὴν ζέσθην καὶ διὰ νὰ περιμένη τοὺς μαθητὰς τοῦ. Ἐγνώριζε βέβαια τί θὰ συνέβαινε μὲ τοὺς Σαμαρείτας, ἀλλὰ δὲν ἤθελε δι' αὐτὸ προηγουμένως. Τὸ γεγονός ὁ μὴ ὅτι δὲν ἦλθεν ἐξεπιτιπδὸς ἐκεῖ διὰ νὰ διδάξῃ δὲν ἦτο λόγος νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ κοντὰ τοῦ τὴν γυναῖκα ποὺ ἦλθεν εἰς τὸ πηγάδι ἡ ὁποία ἐδεικνύε τὴν φιλομάθειαν. Διότι, οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, καὶ ὅταν ἤρχετο κοντὰ τῶν ὁ Ἰησοῦς, τὸν ἐξεδιώκον, ἐνῶ οἱ ἔθνηκοι, καὶ ὅταν κατακυθύνετο πρὸς ἄλλους, τὸν προσεδίκωνον κοντὰ τῶν. Οἱ μὲν ἐφθονοῦσαν, οἱ δὲ ἐπίστευσαν. Ἐκεῖνο ἡγανάκτων, αὐτοὶ ἐθαύμαζαν καὶ τοὺς προσεκύκουν. Τὸ λοιπὸν, «Ἐπρεπε νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τόσων ἀνθρώπων καὶ νὰ μὴ προσέξῃ μίαν τόσον μεγάλην προθυμίαν. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐταίριαζε εἰς τὴν φιλάνθρωπίαν τοῦ Ἰησοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ τακτοποεῖ τὰ πάντα μὲ τὴν σαρρίαν ποὺ τὸν διέκρινεν. Ἐκάθητο λοιπὸν διὰ νὰ ἀναπαύσῃ καὶ ξεκουράσῃ τὸ σῶμά του κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι. Ἦταν μεσημέρ, πρᾶγμα ποὺ ἐδήλωσε καὶ ὁ Εὐαγγελιστής, ὅταν εἶπεν «Ἦτο περιπτὸς ἔκτι» ὥρα καὶ ἐκάθητο οὕτως. Τί σημαίνει ἡ λέξις «οὕτως», δὲν ἐκάθητο, λέγει, εἰς θρόνον οὔτε εἰς προσκεφάλαιον, ἀλλὰ ἀπλῶς ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος ὅπως ἐτυχεν.

«Ἐρχεται, τότε μία γυναῖκα ἀπὸ τὴν Σαμαρείαν διὰ νὰ θγάλῃ νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι».

Ὁ Πρόσεξε ὅτι, ὁ Εὐαγγελιστής ἀποκαλύπτει ὅτι

52. Ἦτο ἔκτι ὥρα ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. δηλαδὴ 12 μεσημέρι κατὰ τὴν σημερινὴν ὥραν.

καὶ ἡ γυναῖκα δ' ἄλλου σκοπόν ἐβγῆκει ἀπὸ τὴν πόλιν ὥστε νὰ ἀποστομώσῃ ἀπὸ κάθε πλευρᾶν τὴν ἀναίσχυτον ἀντιλογίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ μὴ ἡμωρῇ κανεὶς νὰ τοῦ προσβάλλῃ ὅτι ἔρχεται εἰς ἀντιφασιν πρὸς τὴν ἰδικὴν του ἐντολήν, διότι, ἐνῶ διέτασσε τοὺς μαθητάς του νὰ εἰσέρχωνται εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν, ὁ ἴδιος συνομιλεῖ μὲ τοὺς Σαμαρείτας. Δ' αὐτὸ εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι «οἱ μαθηταὶ του εἶχον ὑπάγει εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ ἀγοράσουσιν τροφίμα», ὥστε νὰ δώσῃ πολλὰς αἰτίας διὰ τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς συνομιλῆσε μὲ αὐτήν.

Τι ἔκανε λοιπὸν ἡ γυναῖκα, "Ὅταν ἤκουσεν «Δὲς μου νὰ πῶ» πολὺ φρόνιμα χρησιμοποιοῖ τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ λέγει. «Πῶς σὺ ὁ ὁποῖος εἶσαι Ἰουδαῖος, ζητεῖς νὰ πῆς νερό ἀπὸ ἐμέ, ἡ ὁποία εἰμαι γυναῖκα Σαμαρετῖσα, Διότι οἱ Ἰουδαῖοι, δὲν ἤρχοντο εἰς σχέσεις μὲ τοὺς Σαμαρείτας»⁵³ Καὶ πῶς ἀντελήφθη ὅτι ἦτο Ἰουδαῖος, "ὡς ἀπὸ τὰ ἐνδύματα καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ὁμιλίας του. Σὺ ὅμως κότταζε πόσον ἔξυπνη εἶναι ἡ γυναῖκα αὐτή (Δὲν εἶχε νὰ ἐπρεπε κάποιος νὰ προφυλαχθῇ αὐτὸς ἦτο ὁ Ἰησοῦς καὶ ὅχι, ἐκεῖνη). Πραγματικὰ δὲν εἶπεν ὅτι οἱ Σαμαρείται δὲν ἔρχονται εἰς σχέσεις μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ' ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι δὲν πλησιάζουσιν τοὺς Σαμαρείτας. Καὶ ὅμως ἡ γυναῖκα, ὅν καὶ ἦτο ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν ἐνοχλήν, ἐπεὶ δὴ ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἄλλος ἐπιπτεῖ εἰς αὐτήν, δὲν ἐσαώπησεν, ἀλλὰ, ὅπως νομίζε, διορθώνει ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἐγένετο σύμφωνα μὲ τὸν νόμον.

Π.θανὸν ὅμως κάποιος νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀκόλουθον ἀπαρίαν. Πῶς ὁ Χριστὸς ἐζήτησε νὰ πῇ νερό ἀπὸ αὐτὴν, ἐνῶ τὸ ἀπηγόρευεν ὁ νόμος; Ἐάν κάποιος ἀπαν-

τήσῃ ὅτι ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι δὲν θὰ τοῦ δώσῃ, τότε δ' αὐτὸ ἀκρ.δῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ νερό.

Τί ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ εἰπώμεν, "Ὅτι, τοῦ ἦτο ἀ-δύνατον πλέον νὰ ἐκπληρῶνῃ παρομοίως ἀπανορεύσεις. Διότι αὐτὸς ποὺ κατευθύνει τοὺς ἄλλους νὰ τὰς καταργοῦν, πολὺ περισσότερον θὰ τὰς παρέθλεπεν ὁ Ἰ-δὺς. «Διότι, δὲν κάνει θέθλον τὸν ἀνθρώπων ἐκεῖνο ποὺ εἰσάγεται μὲ τὴν τροφήν εἰς τὸ στόμα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ θγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα»⁵⁴.

Ἐξ ἁλλου ἡ συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὴν Σαμαρεί-τισσαν δὲν θὰ ἦτο μικρὰ κατηγορία κατὰ τῶν Ἰουδαί-ων, διότι ἐκεῖνοι μὲν ἦν καὶ πολλὰς φορὰς προσεκα-λοῦντο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν καὶ μὲ τοὺς λόγους καὶ μὲ τὰς πράξεις, ἐν τούτοις δὲν τὸν ἐδέχοντο, ἐνῶ αὐτὴ πρόσε-ξε πῶς πίνετο, ἀπὸ μίαν ἀσήμαντον ἐρώτησιν. Ὁ Ἰ-ησοῦς θέθαια δὲν εἶχε σχεδιάσει ἀπὸ προηγουμένως αὐτὴν τὴν συνάντησιν οὔτε τὴν πορείαν. Ὅταν λοιπὸν τὸν ἐπλησίασαν μερικοὶ, δὲν τοὺς ἡμποῦσεν. Διότι εἰς τοὺς μαθητάς του ἀπλῶς ἔλεγε νὰ μὴ εἰσέρχωνται εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν ὅχι ὅμως νὰ τοὺς ἀπομακρύνουν, ὅ-ταν ἔρχοντο, μόνον τῶν (Αὐτὸ δὲν ἐταίριαζε καθόλου εἰς τὴν φιλοφρόνησιν του).

Δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἀπαντᾷ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τῆς λέγει. Ἐάν ἐγνώριζες τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ ποῖος εἶναι, ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἔλεγε. Δὲς μου νὰ πῶ, σὺ θὰ τοῦ ἐζητοῦσες καὶ θὰ σοῦ ἔδιδε νερό τρεχοῦμενον⁵⁵. Κατὰ πρῶτον ἀποδεικνύει, ὅτι ἦτο ἀξία νὰ ἀκούσῃ καὶ ὅχι νὰ περ φρονηθῇ καὶ τότε ἀποκαλύπτει, τὸν ἑαυτὸν του. Διότι πραγματικὰ ἐπρόκειτο ἀμέσως, ὅταν θὰ ἐ-μάθαινε ποῖος εἶναι, νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ προσέξῃ εἰς

53 Ἰωάν. 4 9

54. Ματθ. 15, 11
55 Ἰωάν. 4 10

αυτὸν, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τοῦς ἰουδαίους. Διότι αὐτοὶ, ὅταν τὸν ἐγνώρισαν, δὲν ἐζήτησαν τίποτε οὔτε ἐπεθύμησαν νὰ μάθουν κάτι χρησμον, ἀλλὰ τὸν ὕβριζαν καὶ τὸν ἐδίωκαν. Ἡ γυναῖκα ὁμῶς, ὅταν ἤκουσεν αὐτά, κύτταξε, μὲ πόσῃ λεπτότητι ἀποκρίνεται. «Κύριε, οὔτε δοχεῖον ἔχεις νὰ ἀντλήσῃς νερὸ καὶ τὸ πηγᾶδ. εἶναι θαυδ. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἔχεις τὸ τρεχοῦμενο νερό;»⁵⁶ Πρὸ ὀλίγου τὴν ἀπῆλθαξεν ἀπὸ τῆς ταπεινῆς ἀντιλήψιν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συνηθισμένους ἀνθρώπους. Ἀ ὅτι ἐβῶ δὲν τὸν ὀνομάζει. «Κύριον» τυχαῖα, ἀλλὰ τοῦ ἀποδίδει μεγάλην τιμὴν. Ὅτι θέθαια ἔλεγεν αὐτὸ διὰ νὰ τὸν τιμῇ φαίνεται ἀπὸ τῆς συνέχειαν. Δηλαδή, δὲν τὸν περιέπαιξεν οὔτε τὸν διεκωμώδησεν, ἀλλὰ ἀπλῶς διετύπωσε τὴν ἀπορίαν της. Ἐάν ὁμῶς δὲν ἀντελήφθῃ ἀμέσως τὰ πάντα, μὴ παραξενεύουσαι, διότι οὔτε καὶ ὁ Νικόδημος τὸ ἐπέτυχεν αὐτό. Ἦ λέγει ἐκεῖνος λοιπὸν, «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν αὐτά;»⁵⁷ Καὶ πάλιν «Πῶς ἡμπορεῖ νὰ γεννηθῇ ὁ ἀνθρώπος πάλιν, ὅταν ἔχη πλέον γηράσκει;»⁵⁸ Καὶ πάλιν «Μήπως ἡμπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ διὰ δευτέραν φοράν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητέρας του καὶ νὰ ξαναγεννηθῇ;»⁵⁹ Αὐτὴ ὁμῶς ἐρωτᾷ μὲ μεγαλύτερον σεβασμὸν. «Κύριε, οὔτε δοχεῖον ἔχεις νὰ ἀντλήσῃς νερὸ καὶ τὸ πηγᾶδ. εἶναι θαυδ. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἔχεις τὸ τρεχοῦμενο νερό;» Ἀλλὰ θέθαια ἔλεγεν εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλα ἐκκαταλάβαινεν ἐκείνη οὔτε ἤκουσε τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰς λέξεις, οὔτε ἦτο εἰς θέσιν δόξης νὰ ἀντελήφθῃ κάτι τὸ ὑψηλόν, ἀν καὶ ἡμποροῦσε, ἐάν ἐβίβεν αὐθόρμη ἀπάντησιν, νὰ εἴπῃ Ἐάν

56. Ἰωάν. 4. 11

57. Ἰωάν. 3. 9

58. Ἰωάν. 3. 4

59. Ἰωάν. 3. 4

εἶχες τὸ τρεχοῦμενο νερό, δὲν θὰ ἐζήτης ἀπὸ ἐμέ, ἀλλὰ θὰ ἐδίδες εἰς τοὶς αὐτὸν σου πρώτον. Τώρα ὁμῶς ἀπλῶς κομπάζεις. Δὲν εἶπεν ὁμῶς τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἀλλὰ ἀποκρίνεται, μὲ μεγάλην λεπτότητα καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὴν συνέχειαν. Πραγματικὰ εἰς τὴν ἀρχὴν λέγει «Πῶς σὺ, ὁ ὁποῖος εἶσαι Ἰουδαῖος, ζητεῖς νὰ πῇς νερὸ ἀπὸ ἐμέ;» (Καὶ δὲν εἶπεν, ἔφ' ὅσον ὁμῶς πρὸς ἐχθρόν καὶ ἀλλόφυλον. Μακάρι νὰ μὴ μοῦ συμβῇ ποτὲ νὰ προσφέρω νερὸ εἰς ἕνα ἀνθρώπον ποῦ εἶναι ἐχθρὸς μου καὶ ἀπεχθάνεται τὸ ἔθνος μου). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐπόμενα πάλιν, ὅταν τὸν ἤκουσε νὰ λέγῃ μεγάλα πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα πρὸ πάντων ἐξαγριώνοντα οἱ ἐχθροί, οὔτε τὸν κατεγέλασεν οὔτε τὸν διέσυρεν, παρὰ τί λέγει. «Μήπως σὺ εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν πατέρα μας τὸν Ἰσacῶθ, ὁ ὁποῖος ἐδῶσεν εἰς ἡμᾶς τὸ πηγᾶδ. αὐτὸ καὶ ἔπινε ἀπὸ αὐτοῦ ὁ Ἰδ.ος καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ τὰ ζῶά του;»⁶⁰

Βλέπετε μὲ ποῖον τρόπον εἰσάγει τὸν αὐτὸν της εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν οἰκογένειαν. Ὅτι δὲ λέγει, ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Ἐκεῖνος αὐτὸ τὸ νερὸ ἐχρησιμοποιοῖ καὶ δὲν εἶχε τίποτε περισσότερον νὰ μᾶς δώσῃ. Τὰ ἔλεγεν αὐτά διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην ἀπάντησιν ἐδέχθη μεγάλο καὶ ὑψηλὸν νόημα. Διότι, τὸ «ὁ Ἰδ.ος ἔπινε ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ τὰ ζῶά του» δὲν φαίνεται νὰ ὑπαινίσσεται τίποτε ἄλλο παρὰ ὅτι εἶχε μὲν τὴν ἔνοιαν τοῦ καλυτέρου ὕδατος, ἀλλὰ οὔτε τὸ εὕρισκεν οὔτε τὸ ἐγνώριζε καλά. Καὶ διὰ νὰ ὁμολῇσω περισσότερον καθαρά αὐτὸ ποῦ θέλει νὰ εἴπῃ εἶναι τὸ ἀκόλουθον. Δὲν ἡμπορεῖς θέθαια νὰ ὑποστηρίξῃς, λέγει, ὅτι ὁ Ἰsacῶθ ἐδῶσεν εἰς ἡμᾶς μὲν αὐτὸ τὸ πηγᾶδ. αὐτὸς δὲ ἐχρησιμοποιοῖ ἄλλα. Διότι καὶ ὁ Ἰδ.ος καὶ τὰ παιδιὰ του ἀπ' αὐτοῦ ἔπινον. Καὶ δὲν θὰ ἔπινον, ἐάν θέθαια

60. Ἰωάν. 4. 12

είχεν ἄλλο καλύτερο πηγᾶδι. Ἀπὸ αὐτῷ λοιπὸν τὸ πηγᾶδι οὔτε σὺ θὰ ἠμπορέσῃς νὰ δώσῃς, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃς ἄλλο καλύτερον, ὃν καὶ δὲν δέχεσαι δι. εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰακώβ. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν θὰ πάρῃς τὸ νερό, τὸ ὁποῖον ὑπόσχεσαι νὰ μᾶς δώσῃς.

Ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συνεζήτουν μὲ τὸν Ἰησοῦν τὸσον φιλικά, ὡς καὶ τοὺς ἔκανε λόγον διὰ τὸ ἴδιον θέμα καὶ τοὺς ἀνέφερε τὸ ὕδωρ αὐτό.⁶¹ Ἐπίσης ὅταν ὤμιλησε διὰ τὸν Ἀθραάμ, ἐπεχειρήσαν νὰ τὸν λιθοβολήσουν.⁶² Ἡ γυναῖκα βίμως δὲν συμπεριφέρεται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ μὲ μεγάλην λεπτότητα μέσα εἰς τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ὥρα τῆς μεσημέριας λέγει καὶ ἀκούει, τὰ πάντα μὲ πολλὴν προθυμίαν χωρὶς νὰ σκέπτεται κατ' παρόμοιον ὅπως ἦτο φυσικὸν νὰ εἰποῦν οἱ Ἰουδαῖοι. Δηλαδὴ μαίνεται καὶ τὰ ἔχει χαμένα αὐτὸς ὁ ὁποῖος μὲ κρατεῖ ἐδῶ εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὸ πηγᾶδι καὶ δὲν μὲν διδὲι τίποτε παρὰ μόνον καυχῆται μὲ τοὺς λόγους, Ἄντιθετα κάνει ὁποιομὴν καὶ παραμένει ἐκεῖ μέχρις ὅτου εὕρῃ ἐκεῖνο ποῦ ζητεῖ.

Εἶτα ὅμως ἡ Σαμαρεῖτισσα γυναῖκα δεικνύει τόσῃν προθυμίαν διὰ νὰ μάθῃ κατ' χρησίμον καὶ παραμένει, πλησιον τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ δὲν τὸν ἐγνώριζεν, ποίαν συγγνώμην θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι, ὅν καὶ τὸν γνωρίζομεν καλὰ καὶ δὲν εἴμεθα οὔτε κοντὰ εἰς τὸ πηγᾶδι οὔτε εἰς τὴν ἔρημον οὔτε εἶναι μεσημέρια οὔτε μᾶς καίει ὁ ἥλιος, ἀλλ' εἶναι πρῶτ' καὶ εὐρισκόμεθα κάτω ἀπὸ μίαν τόσον ὥραν στέγην καὶ ἀπολαμβάνομεν τὴν σκιάν καὶ τὴν ὄρσιν ἂν δὲν ἔχομεν τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀκούσωμεν κατὰ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ μᾶς κοιμίζει ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἐκείνη ὅμως δὲν ὁμοῦ ἄζει μὲ ἡμᾶς, ἀλ-

61. Πρβλ. ὠάν. 7, 37-44

62. Πρβλ. Ἰωάν. 9, 57-59.

λὰ τόσον συνεπαίρνεται ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε νὰ προσκαλῇ καὶ ἄλλους. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅχι μόνον δὲν προσεκάλουν ἄλλους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ποὺ ἤθελαν νὰ πλησιάσουν τὸν Ἰησοῦν τοὺς ἠμπούδιζαν καὶ τοὺς ἀπηγόρευαν. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγαν «Μήπως ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν κανεὶς ἀπὸ τῶν ἀρχόντων, Ὅχι Ἀλλὰ μόνον ὁ ὄχλος αὐτὸς ποὺ δὲν ἠξεύρει τὸν νόμον καὶ δι' αὐτὸ εἶναι καταραμένοι»⁶³.

Ἄς μνησθῶμεν λοιπὸν τὴν Σαμαρεῖτιν, ἥς διαλεχθῶμεν μὲ τὸν Χριστὸν, διότι καὶ σήμερα εὐρίσκεται ἀνθρώπος μᾶς καὶ μᾶς ὁμιλεῖ μὲ τοὺς προφήτας καὶ τοὺς μαθητὰς του. Ἄς τὸν ἀκούσωμεν καὶ ἥς πιστεύσωμεν. Μέχρι πότε θὰ ζῶμεν ἀσκόπα καὶ μάταια, (διότι ὅταν δὲν πράττωμεν ἕτι ἀρέσει εἰς τὸν Θεόν, εἶναι ὡς νὰ ζῶμεν ἀσκόπα). Μᾶλλον ὅμως δὲν ζῶμεν μόνον ἀσκόπα, ἀλλὰ ζῶμεν καὶ διὰ τὸ κακόν. Διότι, ὅταν δαπανήσωμεν τὸν καιρὸν ποὺ μᾶς ἐδόθη ἔχει ὅπως πρέπει, θὰ ἀποθάνωμεν καὶ θὰ ὑποστῶμεν τὴν θαυρτέραν τιμωρίαν διὰ τὴν ἀσκοπον δαπάνην. Διότι δὲν θὰ δώσῃ θεοῦ λόγον εἰς τὸν πιστωτὴν τοῦ μόνου ἐκείνου ποῦ ἐπῆρε χρήματα διὰ νὰ ἐμπορευθῇ καὶ τὰ κατέφαγε, ἐνῶ ἐκεῖνος ποῦ ἐσπατάλησε μίαν τόσον μακρὰν ζωὴν θὰ μείνῃ ἀτιμώρητος. Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ δὲν μᾶς ἔδωκε ψυχὴν διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμεν μόνον εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ νὰ πράττωμεν τὰ πάντα ἀποδεδειγμένους πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Διότι τὰ ἄλογα ζῶα εἶναι χρήσιμα μόνον εἰς τὸν ἐπίγειον θίον ἐνῶ ἡμεῖς δι' αὐτὸ ἔχομεν ἀθάνατον ψυχὴν, ὥστε νὰ ἐτοιμάζωμεν τὰ πάντα διὰ τὴν προετοιμασίαν ἐκείνης τῆς οὐρανόθεν ζωῆς. Πραγματικὰ, ἐάν μᾶς ἔρω τήρη κάποιος διὰ τὴν ἀναγκαῖότητα τῶν ἱππῶν, τῶν

63. Ἰωάν. 7, 48-49.

δυναι καὶ τῶν βοῶν καὶ τῶν ἄλλων παρομοίων οἰκ.ακῶν ζώων, δὲν θὰ εἰπώμεν καμμία ἄλλην παρά ὅτι μὰς ἐξυμνητοῦν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Δι' ἡμᾶς ὁμοῦς δὲν εἶναι δυνατόν νά εἰπώμεν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὅτι ἡ ἀνωτέ-
ρα κατὰστασις εἶναι ἡ μετὰ τὴν ἐξω ἀποδημίαν μας καὶ ὅτι πρέπει νά πράττωμεν τὰ πάντα, ὥστε νά λάμψωμεν ἐκεῖ, ὥστε νά συμπληρωθῶμεν εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγ-
γέλων καὶ νά ἱσταμέθα συνεχῶς πλησίον τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Διότι, δι. αὐτὸ ἐπλάσθη ἄθά-
νατος ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα δὲ θά καταστῇ ἄθανατον, διὰ νά ἀπολαύσωμεν τὰ ἀτελεύτητα ἀγαθὰ. Ἄν ὅμως παραμένῃς προσκολλημένος εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ σοὺ προσ-
φέρονται οἱ οὐρανοί, συλλογίσου πόσον μεγάλη προσ-
βολὴ γίνεται εἰς τὸν προσφέροντα. Διότι ἐκεῖνος σοὺ προτείνει τὰ οὐράνια, ἐνῶ εἰς δὲν δίδεις μεγάλην σπ-
μασίαν εἰς αὐτὰ καὶ τὰ ἀνταλλάσσεις μετ' αὐτὰν. Δι' αὐτὸ καὶ ἠπειλήσῃς μετ' αὐτὰν γέννησαι, ἐπεὶ δὴ καταφρονεῖς το καὶ διὰ νά μάθῃς ἔτσι πόσα καλὰ ἀποστερεῖς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου. Μισήκαρι ὁμοῦς νά μὴ συμβῇ νά γνωρ-
σώμεν τὴν κόλπασιν ἐκείνην, ἀλλὰ νά φανώμεν εὐάρε-
στο, εἰς τὸν Χριστὸν καὶ νά ἀποκτήσωμεν τὰ οὐράνια ἀγαθὰ μετ' αὐτὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μετ' αὐτὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα ἀνῆκε ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀσυχρόνως εἰς τοὺς αἰῶνας, τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΒΒ (32)
(Ἰωάν. 8', 18-20)

«Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ τῆς εἶ-
πεν Καθένας ποὺ πίνει, ἀπὸ τὸ νε-
ρὸν αὐτοῦ θὰ διψᾷ πάλιν. Ἐκεῖ-
νος ὁμοῦς ποὺ θὰ πῇ ἀπὸ τὸ νερὸν,
τὸ ὅποιον θὰ τοῦ δώσω ἐγώ, δὲν θὰ
διψᾷ ποτε εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ
τὸ νερὸ ποὺ θὰ τοῦ δώσω θὰ μετα-
βληθῇ μέσα του εἰς πηγὴν νεροῦ
ποὺ θὰ πηρᾷ δ. ἅ νά τοῦ παρέχῃ
ζωὴν αἰώνιον»¹

α * Ἡ Ἁγία Γραφὴ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος ἄλλοτε τὴν ὀνομάζει πῦρ καὶ ἄλλοτε ὕδωρ, διὰ νά
δείξῃ ὅτι, τὰ ὀνόματα αὐτὰ δὲν εἶναι παραστατικά τῆς
οὐσίας ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας. Διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν
ἀποτελεῖται ἀπὸ διαφόρων οὐσιῶν, ἀλλ' εἶναι ἀόρατον
καὶ μονοθεές. Τὸ ἓνα ὄνομα τὸ δίδει ὁ Ἰωάννης ὁ Βα-

¹ Ἰωάν. 4. 13-14

* Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνὰ χεῖρας ὁμιλίας ἐπέφησε ὁ θεὸς Πατὴρ, ὅτι ὁ Κύριος ὀνομάζει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ὕδωρ», ὅχι διὰ νά δείξῃ τὴν οὐσίαν ἀλλὰ τὴν ἐνεργεσίαν αὐτοῦ. Ὁμοίως ὀ-
νομάζεται «πῦρ» εἰς ἄλλην περιπτώσιν. Ἐν συνεχείᾳ τὸ μεγαλυτε-
ρον μέρος τῆς ὑπολόγου ὁμιλίας ἀποτελεῖ ἕνα ὕμνον εἰς τὴν
σύνοιαν τῆς Σαμαρείτιδος, ἡ ὁποία συγκρινομένη πρὸς τοὺς ἱ-
ουδαίους ἀποδεικνύεται κατὰ πολὺ ἀνωτέρα αὐτῶν. Ὡς ἐκεῖ
νο, ἂν καὶ ἐβλέπον τὸν Χριστὸν νά ταυς παρέχῃ σαφεῖς ἀποδῇ

πιστής εἶναι λέγει «Αὐτός θά πάς θαπτίσῃ μέ Πνεῦμα Ἅγιον καί μέ πῦρ»², τὸ δὲ ἄλλο ὁ Χριστός «θά τρέξουν ἀπὸ τῆν κοιλίαν του ποταμοὶ ὕδατος, ποὺ θά εἶναι τρε-
χοῦμενοι. Τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς εἶπεν ὁ Κύριος» λέγει
«διὰ τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ λάβουν»³.

Ἔτα συναμιλῶν μέ τὴν Σαμαρεῖτιν ὀνομάζει τὸ
Ἅγ.ον Πνεῦμα ὕδωρ. Ἐκεῖνος τοῦ θά πῃ ἀπὸ τὸ νε-
ρὸ τὸ ὁποῖον θά τοῦ δώσω ἐγὼ δὲν θά ὀψάσῃ ποτὲ εἰς
τὸν αἰῶνα.

Ὀνομάζει δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοιοῦτοτρόπως,
διότι μέ τὴν προσηγορίαν τοῦ πυρός ὑπαυίσσεται τὴν
δραστικότητά καὶ τὴν θερμότητα καὶ τὴν καταλυτι-
κὴν δύναμιν τῆς χάριτος ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων, ἐνδὲ μέ
τὴν ὀνομασίαν τοῦ ὕδατος φανερώνει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν
καθαρμὸν ποῦ γίνεται μέ αὐτό ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν με-
γάλην ἀναφυκὴν ποῦ δίδει εἰς τὰς ψυχάς, αἱ ὁποῖαι τὸ
δέχονται. Καὶ δικαιολογημένα διότι, ὡς παρόδεισαν
στολ σμένον μέ κάθε εἶδους καρποφόρα καὶ ἀεὶ βαλὴ
δένδρα, ἔτσι κάνε τὴν πρόθυμον ψυχὴν καὶ δὲν τὴν ἀ-
φήνει νὰ αἰσθανθῇ οὔτε λύπην οὔτε σκατακὴν ἐπιθεού-
λῃν, διότι κατασθῆνε. εὐκαλὰ δλα τὰ φλογισμένα θέ-
λη τοῦ πονηροῦ.

Σὺ ὅμως πρόσσεξ τὴν σοφίαν τοῦ Χριστοῦ μέ πό-
σον ἥρεμον τρόπον ἀνυψῶνε πνευματικῶς τὴν γυναῖκα.

Εἰς τῆς θεότητός του μέ τὰ θαυμάτια του καὶ τοὺς λόγους του. ἐν
τούτοις ἐλεγχομένοι ὅτι οὐτοῦ δὲν διαρθεοῖντο, ἀλλ' ἐγινοντο
σκληρότεροι. Ἡ Σαμαρεῖτις ὅμως, ἀν καὶ δὲν εἶχεν δεῖ τὸν Χρι-
στὸν θαυματουργοῦντα, ὑφίσταται μέ πράγματα τὸν ἐλεγχον καὶ
πιστεύει εἰς τὸν Κύριον. Τέλος ὁ Χρυσόστομος συμβαλεῖ τους
ἀκούοντας νὰ μὴ φιλοδοξοῦν ν' ἀποκτήσῃσι βιβλία μέ λαμπρὰν
δικοκρίτησιν, ἀλλὰ νὰ μελετοῦν συνεχῶς τὰς θείας Γραφάς αἱ
ὁποῖαι προσφέρουν τὸν ψυχὴν καὶ σφματὶκὸν ἀγαθόν.

2. Ματθ. 3, 11

3. Ἰωάν. 7, 38-39

Δὲν τῆς εἶπε δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Ἐάν ἐγνώριζες
ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ σοῦ λέγει, δὲς μου νὰ πῶς⁴,
ἀλλὰ δταν αὐτὸ τοῦ ἔδωσεν ἀφορμὴν μέ τὸ νὰ τὸν ὀνο-
μάσῃ Ἰουδαῖοι, καὶ τὸν ἔθεσε ὑπὸ κατηγορίαν⁵, τότε,
διὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν κατηγορίαν τῆς εἶπεν αὐτὰ Ἰα-
κωβ εἶπεν λοιπόν, «ἐάν ἐγνώριζες ποῖος εἶναι ἐκεῖνος
ποῦ σοῦ λέγει δὲς μου νὰ πῶς» καὶ τὴν ἡνάγκασε μέ
τὰς μεγάλας ἐπαγγελίας νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν πατρ.ἀρχὴν
Ἰακωβ ἔδωσε ἔτσι εἰς τὴν γυναῖκα τὴν δυνατότητα νὰ
ἰδῇ καλότερα. Ἐπειτα, δταν ἐκάλει τοῦ προσέβαλεν
«Μήπως συ εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν πατέρα μας τὸν
Ἰακωβ»⁶ δὲν τῆς ἀπήντησεν, Ναι, εἶμαι ἀνώτερος, διό-
τι θά εἶδαι τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κομπάζει, μόνον, ἀφοῦ δὲν
ὀπῆρχεν ἡ ἀνάλογος ἀπόδειξις. Μὲ ὅσα λέγει, ὅμως αὐ-
τὴν τὴν ἀπόδειξιν προετοιμάζει. Πραγματικὰ δὲν τῆς
εἶπεν ἀπλῶς, θά σοῦ δώσω νερό, ἀλλὰ προηγουμένως
ἐξηλεψε τὴν ἰδέαν τῆς γυναικὸς διὰ τὸν Ἰακωβ καὶ ὅ-
στεροι ἐξημῶναι τὸ ἰδικόν του νερό, ἐπιθυμῶν νὰ ἀπο-
δείξῃ τὴν διαφοράν τῶν προσφερόντων προσώπων ἀπὸ
τὴν διαφοράν τῶν προσφερομένων καὶ τὴν ὑπεροχὴν
τοῦ ἑναντι τοῦ πατριάρχου. Ἐάν θαυμάζεις, λέγει, τὸν
Ἰακωβ, ἐπεὶ δὲ σοῦ ἔδωσεν αὐτὸ τὸ νερό, τ. θά εἴπῃς
ἐάν σοῦ δώσω ἐγὼ πολὺ ἀνώτερον, Ἄλλωστε ἐπρό-
φθασες καὶ παρεδέχθης ὅτι εἶμαι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰα-
κωβ ὅταν προσέβαλες ὡς ἀνείρησιν καὶ εἶπες, «Μήπως
εἶσαι, σὺ ἀνώτερος τοῦ Ἰακωβ», ἐπεὶ δὲ σοῦ ὑπεσχέθην
ὅτι θά σοῦ δώσω καλυτερον νερό. Ἄν λοιπόν λάθῃς
αὐτὸ τὸ νερό θά παραδεχθῇς πάντως ὅτι εἶμαι ἀνώτερος.

Βλέπεις τὴν ἀδέκαστον κρίσιν τῆς γυναικὸς, ἡ ἁ-
ποια ἀπὸ τὰ γεγονότα ἀποφασίζει καὶ διὰ τὸν πατριάρ-

4. ὡς 4 10

5. Πρβλ. Ἰωάν. 4 9

6. ὡς 4, 12

χην και δια τὸν Χριστόν. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὅμως δὲν ἔκριναν μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἔβλεπαν τὸν Ἰησοῦν νὰ ἐκδύωκε τοὺς δαίμονας ἀπὸ ταύς ἀνθρώπους, ὄχι μόνον δὲν τὸν παρεδέχοντο ὡς ἀνώτερον τοῦ πατριάρχου, ἀλλὰ τὸν ἀνέμαζαν καὶ δαιμονισμένον. Ἡ γυναῖκα ὅμως δὲν σκέπτεται ὅπως αὐτοί, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖ παίρνει τὴν ἀπόφασιν, ἀπὸ ὅπου θέλει καὶ ὁ Χριστός, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἔργων. Διότι, καὶ ὁ Ἰησοῦς μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν δικάζει καὶ κρίνει, ὅταν λέγῃ: «Ἐάν δὲν ἐκτελῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε εἰς ἐμέ. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὰ ἐκτελῶ, καὶ ἐάν δὲν πιστεύετε εἰς ἐμέ, πιστεύσατε ὅμως εἰς τὰ ἔργα».

Ἔτσι καὶ ἡ γυναῖκα ὁδηγεῖται πρὸς τὴν πίστιν.

Δι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἤκουσαι ὁ Ἰησοῦς, «Μήπως εἶσαι οὐ ἀνώτερος τοῦ πατρὸς μας Ἰακώβ», ἀφῆσε τὴν συζήτησιν ὅτι τὸν Ἰακώβ καὶ κἀνε, λόγον διὰ τὸ νερὸ καὶ λέγε: «Καθένας ποὺ πίνει ἀπὸ τὸ νερὸν αὐτὸ θὰ διψᾷ πάλιν», καὶ ἔτσι κἀνε, τὴν σύγκρισιν στηριζόμενος ὄχι εἰς τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν ὑπεροχὴν. Δὲν λέγει, δηλαδὴ ὅτι, τὸ νερὸ αὐτὸ δὲν αἰεῖται, οὔτε ὅτι εἶναι εὐτελές καὶ ἀσήμαντον, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐπὶ καλεῖται, τὸ ὅποιον καὶ ἡ φύσις μαρτυρεῖ: «Καθένας ποὺ πίνει ἀπὸ τὸ νερὸν αὐτό, θὰ διψᾷ πάλιν. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ θὰ πῇ ἀπὸ τὸ νερὸν, τὸ ὅποιον θὰ τοῦ δώσω ἐγώ, δὲν θὰ διψᾷ ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα».

Ἦκουσε θέθαι· αὖτε προηγουμένως ἡ γυναῖκα διὰ τὸ «ὕδωρ τὸ ζῶν», ἀλλὰ δὲν ἀντελήφθη τὴν σημασίαν τοῦ. Πραγματικὰ ἐπειδὴ «ὕδωρ ζῶν» ὀνομάζεται καὶ τὸ νερὸ ποὺ πρέχει συνέχεια καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἀναβλύζει χωρὶς καμμίαν διακοπὴν καὶ δὲν στερεώσῃ καθόλου οἱ κρουνοί, ἐνόμισεν ἡ γυναῖκα ὅτι δι' αὐτὸ τῆς ἔλεγεν ὁ Ἰη

σοῦς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λοιπὸν διὰ τὴν καταστάσιν περὶ σσότερον σαφὲς τὸ λεγόμενον κἀνε, τὴν σύγκρισιν μὲ θέσιν τὴν ὑπεροχὴν καὶ προσέθεσεν: «Ἐκεῖνος ποὺ θὰ πῇ ἀπὸ τὸ νερὸν, τὸ ὅποιον θὰ τοῦ δώσω ἐγώ, δὲν θὰ διψᾷ ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα». Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ὅπως εἶπα ἀπεδείκνυε τὴν ὑπεροχὴν τὴν ἰδικήν του, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅσα εἶπεν εἰς τὴν συνέχειαν. Διότι τὸ ὕλικόν νερὸ δὲν ἔχει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶπεν. Καὶ ποῖα εἶναι αὐτά, εἴθ' ἀ μεταβλήθῃ μέσα (τὸ νερὸ ποὺ θὰ τοῦ δώσῃ ὁ Ἰησοῦς) εἰς πηγὴν νεροῦ ποὺ θὰ πηδᾷ δια τὴν παρέχῃ ζωὴν αἰώνιον». Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος ποὺ ἔχει μέσα του πηγὴν, δὲν θὰ διψᾷ ποτέ, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁποῖος ἔχει τὸ νερὸ αὐτὸ τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ ἡ γυναῖκα ἐπίστευσεν αἰέτως, ἀποδειχθεῖσα πολὺ συνετώτερα τοῦ Νικοδήμου, καὶ ὄχι μόνον συνετώτερα ἀλλὰ καὶ ἀνδρεώτερα. Διότι ὁ Νικοδήμος, ὅν καὶ ἤκουεν πολλὰς παρομοίας διδασκαλίας, οὔτε ἐκάλει κανένα ἄλλον εἰς αὐτάς, οὔτε ὁ ἴδιος εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὰς διακηρύξῃ, ἐνῶ αὐτὴ κἀνε, ἔργον ἀποστολικόν καὶ ἀναγγέλλει τὴν ευχαρίστον ἀγγελίαν πρὸς ὅλους καὶ προσκαλεῖ τοὺς πόντας πόλεις τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐκδόμῃ προσελκύει τοὺς κατοίκους μὲς ὀλοκλήρῳ πόλει πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐκεῖνος μὲν, ὅταν ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἔλεγεν: «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνουσι αὐτά;», καὶ ὅταν ὁ Χριστὸς ἔφερε τὸ σαφὲς παράδειγμα τοῦ ἀνέμου, δὲν ἠμπόρεσεν οὔτε καὶ ἔτσι νὰ καταλάβῃ τὰ λεγόμενα. Ἡ γυναῖκα ὅμως δὲν συμπεριεφέρθη μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Κατ' ἀρχὰς εἶχε μὲν ἀπορίας, ἀλλ' ὕστερα δὲν ἀπεδέχθη ὑπὸ δρους τὸν λόγον, ἀλλὰ ἔλαβεν σταθερὰν ἀπόφασιν καὶ θιαζέται νὰ λάθῃ ἀμέσως τὸ νερὸν αὐτό. Διότι, ὅταν εἶπεν ὁ Χριστός, «Θὰ μεταβλη

θῇ μέσα του εἰς πηγήν νεροῦ ποῦ θά πηδᾷ διὰ τὰ τοῦ παρέχει ζωὴν αἰώνιον», ὁμοίως λέγει ἡ γυναῖκα «Δὲς μου τὸ νερὸν αὐτό, θὰ νὰ μὴ διψῶ καὶ θὰ νὰ μὴ ἐργώμαι ἐδῶ καὶ θγάζω νερὸν ἀπὸ τὸ πηγάδι».

Θ Βλέπε ς πῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνάγετα εἰς τὸ ὕψος τῶν δογμάτων ἢ Σαμαρείτις. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι κάποιος Ἰουδαῖος ποῦ παραθείνει τὸν νόμον. Ἐπειτα, ὅταν ὁ Κύριος ἀπεκρούσῃ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν, (διότι τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ τὴν κατηγορήσῃ εἰς τοσοῦτοι ὑψηλὰς ἀληθείας, δὲν ἔπρεπε νὰ γεννᾷ ὕψος), ἐπειδὴ ἤκουσε «ὕδωρ ζῶν» ἐνόμισεν ὅτι ὁμιλεῖ διὰ τὸ ὕλικόν νερόν. Εἰς τὴν συνέχειαν ἀντελήφθη ὅτι ἐγίνετο λόγος διὰ πνευματικὰ πράγματα καὶ ἐπίστευσεν ὅτι τὸ νερὸ αὐτὸ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀφαιρῇ τὴν ἀδυναμίαν τῆς διψῆς, δὲν ἐγνώριζεν ὅμως ἀκόμη τί ἦτο αὐτό, ἀλλὰ εὐρίσκειτο εἰς ἀπορίαν, ἔχουσα τὴν γνώμην ὅτι εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὰ αἰσθητά, χωρὶς νὰ ἔχῃ σαφῆ γνώσιν τοῦ πράγματος.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ποῦ εἶδε καθαρώτερα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀντιληφθῇ τὰ πάντα («ὕδωρ μου» λέγει, «τὸ νερὸν αὐτό, διὰ νὰ μὴ διψῶ καὶ θὰ νὰ μὴ ἐργώμαι ἐδῶ καὶ θγάζω νερὸν ἀπὸ τὸ πηγάδι»), προετίμησε ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν Κύριον ἀπὸ τὸν Ἰακώβ. Δὲν χρειάζομαι θεῶνα αὐτὸ τὸ πηγάδι ἐάν θὰ πάρω ἀπὸ σέ τὸ νερὸ ἐκεῖνο. Προσέχεις ὅτι θάζει τὸν Κύριον εἰς ἀνωτέραν μοῖραν ἀπὸ τὸν Πατρὸς ἀρχὴν, Αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς εὐσεβοῦς ψυχῆς. Ἐδειξεν πόσῃ μεγάλῃ πιστὴν εἶχεν εἰς τὸν Ἰακώβ. Ἐγνώρισε τὸν ἀνώτερον καὶ δὲν τὴν ἠμποδίσεν ἡ προηγουμένη τῆς δοξασίας. Δὲν ἦτο εὐκόλος ἡ γυναῖκα εἰς τὴν πίστιν (διότι δὲν ἀπεδέχθη

ἀθασαν(στως τὰ λεγόμενα, αὐτὴ, ποῦ μὲ πόσῃ μεγάλῃν ἀκρίθειαν τὰ ἐζητάσεν), οὔτε πάλιν ἦτο ἀπειθὴς καὶ ἐριστική. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπέδειξεν ἀπὸ τὴν παράκλησιν ποῦ ἔκανε Βέβαια καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε κάποτε ὁ Κύριος· «Ἐκεῖνος ποῦ θὰ φάγῃ ἀπὸ τὴν σάρκα μου, δὲν θὰ πενῶσῃ καὶ ἐκεῖνος ποῦ πιστεύει, εἰς ἐμέ, δὲν θὰ διψᾷ ποτέ»⁹, ἀλλὰ ἔχ. μόνον δὲν ἐπίστευσαν παρὰ ἐσκανδαλίσθησαν. Ἡ γυναῖκα ὅμως δὲν ἔπαθε κάτι παρόμοιον, ἀλλὰ παραμένει κοντὰ εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ ζητεῖ τὸ νερὸ αὐτό. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους λοιπὸν ἔλεγεν «Ἐκεῖνος ποῦ πιστεύει, εἰς ἐμέ, δὲν θὰ διψᾷ ποτέ» εἰς τὴν γυναῖκα ὅμως δὲν ὁμιλεῖ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ κάτως περισσότερο αἰσθητῶς «ἐκεῖνος ποῦ θὰ πῇ ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτό, δὲν θὰ διψᾷ». Οἱ λόγοι αὗτοι ἦσαν ἐπαγγελία πνευματικῶν πραγμάτων καὶ ἔχ. αἰσθητῶν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, ἀφοῦ ἀνύψωσε τὸν νοῦν τῆς μὲ τὰς ὑποσχέσεις χρησιμοποίησεν εἰς ἀκόμῃ ὁ Κύριος λέξεις μὲ αἰσθητὸν περιεχόμενον, ἐπεὶ δὲ δὲν ἠμποροῦσεν ἀκόμῃ ἡ γυναῖκα νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν ἀκρίθειαν τῶν πνευματικῶν πραγμάτων. Διότι ἐάν τῆς ἔλεγεν ὅτι, ἐάν πιστεύσῃς εἰς ἐμέ δὲν θὰ διψᾷς, δὲν θὰ ἀντελαμβάνετο τὸ λεγόμενον, ἐπεὶ δὲ δὲν ἐγνώριζεν οὔτε ποῖος ἦτο ὁ ὁμιλῶν οὔτε διὰ ποίου εἴδους δῶκαν ἔλεγεν. Διὰ τὸ ὅμως δὲν ἔκανε τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Διότι ἐκεῖνοι εἶχαν ἰδῆ πολλὰ θαύματα, ἐνῶ αὐτὴ δὲν εἶδε κανένα θαῦμα παρὰ ἤκουσε τοὺς λόγους κατὰ πρῶτον.

Δ' αὐτὸ λοιπὸν ἀποκαλύπτει τὴν δύναμιν τοῦ ὁ Ἰησοῦς μὲ τὴν προφητεῖαν τοῦ καὶ δὲν κάνα, κατ' εὐθείαν τον ἔλεγχον ἀλλὰ τί λέγει, «Πήγαυε φωνάζει τὸν ἄνδρα σου καὶ εἰλα ἐδῶ». Καὶ ἐκεῖνη λέγει, «Δὲν ἔχω ἄν-

δρα, λέγει πρὸς αὐτήν, ὁ Ἰησοῦς. Καλὰ εἶπες ὅτι δὲν ἔχω ἄνδρα. Ἀὐτὸ ἔχεις πέντε ἄνδρας καὶ τώρα αὐτὸν ποὺ ἔχεις δὲν εἶναι ἄνδρας σου. Αὐτὸ τὸ εἶπες ἀλήθεια. Λέγει πρὸς αὐτὴν ἡ γυναῖκα Κύριε, καταλαβοῦμαι ὅτι εἶσαι προφήτης.¹ Ὡς πόση μεγάλη εἶναι ἡ φιλοσοφία τῆς γυναίκας. Μὲ πόσῃ πραότητα δέχεται τὸν ἔλεγχον. Καὶ πῶς νὰ μὴ τὸν ἐδέχετο, ἐρωτᾷ κάποιος. Διὰ τί, εἰπέ μου σὲ παρακαλῶ μήπως δὲν ἠλεγε πολὺς φορές καὶ τοὺς Ἰουδαίους καὶ μάλιστα αὐστηρότεροι, ὁ δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ φέρῃς εἰς τὸ μέσον τὰ ἀπόρητα τῆς διανοίας καὶ νὰ ἀποκαλύψῃς ἕνα πρᾶγμα ποὺ γίνεται εἰς τὰ κρυφά. Τὸ πρῶτον εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ μόνον καὶ κανεὶς ἄλλος δὲν τὸ γνωρίζει, παρὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔχει. εἰς τὴν σκέψιν του, ἐνῶ τὸ δεύτερον τὸ γνωρίζουν ὅλοι, ὅσοι παίρνουν μέρος εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ὅταν ὁμοῦς ἠλεγγέθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ δὲν βέχονται μὲ πραότητα τὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ ὅταν τοὺς εἶπεν, «διὰ τί ζητεῖτε νὰ με φονεύσετε»,² ὅχι μόνον δὲν ἐκοιλῶνουν θαιμιασμόν, ὅπως ἡ γυναῖκα, ἀλλὰ τὸν λοβορροῦν καὶ τὸν ὀβριζοῦν. Καὶ ἐκεῖνοι θέβαια καὶ ἀπὸ ἄλλα θαύματα εἶχαν τὴν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ, ἐνῶ αὐτὴ μόνον αὐτὸ εἶχεν ἀκούσει, καὶ ὁμοῦς ὅχι μόνον δὲν ἐθαύμασαν ἀλλὰ καὶ ὀβριζοῦσαν λέγοντες «Εἶσαι δαιμονιμένος, ποῖος ζητεῖ νὰ σὲ φονεύσῃ»³. Ἡ γυναῖκα ὁμοῦς ὅχι μόνον δὲν τὸν ὀβριζεῖ, ἀλλὰ καὶ θαυμάζει καὶ δοκιμάζει κατὰ πόλιν καὶ τοῦ θεωρεῖ ὡς προφήτην. Ἄν καὶ ὁ ἔλεγχος αὐτὸς προσέβαλε περισσότερον τὴν γυναῖκα, παρὰ ἐκεῖνος τοὺς Ἰουδαίους. Διὸ αὐτὸς ἀπεκάλυψε προσωπικὸν ἁμάρτημα, ἐνῶ ἐκεῖνος κοινόν. Καὶ εἶναι γεγονὸς ὅτι δὲν θιγύ-

1 Ἰωάν. 4, 16-19.

2 Ἰωάν. 7, 19.

3 Ἰωάν. 7, 20.

μεθα τόσον διὰ τὰ κοινὰ ἁμαρτήματα, ὅσον διὰ τὰ προσωπικά. Καὶ ἐκεῖνο, μὲν ἐθεώρουν ὅτι θὰ ἔκαναν κάποιο μεγάλο κατόρθωμα, ἐὰν θὰ ἐφόνευαν τὸν Ἰησοῦν ἐνῶ τὸ ἁμάρτημα τῆς γυναίκας ἐθεωρεῖτο ἀπὸ ὅλους ὡς κοινόν. Καὶ ὁμοῦς δὲν ἐστενοχωρήθη ἡ γυναῖκα, ἀλλὰ κατεπλάγη καὶ ἐθαύμαζεν.

Καὶ εἰς τὸν Ναθαναὴλ τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἔκανεν ὁ Ἰησοῦς. Διὸτι δὲν ἐπροφῆτευσεν προηγουμένως οὔτε τοῦ εἶπεν, «σὲ εἶδα ποὺ ἦσουν κάτω ἀπὸ τὴν συκιάν», ἀλλὰ ὅταν ἐκεῖνος τὸν ἠρώτησε, «ἀπὸ ποῦ με γνωρίζεις»¹⁴, τότε τοῦ ἐπρόσθεσεν τὴν προφητείαν. Ἦθελε δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς νὰ παίρῃ ἀφορμὴν καὶ διὰ τὰς προφητείας καὶ διὰ τὰ θαύματα ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ ἤρχοντο κοντὰ του, ὥστε καὶ νὰ βέχωνται εὐκολώτερα τὰ συμβαίνοντα αὐτὰ καὶ ὁ ἴδιος νὰ εἶναι ἀπ᾽ ἄλλαν μὲν ἀπὸ τὴν ὑπόψιν τῆς κενοδοξίας.

Τὸ ἴδιον λοιπὸν κάνε καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Διὸτι τὸ νὰ ἐλέγξῃ προηγουμένως τὴν γυναῖκα λέγων, δὲν ἔχεις ἄνδρα, θὰ ἐφαίνετο θαρρὺ καὶ περὶ τὸν. Ἐνῶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπῆρεν ἀφορμὴν ἀπὸ τῆς ἰδίας, διορθῶναι διὰ αὐτὰ καὶ φαίνεται πολὺ φυσικόν καὶ καθ' ὅσον πραότεραν τὴν γυναῖκα.

Καὶ ποία συνέπεια ὑπάρχει εἰς τὴν συζητήσιν, ἀπορεῖ κάποιος μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, «Ἰὴγαίνε φώναζε τὸν ἄνδρα σου»: Ὁ λόγος ἀνεφέρετο εἰς τὴν πνευματικὴν δωρεάν καὶ χάριν τοῦ ὑπερέβαινε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐπέμενε ἡ γυναῖκα καὶ ἤθελε νὰ λάβῃ τὴν δωρεάν, καὶ ὁ Ἰησοῦς τῆς λέγει, «φώναζε τὸν ἄνδρα σου» δεικνύων κατὰ κάποιον τρόπον ὅτι ἔπρεπε καὶ αὐτὸς νὰ συμμετάσχη εἰς αὐτά. Ἐκεῖνη λοιπὸν θιάζεται νὰ τὴν λάβῃ καὶ μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποκρύπτει τὸ αἶσχρόν τοῦ πα-

14. Ἰωάν. 49.

γματος, ἐπειδὴ ἐνόμizεν ὅτι συζητεῖ μὲ ἀνθρώπον, λέγει, «δὲν ἔχω ἄνδρα». Ὅταν ἤκουσεν αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς, τότε εἰς τὴν κατ' ὅλητον στιγμὴν κάνει τὸν ἔλεγχον καὶ ἐκθέτει καὶ τὰ δύο μὲ ἀκρίβειαν. Δηλαδή καὶ τοὺς προηγουμένους ἄνδρας ἠρίθμυσεν ὅλους καὶ τὸν κρυπτόμενον σημερινὸν ἀπεκάλυψε.

Τὶ ἔκανε λοιπὸν ἡ γυναῖκα. Δὲν ἐστενοχωρήθη, οὔτε τὸν ἄφησε καὶ ἔφυγε, οὔτε ἐξέλαθε τὸ πρᾶγμα ὡς προσβολήν, ἀλλὰ τὸν θαυμάζει περισσότερο καὶ ἐπμένει ἀκόμη. Δὲν εἶπεν, «θεωρῶ ὅτι εἶσαι προφήτης», λέγει. Καὶ πρόσθετε τὴν σύνεσιν τῆς Δὲν κατέληξεν ἀμέσως εἰς τὸ συμπέρασμα αὐτό, ἀλλ' ἀκόμη ἐρευνᾷ καὶ θαυμάζει. Δὲν εἶπεν, «θεωρῶ» αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει. Δηλαδή, μοὶ φαίνεται ὅτι εἶσαι προφήτης.

Ἔπειτα, ὅταν ἐσηγηάσεν αὐτὴν τὴν γνώμην διὰ τὸν Ἰησοῦν, δὲν τὸν ἐρωτᾷ τίποτε τὸ θωπικόν, οὔτε διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος οὔτε διὰ χρήματα οὔτε διὰ πλούτον, ἀλλὰ ἀμέσως διὰ τὰ δόγματα τῆς πίστεως. Τί λέγει, λοιπὸν, «Οἱ πατέρες μας ἐπροσκύνησαν καὶ ἔλατρευσαν τὸν Θεὸν εἰς τὸ ὅρος¹⁵ αὐτόν», (ἐννοεῖ τὸν Ἀβραάμ, ὃ ὅτι ἐκεῖ λέγουσι ὅτι ἐπῆγε τὸν υἱὸν τοῦ διὰ νὰ

15. Πρόκειται διὰ τὸ ὅρος Γαριζίν, τὸ ὁποῖον καὶ ἀνεκκύνεν ἡ γυναῖκα, διότι τὸ φέρεται κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ. Σύμφωνα μὲ τὴν σαμαρείτικὴν μετάφρασιν τῆς Πεντατεύχου εἰς τὸ Γαριζίν προσέθετον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν πρώτην θυσίαν, ὅταν διέδωκαν τῷ Ἰωρδάνει καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν γῆν Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Γραφὴν ὁ Ἀβραάμ (Γεν. 12, 7 καὶ ὁ Ἰακώβ (Γεν. 33, 20) ἀνήγειραν θυσιαστήρια εἰς τὴν Συγέμ. Ἐπίσης καὶ τὸ Δευτερονόμιον (17, 29, 27, 12) θεωρεῖ τὸ Γαριζίν ὡς τόπον εὐλογίας. Ἐπὶ πλέον μετὰ τὴν ἐπίδοσιν ἀπὸ τὴν Βαβυλωνίαν αἰχμαλωσίαν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεσίου περὶ τὸ 400 π.Χ. εἶχεν ὁ καιρὸς καὶ ναὸς ἐπὶ τοῦ Γαριζίν καταστραφεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ὑρκιστοῦ περὶ τὸ 129 π.Χ. Καὶ σημεῖον ἀκόμη οἱ κάτω καὶ τῆς Ναβυούδ, τῆς παλαιᾶς Συγέμ) ἀνέρχονται εἰς τὸ Γαριζίν καθ' ἡμερᾶς ἡμέρας πρὸς τέλει τῶν θρησκευτικῶν τελειῶν.

τὸν θυσιαστήριον)¹⁶, «καὶ πῶς σεῖς οἱ Ἰουδαῖοι λέγετε¹⁷, ὅτι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα¹⁸, εἶναι ὁ ἱερὸς τόπος, ὅπου πρέπει νὰ προσκυνῶμεν τὸν Θεόν»,¹⁹.

γ'. Εἶδες πῶς ἀντιψάθη ἡ διάνοιά της Ἐκεῖνη που ἐφρόντιζε νὰ μὴ κουράζεται διὰ τὴν διψάν, τώρα ἐρωτᾷ πλέον καὶ διὰ τὰ δόγματα.

Τὶ ἔκανεν ὁμοίως ὁ Χριστός; Δὲν ἔλυσε τὸ ζήτημα, (διότι δὲν ἦταν αὐτὸ ἡ κυρία φροντίς του, νὰ ἀπαντᾷ βῆλα ἀπλῶς εἰς τὰ λεγόμενα, αὐτὸ ἦτο πάρεργον), ἀλλὰ δὴναι τὴν γυναῖκα πάλιν εἰς μεγαλύτερον ὕψος. Καὶ δὲν τῆς ὁμιλεῖ προηγουμένως δι' αὐτά, παρὰ ὅταν παρεδόχθη ὅτι εἶναι προφήτης ὥστε νὰ ἀκούσῃ πλέον τὰ δόγματα λέγονται μὲ μεγάλῃ θεοφιλίᾳ. Διότι αὐτὴ ποὺ ἐπίστευσε εἰς τὴν προφητικὴν ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ, δὲν θὰ εἶχε πλέον εἰς τὸ μέλλον καμμίαν ἀμφισβόλιαν δι' ἐκεῖνα ποὺ θὰ ἔλεγαντο.

Ἄς νοιώσωμεν ἐντροπὴν καὶ ἄς κοκκινίσωμεν λοιπὸν. Ποιᾶ γυναῖκα που εἶχε πάντες ἄνδρας διαδοχικῶς, ποὺ ἦτο Σαμαρείτις, δε κυλεῖ τόσον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ δόγματα καὶ οὔτε ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας, αὐτὴ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦλθεν ἐκεῖ δι' ἄλλον σκοπὸν, οὔτε τίποτε ἄλλο τὴν ἀπέτρεψεν ἀπὸ τὴν συζήτησιν διὰ τὰ θέματα αὐτοῦ τοῦ

16. Σύμφωνα μὲ κάποιαν σαμαρείτικὴν παράδοσιν εἰς τὸ Γαριζίν ἀνήγειρε θυσιαστήριον ὁ Ἀβραάμ διὰ τὴν θυσίαν τοῦ Ἰσαὰκ καὶ ἐκεῖ συνήντησεν μὲ τὸν Μελχισεδέκ.

17. Ἡ Σαμαρείτις ἔκανε τὴν ἐρώτησιν, διότι ἐνόμizεν ὅτι ἡ ἀποφῆς τῶν Σαμαρειτῶν εἶναι ἀνωτέρα τῆς τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸ ὅρος Γαριζίν τόπος πμώτερος τῶν Ἱεροσολύμων.

18. Διὰ τὸν τόπον αὐτὸν γίνεται λόγος εἰς τὸ Δευτερονόμιον 12, 5 16 2 20 2. Ἐν αὐτοῖς τὸ ὄνομα αὐτοῦ δὲν ἐδόθη εἰς τὴν Πεντάτευχον, ἀλλὰ εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐξοδίαν βιβλία τοῦ Νόμου, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδέχοντο οἱ Σαμαρείται. Ὅτι ὁ τόπος εἶναι ὁ Ἱεροσολύμων ἀπαντᾶται εἰς τὸ Β. Παροιμ. 6, 6 7 12 καὶ Ψαλμ. 77 68.

19. Ἰωάν. 4, 20.

είδους, ἡμεῖς ὅμως ὄχι μόνον δὲν συζητοῦμεν διὰ τὰ δόγματα, ἀλλὰ διὰ τὰ πάντα κατεχόμεθα ἀπὸ ἀστέχα-
στον καὶ ἀσκοπον διαθέσιν. Δι' αὐτὸ ἔχουν παραμεληθῇ
τὰ πάντα. Διότι τοῖος ἀπὸ σῆς, εἰπέ μου σὲ παρακαλῶ,
ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὸ σκήτι. του, ἐπῆρεν εἰς τὰ χέρια του ἓνα
χριστιανικὸν βιβλίον καὶ ἐμελέτησε τὸ περιεχόμενόν του
καὶ ἠρεύνησε τὴν Γραφήν, Κανένας δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἰπῇ
κάτ', παρόμοιον, ἀλλὰ εἰς τοὺς περισσότερους θὰ εὐρω-
μῆν πεσσοῦς²⁰ καὶ ζάρια καὶ πουθενὰ βιβλία, παρὰ εἰς
ὀλίγους μόνον. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ εἶναι ὅμοιοι μὲ ἐκεί-
νους ποὺ δὲν ἔχουν, διότι τὰ ἔδεσαν καὶ τὰ ἔβαλαν διὰ
παντὸς μέσα εἰς κινώτια καὶ δλον τὸ ἐνδιαφέρον των
δι' αὐτὰ περιορίζεται εἰς τὴν λεπτότητα τῶν μεμφρα-
νῶν καὶ τὸ κάλλος τῶν γραμμάτων καὶ ὄχι εἰς τὴν αὐ-
τογνωσίαν αὐτῶν. Διότι δὲν τὰ ἀπέκτησαν δι' ὠφέλειαν
καὶ κέρδος ψυχρὸν, ἀλλὰ ἐφρόντισαν δι' αὐτὰ διὰ νὰ
κάνουν ἐπίδειξιν πλούτου καὶ φιλοδοξίας, (πόση εἶναι
ἡ ὑπερφολὴ τῆς κενοδοξίας) Πραγματικὰ δὲν ἀκούει
κανένας νὰ καυχῆται δι' γνωρίζε τὸ περ εχόμενον ἐνὸς
βιβλίου παρὰ ὅτι εἶναι γραμμένον μὲ χρυσοῦ γράμμα-
τα. Καὶ ποῖον τὸ κέρδος, Εἰπέ μου. Διότι αἱ "Ἄγ.αι Γρα-
φαὶ δὲν μᾶς ἐδόθησαν δι' αὐτὸ, νὰ τὰς ἔχωμεν βηλαδῇ
εἰς τὰ βιβλία μόνον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς ἐγγράψωμεν εἰς
τὰς καρδίας μας. Ὁ τρόπος θέθαια αὐτὸς τῆς κτήσεως
ἀρμόζει εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλοδοξίαν, νὰ ἐναποθέτουν
τὰς ἐντολάς μόνον εἰς τὰ γράμματα. Εἰς ἡμᾶς ὅμως ὁ
νόμος δὲν ἐδόθη ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ εἰς τὰς σαρ-
κικὰς πλάκας τῆς καρδίας μας.

Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγω διὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν ἀπό-
κτησιν τῶν βιβλίων, ἀλλ' ἀντίθετα τὸ συμβουλεύω συ-

20 "Ἡ δὲ πρὸς τῶν ἡ ἄλλων ἀντικείμενα χρησιμοποιούμενα εἰς
τὰ πνευματικά

τὸ καὶ ἀλομύχως τὸ εὐχομαι. Ἐπιθυμῶ ὅμως ἀπὸ ἐκεῖ-
να νὰ ἔχωμεν συνεχῶς εἰς τὴν διάνοιάν μας καὶ τὰ
γράμματα καὶ τὰ νοήματα, ὥστε νὰ γίνετα καθαρή δε-
χομένη τὰς ἰδέας τῶν γραμμάτων. Διότι δὲν δὲν θὰ τολ-
μήσῃ ὁ διδάσκαλος νὰ πλησιάσῃ εἰς ἓνα σπινθί, μέσα εἰς
τὸ ὅποιον ὑπάρχει τὸ εὐαγγέλιον, πολὺ περισσότερον
δὲν θὰ ἐγγίσῃ οὔτε θὰ κυριεύσῃ ὁ δαίμων ἢ ἡ ἀμαρ-
τία τὴν ψυχὴν ἐκείνην, ἢ ὅποια περικλείει τὰ νοήματα
αὐτοῦ τοῦ εἵδους. Ἀγίασε λοιπὸν τὴν ψυχὴν σου, αγια-
σε τὸ σῶμά σου, ἔχων πάντα αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν καὶ
τὴν γλῶσσαν σου. Διότι ἐάν ἡ αἰσχρολογία καταρρυ-
παίνει καὶ προσκαλεῖ τοὺς δαίμονας, εἶναι φανερόν ὅτι
ἡ πνευματικὴ ἀνάγνωσις ἀγιάζει καὶ προσελκεῖ τὴν
χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὰ γράμματα εἶναι θεῖα
ἄσματα. Ἀς τὰ ψάλλωμεν λοιπὸν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας
καὶ μὲ αὐτὰ ὡς κατασκευάζωμεν τὰ φάρμακα διὰ τὰ
πάθη τῆς ψυχῆς μας. Ἄν γνωρίσωμεν καλὰ τὴν δόξαν
τῶν ἀναγνωσκομένων, θὰ τὰ ἀκουσῶμεν μὲ μεγάλῃ
προθυμίᾳ.

Αὐτὰ τὰ λέγω πάντοτε καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὰ
λέγω. Διότι πῶς δὲν εἶναι ἀσκόπον οἱ μὲν ἄνθρωποι, τῆς
ἀγορᾶς νὰ λέγουν τὰ ὀνόματα, τὰ γένη, τὰς πόλεις καὶ
τοὺς τρόπους τῆς ἐνεργείας τῶν ἡρώων καὶ τῶν χο-
ρευτῶν καὶ νὰ ἐξαγγέλλουν μὲ ἀκριβείαν τὰ καλὰ καὶ
κακὰ γνωρίσματα καὶ αὐτῶν τῶν ἡπείων, ἐνῶ ὅσο ἐρ-
χονται ἐδῶ νὰ μὴ ἐννοοῦν τιποτὴ ἀπὸ τὰ γινόμενα, ἀλ-
λὰ νὰ ἀγνοοῦν καὶ αὐτὸν τὸν ἀρ.θμὸν τῶν βιβλίων, Ἐάν
θέθαια ἐπιδύκησ ἕκ' ἓνα χάριτι τῆς ἡθονῆς, θὰ σοὺ ἀ-
ποδείξω ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει εἰς μεγαλύτερον ποσοστὸν
αὐτῇ, διότι, εἰπέ μου, σὲ παρακαλῶ, τί εἶναι περισσό-
τερον εὐχάριστον. τί θαυμαστότερον νὰ ἴδῃς ἄνθρωπον
νὰ παλαίῃ μὲ ἄνθρωπον ἢ ἄνθρωπον νὰ ἀγωνίζεται πρὸς
τὸν διάβολον καὶ σῶμα νὰ συμπλέκεται μὲ δύναμιν ἀ-
σώματον καὶ νὰ νικῇ, Εἰς αὐτοῦ τοῦ εἵδους τὴν πάλην

ἃς γινώμεθα θεσται, (διότι αὐτὴν εἶναι εὐπρεπὲς καὶ ὠφέλιμον νὰ μιμούμεθα καὶ μιμούμενοι ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ στεφανωθῶμεν νικηταί), καὶ ὅχι εἰς ἐκεῖνους τοὺς ἀγῶνας, ἡ μίμησις τῶν ὅπου αὐτὸν φέρει ἐντροπὴν εἰς τὸν μιμούμενον. Διότι ἐκείνῃ τὴν πόλιν τὴν παρακολουθεῖς μαζί με τοὺς δαίμονας, ἐκὼν θέσθαια τὴν παρακολουθεῖς. ἐνῶ αὐτὴν μαζί με τοὺς ἀγγέλους καὶ τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων. Διότι εἰπέ μοι Ἐάν εἶχες τὴν δυνατότητα νὰ κάθῃς καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃς ἕνα θέαμα μαζί με τοὺς ἀρχοντας ἢ τοὺς βασιλεῖς δὲν τὸ ἐθεώρῃς αὐτὸ μεγάλην τιμὴν; Ἐδῶ ὅμως ποὺ παρακολουθεῖς μαζί με τὸν βασιλεῖα τῶν ἀγγέλων καὶ βλέπεις τὸν ὁσθολὸν νὰ κατέχεται ἀπὸ τὸ μέσον τῶν νύτων καί, παρὰ τὰς προσπάθειάς ποὺ καταβάλλει δὲ νὰ νικήσῃ, νὰ μὴ κατορθῶνῃ τίποτε, δὲν τρέχεις εἰς τὸ θέαμα αὐτό.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτό, ἔρωτᾷ κάποιος. Ἄν ἔχῃς τὸ θεῖον²¹ εἰς τὰ χέρια σου. Διότι μέσα εἰς αὐτὸ θὰ ἴδῃς καὶ τὰ σκόμματα καὶ τοὺς μακροὺς αγωνιστικούς διαδρόμους καὶ τὰς λαθὰς ἐκείνου καὶ τοῦ δικαίου τὴν τέχνην. Ὅταν βλέπῃς αὐτὰ θὰ μάθῃς καὶ σὺ νὰ ποιοῖς μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ θὰ ἀπολλῇς ἀπὸ τοὺς δαίμονας. Διότι τὰ ὅσα τελοῦνται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πανηγύρεις δαιμόνων καὶ ὅχι βέλῃς ἀνθρώπων. Ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ναὸν τῶν εἰδωλῶν, πολὺ περισσότερο δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἐκτὴν σατανικὴν νὰ σιχνάζῃς.

Αὐτὰ τὰ λέγω καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ σοῦ ἐνοχλῶ, μέχρις ὅτου νὰ δῶ τὴν ἐπιστροφὴν σου. Διότι τὸ νὰ σοῦ λέγω αὐτὰ εἰς ἐμὲ μὲν δὲν προκαλεῖ ὀκνηρίαν, εἰς σοῦ

21. Ἐννοεῖ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἢ τὸ χριστιανικὸν ἐν γένει βιβλίον.

δὲ εἶναι ἀσφαλές²². Μὴ ἐνοχλήσῃς ἀπὸ τὴν παραίνεσιν. Ἐάν ἐπρεπε κάποιος νὰ ἐνοχλήται, αὐτὸς εἶμαι ἐγώ, ὁ ὁποῖος τὰ λέγω πολλάς φορές καὶ δὲν με ἀκούετε, καὶ ὅχι ἐσεῖς, ποὺ συνεχῶς τὰ ἀκούετε καὶ πάντοτε παροκνεύετε.

Μακάρι ὅμως νὰ μὴ συμβῇ νὰ κατηγορήσῃς διὰ παντὸς δὲ αὐτὰ ἀλλὰ νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν αἰσχύνην αὐτὴν καὶ νὰ καταξιώθῃς νὰ ἀπολαύσῃς τὴν πνευματικὴν θεωρίαν καὶ τὴν μέλλουσαν δόξαν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφρονεσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22. Πρβλ. Φ.ἀπ. 3 1

ΟΜΙΛΙΑ ΑΓ' (33)
(Ιωάν. 8, 11-27)

«Λέγει εἰς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Πίστευσέ με γυναῖκα, ὅτι ἔρχεται καιρὸς¹, ὁπότε οὔτε εἰς τὸ θρόν· αὐτὸ οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα θὰ λατρεύετε τὸν Πατέρα². Σεῖς προσκυνεῖτε ἐκεῖνο, δ. ἃ τὸ ὁποῖον δὲν ἔχετε ὁραφῆ γινώσκειν³. Ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἐκεῖ-

1 Ὁ Κύριος καιρὸν καὶ ὥραν ἀνομάζει τὴν ἰδικήν του μετὰ τοῦ σώματος εἰς τὸν κόσμον ἀφίξειν.

2 Ἡ ἐκπαραζόμενη ἐδῶ ἰδέα εἶναι ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχουν ἀποκλίσεις καὶ τόποι λατρείας καὶ ὑπὸ τὸ νέον πνεῦμα θὰ καταλυθοῦν αἱ τοπικαὶ διακρίσεις. Οἱ Σαμαριταῖαι δὲν θὰ ἀνηναγκάζονται νὰ μεταβαίνουν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι νὰ μεταβῶν εἰς τὸ θρόν· Γαριζίν. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἥδη ὅπο τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶναι προσδεδεμένη μὲ ὁρισμένον τόπον, ὥπως συνέβαινεν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ νόμου ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι, νὰ προσευχῶνται οἱ ἄνθρωποι εἰς πάντα τόπον.

3 Ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας προέρχεται ἀπὸ τὸν τόπον, τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας βοήσκειν τῆς ἰδέας αὐτῶν. Πραγματικὰ οἱ Σαμαριταῖαι περιρροῦντες εἰς μόνον τὴν Πεντάτευχον καὶ ἀπορροφῶντες τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν κα' τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπεστηρίχθησαν καὶ τῆς περὶ Θεοῦ καὶ Μεσίου σαφειστέρας διδασκαλίας, ἥτις συνάγεται ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἀποστήρσις αὐτῆς ἐκ συνδυασμῶ πρὸς τὰς δεοδομίας καὶ τὰς μεθετέρας ἀντιλήψεις περὶ Θεοῦ καὶ τοῦ τρόπου τῆς λατρείας αὐτοῦ τὰς ὁποίας εἶχον κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρους προγόνους καθ' ὅσα ἐξ ὁλοκλήρου ἀκριθεὶ τὴν διακρίρυν αὐτῆν τοῦ Κυρίου.

νο που γνωρίζομεν καλὰ, δ. ὅτι ἡ σωτηρία⁴ ἀπὸ τοῦς Ἰουδαίους⁵ θὰ προέλθῃ⁶.

α'*. Εἰς κάθε περίπτωσιν, ἀναπητοῖ μου χρειάζομεθα τὴν πίστιν, τὴν μητέρα τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ φάρμακον τῆς σωτηρίας. Καρὶς αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθῇ κανένα ἀπὸ τὰ μεγάλα δόγματα. Ἀλλὰ δημιάζουν μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπιχειροῦν νὰ διαπλευρῶσιν ἕνα πέλαγος χωρὶς θάρκον. Αὐτοὶ δ' ὀλίγον χρονικὴν διάστημα ἡμποροῦν νὰ κολυμῶν χρησιμοποιούντες συγχρόνως χέρια καὶ πόδια. Ὅταν ὁμως προχωρήσουν περισ-

4 Οἱ ἰουδαῖοι, διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν καὶ τῆς λοιπῆς διδασκαλίας εἶχον λάθει, κόποιαν πληρεστέραν γνώσιν τοῦ Θεοῦ κα' ἤθύνοντο νὰ τὸν λατρεύουν κατὰ τρόπον ἱκανοποιητὸν.

5 Δηλαδή ἡ δ. ἃ τοῦ Μεσίου ἀπολύτρωσις ἢ συνεκδοχικὸς ὁ ἴδιος ὁ Σωτήρ.

6 Ὁ Χριστὸς κατὰ σάρκα προήρχετο ἀπὸ τοῦς Ἰουδαίους. Ἐν προκειμένῳ ἐκφράζεται ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας καὶ τὰ προνόμια τῆς ἰουδαϊκῆς φυλῆς. Ἡ σωτηρία προήλθεν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ δὲν περιορίσθη εἰς αὐτοὺς μόνον διότι ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ γνωρίζουν καὶ προσκυνοῦν εἶναι Πατὴρ πάντων.

7 Ἰωάν. 4, 21-22.

* Ὁ λόγος τοῦ ἰησοῦ «ἡ σωτηρία ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐστὶ» ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον θέμα τῆς παρουσίας ἀμύλιας. Σημαίνει δὲ ὅτι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κατασφράγισις τῶν εἰδωλῶν καὶ ὁφείλονται εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν. Ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἰησοῦς κατὰ σάρκα ἦτο ἰουδαῖος τοῦζει τὴν παρέλευσιν τῆς σωτηρίας ἐξ αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζεται τι σημαίνει ἡ «ἐν πνεύματι καὶ ἀλήθειᾳ» προσκύνσις τοῦ Θεοῦ καὶ τέλος ἐξηγεῖται ὁ θαυμασμός τῶν μαθητῶν δ' ἃ τὴν ἀπλάντητα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Κυρίου καὶ γίνονται παραινήσεις πρὸς τοὺς ἀκούοντας διὰ τὴν σπουδαιότητα τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀνευ τῆς ὁποίας οὔτε αἱ προσευχαὶ οὔτε αἱ νηστεαὶ οὔτε αἱ ἐλεημοσύναὶ φελοῦν.

ούτερον γρήγορα καταποντίζονται από τὰ κύματα. Καθ' ὅμοιον τρόπον, καὶ ὅσοι στηρίζονται εἰς τὴν ἰδικήν των νοητὴν κήν δυναμιν, προτοῦ νὰ μάθουν κατα ὑφίστανται νοσῶσιον. Ὅπως καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Οἱ ὅποιοι κατέληξαν εἰς ναυάγιον τῆς πίστεως»⁸.

Διὰ τὴν μὴ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον ἅς κρατῶμεν καλὰ τὴν ἱερὴν ἐγκυράν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς προσελκύει, τώρα καὶ τὴν Σαμαρεῖτιν. Διότι ὅταν ἐκεῖνη εἶπεν· «Πῶς ἔσεῖς λέγετε, ὅτι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πρέπει νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεόν»;⁹, ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Πιστεύσατέ με, γυναῖκα, ὅτι ἔρχεται καιρὸς, ὁπότε οὔτε εἰς τὸ ὄρος αὐτὸ οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα θὰ λατρεύετε τὸν Πατέρα· Πολὺ μεγάλο δόγμα ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτήν, πρᾶγμα τοῦ δὲν εἶπεν οὔτε εἰς τὸν Νικodemus οὔτε εἰς τὸν Ναθαναήλ.

Αὕτη λοιπὸν προσεπάθει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ ἰδικὴ τῆς λατρειᾶς ἦτο ἀνωτέρα τῆς πᾶν Ἰουδαίων καὶ ἐστήριξε τὴν ἀποψιν τῆς εἰς τὸ κύριον τῶν πατέρων, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς δὲν ἔδωκεν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῆν. Διότι ἦτο περιττὸν τὴν σιγὴν αὐτῆν νὰ ἀναλύσῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ, διότι οἱ πατέρες ἐλάτρευαν τὸν Θεὸν εἰς τὸ ὄρος Γαριζελ καὶ διὰ τὸ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐλάτρευαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀπεσιώπησε. Μὰ τὴν κατάργησιν ὁμοῦ τῶν πρωτείων καὶ τῶν δύο τόπων τῆς λατρείας, ἐξημῶνει τὴν ψυχὴν τῆς καὶ τῆς ἀποδεικνύει, ὅτι οὔτε οἱ οὐδαί, οὔτε ἐκεῖνοι ἔχουν νὰ προσφέρουν κατὰ τὸ σπουδαῖον διὰ τὸ μέλλον καὶ τότε παρουσάζει τὴν διαφορὰν. Ἀλλὰ καὶ ἔτσι ἔθε ξεν ἀνωτέρους τοὺς Ἰουδαίους, ὅχι ἐπειδὴ προσέτιμα τὸν ἕνα τόπον ἀντὶ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἔθεσε τὸ προβάθμιον εἰς

⁸ Α' Τιμοθ. 1, 19.

⁹ Ιωάν. 4, 20.

αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ περιεχόμενου τῆς πίστεως¹⁰, ὥς νὰ ἔλεγε δηλαδὴ· Δὲν πρέπει νὰ ἐρίζωμεν καθόλου πλέον διὰ τὸν τόπον τῆς λατρείας. Οἱ Ἰουδαῖοι μόνον κατὰ τὸν τρόπον ὑπερέχουν τῶν Σαμαρετῶν, ἰδιότ. ἔσεῖς προσκυνεῖτε», λέγει, «ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἔχετε σαφὴ γνῶσιν, ἐνῶ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζομεν καλὰ».

Πῶς ὁμοῦ δὲν ἐγνώριζαν οἱ Σαμαρεῖται ἐκεῖνο ποῦ προσκυνοῦν, διότι ἐνόμιζαν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τοπικὸς καὶ μερικὸς. Μὲ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τὸν ἐλάτρευαν καὶ τὸ ἴδιον ἔλεγον εἰς τοὺς Πέρσας, ὅταν ἐστεῖλαν ἀγγελίαν, ὅτι ἐηλαθὴ ὁ Θεὸς τοῦ τόπου τούτου ἀγανακτεῖ¹¹, χωρὶς νὰ σκέπτονται τίποτε περισσότερον δι' αὐτὸν ἀπὸ ὅτι ἐφαντάζοντο διὰ τὰ εἰδῶτα. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἐσυνέχισαν νὰ λατρεύουν καὶ τοὺς βαίμνας καὶ τὸν Θεὸν ἀναμειγνύοντες τὰ ἄμεικτα. Οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοῦ ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τῆς ἀντίληψιν αὐτῆν καὶ ἐγνώριζαν, ἔστω καὶ ὅχι ὅλοι, ὅτι ἦτο Θεὸς ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Διὰ τοῦτο λέγει· «Σεῖς προσκυνεῖτε ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἔχετε σαφὴ γνῶσιν, ἐνῶ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζομεν καλὰ».

Νὰ μὴ παραξενεύεσθε θέθαια ἐπειδὴ συγκαταριθμεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, διότι ὁμιλεῖ ὡς προφήτης τῶν Ἰουδαίων σύμφωνα μὲ τὴν ἰδέαν τῆς γυναικός. Δι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ «προσκυνούμεν». Διότι τὸ ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς προσκυνουμένους εἶναι, νομίζω, φανερὸν εἰς τὸν καθένα. Πραγματικὰ ἡ προσκύνησις εἶναι γνῶρισμα τῆς δημιουργίας ἐνῶ τὸ νὰ προσκυνῆται ἀπὸ τοὺς ἄλλους εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ Κυρίου τῆς δημιουργίας. Ἀλλ' εἰς τὴν προκει-

¹⁰ Προβλ. σημειώσεις 3 καὶ 4 τῆς παρούσης ὁμιλίας.

¹¹ Προβλ. Δ' Βασιλ. 17, 26.

μένην περίπτωσιν ὁμιλεῖ ὡς Ἰουδαίους. Διότι τὸ «ἡμεῖς» ὁδῶ σημαίνει, ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι.

Μὲ τὸ νὰ ἐξάρῃ λοιπὸν τὴν Ἰουδαϊκὴν θέσιν πάλιν καθιστᾷ ἀξίωπ στον τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὴν πείθει νὰ προσέχῃ περισσότερο εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἀφοῦ ἀπολλάσσει τὸν λόγον τοῦ ἀπὸ τὴν ὑποψίαν καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἐκκλίνει τὴν πίστιν τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ ἦσαν ὁμόφυλοι τοῦ. Πραγματικὰ αὐτὸς που εἶπε τόσα διὰ τὸν τόπον τῆς λατρείας, διὰ τὸν ὅποιον πρὸ πάντων ἐπίστευα ὅτι εἶναι ἀνώτεροι ὧν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔτσι κατέρριψε τὸ καύχημά τους εἶναι φανερόν ὅτι δὲν ὠμίλει διὰ τὸ νὰ χαρισθῇ εἰς κάποιον, ἀλλὰ τὰ λεγόμενα τοῦ τὰ δέκρινεν ἢ ἀλήθεια καὶ ἡ προφητικὴ δύναμις. Ἀπὸ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοῦ τοῦ εἰδούς³ τὴν ἀπεμάκρινε πρὸ ὅλ' οὗ, ὅταν τῆς εἶπεν «Πιστεύσέ με γυναῖκα» καὶ προσέθεσεν, «ὅτι ἡ σωτηρία θὰ προέλθῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους».

Τὰ ὅσα λέγε ἔχουν τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Ἡ δὲ τὰ ἀγαθὰ διὰ τὴν οἰκουμένην προήλθαν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους (διότι ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ καταδικὴ τῶν εἰδῶν ἀπὸ αὐτοῦ ἤρχισεν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα δόγματα καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἰδικὴ σας λατρεία, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι ὀρθή ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐξεκίνησεν ἀέθαια). Σωτηρίαν λοιπὸν ἢ τὰ ἀνώτερον ἢ τὴν ἰδικήν του παρουσίαν εἰς τὴν γῆν ὀνομάζει μᾶλλον ὅμως δὲν θὰ πέσῃ ἔξω κανεὶς, ἐάν καὶ τὰ δυο αὐτὰ τὰ ὀνομάσῃ σωτηρίαν, διὰ τὴν ὅποιαν εἶπεν ὅτι προήλθεν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Τὸ ἴδιον ὑπενίστατο καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν εἶπεν «Ἀπὸ τοὺς ὁποίους (Ἰουδαίους) κατὰγεται, ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην του φύσιν, ὁ ὁποῖος εἶναι

12 Ὅτι. διηλαθὴ χαρίζεται πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ συγγενείας.

Θεός, ἐξουσιαστὴς τῶν πάντων»¹². Εἰλέπε, πῶς στηρίζει τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ρίζα τῶν ἀγαθῶν. Ἐπίσης δ' ὧν αὐτῶν καταφαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀντίθετος πρὸς τὸν νόμον, ἐφ' ὅσον θεωρεῖ¹³ ὅτι εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὑπάρχει ἡ α.τ.α ὧν τῶν ἀγαθῶν.

«Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ ἡμετοῦ νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ ὥρα αὐτὴ ἦλθε τώρα, ὅποτε οἱ πραγματικοὶ προσκυνῆται θὰ προσκυνήσουν τὸν Πατέρα»¹⁴. Ὑπερπεροῦν βέβαια ἀπὸ σῆς, γυναῖκα, λέγει, κατὰ τὸν τρόπον τῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ λατρεία θὰ τελειώσῃ πλὴν. Διότι δὲν θὰ ἀλλάξουν μόνον οἱ τόποι τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ τρόποι καὶ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ εἶναι πολὺ κοντὰ μας. «Ἐρχεται ὥρα, καὶ ἡμετοῦ νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ ὥρα αὐτὴ ἦλθε τώρα».

δ' Ἐπειδὴ οἱ προφῆται προέλεγον, τὰ ὅσα ἐκήρυτταν πρὸ πολλῶν ἐτῶν διὰ τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἰδέαν αὐτὴν εἶπεν, «καὶ ἡμετοῦ νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ ὥρα αὐτὴ ἦλθε τώρα». Νὰ μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι ἡ προφητεία αὐτὴ ὁμοιάζει πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν θὰ πραγματοποιηθῇ ὕστερα ἀπὸ πολὺν χρόνον. Τὰ γεγονότα ἐφθασαν πλὴν καὶ εἶναι κοντὰ μας ἡ ὥρα, «κατὰ»¹⁵ τὴν ὁποίαν οἱ ἀληθῆ νοὶ προσκυνῆται θὰ προσκυνήσουν.

3 Ρωμ 9, 5.

4 Ὡς 4, 23.

15 Εἰς ἀπλήν ἐρμηνευτικὴν μετάφρασιν τὸ χαρίον ἔχει ὡς ἑξῆς «Κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πραγματικοὶ προσκυνῆται θὰ προσκυνήσουν καὶ θὰ λατρεύσουν τὸν Πατέρα με θεοφωτιστοὺς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις των καὶ με λατρεῖαν ὅχι τυτικήν καὶ σκῶδη, ἀλλὰ πραγματικὴν καὶ ἡμνευσμένην ἀπὸ πλήρη ἐπέγνων τῆς ἀληθείας».

τὸν Πατέρα ἐν Πνεύματι.¹⁶ καὶ ἀληθεῖα¹⁷ λέγων «ἀλλήθινοι προσκυνηταί», συμπεριέλαβε Σαμαρείτας καὶ Ἰουδαίους. Διότι ἂν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ὑπερείχον τῶν Σαμαρειτῶν, ἐν τούτοις ὑστεροῦσαν πολὺ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μελλοντικά καὶ μάλιστὰ ὑστεροῦσαν τόσον, ὅσον ὁ τύπος ὑστερεῖ ἀπὸ τῆν ἀλήθειαν. Ὁμιλεῖ θέβαια διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἡ ἀληθὴς καὶ πρέπουσα εἰς τὸν Θεὸν λατρεία γίνεται εἰς αὐτὴν. «Διότι καὶ ὁ Πατὴρ ζητεῖ νὰ εἶναι παρόμοιοι¹⁸ ἐκεῖνοι ποὺ τὸν προσκυνοῦν».⁹ Κατὰ συνέπεια, ἂν εἴποι ἤθελε τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ὁ Θεός, ἐπέτραψεν εἰς ἐκείνους αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς λατρείας ὅχι, ἐπειδὴ αὐτὴ ἦτο ἡ θέλησίς του, ἀλλὰ ἀπὸ συγκολληθῆναι καὶ μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς προσελκύσῃ καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν πραγματικὴν λατρείαν.

Ποῖοι εἶναι ὁμῶς οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί; Ὅσοι δὲν περιορίζουν τὴν λατρεία εἰς ὀρισμένον τόπον καὶ προσκυνοῦν τὸν Θεὸν ἐν πνεύματι. Καθὼς λέγει καὶ ὁ Παῦλος: «Τὸν ὅποιον λατρεύω ἐν τῷ πνεύματι μοι, διὰ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Υἱοῦ τοῦ»²⁰ Καὶ πάλιν «Σᾶς πρεσβεύω νὰ παρραστήτε τὰ σώματά σας θυσίαν ζωντα-

16 Τὸ πνεῦμα εἶναι οἱ ἀνώτεροι δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ὅ αὐτῶν ὅποιαν αὕτη ἐπικουρεῖ μὲ τὸν Θεὸν κόσμον καὶ ἀποτελοῦν κατὰ κάποιον τρόπον τὸν τόπον ὅπου συναντῶνται Θεὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ τὸ θυσιαστήριον ὅπου τελεῖται ἡ ἀληθὴς λατρεία (Πρβλ. Ρωμ. 1, 9 καὶ Ἐφεσ. 6, 18). Τὸ ἀνθρώπινον αὐτὸ πνεῦμα διεσπασμένον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθίσταται ἱκανὸν διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀληθινὴν λατρείαν.

17 Ἡ ἐν πνεύματι λατρεία εἶναι καὶ ἀληθὴς, διότι ἀνταποκρινέται πρὸς τὸν ἀληθεῖ καὶ τέλειον τρόπον τῆς λατρείας, ὁ ὅποιος κατὰ τὴν δύναμιν μόνον ὁστέρα ἀπὸ τὴν πλήρη ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψιν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τῆς δι' αὐτοῦ ἐπίσης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου.

18 Νὰ εἶναι ἀληθεῖ καὶ πραγματικοὶ προσκυνηταί.

19 Ἰωάν. 4, 23.

20 Ρωμ. 1, 9.

νήν, εὐχάριστον εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἡ θυσία αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν λογικὴν λατρείαν σας»²¹.

Ὅταν δὲ λέγῃ, «Ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα»²², δὲν φανερώνει τιποτέ ἄλλο, παρὰ τὰ ἀσώματα αὐτοῦ. Πρέπει, λοιπὸν ἡ λατρεία τοῦ ἀσώματος νὰ εἶναι ἀνάλογος καὶ νὰ προσφέρεται μὲ τὸ ἀσώματον στοιχεῖον τοῦ ὁπάρχει μέσα μας, δηλαδὴ μὲ τὴν ψυχὴν καὶ μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦ. Δι' αὐτὸ λέγει: «Ἐὰν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν λατρεύου, πρέπει νὰ τὸν προσκυνοῦν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»²³. Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνο (οἱ Σαμαρεῖται, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι) παρημέλουν τὴν ψυχὴν καὶ ἐφρόντιζαν κυρίως τὸ σῶμα, καθαρίζοντες αὐτὸ μὲ πολλοὺς τρόπους²⁴, τινύζει ὁ Κύριος διὰ τὸ ἀσώματος δὲν λατρεύεται μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος, ἀλλὰ μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ ἐν ἡμῖν ἀσώματος, δηλαδὴ τοῦ νοῦ.

Συνεπῶς μὴ θυσιάζετε πρόθετα καὶ μόσχους, ἀλλὰ ἀνάθετε τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ γίνου ὀλοκαύτωμα. Αὐτὸ σημαίνει, νὰ, «παρραστήτε θυσίαν ζωντανήν»²⁵. Πρέπει, θέβαια ἐνὰ τὸν προσκυνούμεν ἐν ἀληθείᾳ, διότι ἡ προηγουμένη λατρεία ἦτο τύπος, ὅπως εἶναι ἡ περιτομή, τὰ ὀλοκαυτώματα, τὰ σφάγια, τὰ θυμιάματα. Τώρα ὁμῶς δὲν εἶναι τὰ ἴσα πλέον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι ἀλήθεια. Πραγματικὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περικόπτωμεν τὴν σάρκα²⁶, ἀλλὰ τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς καὶ νὰ σταυρώσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας καὶ νὰ ἀφαινώζωμεν καὶ νὰ κατασφάττωμεν τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας.

21 Ρωμ. 12, 1.

22 Ἰωάν. 4, 24.

23. ὡς καὶ 4. 24. Πρβλ. σημειώσεις 15, 16 καὶ 17 τῆς παρούσης ὁμιλίας.

24. Πρόκειται διὰ τοὺς θρησκευτικοὺς αἰσθητικὸς καθαρμούς.

25 Ρωμ. 12, 1.

26 Ὁμιλεῖ διὰ τὴν περ τομὴν.

Ἡ γυναίκα ἐνοιωσε ἄλλογον πρὸ τῶν λεχθέντων καὶ ἠρθάνθη ἀδυναμῶσα ἀπὸ τὰ ὅμοια τῶν λόγων αὐτῶν καὶ εὐρισκομένη εἰς ἀμηχανίαν, ἀκούσας τί λέγει «Γνωρίζω ὅτι ἔρχεται ὁ Μεσσίας, ποῦ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταφράζεται. Χρυσός²⁷. "Ὅταν ἴδῃς ἐκεῖνος, θὰ μᾶς τὰ βδελύξῃ ὅλα²⁸. Λέγε εἰς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Μεσσίας²⁹, ποῦ σοὺ ὁμιλᾷς³⁰. Καὶ πῶς εἶχαν οἱ Σαμαρεῖται τὴν προσδοκίαν τοῦ Μεσίου, ἀφοῦ ἐδέχοντο μόνον τὰ βδελύξαι τοῦ Μωϋσέως³¹. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ συγγράμματα τοῦ Μωϋσέως Διότι ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου τοῦ ἀπεκάλυψε τοῖς Ἰσραὴλ. Πραγματὶ καὶ τὸ, «ὅς δημιουργήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν³², πρὸς τὸν Ἰδὸν ἐλέγχθη καὶ μετὰ τὸν Ἀβραάμ εἰς τὴν σκητὴν ὁ Ἰδὸς ἦτο ποῦ ὁμιλεῖ³³. Ἐπίσης καὶ ὁ Ἰσακὸς ἔλεγεν, προφητεύων δι' αὐτόν· «Δὲν θὰ ἐκλείψῃ ἀρχὴν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ ἀρχηγὸς ἀπὸ τῆς γενεᾶς του, μέχρις ὅτου ἐκπληρωθῶν τὰ ἀποταμειωμένα εἰς Κάποιον. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κάποιος θὰ εἰ

27 Ἡ μετάφρασις τοῦ ὀνόματος ἀνέκει εἰς τὸν Εὐαγγέλιον, ὅς τις ἔβλεπε νὰ καταστήσῃ καταληπτὴν τὴν ἐνοίαν τοῦ ὀνόματος Μεσσίας εἰς τοὺς ἀσυνώστας του, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν ἔθνη καὶ λαοὶ.

28 Συνεπὸς καὶ τὸ ἀντικείμενον καὶ τὴν μορφήν τῆς θείας λατρείας.

29 Ὁ ἰσχυρὸς ὁμολογῶν ἐνώπιον τῆς Σαμαρείτιδος ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας, μολοντὶ κατὰ τοὺς αὐτοπτεικοὺς ἀποκρόπτε, κατὰ τὰ πρῶτα ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁράσεώς του τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ὁ λόγος τοῦτου εἶναι ἵσως ὅτι ἡ γυναίκα αὕτη εἶχε μὲν ἀτελεῖ ἄλλ' ὅχι καὶ πεπληρωμένην ἀντιλήψιν διὰ τοῦ Μεσίου, ὅπως εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι.

30 Γεν. 4, 25, 26.

31 Πρβλ. τὰ λεγόμενα εἰς τὴν 31ην ὁμολίαν § β' περὶ αὐτῶν.

32 Γεν. 1, 26.

33 Πρβλ. Γεν. 18, 1 ἐξ.

ναὶ ἡ ἀναμονὴ τῶν λαῶν³⁴. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μωϋσῆς λέγει «Θὰ σὺς δώσῃ Κύριος ὁ Θεὸς προφήτην ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς σου, ὡς ἐγώ. Αὐτὸν νὰ ἀκούετε³⁵. Ἐπίσης καὶ τὸ περιστατικὸν μετὰ τὸν θάψιν, μετὰ τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, τὸν Ἰσακ καὶ τὸ πρόβατον καὶ πολλὰ ἄλλα γεγονότα δυνάμεθα νὰ ἐκλέξωμεν (ἀπὸ τὴν Πεντάτευχον), τὰ ὅποια ὁ σακεύουσιν τὴν παρουσίαν τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ διὰ τοῖον λόγον, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν καθωδήγησε καὶ τὴν Σαμαρείτιν μετὰ τὴν ἀνωτέρω ὁ Χρυσόστομος ἐνῶ εἰς τὸν Νικόδημον ἀνέφερε εἰς τὴν συζήτησιν τὸν θάψιν³⁶ καὶ εἰς τὸν Ναθαναὴλ ὑπενθύμισε τὰς προφητείας³⁷ εἰς αὐτὴν ὅμως δὲν εἶπε τίποτε παρόμοιον. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τοῖον σκοπὸν; Διότι ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν ἄνδρες καὶ ἡσυχολοῦντο μετὰ τὰ θέματα αὐτὰ καὶ μετὰ τὰς Γραφάς, ἐνῶ αὕτη ἦτο γυναίκα πτωχὴ καὶ ἀμαθὴς καὶ δὲν εἶχε καμμίαν γνώσιν τῶν Γραφῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος δὲν ὁμιλεῖ εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν Γραφήν, ἀλλὰ τὴν προσελκύει μετὰ τῆς εἰπε διὰ τὸ νερὸ καὶ μετὰ τὴν προφητείαν. Μετὰ αὐτὰ τὴν κάνει νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν Χρυσόστομον καὶ τότε πλεον ἀποκαλύπτει τὸν ἑαυτὸν του. Ἐάν αὐτὸ ὅμως τὸ ἔκανεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ ἡ γυναίκα, θὰ τῆς εἴδε τὴν ἐντύπωσιν τοῦ φλυαρεῖ καὶ λέγει ἀνόητα πράγματα. Τώρα ὅμως, ἀφοῦ ὁλίγον κατ' ὁλίγον τὴν ὠδήγησε νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν Μεσσίαν, ἀπεκάλυψε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Καὶ εἰς μὲν ταῦς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι συνεχῶς τοῦ ἔλεγαν, «ὅπως πότε θὰ κρατῆς εἰς ἀγωνίαν καὶ ἀπορίαν τὴν ψυχὴν μας,

34 Γεν. 49, 10.

35 Δευτ. 18, 15.

36 Πρβλ. ὡς 3, 14.

37 Πρβλ. ὡς 1, 46.

Ἐάν σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, πές μᾶς τοῦτο³⁸, δὲν ἔδωκε σαφῆ ἀπάντησιν, εἰς αὐτὴν ὁμῶς εἶπε φανερά ὅτι εἶναι αὐτός. Διότι ἡ διάθεσις τῆς γυναίκας ἦτο περισσότερο ἐνδοθεῖς ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖνοι δὲν ἐζήτουν διὰ νὰ μάθουν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν διακωμῶδοῦν συνεχῶς. Διότι, ἐάν ἤθελαν νὰ μάθουν, τοὺς ἦτο ἀρκετὴ ἡ διδασκαλία καὶ μὲ τους λόγους καὶ μὲ τὰς Γραφὰς καὶ μὲ τὰ θαύματα³⁹. Ἡ Σαμαρεῖτις δὲ, ὅπως εἶπε, τὸ εἶπε μὲ δυσπερόφουλον γνώμην καὶ ἀγνήν διάθεσιν. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ὅσα ἔπραξεν εἰς τὴν συνέχειαν. Διότι πραγματικὰ ἤκουσε καὶ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ ἀλλοῦς ὠδήγησεν εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς κάθε ἐκδήλωσιν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν τῆς γυναίκας.

«Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν ἦλθαν οἱ μαθηταὶ του», (ἐγύρισαν εἰς τὴν πλεονεκτοῦσαν ὥραν, ὅταν πλέον ἡ διδασκαλία εἶχεν ὀλοκληρωθῇ) «καὶ ἐθαύμασαν, διότι ὠμίλει μὲ γυναῖκα⁴⁰. Κακεῖς ὁμῶς δὲν εἶπεν

38. Ἰωάν. 10. 24.

39. Ο Ἰησοῦς ἐδίδασκεν, ἔφερε μαρτυρίας τῆς Γραφῆς καὶ θαυματουργεῖ. Αἱ ἐνέργειαι αὐτῆς ἵσταν ἄρκεται διὰ νὰ πείσουν κάθε καλὴστρον ἄνθρωπον διὰ τὴν θεϊκὴν ἰδιότητα τοῦ Κυρίου.

40. Υἠήρχε μεγάλη περιφρόνησις πρὸς τὴν γυναῖκα εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Μία ἀπὸ τὰς εὐχαραστίας, αἱ ὁποῖαι ἀνεπέμποντο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν συναγωγὴν ἦτο εὐλόγησις εἰς τὸν Κύριον. ὅτι οὐκ ἐποίησας μὲ γυναῖκα. Παθῆνικὸν παράγγελμα ἔλεγεν. «Μὴ παρατείνης τὴν συνιδίαν μετὰ γυναίκας» ὥς μὴ διαλέγηται τις ἐν δόξῃ μετὰ γυναίκας, οὐδὲ μετὰ τῆς Ἰουδαίας συζύγου ὡς κατακαίνοντα. οἱ λόγοι τοῦ νόμου μάλλον περὶ νὰ διδάσκονται εἰς τὴν γυναῖκα. Ἀπὸ τὰς ἀνωτέρων ἀντιλήψεων ἐξηγεῖται ἡ ἐκπλήξις τῶν μαθητῶν, οἱ ὅποιοι διὰ πρώτην φοράν θὰ ἑώρακον τὸν διδάσκον ὁμολογῶντα εἰς τὸν πόσον ἡμεῖς πρὸς γυναῖκα.

τί ζητεῖς ἢ περὶ τοῦ θύματος⁴¹ ὁμίλεις μαζί της;⁴²

γ'. Ποῖον ἦτο τὸ ἀντ' αὐτὸν καίμενον τοῦ θάματος τοῦτον. Τὸ ἀπροσποίητον καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ταπεινώσις, διότι, ἐνῶ ἦτο τόσο περιθωρευμένος, κατεδέχετο νὰ συζητῇ μετὰ τὴν ταπεινοφροσύνην πρὸς μίαν γυναῖκα πτωχὴν καὶ μάλιστα Σαμαρετισσάν. Ἀλλ' ὁμῶς, ὅταν καὶ ἐξεπλάγησαν, δὲν ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν, διότι ἦσαν διδαγμένοι νὰ διατηροῦν τὴν τάξιν τῶν μαθητῶν. Τόσον εὐλαθεῶντο καὶ ἐσέθεντο τὸν Κύριον. Διότι, ἔστω καὶ ὅταν δὲν εἶχαν τὴν ἀνταξίαν δι' αὐτὸν γνωμὴν, τὸν ἐπρόσεχαν ὥς κάποιον ἀξιοθαύμαστον πρόσωπον καὶ τοῦ ἀπέδιδαν μετὰ γάλλοις σεβασμόν, μολοντὶ πολλὰς φορές φαίνονται νὰ ἀπευθύνονται πρὸς αὐτὸν μετὰ περισσώτερον θάρρος, ὡς ἐπὶ παραδειγματι ὅταν ὁ Ἰωάννης ἔπαισεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ⁴³, ὅταν τὸν ἐπλησίασαν καὶ τὸν ἠρώτησαν, «ποῖος εἶναι, μεγαλύτερος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν⁴⁴ καὶ ἔστι τὸν παρεκάλεσα οἱ υἱοὶ τοῦ Σεβασταίου νὰ καθίσουν ὁ ἕνας εἰς τὰ δεξιὰ του καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὰ ἀριστερά του⁴⁵.

Διὰ τὴν λοιπὴν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἠρώτησαν τὸν Κύριον, διότι ἐκεῖνα τὰ θέματα ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξετάζουσι, ἔπειθ' ἀνῆκαν εἰς αὐτοὺς, ἐνῶ ἐδῶ δὲν τοὺς ἀφεώρα καὶ τόσο τὸ συμβαίνειν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης ὕστερον ἀπὸ πολὺν χρόνον πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου τὸ ἔκανε αὐ-

41. Ἡ ἐκφοράς τοῦ Κυρίου ὁμιλοῦντος περὶ τῆς Μεσσιανικῆς τοῦ Ἰδαντος, θὰ ἦτο ἐπιθλητὴ καὶ σαφὴ καὶ παρὰ τὴν ἐκπληξίν των δὲν ἐτόλμησαν οἱ μαθηταὶ νὰ ἐρωτήσουν τὸν Κύριον περὶ τοῦ ἀντ' αὐτὸν καίμενου καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς συνιδιότητος.

42. Ἰωάν. 4. 27.

43. Πρὸς Ἰωάν. 13. 25.

44. Ματθ. 18. 1.

45. Πρὸς Μαρκ. 10. 35-37.

τό⁴⁶, όταν πλέον είχε μεγαλυτέραν παρησίαν καὶ τοῦ ἔδιθε θάρρος ἢ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, «ὅτι αὐτὸς ἦτο», λέγει καὶ μαθητῆς, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς⁴⁷. Ποῖος μακαρισμός ἤμπορε νὰ ἐξισωθῇ με αὐτόν, Ἄλλ' ὥς μὴ σταθῶμεν εἰς αὐτὸ μόνον, ἀγαπητοί, νὰ μακαρίζωμεν δηλαδὴ τὸν ἀπόστολον, ἀλλὰ, διὰ νὰ συμπεριληφθῶμεν εἰς τοὺς μακαριζομένους, ὥς πράττωμεν τὰ πάντα καὶ ὥς μιμηθῶμεν τὸν Εὐαγγελιστὴν καὶ ὥς ἴσωμεν ποῖα ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν τὴν τὸσον μεγάλην ἀγάπην.

Ποῖα ἦσαν αὐτὰ λοιπόν, Ἔφησε τὸν πατέρα, τὸ πλοῖον καὶ τὰ δίκτυα καὶ ἠκολούθησε τὸν Ἰησοῦν. Ἀλλὰ τὸ γινώρισμα αὐτὸ τὸ ἔχει κοινὴν με τὸν ἀδελφόν του, τὸν Πέτρον, τὸν Ἀνδρέαν καὶ με τοὺς ἄλλους ἀποστόλους. Ποῖον ἦτο λοιπὸν τὸ ἐξαιρετικὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε τὴν μεγάλην ἀγάπην, Ὁ ἴδιος θεῖαια δὲν λέγει τ ποτε σχετικὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν τοι, παρὰ μόνον ὅτι ἠγαπᾶτο, ἀλλὰ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἠγαπᾶτο, τὰ ἀπεσώπησεν ἀπὸ μετριοφροσύνης. Διότι τὸ δι τὸν ἠγάπησεν ὁ Ἰησοῦς με καί ποιαν ἰδιαιτέραν ἀγάπην, εἶναι νομίζω, παντοῦ φανερόν. Ἀλλ' ὅμως δὲν φαίνεται οὔτε νὰ αὐξήτῃ οὔτε νὰ ἐρωτᾷ ἰδιαιτέρως τὸν Κύριον, ὅπως συνέθε πολλὰς φορές με τὸν Πέτρον καὶ ὅπως ἔκανε ὁ Φίλιππος, ὁ Ἰουδας καὶ ὁ Θωμᾶς, παρὰ μόνον ὅταν ἠθέλησε νὰ κἀνῃ τὴν χάριν καὶ νὰ ἀπακούσῃ εἰς τὸν συναπτόστολον τοῦ Ὁταν δηλαδὴ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων τὸν ἠνάγκασε με τὰ νεύματά του, τότε ἠρώτησε⁴⁸, διότι οὗτοι εἶχαν μεγάλην ἀγάπην μεταξύ των. Ἔτσι λοιπὸν τοὺς βλέπο

46. Πρὸς ἀσημεσίαν 43 τῆς παρουσίας δι' ἡμᾶς.

47. Ἰωάν. 19, 26.

48. Πρὸς ἰωάν. 13, 24, 26.

μεν νὰ ἀναθεαίνονμαζὶ εἰς τὸν ναὸν καὶ νὰ ὁμιλοῦν ἀπὸ κοινοῦ⁴⁹. Μολοντί ὁ Πέτρος κινεῖται, καὶ ὁμιλεῖ εἰς πολλὰς περιπτώσεις με μεγαλυτέραν θερμότητα, ἐν ταῦτοις εἰς τὸ τέλος ἀκούει τὸν Χριστὸν νὰ τὸν ἐρωτᾷ «Πέτρε, με ἀγαπᾷς περισσότερον ἀπὸ αὐτούς;»⁵⁰. Ὁ Ἰωάννης ὅμως, ἐπεὶ δὴ ἠγάπα περισσότερον ἀπὸ αὐτούς, εἶναι εὐνόητον ὅτι καὶ ἠγαπᾶτο περισσότερον. Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε φανερόν ἀπὸ τὸ ὅτι ἠγάπα τὸν Ἰησοῦν, ἐκεῖνο δὲ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἠγαπᾶτο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν.

Ἀλλὰ ποῖον ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτὴν ἀγάπην, Ἐγὼ νομίζω ὅτι τὸν ἀνδρα διέκρινε μεγάλη ταπεινοφροσύνη καὶ πραότης. Δι' αὐτὸ ἀκριθὺς καὶ δὲν φαίνεται νὰ παίρνῃ πρῶτοθεν ἑλπίας παλλὰς φορές. Ποῖα εἶναι ἡ σημασία τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸν Μωσῆν. Διότι ἐκεῖνον τὸν κατέστησε τὸσον σπουδαῖον καὶ μέγαν ἢ ταπεινοφροσύνη.

Πραγματικὰ τίποτε δὲν εἶναι ἴσον πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην. Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς μακαρισμοὺς ἀπὸ ἐκεῖ ἤρχοντο ὁ Χριστὸς. Δηλαδὴ ὥς νὰ ἐπρόκειτο νὰ θάλῃ τὸ θεμέλιον καὶ τὰς θάλασσας κάποιας μεγάλης οἰκοδομῆς, ἔτα ἑτοποθέτησε πρῶτον τὴν ταπεινοφροσύνην. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως οὐδέποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ κανεὶς χωρὶς αὐτὴν, ἀλλὰ εἴτε νηστεύει, εἴτε προσευχετα, εἴτε κάνει ἐλεημοσύνην με ὑπερηφάνειαν, τὰ πάντα εἶναι θεληματικά, ἐὰν εἰς κάθε πράξιν μας δὲν εἶναι παρούσα αὐτὴ Ἀντιθετὰ τὰ πάντα γίνονται ποθητά καὶ ἀγαπητά, ὅταν συνυπάρχῃ καὶ αὐτή, καὶ ἀκόμη εἶναι ἀσφαλὴς.

Ἄς εἰμεθα μετρώφρονες λοιπόν, ἀγαπητοί μου,

49. Πρὸς Πράξ. 2, 1 ἐς.

50. Ἰωάν. 21, 12.

ὡς εἴμεθα μετρίοφρονες. Διότι τὸ κατ'όρθωμα αὐτὸ εἶναι, εὐκόλιν πάρα πολύ, ἐὰν εὐρισκώμεθα εἰς πνευματικὴν ἐγρήγορσιν. Ἄλλωστε τί εἶναι ἐκεῖνο ποῦ σέ κάνε νὰ ὑπερηφανεύεσαι, ἄνθρωπε; Δεῖν βλέπεις τὴν εὐτέλειαν τῆς φύσεως, τῆς ἐπιθυμίας τὴν ἀστάθειαν, Συλλογίσου τὸν θάνατόν σου, σκέψου τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτιῶν.

Ἄλλὰ πιθανόν νὰ μεγαλοφρονῇς, ἐπειδὴ προσδεύεις εἰς τὴν ἀρετὴν; Ἀκριβῶς ὅμως μὲ αὐτὴν τὴν αἰμπεριφορὰν σοὶ βὰ χάσις τὰ πάντα. Δι' αὐτὸ ὅχι, τόσοι ὁ ἁμαρτάνων, ὅσον ὁ ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν πνευματικὴν τελείωσιν εἶναι ἀνάγκη νὰ φροντίζῃ νὰ παραμένῃ μετ' ὀφρῶν. Πῶς γίνεται αὐτό, Διότι ὁ πρῶτος ἔχει τὴν ἀνάγκη τῆς συνειδήσεως, ἐνῷ ὁ ἄλλος, ἐὰν δὲν εὕρσκειται εἰς πνευματικὴν ἐπαγρύπνησιν, γρήγορα, ὡς νὰ τὸν ἐσήκωσεν κάποιος ἀνεμὸς, ὑπερηφανεύεται καὶ ἀφανίζεται, ὅπως Ἀκριθῶς καὶ ὁ Φαρισαῖος.

Μὰ, προσφέρεις εἰς τοὺς πτωχοὺς. Να, ὅχι, ὅμως τὰ ἰδικὰ σου, ἀλλὰ τὰ τοῦ Κυρίου, ἐκεῖνα ποῦ ἔχεις κοινὰ μὲ τοὺς συνδούλους σου. Καὶ δι' αὐτὸ μάλα σὺ πρέπει νὰ ταπεινώνεσαι. περισσότερον διότι εἰς τὰς συμφορὰς τῶν συνανθρώπων σου προβάλλεις τὰς ἰδικὰς σου καὶ διὰ μέσου αὐτῶν γνωρίζεις τὴν ἰδικὴν σου φύσιν. Ἰσως καὶ ἡμεῖς νὰ καταγώμεθα ἀπὸ παρομοίους πρὸνους. Ἐὰν τώρα τὰ πλοῦτη ἐπέρασαν εἰς ἡμᾶς, εἶναι φυσικόν νὰ μᾶς ἐγκαταλείψουν καὶ πάλιν.

Ἄλλωστε τι εἶναι καὶ τὰ πλοῦτη εἰς τελευταίαν ἀνάλωσιν; Σικὰ χωρὶς δύνανται, καπνὸς ποῦ διαλύεται, ἄνθος χόρτου. μᾶλλον δὲ καὶ ἀσθενέστερα ἀπὸ τὸ ἄνθος. Διὰ τὸ λοιπὸν μεγαλοφρονεῖς διὰ τὸν χόρτον; Μήπως δὲν συντροφεύει ὁ πλοῦτος τοὺς ληστές, τοὺς δειλοὺς, τὰς πόρναις καὶ τοὺς πωρωρυχοὺς. Αὐτὸ λοιπὸν σέ κάνει νὰ ὑπερηφανεύεσαι, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἔχεις παρομοίους συντρόφους εἰς τὸ ἀπόκτημά σου,

Ἄλλὰ μήπως ἀγαπᾷς τὰς τιμὰς, τίποτε ὅμως δὲν εἶναι καταλλήλοτερον μέσον διὰ νὰ τιμᾶσαι ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην. Διότι αἱ ἄλλαι τιμαὶ εἶναι ἀναγκαστικαὶ καὶ γίνονται μὲ μῖσος, (εἶναι αἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας ἐπιβάλλουν τὰ πλοῦτη καὶ ἡ ἐξουσία), ἐνῷ αὐταὶ αἱ τιμαὶ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν καὶ τὴν συνειδήσιν τῶν τιμῶντων. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἡμποροῦν ποτὲ νὰ τοὺς παραλείψουν καὶ νὰ τοὺς λησμονήσουν οἱ τιμῶντες. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι τιμοῦν τόσοι πολὺ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ εὐχώνται εἰς τοὺς ἐλεήμονας ὅλα τὰ ἀγαθὰ σκέψου ποῖαν ἀνταπόδοσιν θὰ λάθουν αὐτοὶ ἀπὸ τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, ποῖαν ἀμοιβήν.

Αὐτὸν λοιπὸν τὸν πλοῦτον ὡς ζητῶμεν, ποῦ παραμένει σταθερὸς καὶ ποτὲ δὲν δραπετεύει, ὥστε, ἀφοῦ καὶ ἐβδὼ γίνωμεν μεγάλοι καὶ ἐκεῖ ἐνδοξοί, νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ "Ἁγ. Πνεῦμα" συγχρόνως, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ ΛΙΑ ΛΔ' (34)
(Γωάν 8 28-30)

«Ἀφῆσε λοιπὸν ἡ γυναῖκα τὴν
στάμναν της εἰς τὸ πηγάδι, καὶ ἐ-
πῆγε τρέχουσα εἰς τὴν πόλιν καὶ
εἶπεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· Ἐλᾶτε
νά ἴδετε ἕνα ἄνθρωπον, ὃ ὁποῖος
μοῦ εἶπεν ὅλα ὅσα ἔκαμα. Μὴ πως
εἶναι αὐτὸς ὁ Χρ. στὸς;»¹

α *. Χρειάζομεθα μεγάλην θερμότητα καὶ ἀγρυ-
πνίαν ζῆλον, διότι χωρὶς αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπο-
κτήσωμεν τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχουν ἐξαγγελθῇ δι' ἡμᾶς. Καὶ
διὰ νὰ δείξῃ αὐτὸ ὁ Χριστὸς λέγει, ἄλλοτε μὲν «Καὶ
ἐκεῖνος ποὺ δὲν σηκώνει τὸν σταυρὸν τοῦ καὶ δὲν ἀκο-

1 Γωάν. 4, 28.

* Κατ' ἀρχὰς ἐπαινεῖται εἰς τὴν παρούσαν ὁμιλίαν ὁ ε-
ραποσταλικὸς ζῆλος τῆς Σαμαρείτιδος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζε-
ται ἡ χρησιμοποίησις παραβολικῶν ἐκφράσεων ὑπὸ τοῦ Κυρίου
Συγκεκριμένως ὁ Κύριος ἐκόλλασε «βρώμα» τὴν σατιρίαν τῶν
ἀνθρώπων καὶ «χωρὰς» αἰτίνας «εἰς λευκά» πρὸς θερισμόν τὰς
φυλὰς ποὺ ἦσαν ἑτοιμαὶ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ κηρύγματος. Ἔπει-
δὲ λόγος καθίσταται ἐμφαντικώτερος καὶ καταληπτικώτερος καὶ ἐ-
πὶ πλεον προσέλκυε τὸν ἀκροατὴν καὶ καθίστα τὴν μνήμην τῶν
λεγόμενων μονιμωτέραν. Τέλος τὸ παράδειγμα τῆς Σαμαρεί-
τιδος, ἡ ὁποία δὲν ἐξωργίσθη ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀμαρτιῶ-
ν της καλεῖ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νὰ τὴν μιμηθῶσι ὁ ἱερός Χριστάδα-
μος καὶ τοὺς προτρέπτε νὰ μὴ ἐντρέπωνται τοὺς ἀνθρώπους ἀλλ'-
λὰ τοὺς Θεὸν διὰ ἐξομολογοῦνται τὰς ἀμαρτίας των καὶ νὰ ἀπέ-
χων τελείως πλεον ἀπὸ αὐτὰς.

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΔΑΝΗΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΛΔ (ΚΕΦ. 4)

249

λουθεῖ ὅπισθ' μου. δὲν ἀφίξει διὰ μένου², ἄλλοτε δὲ
«Ἦλθα νὰ θάλω φωτιά³ εἰς τὴν γῆν. Καὶ τί ἄλλο περισ-
σότερον θέλω, ἐὰν τώρα πλέοι ἥναμιν ἢ φωτιά αὐτή;»⁴.
Καὶ μὲ τὰς δύο αὐτὰς παραβολικὰς ἐκφράσεις θέλει νὰ
μᾶς παρουσιάσῃ τὸν διακατὴ καὶ φλογερὸν μαθητὴν, ὃ
ὁποῖος εἶναι ἕτοιμος διὰ κάθε κίνδυνον.

Παρομοια λατὸν ἦτο καὶ ἡ γυναῖκα αὐτῇ Διότι
τόσον πολὺ ἐπυρώθη ἀπὸ τὰ λεχθέντα, ὥστε καὶ τὴν
στάμναν νὰ ἀφήσῃ καὶ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθε
καὶ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ προσκαλέσῃ ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Ἐλᾶτε», λέγει, «νά
ἴδετε ἕνα ἄνθρωπον, ὃ ὁποῖος μοῦ εἶπεν ὅλα ὅσα ἔ-
καμα».

Κυτταξε ζῆλον καὶ σύνεσιν. Ἦλθε νὰ θγάλλῃ νερό
καὶ ἐπειθὴ συνήντησε τὴν ἀληθινὴν «πηγὴν περιεφρόνη-
σε πλεον τὴν αἰσθητὴν. Ἔτσι μᾶς διδάσκει, ἔστω καὶ μὲ
μικρὸν παράδειγμα, νὰ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὰ θυσιακὰ καὶ
νὰ μὴ φροντίζομεν καθόλου δι' αὐτά, ὅταν πρόκειται
νὰ ἀκούσωμεν τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν. Διότι, ἐ-
κεῖνο ποὺ ἔκαναν οἱ ἀπόστολοι, τὸ ἔκανε καὶ αὐτὴ εἰς
μεγαλύτερον μέγεθος θαυμάιον. Ἐκεῖνο, μὲν, ἀφοῦ ἐκλή-
θησαν ἀπὸ τὸν Χριστόν, ἀφῆσαν τὰ δικτεῖα ἐνῷ αὐτὴ ἀφ'
ἐαυτῆς ἀφήνει τὴν στάμναν, χωρὶς νὰ τῆς τὸ ζητήσῃ
κανεῖς, καὶ κάνη. Ἔργον Εὐαγγελιστῶν, ἀναπτερωθεῖ-
σα ἀπὸ τὴν χαράν. Καὶ δὲν προσκαλεῖ ἕνα ἢ δύο πρόσωπα.

2 Ματθ. 10, 38.

3 Ἦλθα δηλαδὴ νὰ ἀνάψω τὴν πυρκαϊάν, ἡ ὁποία εἰς μὲν
τὰς καλοπροαίρετους καρδίας θὰ ἐμβάλλῃ φιλογερὰν ἀγάπην καὶ
ζῆλον διὰ τὸν Θεόν, εἰς τοὺς κακοπροαίρετους δὲ καὶ δυστρό-
πους θὰ διεγείρῃ φανατὶ καὶ μίσος. Καὶ ἔτσι θὰ χωρισθοῦν οἱ πη-
στοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπιστοὺς. Τὸ πολέμου αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ
τὴν φωτιά ἦλθε νὰ ρίξῃ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν.

4 Λουκ. 12, 19.

τα, όπως έκαναν ο Ανδρέας και ο Φίλιππος, αλλά, αφού ξεσήκωσε πολύν δολοκλήρον και τόσον πολύν κόσμον έτος, τούς ώδήγησε προς τόν 'ησούν.

Και πρόσεξε πώς όμιλεί μέ σύνεσιν. Δέν είπε δηλαδή, έλθετε να ιδήτε τόν Χριστόν, αλλά μέ τόν κατόλληλον τρόπον, όπως τήν προσεβόλυσεν ο Χριστός, προσκαλεί και αυτή τούς ανθρώπους. Διότι λέγει: «Έλθετε να ιδετε ένα άνθρωπον, ο οποίος μου είπεν όλα όσα έκανα». (Ήμπορούσε θέβαι να άμύληση διαφορετικά. Έλθετε να ιδήτε ένα προφήτην, αλλά, όταν πυρωθή μία ψυχή από τό θεϊόν πυρ, δέν προσέχει πλέον τίποτε τό γήϊνον, ούτε τήν βδέαν ούτε τήν αισχύνην, άλλ' είναι, έξ δολοκλήρου άφωσιωμένη εις τήν φλόγα παύ τήν κατέχει.

«Μήπως είναι αυτός ο Χριστός.» Κύτταξε πάλιν τήν μεγάλην σοφίαν τής γυναικός. Ούτε όμύλησε σαφώς ούτε και έσώπησεν. Διότι ήθελε να μη προσελκύση τούς συνανθρώπους της μέ τήν ιδίαν της άπόφασιν, αλλά μέ τήν άκρόασιν του Κυρίου να τούς καταστήση κοινωνούς τής άποφάσεως αυτής, πράγμα πού έκανε περισσότερο εύπρόσδεκτον τόν λόγον. "Αν και δέν τής άπεκάλυπεν δολοκλήρον τήν ζωήν της, έν τούτοις από τα λεχθέντα έπέισθη και διά τά άλλα. Και δέν τούς ειπεν, έλθετε να πιστευσετε, αλλά, «έλθετε να ιδετε», τό όποϊον ήτο έλαφρότερον από τό πρώτον και περισσότερο τούς προσεβόλυε.

Βλέπεις τήν σοφίαν τής γυναικός, Διότι έγνωρίζεν, τό έγνωρίζει καλά, ότι, όταν θα έξέοντο από τήν πηγήν έκείνην θα επάθαιναν τό ίδιον μέ αυτήν. "Αν και εις περιπτωσιν του εις τήν θέσιν της θα ήτο κάποιος άλλος από τούς ύλοφρονας θα άπέκρυπτε τόν έλεγχον, ένψ αυτή έκπομπεύε, τήν ζωήν της και τόν άποκαλύπτει εις όλους, μέ σκοπόν να σαγήνεύση και προσελκύση τούς πάντας.

«Έν τψ μεταξύ δέ τόν ήρώτων ο μαθηταί και του έλεγαν: Διδάσκαλε, φάγε.» Τό «ήρώτων» έδω σημαίνει «παρεκάλει» εις τήν γλώσσα αυτών. Έπε, δη δηλαδή τόν έβλεπαν κουρασμένον από τήν όδοιπορίαν και από τήν έπικρατούσαν ζέστην, τόν παρεκάλουν. Δέν ήτο βέβαια άπόδειξις αόθοφείας τό να ένδιαφέρωνται διά τήν τροφήν, αλλά δείγμα φιλοστοργίας διά τόν διδάσκαλον.

Τί ειπε λοιπόν ο Χριστός, «Έγώ έχω φαγητόν να φάγω, τό όποϊον σεις δέν ήξεύρετε. Έλεγαν λοιπόν οι μαθηταί μεταξύ τους. Μήπως του έφερε κανένας άλλος φαγητόν και έφανεν.» Δι. αι. λοιπόν έκπλήττεσαι, επε. δη ή γυναίκα, όταν ήκουσε νερό, ένόμειζεν ακόμη δι. της όμιλει διά τό φυσικόν νερό, όταν έέβαια οι μαθηταί παθαίνουν τό ίδια άκόμη και δέν αντιλαμβάνονται, μέχρι τώρα τίποτε τό πνευματικόν, αλλά εύρίσκονται εις άπορίαν άποδίδουν ήμως εις τόν διδάσκαλον τόν συήθη σεβασμόν και τμήν συζητούντες μεταξύ των χωρίς να τολμούν να τόν έρωτήσουν, Τό ίδιον κανουν και εις άλλας περιπτώσεις, πού αίσθάνοντα, τήν έπ θυμίαν να τόν έρωτήσουν, αλλά δέν τόν έρωτούν.

Και ο Χριστός τί κανε., «Ιδικόν μου φαγητόν, λέγει «είνα, να πράττω τό θέλημα εκείνου πού με απέσταλεν εις τόν κόσμον και να φέρω εις τέλει,ον τέρας τό έργον του.» Τήν σωτηρίαν πών ανθρώπων άνόμασεν

5. Απλάδη μέχρις ότου ειδοποιηθούν ο. Σαμαρείται, και έλθουν εις συνάντησιν του προσ.

6. Επειδή ο Κυριος ήκεν άπορροφηθή από τό πνευματ και έργον και δέν ένδιαφέρετο διόλου διά τό φαγητόν, ο μαθηταί τόν παρεκάλουν να φάγη.

7. ωάν. 4, 31.

8. Ιωάν. 4, 32-33.

9. Ιωάν. 4, 34.

ἐδῶ «ἐρῶσιν», δὲ νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ β' ἡμᾶς. Διότι ὅπως ἀκριβῶς εἰς ἡμᾶς εἶναι παθητὸν τὸ φανητὸν, ἔτσι εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ σωτηρία μας.

Ἄκουσε δὲ πῶς εἰς κάθε περίπτωση δεν ἀποκαλύπτει εὐκόλῃ τὰ πάντα, ἀλλὰ κατὰ πρότον ἐμβάλλει εἰς ἀπορίαν τὸν ἀκροατὴν, ὥστε, ἀφοῦ ἀρχίσῃ νὰ ἀναζητῇ τὴν σημασίαν τοῦ λεχθέντος, εἰς τὴν συνέχειαν εὖρ. σκόμμενος εἰς κατάστασιν ἀπορίας καὶ κόπου νὰ δεχθῇ μὲ μεγαλυτέραν προθυμίαν τὴν λύσιν τοῦ ζητουμένου καὶ νὰ δείξῃ περισσότερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀκρόασιν.

Προγραμματικὰ διατί δὲν τοὺς εἶπεν εὐθέως Ἰδὲ κόν μου φαγητὸν εἶναι νὰ πράττω τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου (μολούτι καὶ αὐτὸ δὲν ἦτο σαφές, ἀλλ' ὅπως-δήποτε ἦτο σαφέστερον τοῦ προηγουμένου), ἀλλὰ τί εἶπεν; «Ἐγὼ» λέγει, «ἔχω φαγητὸν νὰ φάγω, τὸ ὅποιον σεῖς δὲν ἤξεύρετε». Προηγουμένως δηλαδὴ, ὅπως εἶπα, μὲ τὴν ἀπορίαν ἐπ'θυμῇ νὰ τοὺς καταστήσῃ περισσότερον προσεκτικούς καὶ νὰ τοὺς συνηθίσῃ νὰ ἀκούουν τὰ λεγόμενα καὶ διὰ μέσου παρομοίων αἰνιγματικῶν ἐκφράσεων.

Ποῖον εἶναι λοιπὸν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Τὸ λέγει εἰς τὴν συνέχειαν καὶ τὸ ἐπεξηγεῖ «Δὲν λέγετε σεῖς, ὅτι τέσσαρες μῆνες ὑπολείπονται ἀκόμη καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται, Ἰδοὺ σᾶς λέγω σηκώσατε τὰ μάτια σας καὶ κυττάξατε τὰ χωράφια ὅτι εἰναι λευκά καὶ ἔτοιμα πρὸς θερισμόν πλέον»¹⁰.

Β' Νὰ λοιπὸν ποὺ πάλιν μὲ τὰς συνηθισμένας λέξεις τοὺς ἐξυψώνει εἰς τὴν κατανόησιν τῶν μεγίστων ζητημάτων. Διότι, ὅταν εἶπεν «φαγητὸν», τίποτε ἄλλο δὲν ἐδήλωσε, παρὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐ-

10. ὡς 4, 33.

πρόκειτο νὰ ἔλθουν Ἐπίσης ἡ «χώρη» καὶ ὁ «θερισμός» τὸ ἴδιον φανερόνουν, τὸ πλῆθος τῶν μελῶν δηλαδὴ, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔτοιμοι διὰ νὰ δεχθοῦν τὸ κήρυγμα. Ὁ φθαλμὸς ἐδῶ ὀνομάζει καὶ τοὺς νοερούς καὶ τοὺς σωματικούς. (Διότι, ἐθέλουν πλέον τὸ πλῆθος τῶν Σαμαρειτῶν νὰ ἐρχεται) Τὴν δὲ ἐτοιμότητα τῆς διαθέσεως τῶν Σαμαρειτῶν τὴν ὀνομάζει, χωράφια ποὺ εἶναι λευκά. Δηλαδὴ ὅπως ἀκριβῶς τὰ στάχυν, ὅταν γίνουν λευκά, εἶναι ἔτοιμα διὰ τὸν θερισμόν, ὁμοιοτρόπως τῶρα καὶ αὐτοί, λέγε, εἶναι προετοιμασμένοι καὶ πρόθυμοι πρὸς σωτηρίαν.

Καὶ διατί δὲν τοὺς εἶπε καθαρά, ὅτι, ἐρχονται οἱ ἄνθρωποι νὰ πιστεύσουν καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀποδεχθοῦν τὸν λόγον τῆς σωτηρίας, ἐπεὶ δὴ κατηχήθησαν ἀπὸ τοὺς προφῆτας καὶ τώρα δίδουν τὸν καρπὸν τῆς πνευματικῆς σπαράξης, ἀλλὰ τοὺς ὠνόμασε χωράφια καὶ θερισμόν, Τί ἐπιδίδκει ὁ Κύριος μὲ τὰ σήματα αὐτὰ τοῦ λόγου, Διότι ὅχι μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐαγγέλιον πράττει τὸ ἴδιον Ἐπίσης καὶ οἱ προφῆται χρησιμοποιοῦν τὸν ἴδιον τρόπον διδασκαλίας καὶ πολλὰ λέγουσι μεταφορικῶς. Ποία εἶναι ἡ αἰτία αὐτοῦ λοιπόν, Διότι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν τὰ ἐνομβέτησεν ἄσκοπα αὐτά. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, διὰ δύο λόγους. Ὁ ἕνας εἶναι διὰ νὰ καταστήσῃ περισσότερον ἐντυπωσιακὸν τὸν λόγον καὶ νὰ γίνων μᾶλλον κατανοητὰ τὰ λεγόμενα. (Διότι, ὁ νοῦς, ὅταν συναντήσῃ εἰκόνα τῶν πραγμάτων μὲ τὰς γνωστάς καὶ συνήθεις λέξεις διατυπωμένην, διεγείρεται περισσότερο καὶ, ὡς νὰ θάπῃ τὰ πράγματα εἰς πίνακα ζωγραφικόν, αἰχμαλωτίζεται πολὺ ἀπὸ αὐτά). Αὐτὸς εἶναι ὁ ἕνας λόγος. Ὁ δευτερός εἶναι νὰ κινήθῃ θελκτικώτερον τὴν διήγησιν καὶ νὰ διατηρηθῇ μονιμωτέρα ἡ μνήμη τῶν λεγομένων. Διότι, πραγματικὰ δὲν αἰχμαλωτίζει καὶ δὲν καθοδηγεῖ τόσο τοὺς περισσώτερους ἀ-

κροτάς μία γνώμη όσον ή διήγησις που γίνεται με θα-
σαν τα πράγματα καθώς και ή άπεικόνισις των όσων
εκ πείρας γνωρίζομεν. Αυτό δυνάμεθα να το ίδωμεν να
γίνεται με μεγάλην σόφισιν εις τας παραβολάς.

«Και έκείνος που θερρίζει λαμβάνει μισθόν και αυ-
νάγει καρπόν εις αιώνας ζωής»¹¹. Διότι ό καρπός του
έπ' γέλου θερσιμού δεν γίνεται δι'α την αιώνα ζωήν άλ-
λά προορίζεται δι'α την εδώ πρόσκαιρον ζωήν, ένφ' ό
πνευματικός ό α την άγήραστον και άθάνατον ζωήν.

Βλέπεις ότι αι λέξεις είναι αίσθηται, τα δε νοήμα-
τα πνευματικά και. ότι με αυτάς τας λέξεις ξεχωρίζει
τά γήινα από τα ούράνια. Έκείνο δηλαδή που έκανε
με το νερό, συζητών με την Σαμαρεΐτιν, και ανέφερε
τό χαρακτηριστικόν γνώρισμα αυτού, όταν ειπεν, «δ-
πως πίνει από το νερό αυτό δεν θα διψάσῃ»¹², το ίδιον
έκανε και εις την προκειμένην περίπτωσιν, όταν λέγει
ότι συγκεντρώνεται ό καρπός αυτός εις ζωήν αίωνον.

«Δι'α να χαίρουν μαζί και ό σπειρών και ό θερρί-
ζων»¹³. Ποίος είναι ό σπείρων και ποίος ό θερρίζων. Οι
προφήται ήσαν οι σπείροντες δεν έθέρσαν αυτοι όμως,
αλλά οι απόστολοι. Και όμως έξ αιτίας αυτού δεν έστε-
ρήθησαν την ήδονήν και την άμασίην των κόπων των,
αλλά εύχαριστούνται και χαίρουν μαζί μας, έστω και
έν δεν θερρίζουν μαζί με ήμεις. Διότι ό θερσιμός δεν εί-
να ή ίδια εργασία με την σποράν. Όπου δηλαδή ό κό-
πος είναι άλγότερος και μεγαλύτερα ή εύχαρίστησις,
δι' αυτό το έργον σάς διετήρησα, όχι ό α την σποράν.
Διότι εις αυτήν την εργασίαν απαιτείται μεγάλη τα-
λαιπωρία και κόπος. Ένδ' εις τον θερσιμόν ή μεί συ-

¹¹ Ίωάν. 4, 36.

¹² Ίωάν. 4, 4.

¹³ Ίωάν. 4, 36.

κοιδή είναι άθρονας, ό δε κόπος όχι τόσον πολός, άλ-
λά και ή εύκολία μεγαλύτερα.

Εις την προκε μένην περίπτωσιν, με όσα λέγει, θέ-
λει να δείξη ότι και των προφητών το θέλημα αυτό ήτο,
να έλθουν δηλαδή οι άνθρωποι κοντά μου. Αυτό προε-
τοιμαζε και ό νόμος. Δι'α τούτο και έσπειραν, δι'α να πα-
ραχθί αυτός ό καρπός. Φανερώνει ότι και εκείνους αό-
τός τούς απέστελε και ότι ή συγγένεια της Καίνης Δια-
θήκης προς την Παλαιάν είναι μεγάλη και με την πα-
ραβολήν αυτήν έφερε τα πάντα εις στενήν σχέσιν.

Ανέφερεν επίσης και μισιν παροιμίαν που ήτο εις
μεγάλην χρήσιν «Διότι εις αυτήν την ίδικην μας περι-
πτώσιν», λέγει, «εφαρμόζεται ή σωστή παροιμία, ότι
άλλος έσπειρε και άλλος θερρίζει»¹⁴. Αυτά τα έλεγαν οι
άσθρονοι, όσάνεις άλλοι οφίσταντο τούς κόπους και άλ-
λοι σπελάμθαναν τούς καρπούς, και λέγει ότι ή παροι-
μία αυτή εφαρμόζεται τέλεια εις αυτούς. Διότι έκοπί-
σαν μεν οι προφίται, σεις όμως τούς καρπούς, που θα
παρσχθούν από τούς κόπους εκείνων, θα δρέμετε. Και
δεν ειπεν, τούς μισθούς (διότι και εκείνων)¹⁵ ό πολός κό-
πος δεν ήτο άμισθος), αλλά «τούς καρπούς». Το ίδιον
έκανε και ό Δανιήλ. Πραγματικά και αυτός έχρησιμο-
ποίησε παροιμίαν που έλεγεν «Από τούς άνάμους προ-
ήλθεν ως καρπός το έγκλημα»¹⁶. Επίσης και ό Δαυίδ
εις τον θρήνον του ένθυμείται άνάλογον παροιμίαν.

Δι' αυτό επρόφθασεν ό Κύριος και ειπεν «Δι'α να
χαίρουν μαζί και ό σπείρων και ό θερρίζων». Έπε δη δη-
λαδή επρόκειτο να τούς ειπή, ότι άλλος έσπειρε και
άλλος θερρίζει, δι'α να μη σχηματιση κανείς την έντύ-
πωσιν, όπως ειπα, ότι οι προφίται έχουν στερηθή των

¹⁴ Ίωάν. 14, 37.

¹⁵ 78η προφητών.

¹⁶ Α. Βασ. λ. 24 14.

μισθόν των, λέγει κάτι, τὸ νέον καὶ τὸ παρὰ τοῦτον, τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει, εἰς τὰ ὄλικά πράγματα, ἀλλὰ χαρακτηρίζει. Ἰδιαίτερα τὰ πνευματικά. Διότι εἰς τὰ ὄλικά πράγματα, εἴαν συμβῇ ἄλλος νὰ σπείρῃ καὶ ἄλλος νὰ θερίσῃ, ὅχι μόνον δὲν συγχάριον οἱ σπείραντες, ἀλλὰ καὶ ἀγανακτοῦν, ἐπειδὴ ἐκοπίασαν δι' ἄλλους, καὶ μόνον οἱ θερίζοντες χαίρονται. Εἰς τὰ πνευματικά ὅμως θέματα δὲν εἶναι τὸ ἴδιον, ἀλλὰ, καὶ ὅσοι δὲν θερίζουν ἐκεῖνα ποῦ σπείρουν, χαίρονται ὅμοια μὲ τοὺς θερίζοντας. Συνεπῶς εἶναι φανερόν ὅτι αὐτοὶ συμμετέχουν εἰς τὴν ἀμοιβήν.

«Ἐγὼ αὖς ἔστειλα διὰ νὰ θερίζετε ἐκεῖνο, ποῦ σεῖς δὲν ἐκοπίασατε νὰ σπείρετε. Ἄλλοι, ὅτι ἔχουν κοπιάσει, καὶ σεῖς ἔχετε εἰσελθεῖ εἰς τοὺς κόπους αὐτῶν διὰ νὰ θερίσετε»¹⁷. Μὲ ὅσα λέγει, τοὺς δίδει περισσότερον θάρρος. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι ἐπίπονον ἔργον τὸ νὰ περιέλθουν τὴν οἰκουμένην καὶ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον, τοὺς ἀποδεικνύει, ὅτι εἶναι καὶ εὐκόλουν. Διότι τὸ πάρα πολὺ ἐπίπονον ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπαιτοῦσε πολὺ κόπον, τὸ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ σκοπὴ καὶ νὰ ὁδηγηθῇ εἰς θεογνωσίαν ἡ ἀμύητος ψυχὴ.

Ἀλλὰ πρὸς ποῖον σκοπὸν τὰ λέγει αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ παυκοθάλλωνται, ὅταν θὰ τοὺς ἀπέστειλιν εἰς τὸ κήρυγμα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποστέλλονται εἰς ἐργασίαν ἐπίπονον. Διότι περισσότερον κοπιαστικὸν καὶ δυσκόλουν ἦτο τὸ ἔργον τῶν προφητῶν, λέγει, καὶ εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἔρχεται τὸ ἔργον, ἐφ' ὅσον σεῖς ἤλθατε εἰς τὰ εὐκόλα. Δηλαδὴ ὅπως εἰς τὸν θειασμὸν μὲ εὐκολίαν συγκεντρώνεται ὁ καρπὸς καὶ εἰς μίαν καὶ

17. Πρόκειται διὰ τὰ διακρυβέντα εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην πρόσωπα, τοὺς Πρόδρομοι καὶ εἰδικώτερα τὸν Ἰωάννην τὸν Χρῆστον.

18. ὡάν. 14. 38.

μόνην στιγμήν γεμίζει τὸ ἅλῳ ἀπὸ τὰ θέματα μὲ τὰ στάχυα καὶ δὲν περιμένουν τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ, τὸν χειμῶνα, τὴν ἀνοιξίαν καὶ τὴν θερινήν, ἔτσι συμβαίνει καὶ ἐδῶ. Καὶ αὐτὸ τὸ φωνάζουν τὰ ἔργα. Διότι καθ' ὃν χρόνον ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Ἰησοῦς, ἐξῆλθαν οἱ Σαμαρεῖται καὶ ὁ καρπὸς συνεκεντρώθη μὲ ἀφθονίαν. Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς εἶπεν «Σηκώσατε τὰ μάτια σας καὶ κυττάξατε τὰ χωράφια ὅτι εἶναι λευκά»¹⁹.

Αὐτὰ εἶπε καὶ τὸ ἔργον ἐφάνη. Αἱ λέξεις ἀπὸ τὰ γεγονότα ἀπεδεικνύοντο. «Διὰ τὴν πόλιν ἐκείνην πολλοὶ ἀπὸ τοῦ Σαμαρείταις ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐνεκα τοῦ λόγου τῆς γυναῖκος, ἡ ὁποία ἐμαρτύρει, ὅτι μοῦ εἶπεν ὅλα ὅσα ἔπραξα»²⁰. Ἐθλεπαν θεσφαίει ὅτι ἡ γυναῖκα δὲν θὰ ἐπαινοῦσεν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος τῆς ἀπεκάλυψε τὰ ἀμαρτήματά της, οὔτε πόλιν θὰ ἐξεπόμενε τὴν ζωὴν της διὰ νὰ χάρισθῇ εἰς κάποιον ἄλλον.

γ'. Ἄς μνησθῶμεν λοιπὸν τὴν γυναῖκα καὶ ἡμεῖς καὶ διὰ τὰ ἀμαρτήματά μας νὰ μὴ ἐντροπώμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ πρέπει νὰ φοβούμεθα τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος καὶ τώρα βλέπει τὸ γινόμενον καὶ τότε τιμωρεῖ ὅσους δὲν μετανοοῦν σήμερον. Διότι τώρα κάνομεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Δηλαδὴ δὲν φοβούμεθα τὸν μέλλοντα νὰ μᾶς κρίνῃ, ἐνῷ πρὸ ἐκείνων, ποῦ εἰς τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ μᾶς θλάψουν, αἰσθανόμεθα φρίκην καὶ τρέμομεν τὴν αἰσχύνην ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ εἰς ἐκεῖνο ποῦ φοβούμεθα, μὲ αὐτὸ θὰ τιμωρηθῶμεν. Διότι ὅσοι εἰς τὴν παρουσίαν ζωὴν προσέχει, μόνον τὴν ἐντροπὴν τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ ἐντροπίζεται νὰ πράξῃ κάτι τὸ ἄτοπον ἐνῷ τὸν βλέπει ὁ Θεός, καὶ δὲν θέλει νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ἀλλάξῃ διαγωγὴν, αὐτὸς κατὰ

19. Ἰωάν. 14. 35.

20. Ἰωάν. 4. 39.

τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ὅχ. ἐνώπιον ἑνός ἢ δύο ἀνθρώπων ἀλλὰ τῆς αἰκουμένης ὁλοκλήρου τιμωρεῖται. Διὰ τὸ ὅτι θεβια ἐκεῖ ἔχει στηθὴ μέγα θέατρον καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν πράξεις, ὡς σοῦ το διδάξῃ ἢ παραβολῇ τῶν προθέτων καὶ τῶν ἐρίφων²¹ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν λέγῃ· «Διότι ἡμεῖς πρέπει νὰ παρουσιασθῶμεν ἔμπρός εἰς τὸ δικαστικόν θῆμα τοῦ Χριστοῦ. ὃ ἂν ἀπολαύσῃ ὁ καθένας ἐκεῖνα που ἔκαμε μετὰ τὸ σῶμα, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν»²². Καὶ πάλιν «Ὁ ὅποιος θὰ φανερώσῃ τὰ κρυφὰ τοῦ σκότους»²³.

Ἐπρόκειτο κατὰ τὸν τρόπον ἢ τὸ ἐσκέφθης καὶ τὰ ἀποκρύπτεις ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, Ἄλλὰ δὲν ἡμπορεῖς νὰ το ἀποκρύψῃς ἀπὸ τὸν Θεόν. Δὲν σὲ ἐνδιαφέρει, ὅμως καθόλου διὰ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ παρὰ ὁ μαιευκὸς σου φόβος εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων. Λοιπὸν κατὰ λαθεῖ το καλὰ ὅτι, αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ κατορθώσῃς νὰ περάσῃς ἀπαρτηρήτως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Διότι, τὰ πάντα θὰ παρουσιασθῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μας τότε ὡς εἰς πινάκα ζωγραφικῆς, ὥστε ὁ καθένας νὰ γνῇ κριτὴς τοῦ ἑαυτοῦ του. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὸν πλοῦσον τῆς σχετικῆς παραβολῆς. Πραγματικὰ καὶ τὸν περ φρονιμένον πτωχόν, τὸν Ἀνζαρὸν ἐννοῶ, εἶδε νὰ ἴσταται ἔμπρός του ὁ πλούσιος καὶ τὸ δακτύλον τὸ ὅποιον πολλὰς φορές εἶχεν ἀποστραφῇ, παρεκάλεε τότε νὰ τοῦ γίνῃ παρηγορία²⁴.

Σὰς παρακαλῶ λοιπόν, ἔστω καὶ ἂν κανεὶς δὲν γνωρίζῃ τὰς πράξεις μας, ὁ καθένας μας ὡς εἰσέλθῃ εἰς τὴν συνειδήσιν του καὶ ὡς διορίσῃ δικαστὴν τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν λογικὴν καὶ ὡς φέρῃ εἰς τὸ μέγιστον ὅλα τὰ πλῆμμε-

21 Πρβλ. Ματθ 25, 33.

22 Β' Κορινθ 5, 10.

23 Α' Κορινθ 4, 5.

24 Πρβλ. Λουκ 16, 19, 31.

λήματά του καὶ, ἐὰν δὲν θελῇ νὰ διοικηθῇ κατὰ τὴν φθερά, ἐκείνην ἡμέραν, ὡς ἐπιθέσῃ τὰ φάρμακα τῆς μετανοίας καὶ ὡς θεραπεύσῃ τὰ τραύματα, ὅτι εἶναι δυνατόν, χωρὶς ἀμφιβολίας εἶναι δυνατόν νὰ ἀνέλθῃ ὁ γιῆς, ἔστω καὶ ἂν εἶναι γεμάτος ἀπὸ τραύματα, «Διότι ὅταν συγχωρήτε», λέγει, «θα σᾶς συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι, ὡς ὅταν ἐμὲ συγχωρήτε, δὲν θὰ σᾶς συγχωρηθοῦν»²⁵.

Πραγματικὰ ὅπως εἰς τὸ θέασιμα καταχώνονται τὰ ἁμαρτήματα καὶ δὲν ἀναφαίνονται, πλέον, καθ' ὅμοιον τρόπον θὰ ἀφανισθοῦν καὶ αὐτά, ἐὰν θελήσωμεν νὰ μετανοήσωμεν. Μετάνοια ὅμως σημαίνει νὰ μὴ πράττωμεν πλέον τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. «Διότι ἐκεῖνος ποὺ πράττει, τὰς ἰδίας ἁμαρτίας πάλιν ὁμοῦ αἰεὶ μετὰ σκόλον ἐπιστρέφοντα εἰς τὸ ξέραςμά του»²⁶, καὶ μὲ ἐκείνον ποὺ σύμφωνα μετὰ τὴν παρομίαν εἰσίνει εἰς τὸ πῦρ καὶ ἀντὶ τοῦ εἰς τὸν πυθάρκον.

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἀπομακρυνθῶμεν καὶ μετὰ τὴν πράξιν καὶ μετὰ τὴν ὁμολογίαν ἀπὸ τὰς διαπραχθεῖσας ἁμαρτίας καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν νὰ ἐπιθέσωμεν ὡς φάρμακα εἰς τὰ τραύματα τὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας. Τὸ εἶδος ἐννοῶ Ἡρπασεὶς καὶ ἐπιπνεύσεις, Ἄφῃσε τὴν ἀρπαγὴν καὶ θάλε ἐλεημοσύνην εἰς τὸ τραῦμα. Ἐπὶ πνεύσεως, Ἐγκατέλειπε τὴν πορνείαν καὶ πρόσθεσε ἀγνότητα εἰς τὴν πληγὴν. Κατηγορήσεις καὶ ἔθλαψες τοῖς ἀδελφοῖς σου, Παύσαι νὰ κατηγορῇς καὶ βεῖξε φιλοφροσύνην. Καὶ ὅσα καθεὶς ἁμαρτήματα ἔστω νὰ ἐνεργῶμεν καὶ ὅχι ἀπλῶς νὰ παρατρέχωμεν τὰς ἁμαρτίας. Διότι ἔφθασε πλέον ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῶν εὐθελ-

25 Ματθ 6, 14, 15.

26 Πρβλ. Β' Πέτρ 2, 22. Παροιμ. 26, 11.

νών. Δι' αὐτό καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Ὁ Κύριος εἶναι κοντά. Μὴ μεριμνᾶτε διὰ τίποτε»²⁷. Ἄλλ' εἰς ἡμᾶς ἰσως εἶναι καλότερον νὰ λέγωμεν τὸ ἀντίθετον. Ὁ Κύριος εἶναι κοντά, μεριμνᾶτε. Διότι ἐκεῖνοι σωστά ἤκουαν «μὴ μεριμνᾶτε διὰ τίποτε», ἐπεὶ εὐρίσκοντο εἰς τὰς θλίψεις, τοὺς πόνους καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἐνῶ οἱ ζῶντες μέσῃ εἰς τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν τρυφὴν καὶ οἱ μέλλοντες νὰ δώσουσι θαρεῖας εὐθύνας, ὅχι αὐτὸ, ἀλλὰ ἐκεῖνο θὰ ἤκουσαν δικαιολογημένα. Ὁ Κύριος εἶναι κοντά, μεριμνᾶτε. Διότι δὲν ὑπολείπεται πολὺς χρόνος διὰ τὴν συντέλειαν, ἀλλὰ ὁ κόσμος φέρεται πλεον γρήγορα πρὸς τὸ τέλος. Αὐτὸ τὸ φανεροῦν οἱ πόλεμοι καὶ αἱ θλίψεις καὶ οἱ σεισμοὶ καὶ ἡ ἀγάπη που ἔχει κρυῶσε. Δηλαδή ὅπως ἀκριβῶς ἓνα σῶμα ποῦ ψυχόρραγεί καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ τέλος του, γεμίζει ἀπὸ πληγὰς, καὶ ὅπως ἀπὸ ἓνα σπιτί, ποῦ πρόκειται νὰ καταρρεῦσῃ, πολλὰ τεμάχια συνήθως πίπτουσι προηγουμένως καὶ ἀπὸ τὴν ἀροφὴν καὶ ἀπὸ τοὺς τοίχους, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τῆς οἰκουμένης ἡ συντέλεια ἔρχεται καὶ εἶναι κοντά μας καὶ δι' αὐτὸ ἔχουν παντοῦ διασπαρῆ τὰ ἔπειρα κακά. Ἐάν τότε ὁ Κύριος ἦτο κοντά, πολὺ περισσότερον εἶναι σήμερον κοντά. Ἐάν πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν, ὅταν ἐλέγοντο αὐτὰ, ἀνόμαζεν ὁ Παῦλος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πλήρωμα τῶν χρόνων, πολὺ περισσότερον εἶναι ἡ παρούσα ἐποχὴ.

Ἄλλ' ἰσως δι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν πιστεύουν μερικοὶ. Καὶ ὅμως δι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πιστεύουν περισσότερον. Διότι, πῶς γνωρίζεις, ἄνθρωπε, ὅτι δὲν εἶναι κοντά τὸ τέλος καὶ ὅτι ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον δὲν θὰ ἔλθουν τὰ λεχθέντα; Δηλαδή ὅπως τέλος τοῦ ἔτους δὲν λέγομεν τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἀλλὰ τὴν τελευταίον μῆνα, (ὅτι καὶ

27. Φιλιπ. 4, 5, 6.

ἔχη τράκοντα ἡμέρας), ἔτσι καὶ εἰς τὰ τόσα πολλὰ ἔτη ἐάν ὀνομάσω τέλος τὰ τετρακόσια χρόνια, δὲν θὰ διαπράξω σφάλμα. Ὡστε ἀπὸ παλαιὰ προανήγγελλε τὸ τέλος.

Ἄς περιερίσωμεν λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ἄς ἐντρυφήσωμεν εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Διότι καὶ ὅταν ἡμεῖς ζῶμεν χωρὶς φόβον καὶ δὲν μεριμνῶμεν πολὺ καὶ περιμένωμεν ἢ παρουσίαν τοῦ Κυρίου θὰ ἔλθῃ αἰφνιδίως. Καὶ διὰ νὰ δηλώσῃ αὐτὸ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν. Διότι ὅπως εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Νῶε καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Λώτ, ἔτσι θὰ εἶναι καὶ κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ αἵωνος τούτου²⁸. Τὸ ἴδιον ἐδήλωσε καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγεν «Ὅταν λέγουν ἔχουμε τώρα εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν, τότε ἐπέρχεται κατ' αὐτῶν αἰφνιδίως ἡ καταστροφή, καθὼς ἔξαφνα ἔρχεται καὶ ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ εἰς τὴν ἐγκύον γυναῖκα»²⁹. Τί σημαίνει, «ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ εἰς τὴν ἐγκύον γυναῖκα», Πολλὰς φορὰς δηλαδὴ αἱ κυοφοροῦσαι γυναῖκες παίζουν ἢ τρώγουν ἢ εὐρίσκοντα, εἰς τὸ λουτρόν ἢ τὴν ἀγοράν, χωρὶς νὰ προθλέπουν τίποτε ἀπὸ τὰ μέλλοντα καὶ ἔτσι αἰφνιδίως καὶ κατεληφθῆσαν ἀπὸ τὸν πόνον τοῦ τοκετοῦ.

Συνεπῶς ἐπεὶ καὶ τὰ ἰδικά μας εἶναι παρόμοια, ἄς εἴμεθα πάντα προετοιμασμένοι, διότι δὲν θὰ ἀκούωμεν πάντοτε τὰ ἴδια, οὔτε θὰ τὰ ἔχωμεν πάντοτε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. «Διότι, εἰς τὸν Ἀδὴν», λέγει, «ποῖος θὰ ἐξαμολογηθῇ εἰς σέ»³⁰.

Ἄς μετανοήσωμεν λοιπὸν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, διὰ νὰ ἔχωμεν ἱεὸν τὸν Θεὸν κατὰ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν καὶ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ εὐρώμεν μεγάλην συγ-

28. Πρὸς Ματθ. 24, 37.

29. Α' Θεσ. 5, 3.

30. Ψαλμ. 6, 8.

γνώμην, τὴν ὅποιαν εἶθε ἔλω· μας νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΛΕ (35)

(Ἰωάν. 8', 40 - 53)

«Ὅταν λοιπὸν ἦλθαν πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, τὸν παρεκάλουν νὰ μείνῃ μαζὶ τῶν Καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολὺ περισσότεροι ἐπίστευσαν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὴν γυναῖκα εἶπεν, ὅτι, δὲν ἐπιστεύσαμεν πλεον διὰ τὰ ὅσα μᾶς εἶπες σὺ, διότι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχομεν ἀκούσει αὐτὸν καὶ γνωρίζομεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστὸς. Ὑστερα δὲ ἀπὸ τὰς δύο ἡμέρας ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν»¹

α'*. Τίποτε δὲν εἶνα, χειρότερον ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν. Αὐτὴ συνήθως φθείρει τὰ πολλὰ ἀγαθὰ. Οἱ Ἰουδαῖοι δηλαδὴ, οἱ ὅποιοι εἶχαν περισσύτερας θρησκευτικὰς γνώσεις καὶ εἶχαν ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μὲ

¹ Ἰωάν. 4. 40-43.

* Βασικὸς εἰς τὴν παροῦσαν ἀμύλην γίνεται συγκρίσις μετὰ τοῦ Σαμαρείτου καὶ Ἰουδαίου καὶ τὸνίζεται ἡ ἀνωτερότης τῶν πρώτων, οἱ ὅποιοι ἐν καὶ δὲν ἐγνωρίζαν καλῶς τὰς γραφάς καὶ δὲν εἶχαν ἴδε κανένα θαῦμα τοῦ Χριστοῦ. ἐν τούτοις ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐπειδὴ εἶχαν ἀγαθὴν ψυχὴν. ἐν συνεχείᾳ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι καὶ πολλὰ θαύματα εἶδαν καὶ τὰς προφητείας περὶ τοῦ Χριστοῦ ἤκουον, χωρὶς νὰ πιστεύσῃν εἰς αὐτόν, ἔνεκα

τούς προφήτας², ἐφάνησαν κατώτεροι. Διότι οἱ Σαμαρεῖται ἀπὸ τὴν πληροφορίαν τῆς γυναικὸς μόνον, χωρὶς νὰ ἴδουν κανένα θαῦμα, ἐξῆλθαν καὶ παρεκάλουν τὸν Χριστὸν νὰ παραμείνῃ μαζὶ τῶν, ἐνῶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν καὶ εἶδαν τὰ θαύματα, ὅχι μόνον δὲν τὸν ἐκράτησαν μαζὶ τῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξεδίωκαν κα' τὰ πάντα ἔκαναν, ὥστε νὰ τὸν ἀπομακρύνουν καὶ ἀπὸ τὴν χώραν τῶν, συλονότι ἢ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσία τοῦ Κυρίου δι' αὐτοὺς εἶχε γίνῃ. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τὸν ἐξεδίωκαν, ἐνῶ αὐτοὶ τοῦ ἐξήτουν νὰ παραμείνῃ μαζὶ τῶν.

Εἰπέ μου, πὲ παρακαλῶ, αὐτούς, ἂν καὶ τὸν παρεκάλουν καὶ τὸν ἰκέτουν, δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς πληρώσῃ ὁ Κύριος, ἀλλὰ νὰ μένῃ κοντὰ εἰς ἐκείνους τοῦ τὸν ἐχθρεύοντο καὶ τὸν ἐξεδίωκαν, ἐνῶ εἰς ὅσους τὸν ἠγάπων καὶ ἤθελαν νὰ τὸν ἔχουν κοντὰ τῶν νὰ μὴ διδῇ τὸν ἑαυτὸν του.³ Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἦτο ἀντάξιον πρὸς τὴν πρόνοιαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ ἐδέχθη καὶ παρέμεινε κοντὰ τῶν ἐπὶ δύο ἡμέρας. Αὐτοὶ θέβαι ἠθέλουν νὰ τὸν κρατήσουν συνεχεῖς μαζὶ τῶν (διότι, αὐτὸ ἔδειξεν ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅταν εἶπεν, «Τὸν παρεκάλουν νὰ μείνῃ μαζὶ τῶν») ὁ Ἰησοῦς διὰ δὲν τὸ ἤθελεν ἀλλ' ἔμεινε μόνον δύο ἡμέρας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ἐπίστευσαν πολὺ περισσότεροι.

Βέβαια ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ πιστεύσουν αὐτοί, ἔπειθ' ἂν καὶ κανένα θαῦμα δὲν εἶχαν ἰδῇ καὶ ἐχθρικῶς διέ-

της μοχθηρίας τῆς ψυχῆς τῶν. Ἐπίσης ἐξετάζεται, διὰ τί δὲν ἐπῆγεν ὁ Κύριος εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ἀλλὰ κατηβουθῇ εἰς τὴν Κανὰ καὶ ἐκεῖθετα τὰ κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ υἱοῦ τοῦ αἰκτοῦ ἀνδρός, τοῦ ὁποῦ τὴν περὶ τὴν πίστιν ὁ ἀθεοὺ ἀνατέμνει βαθέως ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, καὶ ὁ λόγος κλείεται μὲ πρακτικὰς νοουθεσίας πρὸς τοὺς ἀκροατάς.

2. Μὲ τοὺς Ἰσραεὺς καὶ τὰ βιβλία τῶν.

3. Εὐμφανὲς μὲ τὴν ἀρχὴν, καθ' ἣν ἡ δρᾶσις τοῦ Κυρίου κατ' ἀρχὰς περιωρίζετο μόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους.

κειντο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ ὅμως, ἐπειδὴ ἔκριναν τὰ λεγόμενα μὲ βάσιν τὴν ἀλήθειαν δὲν ἔλασαν ὑπ' ὀφιν τὴν ἐχθρότητα αὐτῇ, ἀλλ' ἡ σκέψις τῶν ἦτο ἀνωτέρω τῶν ἐμποδίων καὶ συνηγωνίζοντο νὰ θαυμάζουν περισσότερο τὸν Ἰησοῦν. Καὶ εἰς τὴν γυναικᾶν, λέγει, «ἔλεγον, ὅτι δὲν ἐπίστεύσαμεν πλέον διὰ τὰ ὅσα μᾶς εἶπες σύ, διότι ἡμεῖς οἱ Ἰδ.ο. ἔχομεν ἀκούσει, αὐτὸν καὶ γνωρίζομεν ὅτι, αὐτὸς εἶναι ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός». Οἱ μαθηταὶ ὑπερέβησαν τὸν διδάσκαλον. Διότι αὐτοὶ θὰ ἠμποροῦσαν δίκαια νὰ κατηγορήσουν τοὺς Ἰουδαίους καὶ μὲ τὴν πίστιν τῶν καὶ μὲ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου. Οἱ Ἰουδαῖοι δηλαδὴ, χάριν τῶν ὁποίων ὄλον τὸ ἔργον τοῦ ἔκανεν ὁ Κύριος, συνεχῶς τὸν ἐλιθοβολοῦν, ἐνῶ οἱ Σαμαρεῖται τὸν προσεῖλκυσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν, ἔστω καὶ ἂν δὲν κατηβύοντο πρὸς αὐτούς. Καὶ οἱ μὲν παρὰ τὰ θαύματα μένουσι διδιόρθωτοι, αὐτοὶ ὅμως χωρὶς θαύματα ἔδειξαν μεγάλην πίστιν εἰς αὐτὸν καὶ συναγωνίζοντα, εἰς αὐτὸ ἀκριθῶς, νὰ πιστεύσουν δηλαδὴ χωρὶς θαύματα, ἐνῶ ἐκεῖνοι δὲν παύουν καὶ θαύματα νὰ ζητοῦν καὶ νὰ τὸν περιράζουν. Τόσοι πολὺ χρειάζεται, ἢ εὐσεφῆς ψυχῇ. Καὶ ὅταν ἡ ἀλήθεια συναντήσῃ παρομοίαν ψυχὴν, εὐκόλως κυριαρχεῖ. Καὶ ἂν δὲν ἐπικρατήσῃ, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται, εἰς ἰδικὴν τῆς ἀδυναμίας, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγνωμοσύνην τῆς ψυχῆς. Διότι καὶ ὁ ἥλιος, ὅταν πέσῃ, εἰς ὕμνους ὀφθαλμοῦς, εὐκόλως φωτίζει. Καὶ ἂν δὲν φωτίσῃ, τὸ σφάλμα ὀφείλεται εἰς τὴν ἀσθένειαν ἐκείνων καὶ ὅχι, εἰς τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ.

Ἀκούσε λοιπὸν τί λέγουσι οἱ Σαμαρεῖται. «Γνωρίζομεν», λέγει, «ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός». Εἰλέπει πῶς ἀμέσως ἀντελήφθησαν

4. Πρὸς τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν.

ὅτι ἐπρόκειτο νὰ προσελκύσῃ τὴν οἰκουμένην καὶ ὅτι ἤλθε νὰ τακτοποιήσῃ τὴν κοινὴν σωτηρίαν καὶ ἀκόμη ὅτι δὲν ἐσκόπευε νὰ περιορίσῃ τὸ ἀνδιαφέρειν τοῦ εἰς τοὺς Ἰουδαίους μόνον, ἀλλ' ὅτι παντοῦ θὰ ἐσπείρῃ τὸν λόγον τοῦ: Ἄλλ' οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συμπεριφέρονται τοι οὐαυτῶπως. Ἀντίθετα ἐπὶ δ' ὥκαυ· νὰ στηρίξουν τὴν ἰδικήν των δ' καιουμένην καὶ δὲν ὑπετάγησαν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Οἱ Σαμαρεῖται ὁμῶς, παραδεχόμενοι ὅτι οἱ πάντες εὐρισκοντα ὑπὸ καταδίκην ὑποδιδάσκοντες ἐκεῖνον τὸν ἀποστολικὸν λόγον, που λέγει: «Διότι ὅλοι ἀνεξαίρετως ἡμάρτησαν καὶ στερούνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Γίνονται δὲ δίκαιοι δωρεάν μὲ τὴν χάριν αὐτοῦ»⁵. Μὲ τὸ νὰ εἴπωι δηλαδὴ ὅτι εἶναι ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἐδειξεν ὅτι εἶναι Σωτὴρ τοῦ χαμένου καὶ ἀμαρτωλοῦ κόσμου καὶ μάλιστα ὅχι ἀπλῶς Σωτὴρ ἀλλὰ Σωτὴρ εἰς τὰ σπουδαιότατα πράγματα. Ἦλθαν θέθαι πολλοὶ μὲ σκοπὸν νὰ σώσωσι, (καὶ προφήτα καὶ ἀγγελοι.) ἀλλ' ὁ ἀληθὺς Σωτὴρ εἶπαι αὐτὸς λέγει, ὁ ὁποῖος προσφέρει τὴν ἀληθινὴν σωτηρίαν καὶ ὅχι τὴν πρόσκαιρον μόνον.

Αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐκκλησίας πιστεύουσας. Διότι οἱ Σαμαρεῖται εἶναι ἄξιοι θαυμασμοῦ καὶ ἀπὸ τὰς δύο ἀπάρκει. Ἄφ' ἑνὸς μὲν διότι ἐπίστευσαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἐπίστευσαν χωρὶς θαύματα (αὐτοὺς μακαρίζει καὶ ὁ Χριστός, ὅταν λέγῃ «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι καὶ τοῦ δὲν εἶδαν, ἐπίστευσαν»⁶, καὶ μάλιστα ἡ πίστις των ἦτο εὐαγγελική. Ἄν καὶ ἤκουσαν τὴν γυναικα νὰ τοὺς λέγῃ μὲ ἀμφιβολίαν «Μήπως εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός»,⁷ δὲν εἶπαν καὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν αὐτὴν τὴν ὑποψίαν, αὐτὲ ὅτι νομίζο-

⁵ Ρωμ. 3, 23, 24.

⁶ Ιωάν. 20, 29.

⁷ Ιωάν. 4, 29.

μεν, ἀλλὰ ὅτι «γνωρίζομεν» καὶ μάλιστα ὅχι ἀπλῶς «γνωρίζομεν», ἀλλ' ὅτι «αὐτὸς εἶναι ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου». Δὲν παρεδέχοντο θέθαι τὸν Χριστὸν ὡς εἶναι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς σωτῆρας, ἀλλ' ὡς τὸν ὄντως Σωτῆρα. Καὶ ὁμῶς τοῖον εἶδαν νὰ σώζεται, τοὺς λόγους ἤκουσαν μόνον καὶ εἶπαν, ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὁποῖα θὰ εἴλεγον εἰς ἐθελῶν καὶ θαύματα πολλὰ καὶ μεγάλα.

Καὶ διὰ ταῖς λόγους δὲν μὰς ἀναφέρουν οἱ Εὐαγγελισταὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ ὅτι τοὺς ὠμίλησε κατὰ τὸν τρόπον θαυμαστόν. Διὰ νὰ μάθῃς ὅτι, πολλὰ ἀπὸ τὰ σπουδαῖα καὶ μεγάλα τὰ παραλείπουν. Ἀλλωστε ἀπὸ τὸ τέλος ἐφάνέρωσεν τὸ πᾶν, διότι, μὲ τὰ λεχθέντα ἐπεσε λαὸν ὁλόκληρον καὶ ὅλην τὴν πόλιν. Ὅπου ὁμῶς δὲν πεθύνονται οἱ ἄνθρωποι, τότε ἀναγκάζονται, οἱ Εὐαγγελισταὶ νὰ ἐκθέτουν καὶ τὰ λεχθέντα, διὰ νὰ μὴ κατηγορή κανεὶς τὸν ὁμιλητὴν ἀπὸ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν ἀκροατῶν.

Ἐγέρθη δὲ ἀπὸ δύο ἡμέρας⁸ ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Δὲ ὅτι, ἀπὸ

⁸ Ἡ βραχυτης τῆς παραμονῆς τοῦ ἡσού εἰς τὴν Συχάρ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ θημοσία θρόνους τοῦ Κυρίου θὰ περιελάμβανεν ὡς πεδὶον μόνον τοὺς αὐδαίους.

⁹ Ὁ στίχος παρέχει δυσκόλως Αἰτιολογία τὸ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀλλὰ μὲ πᾶν εἶναι ὅτι Πολλὰ ἀπόψεες ἐξεγράφησαν. Αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ Καπιουθουθι εἰς ἐκείνην τὸ μέρος τῆς Γαλιλαίας τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο πᾶσι τοῖς Αὐτῶν τὴν ἐκδοχὴν ἀναπτύσσει ἐν προκειμένῳ ὁ Χρυσόστομος. Τὸ ὅσον λέγει καὶ ὁ Κύριος. Κατ' αὐτὸν ὁ ἡσὺς ἐρχόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν δὲν μεταβαίνει εἰς τὴν Ναζαρέτ ἢ εἰς τὸ ἐγγὺς αὐτῆς καὶ πέραν αὐτῆς μεμνην ἡμῶν τῆς Κεσά Γαλιλαίας ἀλλὰ κατευθύνεται εἰς τὴν Ἄνω Γαλιλαίαν καὶ ἐκκαθίσταται εἰς Καπερναεὺν β' κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν τὴν ὁποῖαν ἀποδέχεται καὶ ὁ Ὁριγένης πατὴρ τοῦ Κυρίου θεωρεῖται ἐνταῦθα ἡ Ἰουδαία καὶ ἡ ἐρουσαλήμ. Δὲ καὶ οἱ οἱ λοιπὸν ὁ προκειμένος στίχος διότι ὁ ἡσὺς κατέλειπε τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν γ) Κατὰ τὴν νεωτέρους

τός ὁ Ἰησοῦς εἶχε διακηρύξει,¹⁰ ὅτι κάθε προφήτης δὲν τιμᾶται εἰς τὴν πατρίδα του·¹¹ Διὰ τὴν προσετέθη ὁ πεντακτοστος στίχος, Διότι δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Καπερναούμ, ἀλλ' εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Κανὰ. Διὰ τὴν μὴ ἀναρωτηθῆς δηλαδὴ, διὰ τὴν δὲν παρέμεινεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐνῷ ἔμεινε εἰς τοὺς Σαμαρείτας ἀναφέρει τὴν αἰτία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, λέγων ὅτι δὲν τὸν ἐπρόσεχαν· Δι' αὐτὸ δὲν ἐπῆγεν ἐκεῖ, ὥστε νὰ μὴ μεγαλῶσιν περισσότερο τὴν ἀμαρτίαν των.¹²

Θ'. Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι ἐδῶ ὀνομάζει πατρίδα τοῦ τὴν Καπερναούμ. Τὸ δὲ ἐκεῖ δὲν ἐτιμῆθη, ἀκούσε πού τὸ λέγει ὁ ἴδιος· «Καὶ σὺ, Καπερναούμ, ποὺ ὠκώθης μέχρι τοῦ αὐρουνοῦ¹³, θὰ καταβῇ εἰς τὸν ὕψος¹⁴». Τὴν ὀνομάζει θεῶν πατρίδα τοῦ, ἀναφερόμενος εἰς τὴν περίοδον τῆς δημοσίας δράσεως διότι ἐκεῖ δέμενε τὸν περισσότερο καιρὸν κατὰ τὴν διαρκείαν αὐτῆς.

Ἐρμηνευτὴς ὁ Ἐξαγγελιστὴς ἐδῶ συμπληρώνει ἀφανῶς τὴν ἀφῆλθαι τὸν συνοπτικὸν καὶ δίδει τὴν ἐξήγησιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἤρχισε τὴν ὁρασίαν τοῦ ἐξ ἐροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ ὅτε-ρα ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διὰ τὸν Ἐξαγγελιστὴς μὲ τὸν στίχον αὐτὸν λέγει τὰ ἑξῆς· Τὰ πρῶτα βήματα τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Ἰησοῦ ἀπομειώθησαν ὅχι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Τὸ δὲ διότι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς εἶχε εἰπεῖ ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς εἰς τὴν πατρίδα του. Δι' αὐτὸ ἤρχισεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ὅπου δὲν ἦτο ἡ πατρίς του. καὶ ἀφοῦ ἀνεγνωρίσθη ἐκεῖ καὶ ἀπέκτησε σήμερον προφήτου, ἦλθε κατόπιν καὶ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Γαλιλαίου· Ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐκδοχῆς σαφανε-ραὶ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ τρίτη.

10. Πρὸς Μάρκ. 6. 4. Λουκ. 4, 24.

11. Ἰωάν. 4, 43-44.

12. Πρὸς σημειώσιν 9 τῆς παρουσίας.

13. Ἐπεὶ δὲ εἶναι κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Κυρίου.

14. Λουκ. 10, 12.

Τί λοιπόν, δὲν βλέπομεν, ἐρωτᾷ κάποιος παλλοῦς νὰ θαυμάζωνται καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἰδαίτης των πατρίδας, καὶ ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ σχηματίζωμεν γνώμην διὰ τὰ θέματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἀπὸ τὰ σπάνια περιστατικά· Ἐάν μερικοὶ ἐτιμῶντο εἰς τὴν πατρίδα των, πολὺ περισσότερο θὰ εὐδοκίμοῦσαν εἰς τὴν ξένην. Πάντως ἡ συνήθεια τοῦ θέλει νὰ περιφρονῶνται εἰς τὴν πατρίδα των.

«Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν τὸν ὑπεδέχθησαν οἱ Γαλιλαῖοι ἐπειδὴ εἶχαν ἴδω· τὰ θαύματα¹⁵ ποὺ ἔκανεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἑορτὴν¹⁶. Διότι καὶ αὐτοὶ¹⁷ ἦλθαν εἰς τὴν ἑορτήν¹⁸. Βλέπετε δι. ὅσοι κατηγοροῦντο, αὐτοὶ πρὸ πάντων πληροῦντο περισσότερο τὸν Ἰησοῦν. Πραγματικὰ, ὁ μὲν ἔλεγεν· Ἀπὸ τῆς Ναζαρέτ ἡμπορεῖ νὰ προσέλθῃ τίποτε τὸ καλόν,¹⁹ καὶ ὁ ἄλλος· Ἐξέτασε καὶ θὰ δῇς ὅτι προφήτης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας δὲν ἔχει θγῆ ἕως τώρα²⁰. Αὐτὰ τὰ ἔλεγον ὁ θρῖζοντες καὶ τὸν Ἰησοῦν ἐπειδὴ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐνόμιζαν ὅτι κατάγεται ἀπὸ τῆς Ναζαρέτ. Ἐπίσης τὸν προσέβαλλον μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι Σαμαρείτης²¹. Διότι εἶναι Σαμαρείτης καὶ ἔχει δαιμόνιον²², λέγει· Ἀλλ' Ἰδοὺ καὶ οἱ Σαμαρείται καὶ οἱ Γαλιλαῖοι λέγει πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν καὶ αὐτὴ ἡ πίστις εἶναι πρὸς ἐντροπὴν τῶν Ἰουδαίων. Οἱ Σαμαρεῖται θυμῶς εἶναι ἀνώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Γαλιλαίους, διότι αὐτοὶ ἐπίστευσαν ἀπὸ τοὺς ἁλ-

15. Πρὸς Ἰωάν. 2, 13 ἔξ.

16. Πράκειται διὰ τὴν ἑορτὴν Πάσχα.

17. Καὶ οἱ Γαλιλαῖοι μετέβαιναν εἰς τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις κα-θερισμένους ἑορτάς.

18. Ἰωάν. 4, 43.

19. Ἰωάν. 1, 47.

20. Ἰωάν. 7, 52.

21. Ἰωάν. 8, 48.

γους τῆς γυναίκος, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐπίστευσαν, ὅταν εἶδαν τὰ θαύματα, τὰ ὅποια ἐποίησεν.

«*Ἦλθε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας²², ὅπου εἶχε μεταβάλλει τὸ νερὸν εἰς οἶνον²³. Ὑπενθυμίζει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ θαῦμα εἰς τὸν ἄκροσιν τὴν καὶ ἔτσι αὐξάνει τὸν ἔπαινον τῶν Σαμαρειτῶν. Πραγματικὰ αὗτοι τὸν ἐδέχθησαν ἀπὸ τὰ θαύματα ποῦ ἐγίναν τὸσον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅσον καὶ ἐκεῖ, ἐνῶ οἱ Σαμαρεῖται δὲν εἶδαν τίποτε, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν ἐπίστευσαν.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς εἶπε λοιπὸν ὅτι ἦλθεν ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόσθεσε καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν. Εἰς τὴν Γαλιλαίαν δηλαδὴ ἐπῆγεν ἐξ αἰτίας τοῦ φθόνου τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ εἰς τὴν Κανᾶ διὰ ποῖον λόγον ἦλθεν; Κατὰ τὴν πρώτην ἀφιξίν του εἶχε προσκληθῆ εἰς γάμον²⁴, τὴν ὥρᾳ ὅπως διὰ ποῖαν αἰτίαν καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν ἔρχεται;

Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἦλθε διὰ νὰ καταστήσῃ ἰσχυροτέραν τὴν πίστιν, ποῦ ἐγεννήθη εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸ θαῦμα, μὲ τὴν παρουσίαν του καὶ διὰ νὰ τοὺς φέρῃ περισσότερον πλησίον του μὲ τὴν ἀσθόρμητον ἀφιξίν του καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀφησε τὴν πατρίδα του καὶ προστίμησεν ἐκεῖνους.

* Ὑπῆρχε δὲ κάποιος ἄνθρωπος ἀνῆκων εἰς τὴν θραυλικὴν αὐλήν²⁵, τοῦ ὁποίου τὸ παιδί ἦτο ἄρρωστον εἰς

22. Πρβλ. Ἰωάν. 2, 1 ἐξ.

23. Ἰωάν. 4, 46.

24. Πρβλ. Ἰωάν. 2, 2.

25. Μᾶλλον τρέκεται διὰ κάποιον αὐλικὸν καὶ ὄχι διὰ συγγενὴ τοῦ βασιλέως, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «βασιλικός» ἀπὸ τὸν Ἰωάννην. Ποῖος ἦτο ὁ ἄνθρωπος; Μερικοὶ τὸν ἐπαύτισαν πρὸς τὸν ἐν Λουκ. 8, 3 μνημονεύμενον ἐπίτροπον τοῦ Ἡρώδου Κουζῶν, ἄλλοι δὲ πρὸς τὸν ἐν Πράξ. 13, 1 Μνασὴν σὺντροφὸν τοῦ Ἡρώδου. Πρόκειται πάντως δι' ἀπλᾶς εἰκασίας. Πρὸ-

τὴν Καπερναοὺμ²⁶. Αὐτὸς λοιπὸν ὅταν ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐλθεῖ ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀνεχώρησε πρὸς συνάντησίν του καὶ τὸν παρεκάλεε νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὸν υἱὸν του²⁷. Αὐτὸς δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἢ κατήγετο ἀπὸ τὴν θραυλικὴν οἰκογένειαν ἢ κατεῖχε κάποιον ἀξίωμα, τὸ ὅποion ἀνομάζετο οὕτω²⁸. Μερικοὶ λοιπὸν νομίζουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον ποῦ ἀναφέρει ὁ Ματθαῖος²⁹. Ἀποδεικνύεται ὅμως ὅτι ἄλλος εἶναι ἐκεῖνος, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸ ἀξίωμα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πίστιν³⁰. Ἐκεῖνος δηλαδὴ, ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῖτι του, παρακαλεῖ νὰ μὴ ὑπάγῃ, ἐνῶ αὐτὸς χωρὶς νὰ ἐκφράσῃ καμμίαν σχετικὴν θέλησιν ὁ Κύριος, τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸ σπῖτι του. Καὶ ἐκεῖνος μὲν λέγει· «Δὲν εἰμαι ἄξιός διὰ νὰ εἰσέλθῃς κάτω ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ σπιτιοῦ μου»³¹, ἐνῶ αὐτὸς τὸν πιέζει καὶ τοῦ λέγει· «Νὰ ἔλθῃς» προτοῦ ἀποθάνῃ ὁ υἱὸς του. Καὶ ἐκεῖ μὲν καταβαίνει ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὸ ὄρος³² εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ἐδῶ ὅμως ἀπὸ τὴν Σαμαρείαν ἔρχεται καὶ ὄχι εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ἀλλὰ, ὅταν ξφθασεν εἰς τὴν Κανᾶ, ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Καὶ ὁ υἱὸς ἐκείνου εὗ-

τει ἀκόμη νὰ μὴ συγχέεται ὁ βασιλικὸς οὗτος πρὸς τὸν παρὰ Ματθ. 8, 5 καὶ Λουκ. 7, 2 μνημονεύμενον ἐκατόνταρχον.

26. Ἡ ἀφιξίς τοῦ Ἰησοῦ ἐννοουμένη καθ' ἀπασθάν τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου, ἐνῶ αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς Κανᾶ, ἤρχονται ἀπὸ τὴν Καπερναοὺμ νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειάν του.

27. Ἰωάν. 4, 46-47.

28. Πρβλ. σημείωσιν 25 τῆς παρουσίας ὁμῖαιας.

29. Πρβλ. Ματθ. 8, 5 ἐξ.

30. Πρὸς κατανόησιν τῶν λεγομένων καλὸν εἶναι νὰ ἀναγνώσθῃ αἱ περιφορᾶι Ματθ. 8, 5-13. Ἰωάν. 4, 46-53.

31. Ματθ. 8, 8.

32. Πρόκειται διὰ τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξεφώνησεν ὁ Ἰησοῦς τὴν γνωστὴν ὁμῖαιαν του. Πρβλ. Ματθ. 8, 1.

ρίσκοτο εις τὸ κρεθῆσθαι ἀπὸ παρόλυσιν, ἐνῶ αὐτοῦ ἐδῶ ὑπέφερεν ἀπὸ πυρετόν.

«Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν παρεκάλει αὐτὸν νὰ θεραπεύσῃ τὸν υἱὸν του, διότι ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ»³³.

Καὶ τί κάνει ὁ Χριστὸς λοιπὸν; Ἐάν δὲν ἴδετε θαύματα καὶ γεγονότα προκαλοῦντα τρόμον, δὲν θὰ πιστεύσετε»³⁴. Καὶ ὅμως καὶ τὸ ὅτι ἦλθε καὶ παρεκάλει εἶναι δαῖγμα πίστεως. Καὶ εἰς τὴν συνέχειαν τὸ φανεράναι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅταν λέγῃ ὅτι εἶπεν ὁ Ἰησοῦς: «Πήγαινε, ὁ υἱός σου ζῇ. Καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὸν λόγον καὶ ἐπήγαγεν»³⁵.

Τί σημαίνουν αὐτὰ λοιπὸν, ποῦ λέγει ἐδῶ; Τὰ ἔλεγεν αὐτὰ θαυμάζων τοὺς Σαμαρείτας, διότι ἐπίστευσαν χωρὶς θαύματα, ἢ καταφερόμενος κατὰ τῆς πόλεως ἢ ὅποια θεωρεῖτο ὡς ἱδική του, δηλαδὴ τῆς Καπερναοῦμ, ἀπὸ τῆν ὅποιαν κατήγετο καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Διότι καὶ κάποιος ἄλλος, τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Μάρκος ἔλεγεν: «Πιστεύω, Κύριε», ἀλλὰ προσέθετεν, «ἐσήθησε ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν μου»³⁶. Ὡστε, μολονότι καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν, ἡ πίστις του ἐν τούτοις δὲν ἦτο δλοκληρωτικὴ καὶ ὁρμή. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι ἡρώτα νὰ μάθῃ ποῖαν ὥραν ἤρπασεν ὁ πυρετός τὸ παιδί³⁷. Διότι ἤθελε νὰ ξέρῃ ἐάν αὐτὸ ἔγινεν ἄφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦ Χριστοῦ. «Μόλις λοιπὸν ἐκατάλαβεν ὅτι χθὲς εἰς τὰς ἑπτὰ ἐθεραπεύθη τὸ παιδί, ἐπίστευσε καὶ αὐτός καὶ ὅλοι ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ σπῆτι

33. Ἰωάν. 4, 47. Τὸ χωρίον εἶναι ἐλίγον παρελλογαζόμενον κατὰ τὸ πρότερον ἡμῶν αὐτοῦ.

34. Ἰωάν. 4, 48.

35. Ἰωάν. 4, 50.

36. Μάρκ. 9, 24.

37. Πρβλ. Ἰωάν. 4, 52.

τους»³⁸. Βλέπεις ὅτι τότε ἐπίστευσεν, ὅταν τοῦ εἶπαν οἱ δοῦλοι του τὴν ὥραν τῆς θεραπείας καὶ ὅχι ὅταν τοῦ εἶπεν ὁ Χριστός;

Συνεπῶς ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, μὲ τὴν ὅποιαν τὸν ἐπλησίασε, καὶ ἔλεγεν αὐτά. Διότι ἔτσι τὸν προσεῖλκεν εἰς μεγαλύτεραν πίστιν, δεδομένου ὅτι πρὸ τοῦ θαύματος δὲν ἐπίστευεν δλοκληρωτικά. Τὸ ὅτι θέσθαι ἦλθε καὶ παρεκάλει τὸν Κύριον, δὲν εἶναι καθόλου ἄξιον θαυμασμοῦ. Συνηθίζουν ἄλλωστε οἱ γονεῖς ἀπὸ τὴν μεγάλῃν των ἀγάπῃν πρὸς τὰ παιδιά των ὅχι μόνον εἰς ὄσους ἰατροὺς ἔχουν ἐμπιστοσύνην νὰ καταφεύγουν, ἀλλὰ νὰ συμβουλευσάνται καὶ ἐκείνους ποῦ δὲν τοὺς ἐμπιστεύονται καὶ τόσον, ἐπειδὴ θέλουν νὰ μὴ παραλείψουν τίποτε ἀπολύτως. Διότι τὸ ὅτι ἐπλησίασε τὸν Ἰησοῦν ἐκ παρέργου, φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τότε τὸν εἶδεν, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἐπειδὴ, ἐάν θέσθαι ἐπίστευεν ἀπόλυτα εἰς αὐτόν, δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ ἐλθῇ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐφ' ὅσον τὸ παιδί του ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ. Ἐάν ὅμως ἐφοεῖτο νὰ ἀπομακρυνθῇ, οὔτε καὶ αὐτὸ εἶναι ἀνεκτόν.

Πρόσεξε λοιπὸν πῶς καὶ αἱ ἴδιαι αἱ λέξεις φανεράνουν τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀνδρός. Διότι ἐνῶ ὀφείλει, ἐν ὅχι προηγουμένως πάντως μετὰ τὸν ἔλεγχον τῆς διαθέσεώς του ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, νὰ φαντασθῇ κάτι τὸ ὑψηλὸν δι' αὐτόν, ἀκουσε πόσον χαμηλὰ σύρεται ἀκόμῃ. «Κατέβη», λέγει, «εἰς τὴν Καπερναοῦμ, πρὸ τοῦ ν' ἀποθάνῃ τὸ παιδί μου»³⁹, ὡς νὰ μὴ ἠδύνατο νὰ τὸ ἀναστήσῃ ὁ Κύριος μετὰ τὸν θάνατον καὶ ὡς νὰ μὴ ἐγνώριζεν εἰς ποῖαν κατὰστασιν εὗρίσκετο ἡ ὑγεία τοῦ παιδιοῦ.

Δι' αὐτὸ τὸν ἐλέγχει καὶ τύπτει τὴν συνείδησιν αὐ-

38. Ἰωάν. 4, 52-53.

39. Ἰωάν. 4, 49.

τοῦ, διὰ τὸ τοῦ δεῖξαι ὅτι τὰ θαύματα ἔγιναν κατὰ πρῶτον χάριν τῆς ψυχῆς. Διότι ἐδῶ ἔχει ὀλιγώτερον τὸν πατέρα τοῦ παιδιοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἄσθενής πνευματικῶς, θεραπεύει, καὶ μᾶς πείθει νὰ τὸν προσέχωμεν ἔχει ἀπὸ τὰ θαύματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του. Διότι τὰ θαύματα δὲν προσορίζονται διὰ τοὺς πιστοὺς, παρὰ διὰ τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς ὀλοφρονῶντας.

γ'. Τότε θέβαια ἐδριυκόμενος εἰς ἀγωνίαν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἐπρόσεχε πολὺ εἰς τὰ λεγόμενα, παρὰ μόνον εἰς ὅτι ἀνεφέρετο εἰς τὸ παιδί. Ἀργότερα β-μως ἐπρόκειτο νὰ ἐπιανεξέτασθαι τὸ λαχθὲν καὶ μεγάλο κέρδος νὰ ἀποκομίσῃ ἐξ αὐτοῦ. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινεν⁴⁰.

Διατὶ ὅμως εἰς μὲν τὸν ἐκατόνταρχον ὑπεσχέθη νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπίτι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐνδὲ ἔδω, ἂν καὶ ἐκαλεῖτο, δὲν πηγαίνει· διότι ἐκεῖ ἡ πίστις ἦτο ὀλοκληρωμένη, (δὲ αὐτὸ καὶ ὑπεσχέθη νὰ ὑπάγῃ, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τοῦ ἀνθρώπου τὴν εὐσέθειαν), ἐδῶ δὲ διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ἀτελής εἰς τὴν πίστιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπίεζε τὸν Ἰησοῦν καὶ τοῦ ἔλεγεν, «κατέβα εἰς τὴν Καπερναοὺμ, καὶ δὲν ἐγνώριζε ἀκόμη καλὰ ὅτι ὁ Ἰησοῦς δύναται καὶ ἀπὸν νὰ θεραπεύῃ, τοῦ ἀποδεικνύει ὅτι εἶχε καὶ τὴν δυνατότητα αὐτήν, ὥστε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ ἐκατόνταρχος εἶχεν ἀφ' ἑαυτοῦ, νὰ τὸ μάθῃ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι του.

Ὅταν λοιπὸν λέγῃ· «Ἐάν δὲν ἴδῃτε θαύματα καὶ γεγονότα προκαλοῦντα τρόμον, δὲν θὰ πιστεύσατε», τὴ ἐξῆς ἐννοεῖ· Δὲν ἔχετε ἀκόμη δι' ἐμὲ τὴν ἀρμόζουσαν πίστιν, ἀλλὰ μὲ θεωρεῖτε ἀκόμη ὡς ἕνα συνηθισμένον προφήτην. Ἀποκαλύπτει συνεπῶς τὸν ἑαυτὸν του καὶ φανεράνει ὅτι καὶ χωρὶς θαύματα ἔπρεπε νὰ γίνῃ πι-

40. Πρβλ. Ἰωάν. 4, 53.

στευτός. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγε τὰ ὅσα εἶπεν εἰς τὸν Φίλιππον· «Δὲν πιστεύεις ὅτι ἐγὼ εἰμαι μέσα εἰς τὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι μέσα εἰς ἐμέ; Εἰ δ' ἄλλως πιστεύσατέ με διὰ τὰ ἔργα μου»⁴¹.

«Ὅταν δὲ αὐτὸς κατέβαινεν εἰς τὴν πόλιν, τὸν συνήνευσαν οἱ δοῦλοι του καὶ τοῦ ἀνήγγειλαν, ὅτι τὸ παιδί σου ζῇ. Ἡρώτησε λοιπὸν τοὺς δούλους του καὶ διὰ τὴν ὥραν τοῦ ἐπῆρε τὸ καλύτερον ὁ υἱὸς του καὶ αὐτοὶ τοῦ εἶπαν, ὅτι χθὲς εἰς τὰς ἐπτά⁴² τὸν ἀφήκεν ὁ πυρετός. Ἐκατάλαθε λοιπὸν ὁ πατέρας ὅτι ἐθεραπεύθη τὸ παιδί του κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱὸς σου ζῇ. Καὶ ἐπίστευσεν αὐτός καὶ ὅλοι οἱ δοῦλοι αὐτοῦ εἰς τὸ σπίτι του»⁴³.

Βλέπεις πῶς τὸ θαῦμα ἔγινε γνωστόν; Διότι τὸ παιδί δὲν ἀπέφυγε τὸν κίνδυνον συμπτωματικὰ καὶ τυχαῖα, ἀλλὰ αἰφνιδίως, ὥστε νὰ εἶναι ὀλοφάνερὸν ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἦτο συνέπεια τῆς φυσικῆς σειρᾶς τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ. Πραγματικὰ, ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς αὐτὰ τὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου, ὅπως τὸ ἐδήλωσε καὶ ὁ πατέρας του ὅταν εἶπεν, «κατέβα πρὸ τοῦ νὰ ἀποθάνῃ τὸ παιδί μου», αἰφνιδίως ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν νόσον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξέσκησε καὶ τοὺς ὀπηρετάς. Διότι ἐκεῖνοι ἴσως νὰ μὴ ἔτρεξαν εἰς συνάντησιν διὰ νὰ τοῦ ἀναγγέλουσιν τὴν εὐχάριστον εἰδησίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ ἐθεώρησαν περιττὴν πλέον τὴν ἀφίξιν τοῦ Ἰησοῦ. (Ἐγνώριζαν θέβαια ὅτι αὐτὸς εἶχεν ὑπάγῃ εἰς τὸν Χριστόν, δι' αὐτὸ καὶ τὸν συνήνευσαν εἰς τὸν δρόμον).

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς λοιπὸν, ὅταν ἀπηλλάγη ἀπὸ

41. Ἰωάν. 14, 10-11.

42. Δηλαδή εἰς τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσημέρι κατὰ τὴν ἐθραϊκὴν ὥραν.

43. Ἰωάν. 4, 51-53.

τὸν φόβον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ του, ἐστράφη πλεόν πρὸς τὴν πίστιν, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ θεραπεία προήλθεν ἀπὸ τὴν πορείαν αὐτοῦ καὶ φιλοτιμεῖται νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀσκοπία ἔκανε τὸ ταξίδι αὐτό. Ὅθεν ἐρευνᾷ τὰ πάντα μὲ ἀκρίθειαν. «Καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ὅλοι ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ σπίτι του». Διότι ἡ μαρτυρία ἦτο πλεόν ἀναμφισβήτητος. Καὶ ὅσοι δέδοικα δὲν ἦσαν παρόντες, οὔτε ἤκουσαν τὸν Χριστὸν νὰ ὁμιλῇ, οὔτε ἐγνώριζαν ἐπίσης τὸν καιρὸν, αὐτοί, δταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ὥρα, (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος εἶπεν, ὁ υἱός σου ζῇ), εἶχαν ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ ἐπίστευσαν καὶ αὐτοί.

Τι διδασκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ αὐτά; Νὰ μὴ περιμένωμεν θαύματα, οὔτε νὰ ζητῶμεν ἐγγυήσεις τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Διότι καὶ σήμερον βλέπω πολλοὺς τότε νὰ γίνονται εὐλαθέστεροι, δταν ἀπολαύσουν κάποιαν παρηγορίαν ἢ διὰ τὸ θασανιζόμενον παιδίον των ἢ διὰ τὴν ἀσθενοῦσαν συζυγόν των. Ἐνῶ πρέπει, καὶ δταν δὲν ἐπιτυχάνουσιν κάτι, νὰ εὐχαριστοῦν καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸν ὁμοίως. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γινώρισμα τῶν εὐγνωμόνων δούλων, αὐτὸ τῶν σταθερῶν καὶ τῶν ἀγαπώντων, ὅπως πρέπει, τὸν Κύριον, νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὸν δηλαδὴ ὅχι δταν εὐνοοῦνται, ἀλλὰ καὶ δταν μαστιγώνωνται. Ἐπειδὴ καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ εἶναι παρόμοιαι. «Διότι ἐκεῖνον ποῦ ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τὸν παιδαγωγεῖ μὲ θλίψεις, μαστιγώνει δὲ μὲ δοκιμασίας κάθε υἱὸν ποῦ παραδέχεται»⁴⁴. Ὅταν ὁμοῦ λατρεύῃ κανεὶς τὸν Θεόν, δοσάκις εὐρίσκεται ἐν ἀνέσει, δὲν φανερώνει σημεῖα μεγάλης ἀγάπης, οὔτε τὸν ἀγαπᾷ ἑνωστερόθουλα. Καὶ

44. Ἐβρ. 12, 6.

διὰτὶ ἀναφέρω τὴν υἱεὶαν καὶ τὴν ἀφονίαν τῶν χρημάτων, ἢ τὴν πενίαν ἢ τὴν ἀσθένειαν; Διότι, εἴτε γένωναν ἀκούσης εἴτε ὁτιδήποτε ἄλλο φοβερόν, οὔτε καὶ τότε πρέπει νὰ παύσης τὴν πρὸς τὸν Κύριον εὐχαριστίαν, ἀλλὰ νὰ πάσχῃς καὶ νὰ ὑποφέρῃς τὰ πάντα χάριν τῆς ἀγάπης του. Ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι τὸ γινώρισμα τῶν εὐσεβῶν δούλων καὶ τῆς σταθερᾶς ψυχῆς.

Ὅποιος λοιπὸν εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν πνευματικὴν κατάστασιν, καὶ τὰ παρόντα θὰ φέρῃ μὲ εὐκολίαν καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ θὰ ἀποκτήσῃ καὶ μεγάλην παρηγορίαν θὰ ἔχῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν εἶθε ὅλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.